EVRENİN

ÇİZGİ TARİHİ

BIG BANG'den
Büyük İskender'e

Larry Gonick

EVRENİN

ÇİZGİ TARİHİ

Larry Gonick

derinkitap
İstanbul

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ
LARRY GONICK

ÖZGÜN ADI: THE CARTOON HISTORY OF THE UNIVERSE

BU ÇEVİRİ BİR RANDOM HOUSE, INC. ŞUBESİ, THE CROWN PUBLISHING GROUP'UN BİR MARKASI OLAN BROADWAY BOOKS İLE ANLAŞARAK YAYIMLANMIŞTIR. YAYINEVİNİN YAZILI İZNİ ALINMADAN KISMEN VEYA TAMAMEN ALINTI YAPILAMAZ. HİÇBİR ŞEKİLDE KOPYA EDİLEMEZ, ÇOĞALTILAMAZ VE YAYIMLANAMAZ.

YAYIN HAKLARI: DERİN KİTAP – DERİN GİRİŞİM ORGANİZASYONLARI LTD. ŞTİ.'NE AİTTİR.

BU KİTABIN TELİF HAKLARI ONK AJANS ARACILIĞI İLE ALINMIŞTIR.

YAYIN YÖNETMENİ: SEZER AYVAZ
ÇEVİRMEN: ŞİRİN OKYAYUZ YENER
EDİTÖR: BERRAK YURDAKUL
BASKI: SANAT ÇEVRESİ MATBAACILIK LTD. ŞTİ. – 0.216 305 10 61

2. BASKI, İSTANBUL, NİSAN 2010, ISBN: 978-605-556-100-0 SERTİFİKA NO: 14897 – 3000 ADET

DERİN KİTAP – DERİN GİRİŞİM ORGANİZASYONLARI LTD. ŞTİ.
MELİHA SOKAK, TEKÇE APARTMANI, NO: 10 D. 2 SUADİYE–İSTANBUL
TEL: 0.216 372 17 05, FAX: 0.216 372 17 10
www.derinkitap.com

ÖNSÖZ

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ, AMERİKALI KARİKATÜRİST, PROFESÖR VE MATEMATİKÇİ **LARRY GONICK** TARAFINDAN YAZILAN VE ÇİZİLEN, EVRENİN OLUŞUMUNDAN GÜNÜMÜZE KADAR TARİHİNİ SİYAH-BEYAZ KARİKATÜRLERLE ANLATAN KİTAPLAR SERİSİDİR. SERİDE YER ALAN HER KİTAP, EVREN VE İNSANLIK TARİHİNİN BELLİ BİR DÖNEMİNİ KRONOLOJİK SIRALAMAYA SADIK KALARAK ELE ALMAKTADIR.

BİRİNCİ KİTABIN İLK BÖLÜMÜNDE; YAPIMINI HENÜZ TAMAMLAMIŞ OLDUĞU ZAMAN MAKİNESİNİ HAREKETE GEÇİRMEK İÇİN TARİHİ BİR KİTAPTAN BÖLÜMLER OKURKEN, GÖRDÜĞÜMÜZ VE ÇİZİMİ EINSTEIN'I ANDIRAN PROFESÖR, GONICK'İN KENDİSİNİ TEMSİL ETMEKTEDİR. YAZAR, KİTAP BOYUNCA DEVAM EDEN ZAMAN YOLCULUĞUNDA BİLİMSEL VE ANTROPOLOJİK VERİLERE DAYANAN TARİHSEL OLAYLARIN İZİNİ SÜRER; ANCAK SUNUM TARZI ASLA BİR DERS KİTABI GİBİ DEĞİLDİR. GONICK, ANLATMAKTA OLDUĞU HİKAYELERİ GEÇMİŞE DAMGA VURMUŞ TARİHİ KİŞİLİKLER, KANLI ANEKDOTLAR VE SIRADIŞI DETAYLARLA CANLANDIRARAK RENKLENDİRİR. YAZARIN İLGİNÇ ÜSLUBU VE OLAĞANÜSTÜ MİZAH ANLAYIŞI NEREDEYSE OKUMAKTA OLDUĞUMUZ KİTABIN ASLINDA BİR TARİH KİTABI OLDUĞUNU TAMAMEN UNUTTURUP, SÜRÜKLEYİCİ BİR MACERANIN ANLATILDIĞI BİR ÇİZGİ ROMAN OKUDUĞUMUZU ZANNETTİRECEK KADAR BAŞARILIDIR.

SERİDE EVRİMSEL BİLİM, FİZİK, ASTRONOMİ VE ANTİK TARİH KONULARINI İŞLEDİĞİ İÇİN GONICK, REFERANS OLARAK İKİNCİL KAYNAKLAR VEYA ANTOLOJİLERE BAŞVURMAK YERİNE HOMER'İN İLYADA'SI, HİNDİSTAN'IN RİG VEDA'SI VE İNCİL GİBİ ORİJİNAL METİNLERİ REFERANS OLARAK KULLANMAYI TERCİH ETMİŞTİR.

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ SERİSİ PORTEKİZCE, YUNANCA VE LEHÇE DE DAHİL OLMAK ÜZERE FARKLI DİLLERE ÇEVRİLMİŞ VE YAYINLANDIĞI GÜNDEN BERİ BİRÇOK ÖDÜL KAZANMIŞTIR. HALEN NEW YORK ÜNİVERSİTESİ, YALE ÜNİVERSİTESİ VE KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ GİBİ PRESTİJLİ ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRENCİLERE TAVSİYE EDİLEN VEYA MÜFREDATTA YER ALAN BU SERİNİN BÜYÜK PATLAMA'DAN BAŞLAYARAK İSKENDER'İN HİNDİSTAN SEFERİYLE SONA EREN BİRİNCİ KİTABINI SİZLERE ULAŞTIRABİLMENİN MUTLULUĞUNU DUYUYORUZ.

derinkitap

GİRİŞ

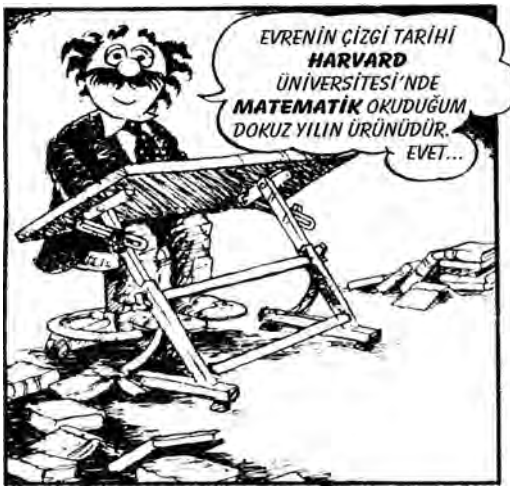
EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ **HARVARD** ÜNİVERSİTESİ'NDE **MATEMATİK** OKUDUĞUM DOKUZ YILIN ÜRÜNÜDÜR. EVET...

DOKUZ YIL BOYUNCA MATEMATİK BÖLÜMÜNDEKİLER KURAMLARIMA **BURUN KIVIRDILAR!** ONLAR **ZAMAN YOLCULUĞU** HAKKINDA NE BİLİRLER Kİ? HİÇBİR ŞEY BİLMEZLER! ÇOĞU MATEMATİKÇİ **HANGİ YILDA** YAŞADIĞIMIZIN BİLE FARKINDA DEĞİLDİR!! 1972'DE YOLLARI AYIRDIK...

İŞİ **BIRAKTIKTAN** SONRA DA BU **ZAMAN MAKİNESİNİ** YAPTIM! **ŞİMDİ** BURUN KIVIRSINLAR DA GÖRELİM BAKALIM!

GÖRDÜNÜZ MÜ? ASLINDA ÇOK **BASİT**; RAFLAR DOLUSU **TARİH** KİTABINDAN OLUŞUYOR BU MAKİNE. KÜFLÜ KAĞIT KOKUSU DA **CABASI...**

DOĞRU KİTAPLARI OKURKEN YETERİNCE **ODAKLANIRSAM,** BU MAKİNE BENİ **ALIP GÖTÜRÜYOR.** HAYAL GÜCÜM SAYESİNDE GEÇMİŞTE İSTEDİĞİM ZAMANA GİDEBİLİYORUM!
TÜH! TARİHİ GEÇMİŞ BİR KÜTÜPHANE KİTABI DAHA!

SİZİN İŞİNİZ DAHA DA KOLAY. **OKUMAYA DEVAM EDİN** YETER! SIKI TUTUNUN, ÇÜNKÜ İLK DURAĞIMIZ **'ZAMANIN BAŞLANGICINDAN ÖNCESİ'**... HEH, HEH, HEH.

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ

1. BÖLÜM

HER ŞEYİN BAŞLANGICI

ZAMAN DİYE BİR ŞEY BİLE YOKKEN TÜM EVREN SICAK BİR TOPTAN İBARETTİ. AMA SONRA...

BÜYÜK

PATLAMA
İLK OTUZ DAKİKADA EVRENDEKİ TÜM HİDROJEN VE HELYUM OLUŞTU.

BİRKAÇ MİLYON YIL İÇİNDE, YAYILAN GAZLAR BULUTLAR HALİNDE KÜMELENEBİLECEK KADAR DURULDU. BU KÜMELENMEYLE YOĞUNLAŞINCA DA YİNE ISINDILAR VE YILDIZ KÜMELERİ OLUŞTU.

YILDIZLARIN OLUŞTURDUĞU SICAKLIKTA HİDROJEN VE HELYUM **BİRLEŞTİ** VE KARBON, OKSİJEN VE DEMİR GİBİ 'ORTA AĞIRLIKTAKİ' ELEMENTLER OLUŞTU...

İLK YILDIZLAR YAŞLANDIKÇA BAZILARI PATLAYARAK **SÜPERNOVA** OLDULAR. ALTIN VE URANYUM GİBİ EN AĞIR ELEMENTLER DE BU AŞIRI SICAKTA OLUŞTU VE UZAYA PÜSKÜRTÜLDÜ.

BÜYÜK PATLAMA'DAN SEKİZ MİLYAR YIL SONRA EVREN ŞİMDİKİ HALİNİ ALMIŞTI: BOMBOŞ UZAYDA YILDIZLARDAN OLUŞAN GALAKSİLER, GAZ VE TOZ HALİNDE HAREKET EDİYORDU. İŞTE O SIRALARDA **GÜNEŞİMİZ** DOĞUVERDİ!!

ADI SAMANYOLU OLAN SPİRAL GALAKSİLERDEN BİRİNİN KIYISINDA, BİR GAZ BULUTU ÇÖKMEYE BAŞLADI. KENDİ YERÇEKİMİNİN GÜCÜYLE YOĞUNLAŞAN BU SIKIŞTIRILMIŞ KÜTLE ISINMAYA, GİTGİDE DAHA HIZLI DÖNMEYE BAŞLADI...

GAZ O KADAR ISINDI Kİ HİDROJEN ATOMLARI BİRLEŞMEYE BAŞLADI VE BU BULUT DEV BİR HİDROJEN BOMBASINA DÖNÜŞTÜ. BİR **YILDIZ** OLUŞTU!

ATEŞ TOPU DÖNDÜKÇE YASSILAŞTI...

...VE UZAYDA PARLAYAN BİR HARE ÖRDÜ.

SALINAN KÜTLENİN BÜYÜK BİR KISMI ANA KÜTLEDEN UZAKLAŞTI; ANCAK BAZILARI YILDIZIN ÇEVRESİNDE YÖRÜNGEYE GİRDİ.

WHIZZ

GELECEK BİRKAÇ MİLYON YIL İÇİNDE BU 'UZAY ÇÖPLERİNİN PARÇALARI BİRLEŞTİ. SONUNDA DA DOKUZ GEZEGEN VE AYLARI, ASTEROİTLER VE KUYRUKLUYILDIZLAR HALİNE GELDİ.

KLONK

YENİ YILDIZ **GÜNEŞ**'Tİ, ÜÇÜNCÜ GEZEGEN İSE **DÜNYAMIZ.**

EVRENDE GEZEGENLERİ OLAN TEK YILDIZ GÜNEŞ DEĞİL. BİLİM ADAMLARININ VARSAYIMLARINA GÖRE SAMANYOLU'NDA BİLE **TRİLYONLARCA** YILDIZIN ÇEVRESİNDE YAŞANABİLECEK GEZEGENLER VAR.

HATTA BAZI BİLİM ADAMLARI EVRENDEKİ DİĞER CANLILARIN BİZE BENZEMESİ GEREKTİĞİNİ İDDİA EDİYORLAR. (PEKİ ALFA SENTURİ'DEKİLER NE DİYOR SİZCE?)

BENCE, BİZE BENZİYORLARDIR.

UMARIM!

BİR SÜREDİR DÜNYALILAR UZAYIN DERİNLİKLERİNE SİNYALLER GÖNDERİP DURUYORLAR. AMA, ŞİMDİYE KADAR BİR CEVAP ALINAMADI.

DEMEDİM Mİ, BİZİM GİBİLER DİYE?

ONLAR DA TELEFONLARINA BAKMIYORLAR!

ÇORBA YA DA SANDVİÇ

DÜNYA SOĞUDU... YÜZEYDEKİ BULAMAÇ SERTLEŞEREK KITALARI OLUŞTURDU... BUHAR YOĞUNLAŞTI... OKYANUSLAR GÖKYÜZÜNDEN DÖKÜLDÜ...VE BİYOLOJİ KİTAPLARINA GÖRE, YAŞAM, BESİN DEĞERİ YÜKSEK, **"ORGANİK ÇORBA"** MİSALİ BİRİKİNTİLERDEN OLUŞTU.

ORGANİK ÇORBA KURAMINA TEK BİR İTİRAZIM OLABİLİR: BÜYÜK OLASILIKLA YANLIŞ... BİLİM ADAMLARI DA BUNU BİLİYOR. AMA DAHA İYİ BİR FİKİR ORTAYA ATILMADIĞI İÇİN BUNU SAVUNUYORLAR.

... DERKEN 1988'DE ALMAN BİYOKİMYACI GÜNTER WÄCHTERSHÄUSER ORTAYA ALTERNATİF BİR KURAM ATTI: YAŞAM BİR ÇORBADAN DEĞİL EKMEKLERİNDEN BİRİ EKSİK BİR SANDVİÇTEN OLUŞTU.
BU KURAMA GÖRE İLK YAŞAM FORMLARI İKİ BOYUTLUYDU: KAYNAYAN TUZLU BİR OLUŞUMUN İÇİNDE, YASSI BİR KRİSTAL ZEMİNE BAĞLI YAŞAYAN BİR GRUP KİMYASAL TEPKİDEN İBARETTİLER. YÜZEY BU KİMYEVİ MADDELERİ BELLİ KÜMELER HALİNDE TUTUYORDU - ÇORBALAR AYRIYDI!
BU YENİ KURAMIN DAYANDIĞI VARSAYIMDAN YAPILACAK ÇOK İLGİNÇ BİR ÇIKARIMA GÖRE GÜNÜMÜZDE DE OKYANUSLARIN DİBİNDEKİ VOLKANİK BACA VEYA AĞIZLARDA YAŞAM OLUŞUYOR OLABİLİR!

BEN!

HAYIR, BEN!

İLK BAŞTA **KENDİ KENDİNE ÜREYEN KİMYASALLAR** VARDI: VARLIKLARIYLA ÇOĞALMALARINA DAHA ELVERİŞLİ BİR ORTAM YARATIYORLARDI. BU KATALİTİK TEPKİ DÖNGÜLERİNDEN BİRİ İLK **"GENETİK TAKIMI"** OLUŞTURDU.

BU ARADA, YAĞLI KİMYASALLARDAN PROTEİNLERİN İÇİNDE VAROLABİLECEĞİ ZARLAR OLUŞTU...

GLUP!

SONRA, YAĞLI DERİLERİNİN İÇİNDEKİ KÜÇÜK KİMYASAL FABRİKALAR YÜZEYLERİNDEN AYRILIP AÇIK DENİZİ İSTİLA ETTİLER!

ÖZGÜRÜZ! YAŞASIN! ÖZGÜRÜZ!

İLKEL HÜCRE İŞTE!

3 MİLYAR YIL ÖNCE, GÜNÜN BİRİNDE, ŞANSI YAVER GİDEN BİR HÜCRE **KLOROFİLİ** KEŞFETTİ. BU YEŞİL MADDE GÜNEŞE MARUZ KALDIĞINDA HÜCRENİN EN TEMEL BESİNLERDEN **(KARBONDİOKSİT VE SUDAN)** ENERJİ EDİNMESİNİ SAĞLIYORDU. ARTIK KİLERİ DOLDURABİLİRİZ!!

HAREKETSİZ OLMALARINA RAĞMEN **İLK BİTKİLER, MAVİ-YEŞİL ALG,** KENDİLERİNDEN ÖNCE GELEN HER ŞEYİ SİLİP SÜPÜRDÜLER (TABİİ Kİ BAKTERİLERİ DEĞİL!)

FERİT, ŞU MAVİ-YEŞİL ZIMBIRTILARA DİKKAT ET! PASİF AGRESİF BUNLAR OĞLUM!

DUR!
ÇEVREYİ YOK EDİYORUZ.
YAYGARACI!

ALG YEDİKÇE İLK SAF **OKSİJEN** SALINIMI GERÇEKLEŞTİ. OKSİJENDEN PAS TUTAN METALLER AMONYAK VE METAN GAZLARINI NİTROJEN VE KARBONDİOKSİTE ÇEVİRDİLER VE ATMOSFERİN ÜST TABAKASINDA KOZMİK IŞINLARI PERDELEYEN BİR **OZON** TABAKASI OLUŞTU...

BİTKİLER BU KİRLİLİĞİN **BEDELİNİ ÖDEDİLER: OKSİJEN** SOLUYUP **BİTKİLERİ YİYEN** YENİ HÜCRELER OLUŞTU. BUNLAR İLK **HAYVANLAR!!**

MAMA!
AHHGG!
YAKINDA BU HAYVANLAR BİRBİRLERİNİ YERLER!

İLK OKSİJEN BİTKİLERDEN SALINDI. GÜNÜMÜZDE HALA SOLUDUĞUMUZ HAVADAKİ OKSİJENİN KAYNAĞI BİTKİLERDİR.

KOKUSUNU İÇİME ÇEKEBİLMEK...
OKSİJENİMİ TÜKETTİN!

3 MİLYAR YIL BOYUNCA YAŞANAN TÜM GELİŞMELERE RAĞMEN ÇOĞU BİTKİ HALA DENİZİN DİBİNDE YAŞAR. GÜNÜMÜZDE DÜNYADAKİ TEMİZ OKSİJENİN 3/4'Ü **PLANKTON** ADINI VERDİĞİMİZ TEK HÜCRELİ DENİZ BİTKİLERİNDEN SALINIYOR. DENİZLERİ KORUMAMIZ İÇİN ÇOK İYİ BİR NEDEN.

DİKKAT!!

HAYVAN VE BİTKİ HÜCRELERİ KENDİLERİNİ KORUMAK İÇİN BİR ARAYA KÜMELENİRLER...
VERİMLİLİK ADINA BAZI HÜCRELER YEME, SİNDİRME, GÖRME, EŞGÜDÜM VEYA ÜREME GİBİ KONULARDA UZMANLAŞMAYA BAŞLADILAR.
KISA SÜRE İÇİNDE DÜNYADA BEYNİ OLAN SOLUCANLAR OLUŞTU!!
BEYİN! SOLUCAN NE DÜŞÜNÜR Kİ?

EVRİM
KONUSUNDA BİR PARANTEZ AÇALIM

ZAMANIN BAŞLANGICINDAN BERİ ORGANİZMALAR KAYNAKLARA ERİŞMEK İÇİN BİRBİRLERİYLE ÇEKİŞTİLER. ANCAK BUNDAN EVRİMİN, ZAYIFLARIN SİLİNDİĞİ, GÜÇLÜLERİN HAYATTA KALDIĞI, BİR ÇEKİŞME OLDUĞU SONUCU ÇIKARILMAMALI! ASLA!

YAŞAMIN DOĞUŞUNDAN BERİ HAYATTA KALMANIN EN BAŞARILI YOLLARINDAN BİRİ DE İŞBİRLİĞİ YAPMAK OLMUŞTUR!!

İLK BAŞTA, CANLI BİR HÜCRENİN DEVAMLILIĞINI SAĞLAYABİLECEK TÜM BİLGİNİN KROMOZOMLARA YÜKLENMESİ İÇİN FARKLI NÜKLEİK ASİT ZİNCİRLERİNİN BİRLEŞMESİ GEREKİYORDU.
VAY!

ÇOK KARMAŞIK ÇAĞDAŞ HÜCRELERİN, GEÇMİŞTEKİ DAHA BASİT HÜCRELERİN İŞBİRLİĞİYLE OLUŞTURDUKLARI ALTYAPIDAN EVRİMLEŞTİĞİNE İNANILIR...
N'ABER? SİZİN TARAFTAKİ PROTOPLAZMADA NELER DÖNÜYOR?
BEN BEN OLMAKTAN ÇIKIYORUM SANKİ!
SEN ZATEN BİTMİŞSİN OĞLUM CEMİL!
ZZRTT
ZİP

HÜCRELERİMİZDE KENDİ GENETİK MATERYALİNİ TAŞIYAN ESRARENGİZ MİNİK KÜRECİKLER VARDIR: MİTOKONDRİLER.

MİTOKONDRİLERİM Mİ BENİ GEZDİRİYOR, YOKSA BEN Mİ ONLARI, HİÇ EMİN OLAMIYORUM...

SONRA TEK HÜCRELİLER DAHA GELİŞMİŞ YAŞAM BİÇİMLERİ OLUŞTURMAK İÇİN İŞBİRLİĞİ YAPTILAR. BU GELİŞMİŞ YAŞAM BİÇİMLERİ DE... ARILAR VE ÇİÇEKLERİN HİKAYESİNİ BİLİRSİNİZ HERHALDE?! BİZ HİKAYEMİZE DEVAM EDELİM!

CİNSİYETİN DOĞUŞU

MİLYARLARCA YIL BOYUNCA YAŞAM **EŞEYSİZ*** BİR ŞEKİLDE, BÖLÜNMEYLE OLUŞTU

HOP

HOP HOP HOP

FIRSTT

SEN OLMAK NE GÜZELDİ!

YENİDOĞANLAR ÖNCEKİLERİN AYNISIYDI (MUTANTLAR HARİÇ).

ŞİMDİ DE **ÇEVRENİN DEĞİŞTİĞİNİ** VARSAYALIM: DİYELİM Kİ YENİ BİR YIRTICI (PREDATÖR) ORTAYA ÇIKIVERDİ. BİRBİRİNİN AYNI OLAN EŞEYSİZLERİN HERHANGİ BİRİNİN ÖLDÜRÜLMESİ DE AYNI OLASILIK. AMA BİRİ DAHA GÜÇLÜ VEYA DAHA HIZLI OLABİLSE, **KAÇABİLİR** VE NESLİNİN DEVAMINI SAĞLAYABİLİRDİ.

HER GÜN AYNI ŞEY DE YENMEZ Kİ KARDEŞİM!

HAM HUM.

BELLİ Kİ **BİREYSEL FARKLILIKLARIN** OLMASI İYİ BİR ŞEYDİ – İŞTE BURADA CİNSELLİK DEVREYE GİRİYOR...

* ASEKSÜEL

CİNSELLİK, BİR TOPLUMDA BİREYSEL FARKLILIKLAR YARATMANIN VE NAKLETMENİN **GENETİK** BİR YOLUDUR...

CİNSELLİK, İLK İKİ NÜKLEİK ASİT ZİNCİRİ BİR KROMOZOM VE FARKLI BİR ŞEY OLUŞTURACAK KADAR **YAKINLAŞTIKLARINDAN** BERİ VAR, **CİNSEL YOLLA ÜREMEDEN** ÇOK DAHA ÖNCESİNDEN BERİ.

ASLINDA İLK BAŞLARDA SEKS ÜREMENİN **TAM TERSİ** BİR İŞLEVE SAHİPTİ. **ÜREME** BİR HÜCRENİN İKİYE BÖLÜNMESİYDİ; **SEKS** İSE İKİ HÜCRENİN BİRBİRİNİN **GENLERİYLE** OYNAMAK İÇİN BİR SÜRELİĞİNE **BİRLEŞMELERİ** DEMEKTİ. SEKS ÜREMEYİ **GECİKTİRİYORDU!!**

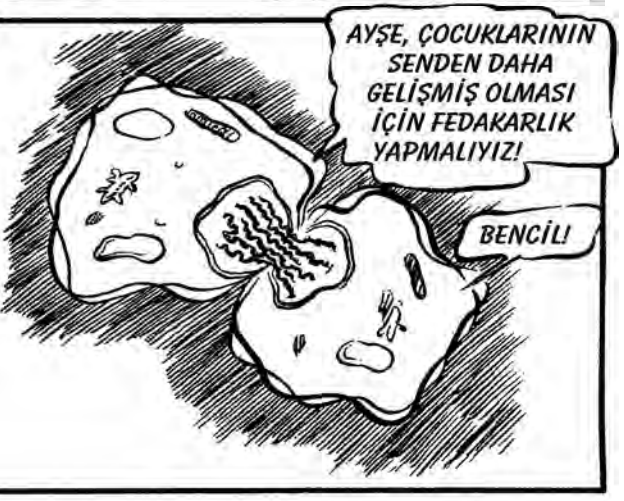

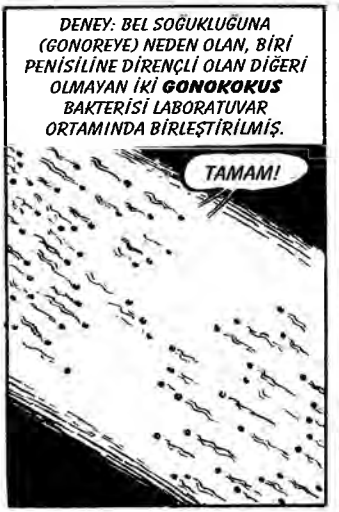

İNSEL YOLLA ÜREME, SEKSİN ÜREME SÜRECİNDE SÜREKLİ KULLANILMASI NORMAL ÜREMENİN BİR TÜR **SAPMASI** OLARAK BAŞLADI. KİM BİLİR NEDEN?

VE OLAN OLDU!

HÜCRELER, GAMETLERE BÖLÜNEREK VE YENİDEN BİRLEŞEREK AYNI ANDA HEM **ÜREYİP** HEM DE **GENLERİNİ DEĞİŞTİRMENİN** YOLUNU BULMUŞLARDI.

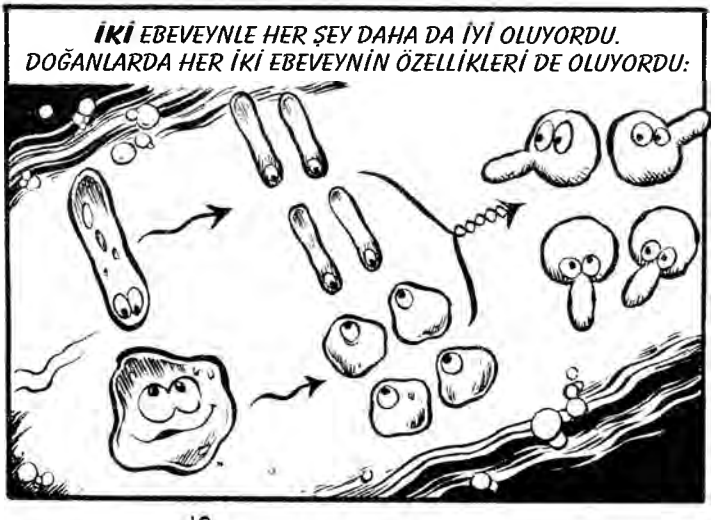

SEKS BİREYSEL FARKLILIKLAR YARATTIĞI İÇİN İYİYDİ. BU BİREYSEL FARKLILIKLAR SAĞ KALABİLMEK İÇİN DE ÖNEMLİYDİ. BU YÜZDEN DE CİNSEL YARATIKLAR **HAYATTA KALDILAR**, EN BAŞARILI OLANLAR SEKSE **EN DÜŞKÜN** OLANLARDI – O YÜZDEN SEKS O ZAMAN DA BU ZAMAN DA İNSANA **KENDİNİ İYİ HİSSETTİRİYOR.** YARIN DA BUGÜNDEN DAHA İYİ HİSSEDECEKSİNİZ!!!

SİMDİ BAK, KEM KÜM... **YUMURTA VE SPERM** ASLINDA GAMETTEN İBARET VE – DUR SANA GÖSTEREYİM, DAHA İYİ ANLARSIN!

OLUR, İLETİŞİM ÖZÜRLÜ BRAKİYOPODUM!!

MODERN ZAMAN

DEVİRLER	DÖNEMLER	SÜRE (MİLYON)	YIL ÖNCE (MİLYON)
SENOZOİK	**KUVATERNER** DÖRDÜNCÜL GELMİŞ GEÇMİŞ EN GARİP MEMELİ	3	3
	TERSİYER ÜÇÜNCÜL GARİP MEMELİLER	65	68
MEZOZOİK	**KRETAZE** T-REX VE ÇİÇEKLER	72	140
	JURASİK KUŞÇUKLAR VE BRONTOSORLAR	65	205
	TRİYASİK MİNNACIK MEMELİLER	25	230
PALEOZOİK	**PERMİYEN** GARİP SÜRÜNGENLER	55	285
	KARBONİFER GELECEK KÖMÜR KARASI	65	350
	DEVONİYEN BALIKLAR VE ORMANLAR	60	410
	SİLÜRYEN KUMSALDA	20	430
	ORDOVİSYEN "BALIK AVLAMAK YASAK!"	70	500
	KAMBRİYEN HAYAT ZOR	100	600

KAMBRIYEN ONCESI DONEM YAKLAŞIK 4 MILYAR YIL SURMUŞTUR

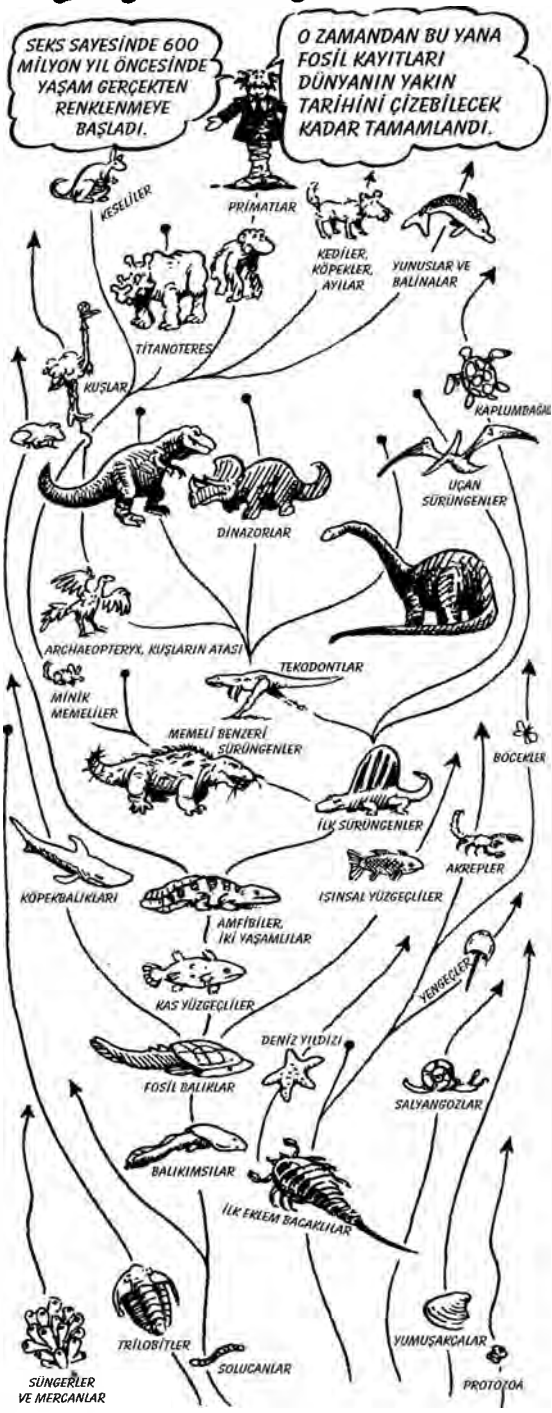

KAMBRİYEN DÖNEM BİR BUZ DEVRİNDEN SONRA BAŞLADI. DAĞLARIN OLUŞUMUYLA KARALAR YÜKSELMİŞ VE BUZULLAR DENİZLERİ KAPLAMIŞTI.

...DOLAYISIYLA YİYECEK VE YER İÇİN REKABET ARTMIŞTI.

HAYVANLAR SONUNDA **ZIRH** GELİŞTİRDİLER.

ÇOTANK

HEH, HEH

'ZIRH GİYENİN KILIÇ KUŞANANINDIR' DEYİŞİ BU ZAMANLARA DAYANIR!

BUZLAR ERİDİĞİNDE SIĞ DENİZLER TAŞTI VE ALÇAK OVALARI SU BASTI. O ZAMANLAR DÜNYA DENEN AKVARYUMDAKİ TÜM CANLILARIN YAPIŞ YAPIŞ ÜST TABAKALARI YA DA KABUKLARI VARDI.

OFFF!

AH!

KLONK

KAMBRİYEN DÖNEMİN BAŞTACI **TRİLOBİTTİ.** BU BALIKLARIN FOSİLLERİ GÜNÜMÜZDE MÜZELERİN HEDİYELİK EŞYA DÜKKANLARINDA SATILIYOR. BU 3 LOBLU, DENİZİN DİBİNDE YAŞAYAN, ÇEŞİTLİ TÜRLERİ OLAN, ESNEK KABUKLU, KESKİN GÖZLÜ, HER TÜRLÜ PİSLİĞİ YİYEBİLEN YARATIKLAR SONSUZA DEK NESİLLERİNİ SÜRDÜREBİLECEK KADAR **UYUMLU** GÖRÜNÜYORLARDI. ANCAK –

ORDOVİSYEN DÖNEMDEN TRİLOBİTLER OLUMSUZ ETKİLENDİ – VE SORUN BU KABUKLU DEV MÜREKKEP BALIĞI DEĞİLDİ.

SORUNUN NEDİR?

GAZ.

UFAK, YUMUŞAK, SOLUCANIMSI BİR YARATIĞIN ANA SİNİR HATTI BOYUNCA, ONU DİK TUTAN **DORSAL KORD (NOTOKORD)** ADI VERİLEN OMURGASI OLUŞMAYA BAŞLADI.

?

NOTOKORD GELİŞTİ VE ZAMAN İÇİNDE BİR DİZİ ESNEK KIKIRDAK HALİNİ ALDI. BU DA AĞIR ZIRH OLMADAN ANA SİNİR SİSTEMİNİ KORUYORDU.

BU HAYVANIN KEMİKLERİ, ÇENESİ VEYA DİŞLERİ YOKTU AMA BU İLK OMURGALIYDI. NEREDEYSE BİR BALIKTI.

KLONK

ÇEKİL YOLDAN TRİLOBİT!

KISA SÜREN VAHŞİ **SİLURYEN** DÖNEMDE BU ÇENESİZ BALIKLAR DENİZLERİ 2 METREDEN UZUN **EKLEM BACAKLILARLA** PAYLAŞTIKLARINDAN SERT KABUKLAR GELİŞTİRMEK ZORUNDA KALDILAR – YA DA ÇOK HIZLI YÜZDÜRECEK YÜZGEÇLER GELİŞTİRECEKLERDİ!!

YAKALA OĞLUM!

BALIKLAR BEYİNLERİNİ, OMURGALARINI, KAFATASLARINI, PULLARINI, HIZLARINI VE TABİİ Kİ **ÇENELERİNİ** GELİŞTİREREK HAYATTA KALMAYI BAŞARDILAR VE SERPİLDİLER.

DEVONİYEN

DÖNEM BU YÜZDEN **BALIKLARIN DÖNEMİ** OLARAK DA BİLİNİR.

VAH! SAYILI GÜNÜMÜZ KALDI!

DEVONİYEN DÖNEMDE BİTKİLER ARTIK KARAYI KAPLAMIŞTI — HAYVANLAR DA PEŞLERİNDEN GELDİLER. İLK ÖNCE **BÖCEKLER**, SONRA DA **BALIKLAR**...

KARAYA **İLK** BEN AYAK BASACAĞIM!

HIMM... **BÖCEKLER** SENDEN ÖNCE DAVRANMIŞ!

ONLARI HATIRLAYAN OLMAYACAK!

NEDEN?

ÇÜNKÜ **KİTABI** BENİM SOYUM YAZACAK!

BAZI CESUR BALIKLAR YİYECEK ARAMAK VE KENDİLERİNİ KANITLAMAK İÇİN KARAYA SÜRÜNDÜLER –

BİZ CESUR ÖNCÜLERİZ...

DİKKAT!

SPLAT

HAYATTA KALMAYI BAŞARANLAR SUYA **GERİ SÜRÜNEBİLENLER** OLDU!

'AHHH' NEFES ALMAK ÖLÜ BALIK KOKUSU OLMASA DA ZOR ZATEN.

GÜÇLÜ YÜZGEÇLER OLUŞTU... BUNLAR ZAMAN İÇİNDE **BACAĞA** DÖNÜŞTÜ. KARA BALIKLARININ DENİZDE BATMAMALARINI SAĞLAYAN **HAVA KESELERİ** NEFES ALMALARINI SAĞLAYAN **CİĞERLERE** DÖNÜŞTÜ....

BU EVRİMİN SONUCUNDA **İKTİYOZLAR** OLUŞTU – SUDA VE KARADA YAŞAYABİLEN İLK **AMFİBİLER.**

OH!

SEVGİLİ BÖCEK KARDEŞLERİM, BİZİ ÇETİN BİR MÜCADELE BEKLİYOR!

SUDAN ÇIKAN İLK HAYVANLARIN AKCİĞERLİ BALIKLAR OLDUĞUNU DÜŞÜNSEK DE ASLINDA GERÇEK ÖNCÜLER **BÖCEKLERDİ** (HAŞERELER, KIRKAYAKLAR, AKREPLER VS.)

?

900.000'İ AŞKIN CANLI TÜRÜYLE BÖCEKLER BU BAŞARILARINI HER ŞEYİ YİYEBİLME BECERİLERİNE BORÇLUDURLAR – HATTA BİRBİRLERİNİ BİLE...

ÖĞĞĞ. **SİNEK Mİ?** ONLAR NE YER HABERİN VAR MI?

BAZILARININ GÜDÜMLÜ SOSYAL SİSTEMLERİ VARDIR...

HERKES ÇALIŞIR, KRALİÇE SEKS YAPAR. HERKES ÇALIŞIR KRALİÇE....

NESLİN DEVAMI İÇİN. NESLİN DEV –

BAZILARI DA YOK EDİLEMEZ!

HAMAM BÖCEĞİ!

GÜLÜYOR –

PAT! KÜT!

KARBONİFER

DÖNEM ADINI KARBONDAN YANİ **KÖMÜRDEN** ALIR. O DÖNEMDE İKTİYOZLARIN NESİLLER BOYU YAŞADIKLARI ORMANLARDA BİR YAN ÜRÜNDÜ BU. **CİNSEL** YAŞAMLARI ÇOK İLGİNÇTİ:

BİR ERKİL AMFİBİ GÖZÜNE KESTİRDİĞİ BİR KADIN AMFİBİ İLE KARŞILAŞTIĞINDA İLGİSİNİ ÇEKMEK İÇİN ÇIRPINMAYA BAŞLARDI.

DİŞİ İSE SUYA ÇOK SAYIDA YUMUŞAK, KABUKSUZ YUMURTA DÖKEREK CEVAP VERİRDİ BUNA.

...SONRA DA ARKASINA DÖNÜP GİDERDİ. HİÇ **TEMAS** YOKTU!

ERKEK YUMURTALARI KENDİ BAŞINA DÖLLERDİ.

AMFİBİLER YUMURTADAN ÇIKAR VE **SEFİL** YAŞAMLARINA DEVAM EDERLERDİ...

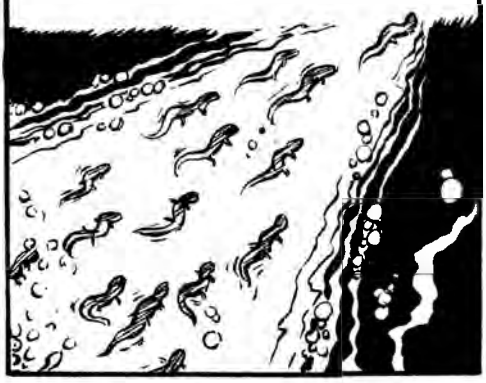

CİNSEL ALIŞKANLIKLARI AMFİBİLERİ SUDA TUTUYORDU, AMA **KARADA NASIL YUMURTLAYACAKLARDI?** KORUYUCU BİR **KABUK** OLMASI GEREKİYORDU O ZAMAN DA YUMURTALAR NASIL **DÖLLENECEKTİ?**

BAZI AMFİBİLER KABUKLARI SERTLEŞMEDEN DÖLLENMESİ GEREKEN **YARI YUMUŞAK** YUMURTALAR YUMURTLADILAR.

HAYDİ HAYDİ!

TAMAM- YA- BEKLE- BEN-

UMUTSUZ!

BALIK OLSAK!

DERKEN...

BELKİ DE BURAYA ÇIKARSAM....

OOO, HAYDAR

...VE KISA SÜRE SONRA YUMURTALARI, YUMURTLAMADAN **ÖNCE** DÖLLEMEYİ ÖĞRENDİLER... **300 MİLYON YILDAN BERİ** DAHA İYİSİ BULUNAMAYAN BİR TEKNİK GELİŞTİ.

SERT KABUKLU YUMURTALARI HERHANGİ BİR YERDE YUMURTLAYABİLİYORLARDI. BU AMFİBİLER ARTIK **ROMANTİK SÜRÜNGENLER** OLMUŞLARDI!

CİNSELLİĞİN EVRİMİNDE, HİÇBİR HAYVAN BÖCEKLERİNKİNDEN DAHA GARİP ALIŞKANLIKLAR EDİNMEDİ. ÖRNEĞİN, NEREDEYSE TÜM ARILAR **DİŞİDİR** VE MEVSİMİN SONUNDA ERKEKLERİ KOVANDAN DIŞARI SÜRERLER.

BANA SORARSAN KRALİÇE HEPSİNİN BEYNİNİ YIKADI.

BİRÇOK TÜRÜN ERKEĞİ DİŞİYE ÖLÜ BİR SİNEK VEYA BİR TOPAK HAYVAN PİSLİĞİ GİBİ LEZZETLİ BİR HEDİYEYLE KUR YAPAR...

GERDEK ODAMIZ İÇİN.

OOO...

İŞİ BİTİNCE ERKEĞİNİ YİYEN DİŞİ PEYGAMBER BÖCEKLERİ BU ALIŞKANLIĞI BİRAZ FAZLA İLERİ GÖTÜRDÜLER.

AH HULUSİ, BU HAYATIMIN EN GÜZEL DENEYİMİYDİ! (HAM, HUM)

UFAK **KURTLARDAN** SÖZ AÇILMIŞKEN, AKKARINCALAR YILLAR SÜREBİLEN SAĞLAM EVLİLİKLER YAPARLAR!

KARINCA KARARINCA SÜRDÜRÜYORLAR BİRLİKTELİKLERİNİ, DEĞİL Mİ ŞEKERİM?

SEY...

SÜRÜNGENLERİN BAŞKA BİR SORUNU DA **BEDEN ISILARINI DÜZENLEMEKTİ.** ISININ, SUDAN DAHA FAZLA DEĞİŞKENLİK GÖSTERDİĞİ KARADA BU DAHA DA ZORDU.

PERMİYEN

DÖNEMDE BİRÇOK SÜRÜNGEN UZMAN GÜNEŞ BANYOCULARI OLDULAR. GÜNEŞ IŞINLARINI ÖZEL TASARLANMIŞ **GÜNEŞ IŞIĞI TOPLAYICILARI** İLE DEPOLAYIP YETERİNCE TOPLAYINCA DA GÖLGEYE GERİ ÇEKİLİYORLARDI.

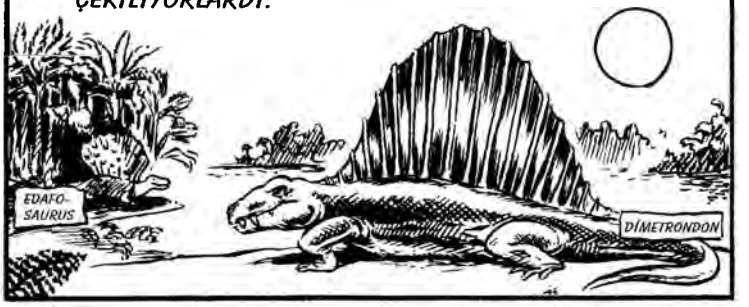

BU SIRADA SERİN PERMİYEN DÖNEMDE GÜNEY AFRİKA'DA BAŞKA SÜRÜNGENLER, **TERAPSİTLER,** YEDİKLERİNİ DAHA HIZLI YAKARAK **VÜCUT ISILARINI ARTTIRMAYI** ÖĞRENİYORLARDI.

YANİ TERAPSİTLERİN OLAĞAN SÜRÜNGENLERDEN DAHA FAZLA **YEMEK YEMELERİ** GEREKİYORDU.

YİYECEK PEŞİNE DÜŞEBİLMEK İÇİN TERAPSİTLER KERTENKELELER GİBİ KAYARAK YÜRÜMEKTENSE DAHA DİK DURMAYI YEĞLEDİLER.

DAHA İYİ ÇİĞNEYEBİLMELERİ İÇİN KESİCİ VE ÖĞÜTÜCÜ DİŞLERİ GELİŞTİ...

SAÇIN (TÜYÜN) KÖKENİ BİR OLASILIKLA TERAPSİTİN DOKUNMA DUYUSUNU GELİŞTİREN BIYIKLARIYDI VE SONRA ONLARI SICAK TUTMAK İÇİN TÜM BEDENLERİNE YAYILDI.

YAPILARINDAN, DİŞLERİNDEN VE BİR OLASILIKLA TÜYLERİNDEN DOLAYI, TERAPSİTLER MEMELİYE BENZER SÜRÜNGENLER OLARAK BİLİNİRLER.

ÇOK ÇİRKİN! YAŞAMAZ BU!

MEMELİ BENZERİ SÜRÜNGENLERİN YÜKSELİŞİ DÜNYA TARİHİNDE ÜÇ KEZ TEKRARLANAN **SOYLARIN TÜKENMESİ** DÖNEMİNİN BAŞLANGICI OLDU.

HEY, HERKES BİRDEN GİTMESİN!

DENİZDEKİ SON TRİLOBİTLER YOK OLDULAR, BU SIRADA KARADA BİRÇOK İLKEL AMFİBİ SON NEFESİNİ VERDİ.

HIH! IIIHH!

TOPLU ÖLÜMLERİN **İKİNCİSİ** 160 MİLYON YIL SONRA **DİNAZORLARIN** SOYUNUN TÜKENMESİYDİ. (BU KONUYA DEĞİNECEĞİZ).

ÜÇÜNCÜSÜNÜ DE ŞİMDİ **GÜNÜMÜZDE**, İNSANLAR DOĞAL YAŞAMI YOK ETTİĞİ İÇİN YAŞIYORUZ.

UMARIM **KURTULURUZ!**

HİÇ OLMAZSA BÖCEKLER KURTULACAK!

TRİYASİK

ERKEN DÖNEMDE TERAPİTLER İLK CİDDİ RAKİPLERİYLE, **TEKODONT** DENİLEN HIZLI, KÜÇÜK İKİ AYAKLILARLA KARŞI KARŞIYA GELDİLER.

UZUN ARKA AYAKLARI YÜZMEK İÇİN BİÇİMLENMİŞ OLAN SU SÜRÜNGENLERİNDEN TÜREYEN TEKODONTLAR, UZUN BACAKLARININ KARADA DA İŞE YARADIĞINI ANLADILAR!

DÜNYA TARİHİNDE YALNIZCA İKİ KERE DÖRT AYAKLI BİR YARATIK İKİ AYAĞININ ÜZERİNDE DURDU VE HER SEFERİNDE BU DENEY MUHTEŞEM BİR BAŞARI OLDU. (BUNU DENEYEN HAYVAN İÇİN)...

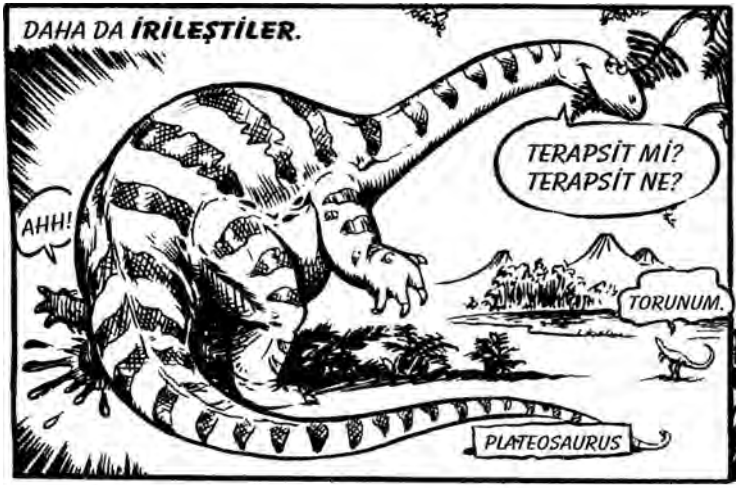

BÖYLE CANAVARLARLA REKABET EDEMEDİKLERİNDEN İRİ TERAPSİTLERİN SOYU TÜKENDİ. YALNIZCA BİRKAÇ KÜÇÜK TÜR HAYATTA KALDI VE EVRİMLEŞTİLER. BUNLAR İLK **MEMELİLER.**

130 MİLYON YIL BOYUNCA KÜÇÜK MEMELİLER TEKODONTLARIN DEV, DİNAZOR DENİLEN ARDILLARINCA BASKI ALTINDA TUTULDULAR!!

KÜÇÜKLERDEN KALDI MI? **İYİ!**

TERATOSAURUS

JURASSİC

DÖNEMDE KÜÇÜK DİNAZORLAR **KUŞLARA** EVRİMLEŞİRKEN, ETOBURLAR DAHA DA ETLENİP İRİLEŞTİLER.

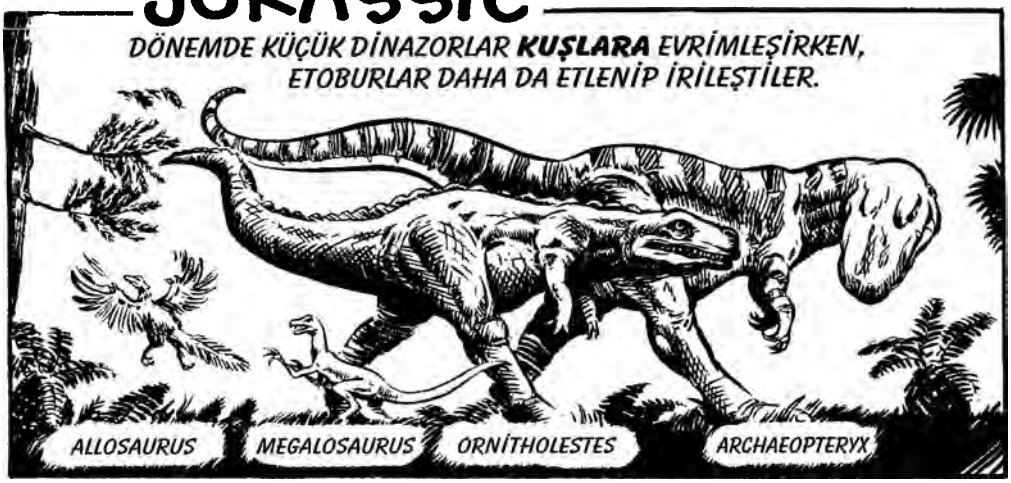

DİNAZORLARIN AKRABALARI GÖĞÜ VE DENİZİ ELE GEÇİRDİLER.

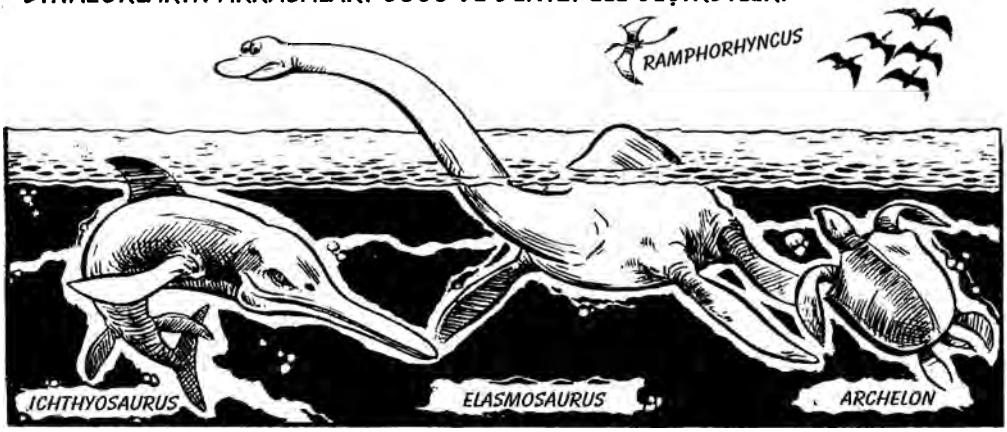

BÜYÜK ETOBURLAR O KADAR **İRİLEŞTİLER** Kİ, DÖRT AYAK ÜZERİNDE DURMAK ZORUNDA KALDILAR.

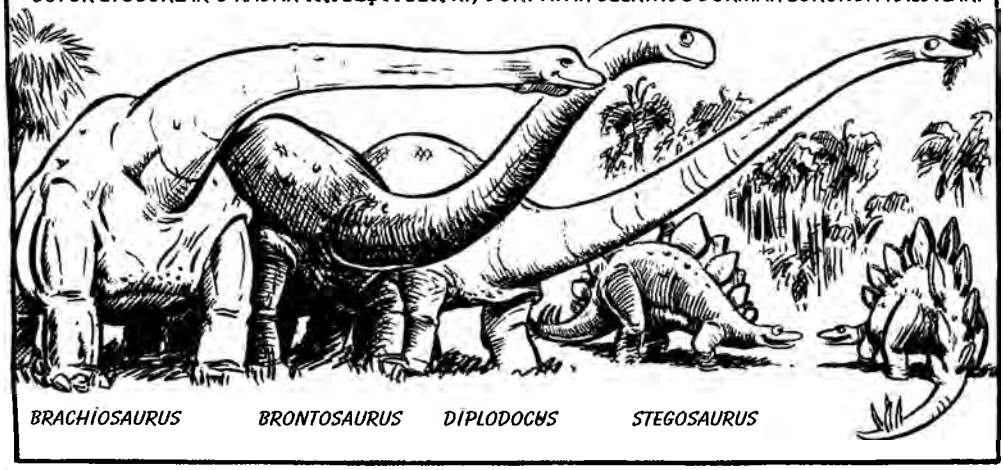

BRONTOSORLAR ÇOĞU KEZ ÇAMURDA YÜRÜDÜKLERİNDEN ARKALARINDA **FOSİL AYAK İZLERİ** BIRAKTILAR. BUNLAR BİZE BRONTOSORLARIN YAŞAMLARINI **İNCELEME** OLANAĞI SAĞLIYOR. İŞTE ÜÇ BULGU:

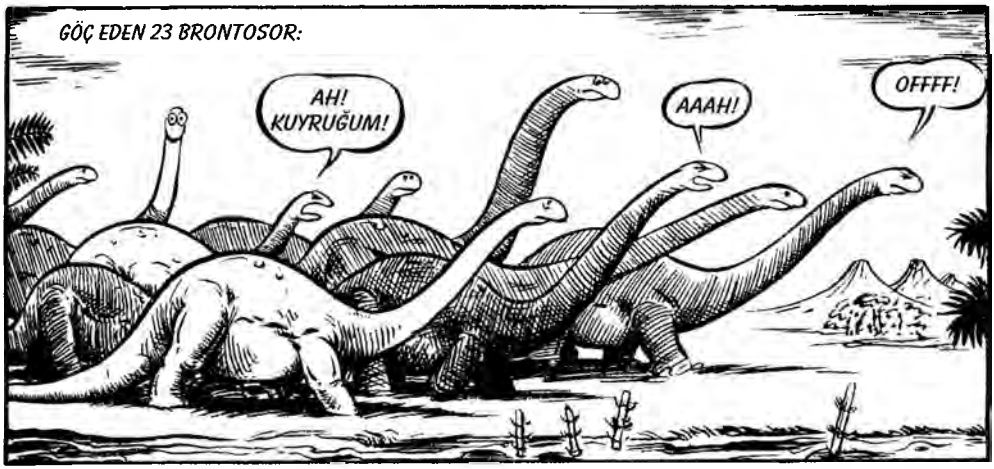

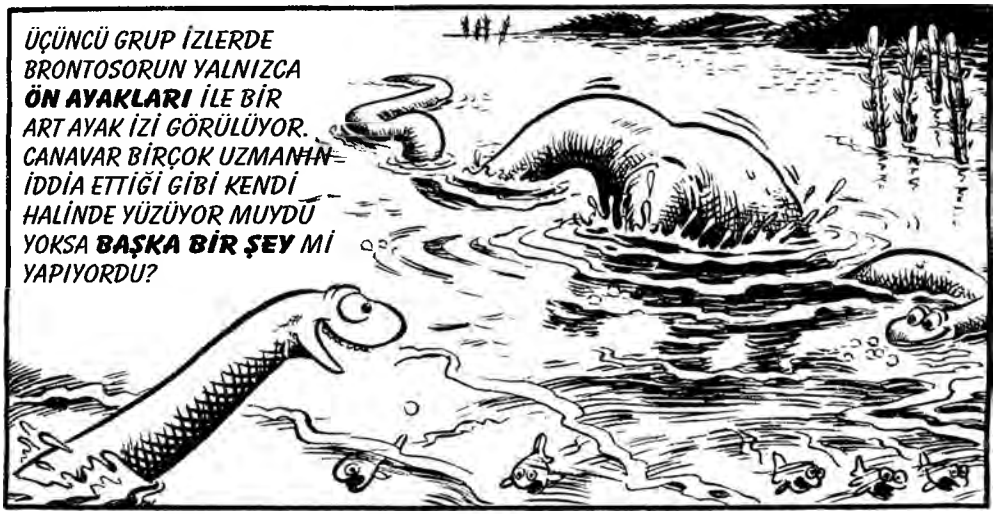

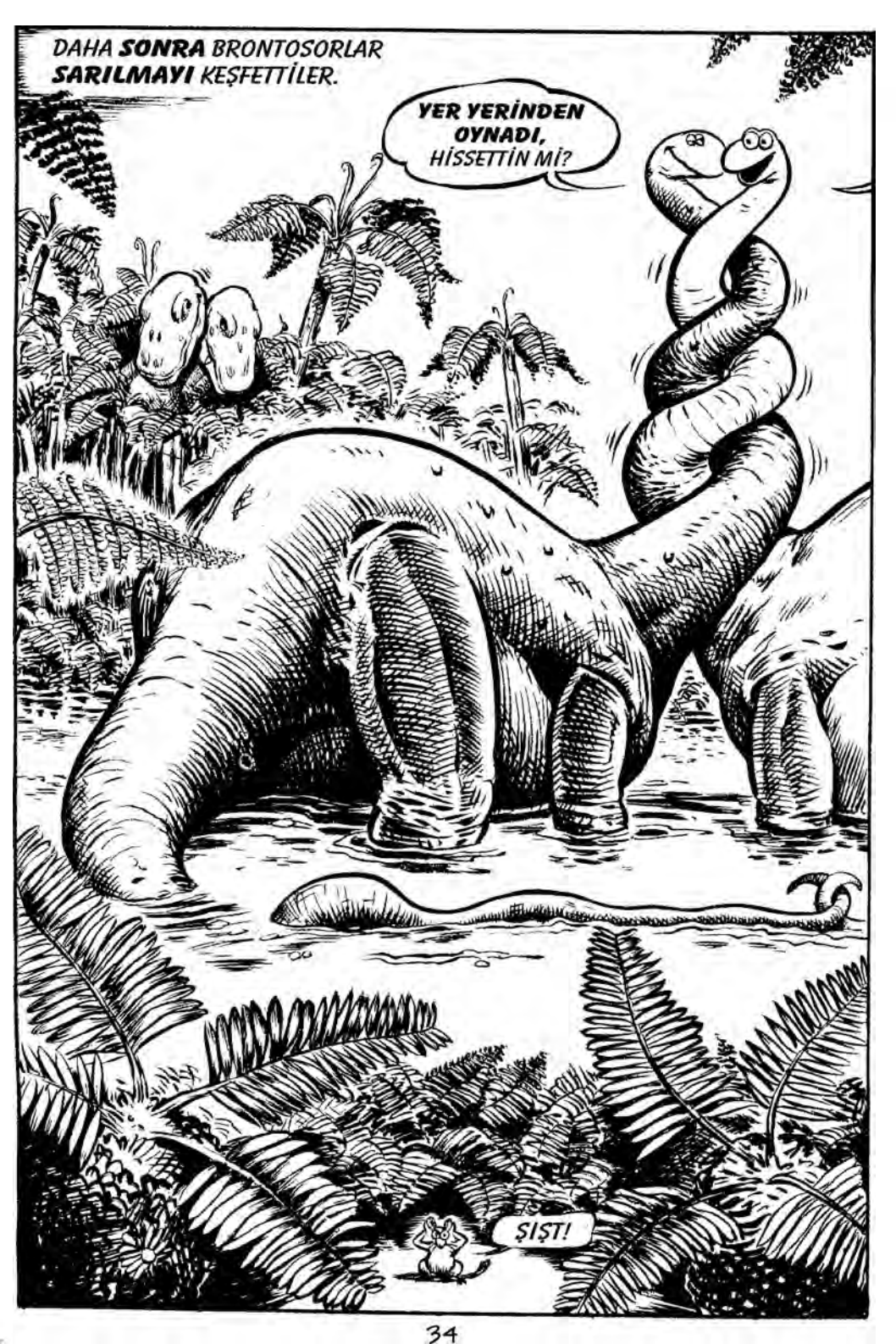
DAHA **SONRA** BRONTOSORLAR **SARILMAYI** KEŞFETTİLER.
YER YERİNDEN OYNADI, HİSSETTİN Mİ?
ŞIŞT!

TOMBİĞİM BU **KITALARIN AYRILIŞIYDI!**

KRETASEOUS

KALABALIK DİNOZORLAR ÇAĞININ EN YÜKSEK NOKTASIYDI. BU RESİMDE DEV TYRANNOSAURUS REX BAZI ÖRDEK GAGALILARA BAKARKEN, YEĞENİ GORGOSAURUS, AZGIN BİR TRİCERATOPS SÜRÜSÜNDEN KAÇIYOR. İZLEYİCİLER ARASINDA İKİ ZIRHLI ANKYLOSAUR, BİR UÇAN PTERANODON VE UZAKTAKİ BAZI TİTANOSAURUSLAR VAR. STRUTHİOMİMUS (DEVEKUŞU TAKLİTÇİSİ) TÜM OLAYLARI GÖRMEZDEN GELİYOR.

YENİ GELİŞEN GENİŞ YAPRAKLI AĞAÇLAR VE OTLARLA BİTKİ ÖRTÜSÜ ÇAĞDAŞ GÖRÜNMEYE BAŞLIYOR. BAZI BİTKİLER POLENLERİNİ BAŞKA ÇİÇEKLERE BİTKİSEL SEKS AMACIYLA TAŞIYACAK, YENİ TÜREYEN **ARILARI** ÇEKEBİLMEK İÇİN **ÇİÇEKLER** GELİŞTİRİYORLAR. BİRKAÇ İRİ KUŞ DA ORTAYA ÇIKIYOR.

70 MİLYON YIL ÖNCE, HENÜZ AÇIKLIĞA KAVUŞTURULMAYAN BİR NEDENDEN DOLAYI, DÜNYA HIZLA SOĞUMAYA BAŞLADI.

OKYANUSTA, TEK HÜCRELİ PLANKTONLARIN TÜM TÜRLERİ YOK OLUNCA, **EKOLOJİK BİR FELAKET** TETİKLENDİ.

YİYECEK ZİNCİRİNİN TEMELİNİN YOK OLMASIYLA, DENİZ CANLILARININ BİR ÇOĞU, BALIKLAR, KABUKLU DENİZ HAYVANLARI VE TÜM BÜYÜK DENİZ SÜRÜNGENLERİ DE DAHİL OLMAK ÜZERE YOK OLDULAR.

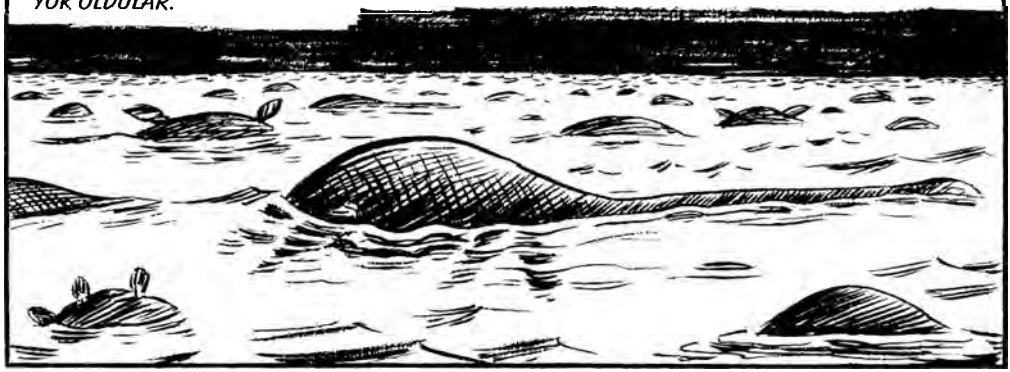

KARADA DA AYNI FELAKET YAŞANDI. BİTKİLER ÖLÜNCE, TÜM HAYVANLAR, ÖZELLİKLE DEV BOYUTLULAR, ZORLUK ÇEKMEYE BAŞLADILAR.

GIDASIZLIKTAN DOLAYI ZEHİRLENMİŞ KUŞLAR GİBİ DİNAZORLARIN DA YUMURTALARININ KABUKLARI GİDEREK İNCELMEYE BAŞLADI. YUMURTA KABUKLARINDAN KEMİKLERİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN YETERLİ KALSİYUM ALAMAYAN EMBRİYOLAR YUMURTALARINI KIRAMAMAYA BAŞLADILAR.

130 MİLYON YILLIK BİR HAKİMİYETTEN SONRA EN SONUNDA DİNAZORLAR DÜNYAYI ESKİ RAKİPLERİ **KÜÇÜK MEMELİLERE** TERK ETTİLER.

MEMELİLER ÇAĞI

TERTIARY-ÜÇÜNCÜ DÖNEMLERİN ÇAĞLARI

ÇAĞ	SÜRE	YIL ÖNCE
	MİLYONLARCA	
PLİOCENE	15	3
MIOCENE	12	18
OUGOCENE	11	30
EOCENE	22	41
PALEOCENE	5	63
CRETACEOUS ÇAĞI		68

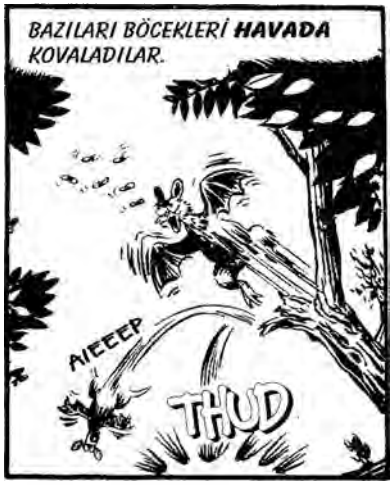

EOCENE ÇAĞINDA MEMELİLER ARTIK KÜÇÜK DEĞİLLERDİ. BURADA OMUZ BAŞINA KADAR 2.10 METRE BOYUNDAKİ **UINTATHERIUMU,** BALİNALARIN ATASI **ZEUGLODONU,** İLK YARASA **CÒRYPHODONU,** İLK İLKEL TOYNAKLI MEMELİYİ VE İLK AT OLAN KÜÇÜK **EOHHİPPUSU** GÖRÜYORUZ.

ARTIK O KADAR **LEZZETLİ** TÜRLER EVRİMLEŞİYORDU Kİ, MEMELİLER **BİRBİRLERİNİ** YEMEYE BAŞLADILAR. EN ESKİ ETOBURLAR, KREODONTLAR, KISA ZAMANDA **DOĞANIN KRALLARI** OLACAK OLAN DAHA **ZEKİ** TÜRLER TARAFINDAN BİR KENARA İTİLDİLER.

BİZ **KRALLAR** GİBİ BİR HAYAT SÜRÜYORUZ!!.

AYYY!

İKİ KRAL AYNI İPTE OYNAMAZ!.

HIZLI HAYVANLAR KAÇABİLİYORLARDI. ATLAR, DOMUZLAR, ANTİLOPLAR VE KOŞAN KÜÇÜK GERGEDANLAR HIZLIYDILAR.

BİR DE KAÇMAK ZORUNDA OLMAYANLAR VARDI: BÜYÜK GERGEDANLAR VE AKRABALARI. **OLİGICEN**'E **BOYNUZ DEVRİ** DENİR.

HMFF

YIP YIP YIP

TÜM ZAMANLARIN EN BÜYÜK KARA MEMELİSİ **BOYNUZSUZ** OLİGOCEN GERGEDANI **BALUCHİTERİUM**DU. OMUZ BOYUNDA 5,4 METRE İDİ.

MEEE

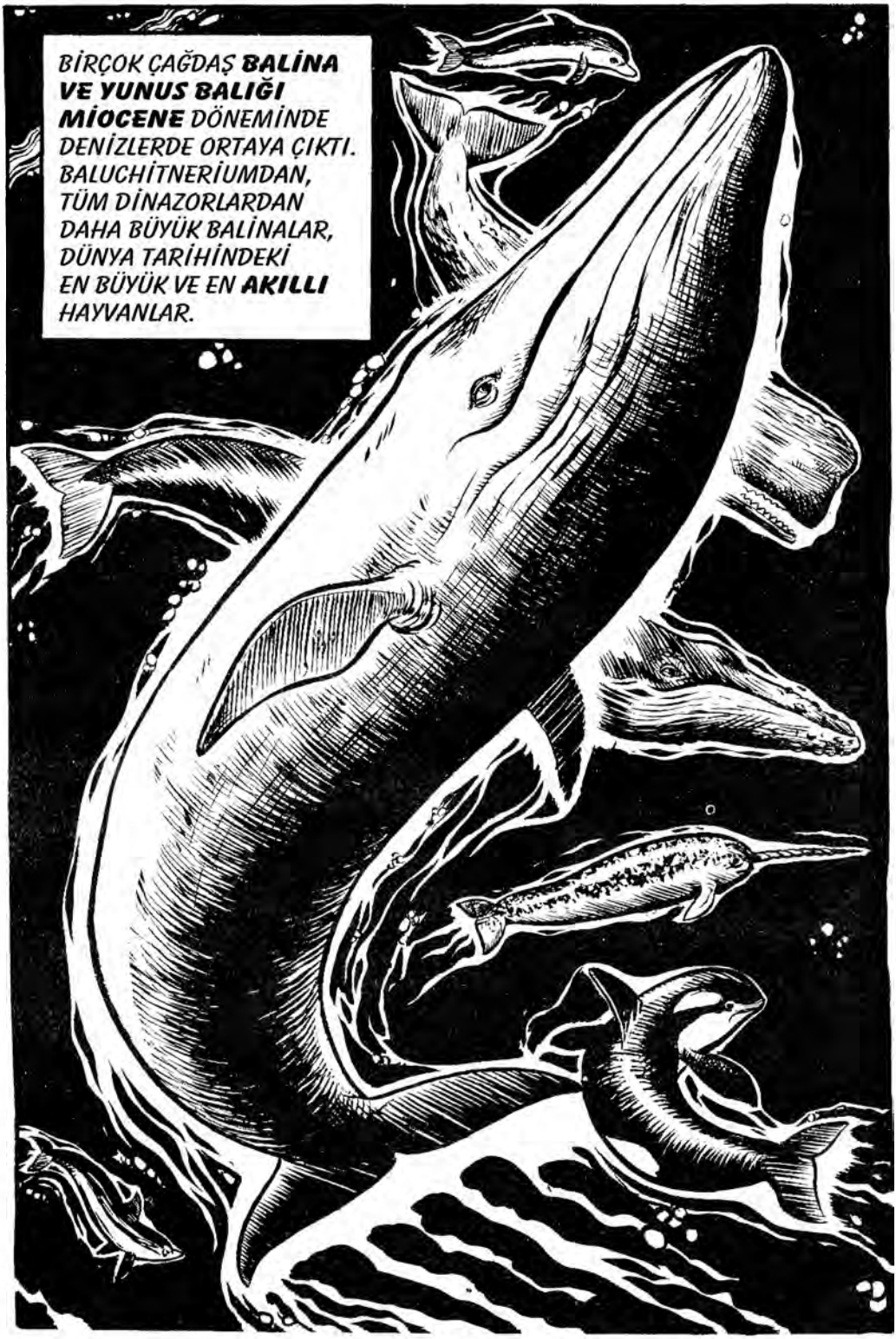
BİRÇOK ÇAĞDAŞ **BALİNA VE YUNUS BALIĞI MİOCENE** DÖNEMİNDE DENİZLERDE ORTAYA ÇIKTI. BALUCHİTNERİUMDAN, TÜM DİNAZORLARDAN DAHA BÜYÜK BALİNALAR, DÜNYA TARİHİNDEKİ EN BÜYÜK VE EN **AKILLI** HAYVANLAR.

KARADA MİOCENE DÖNEMİNDE **MASTADONLAR** ORTAYA ÇIKTI. BU "KÜREK DİŞLİYE" **AMBELEDON** ADI VERİLİR. VE ARKASINDA BİR **MAMUT** DURUYOR.

DÜRTME

EVRİMİ ENGELLEME!

ANA MEMELİ TÜRLERİ DIŞINDA AVUSTRALYA GİBİ SOYUTLANMIŞ YERLERDE **MARSUPİAL VE MONOTREME** ADI VERİLEN TÜRLER EVRİMLEŞTİ. İLK MONOTREME ÖRDEK GAGALI PLATYPUS YUMURTLAR.

BEN KENDİMİ MEMELİ BEDENLİ BİR ÖRDEK OLARAK GÖRÜYORUM!

ANACIĞIM!

MARSUPİALLER (KANGURULAR, VOMBATLAR VB.) **YARI GELİŞMİŞ EMBRİYOLARINI** DOĞURDUKTAN SONRA, ONLARI OLGUNLAŞANA DEĞİN ÖZEL BİR CEPTE TAŞIRLAR.

OF! HAZIR MISIN?

AMAN ANNE, BİLEMİYORUM...

ÇIK.

HIP

MARSUPİALLERİN ÇOĞU ŞİMDİ SOYU TÜKENMEKTE OLAN TÜRLER ARASINDAYSA DA, BUNLARDAN BİRİ OLAN **OPPOSUM** 40 MİLYON YILDAN BERİ DEĞİŞMEDEN YAŞAMINI SÜRDÜRÜYOR. HAYATTA KALMASININ SIRRI **KORKAKLIK!**

ÖLÜ TAKLİDİ YAPIYOR. YİYEBİLİRİZ!

AMA, BU ÖDLEK MİDEMİZE OTURMASIN SAKIN?

O SIRADA **PRİMATLAR** DİNAZORLAR DÖNEMİNDE OLDUĞU GİBİ AĞAÇLARIN ÜSTÜNDE YAŞIYORLARDI HALA.
İLKEL PRİMATLAR SİNCAPLARA BENZERLER; AMA NEDENDİR BİLİNMEZ SİNCAPLAR İNSANA EVRİMLEŞMEDİLER.
BİRKAÇ İSTİSNA DIŞINDA...
NEDENLERDEN BİRİ PRİMATLARIN, PENÇE TIRNAKLARI YERİNE **AYAK PARMAĞI TIRNAKLARINA** SAHİP OLMALARI OLABİLİR. BU ŞEKİLDE AĞAÇ DALLARINI **TUTMAK** ZORUNDAYDILAR.
HÖRŞ
BİR BAŞKA NEDEN DE PRİMATLARIN **BÖCEK** YEMELERİDİR. BÖYLECE BİRÇOK **AVCI** GİBİ İKİ GÖZLE İLERİYE BAKARAK **STEREO-GÖRÜŞ** GELİŞTİRDİLER.

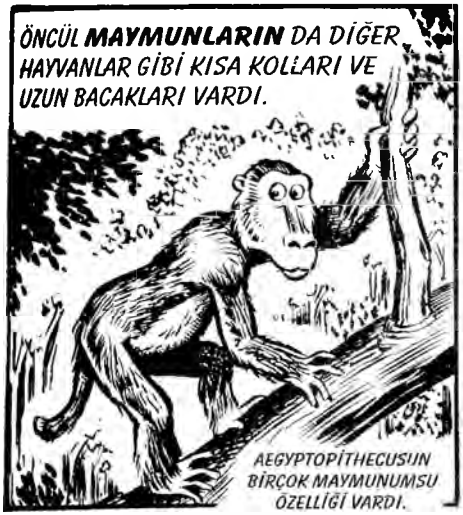
ÖNCÜL MAYMUNLARIN DA DİĞER HAYVANLAR GİBİ KISA KOLLARI VE UZUN BACAKLARI VARDI.
AEGYPTOPİTHECUSUN BİRÇOK MAYMUNUMSU ÖZELLİĞİ VARDI.

AMA MAYMUNLAR BİR YERDEN BİR YERE GİDEBİLMEK İÇİN AĞAÇ TEPELERİNDE YENİ BİR YOL KEŞFETTİLER. DALDAN DALA SALLANDILAR.
OOP!

BU DOĞAL OLARAK KOLLARIN UZAMASINA, BAŞPARMAKLARIN VE BACAKLARIN KISALMASINA YOL AÇTI.
SENİ KOCA MAYMUN, ÇOK İYİ BİR CAMBAZSIN.
ÇOCUKLARIM DA DALDAN DALA ATLAYACAK!.

MİOCENE DÖNEMİNE GELİNDİĞİNDE BİRÇOK MAYMUN EVRİMLEŞMİŞTİ. PROPLİOPİTHECUS EN USTA SALLANICI GİBONLARIN ATASI...

DRYOPİTEHECUS DAHA BECERİKLİ BİR TÜR...
BUNUN, TORUNUN, TORUNUNUN, TORUNUNUN, TORUNUNUN, TORUNUNUN, TORUNUNUN TORUNU TELEVİZYON YILDIZI OLUR!
VAY!

VE GİZEMLİ RAMAPİTHECUS, BÜYÜK OLASILIKLA YERDE DE ZAMAN GEÇİRİYORDU.

BÖYLECE, MEMELİLER ÇAĞININ DORUĞU OLAN SAKİN **PLİOSEN**'E GELDİK. PLİOSEN'DE MİOSEN'İN BALTA GİRMEMİŞ ORMANLARI KÜÇÜLEREK YERLERİNİ ANTİLOP, ÜÇ TOYNAKLI AT, DEVE, ZÜRAFA, GERGEDAN VE MASTADON SÜRÜLERİ İLE DOLU ÇOK GENİŞ OVALARA BIRAKTILAR. PLİOSEN ETOBURLARI ARASINDA KILIÇ DİŞLİ KEDİLER, KÖPEKLER, KÖPEKSİ AYILAR VE SIRTLANLAR VARDI.

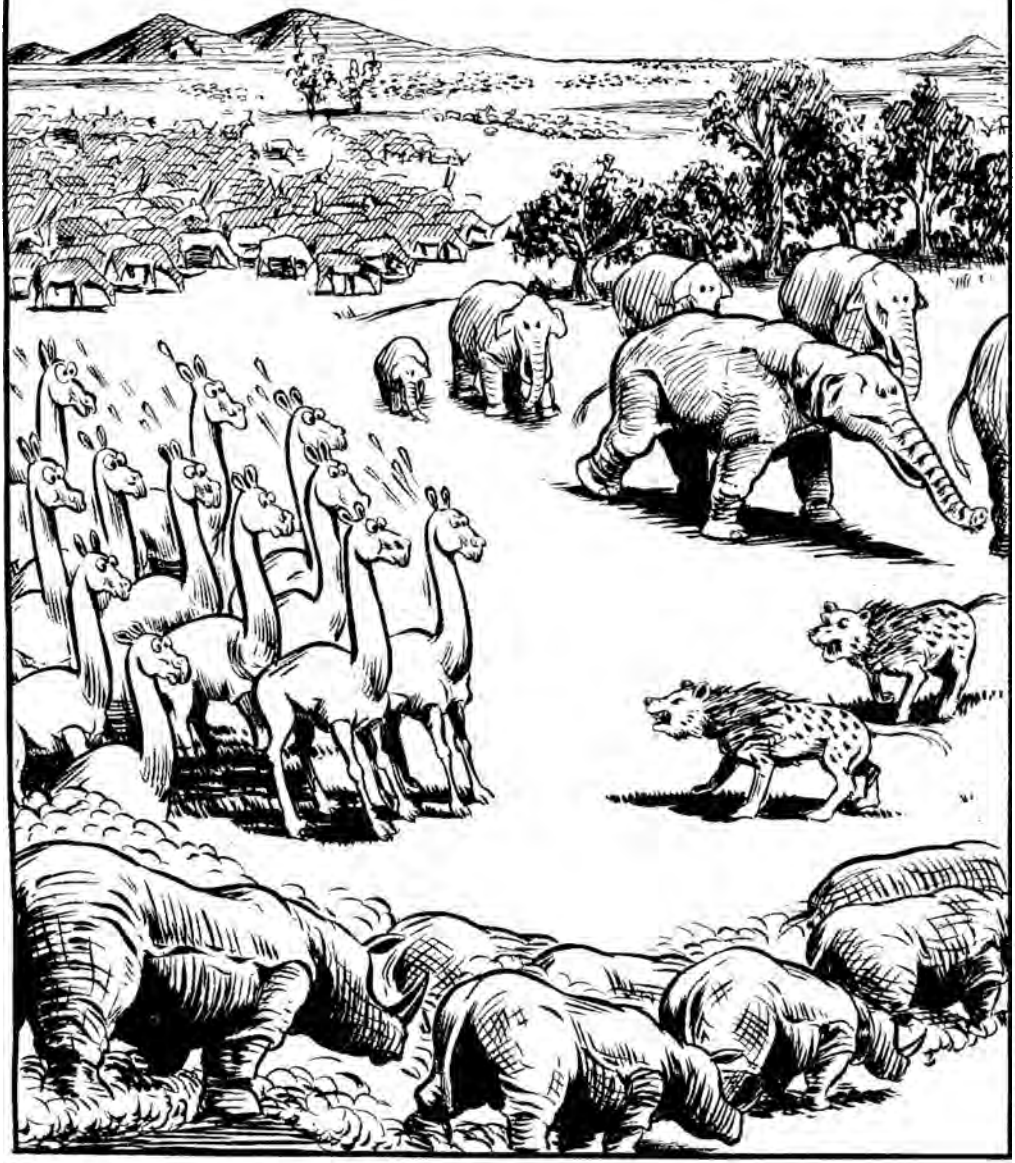

SAVANLAR ORMANDAKİ EVLERİNİ YOK EDECEK KADAR GELİŞİNCE BAZI **PRİMATLAR** AĞAÇLARDAN İNMEK ZORUNDA KALDILAR. BİR PLİOSEN MAYMUNU GRUBU OVALARA İNDİ VE **BABUNLARA** EVRİMLEŞTİ. MAYMUNLARDAN SADECE BİRKAÇ GRUP STEPLERE İNDİ. İLK BAŞTA YİYECEK BULMAK İÇİN KISA SÜRELERLE İNDİLER AMA ZAMANLA GİTTİKÇE YERDE DAHA UZUN SÜRELERLE KALDILAR. DÖNEMİN SONUNDA PRİMATLAR **DİK OLARAK İKİ AYAKLARI** ÜZERİNDE YÜRÜYORLARDI VE YERDE YAŞAMAYA OLDUKÇA UYUM SAĞLAMIŞLARDI.

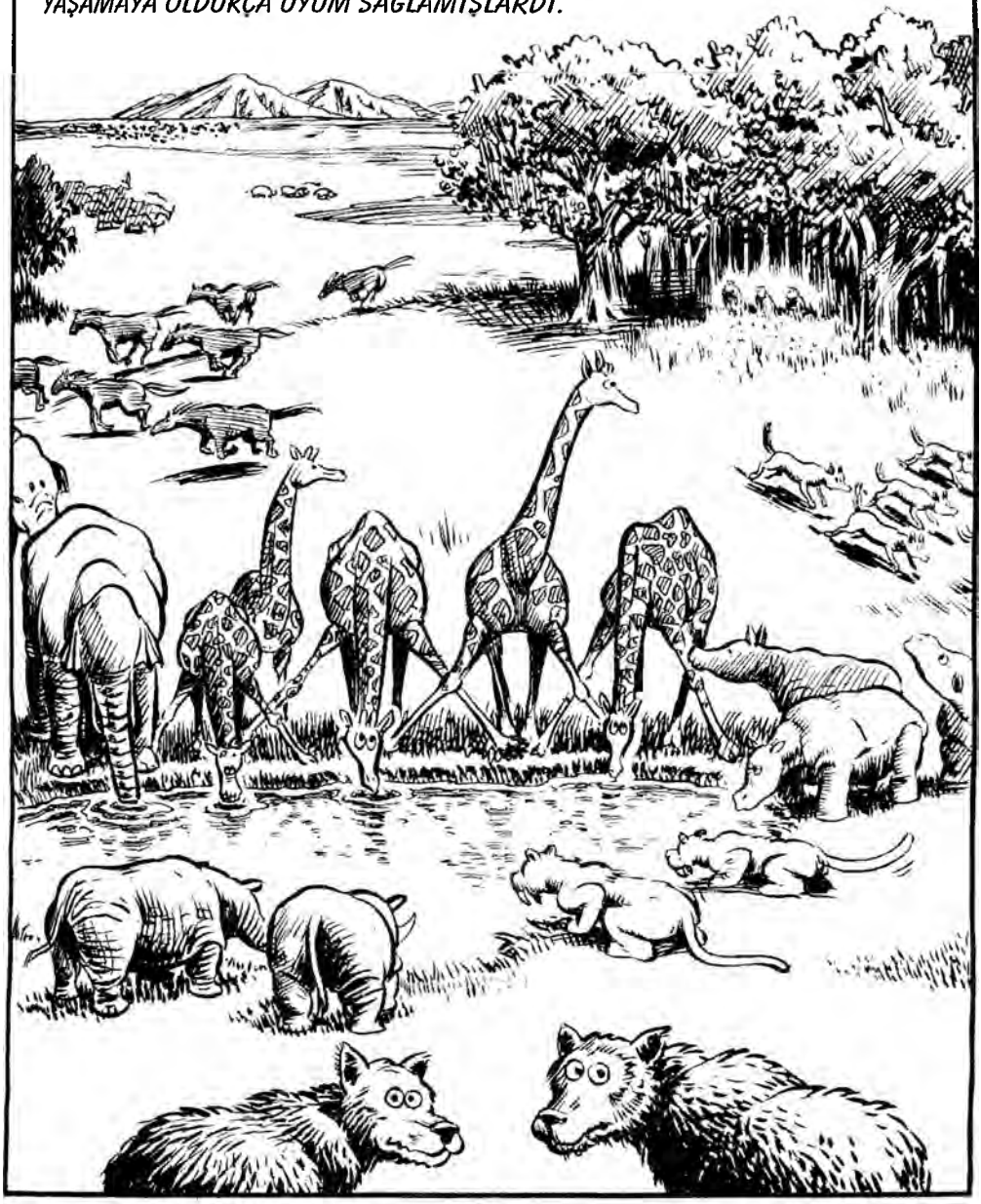

İNSANOĞLUNUN DÖNEMİ BAŞLAMIŞTI.

GİRİŞ

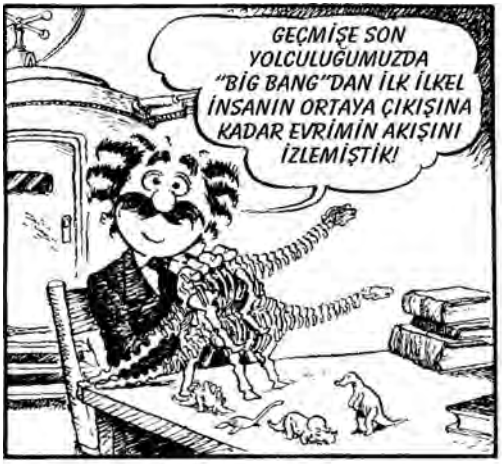
GEÇMİŞE SON YOLCULUĞUMUZDA "BİG BANG"DAN İLK İLKEL İNSANIN ORTAYA ÇIKIŞINA KADAR EVRİMİN AKIŞINI İZLEMİŞTİK!

ŞİMDİ BİZİM İÇİN **EN ÖNEMLİ** KONUYA DEĞİNECEĞİZ: **KENDİMİZE.**

BU GERÇEKTEN ÖNEMLİ... BAŞINDAN BERİ İNSANLAR KENDİLERİ HAKKINDA SORULARA YANIT ARAMAK İÇİN ÇOK ZAMAN HARCADILAR. BİZ MANTIKLI HAYVANLAR MIYIZ? YOKSA RUHU OLAN ÇAMUR MUYUZ? MELEK MİYİZ? MAYMUN MUYUZ? KİM BİLEBİLİR?
?

BİLDİĞİM TEK ŞEY; **DARWİN** 1859'DA **MAYMUNLARDAN,** HEM DE AFRİKA'DA, EVRİMLEŞTİĞİMİZ YÖNÜNDEKİ KURAMINI ORTAYA ATINCA, **MELEKLER CEPHESİ** ONUNLA VAR GÜCÜYLE SAVAŞTI!!
EEP!

ASLINDA, DÜŞÜNCELERİMİZE DE KENDİMİZE VERDİĞİMİZ KADAR ÖNEM VERDİĞİMİZİ İLERİDE GÖRECEĞİZ...

UZATMAYALIM, DARWİN **HAKLIYDI.** BUNUN İÇİN ZAMAN MAKİNESİNİ **15 MİLYON YIL ÖNCESİ AFRİKA'YA** AYARLIYORUM.

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ

2. BÖLÜM

SOPALAR VE TAŞLAR

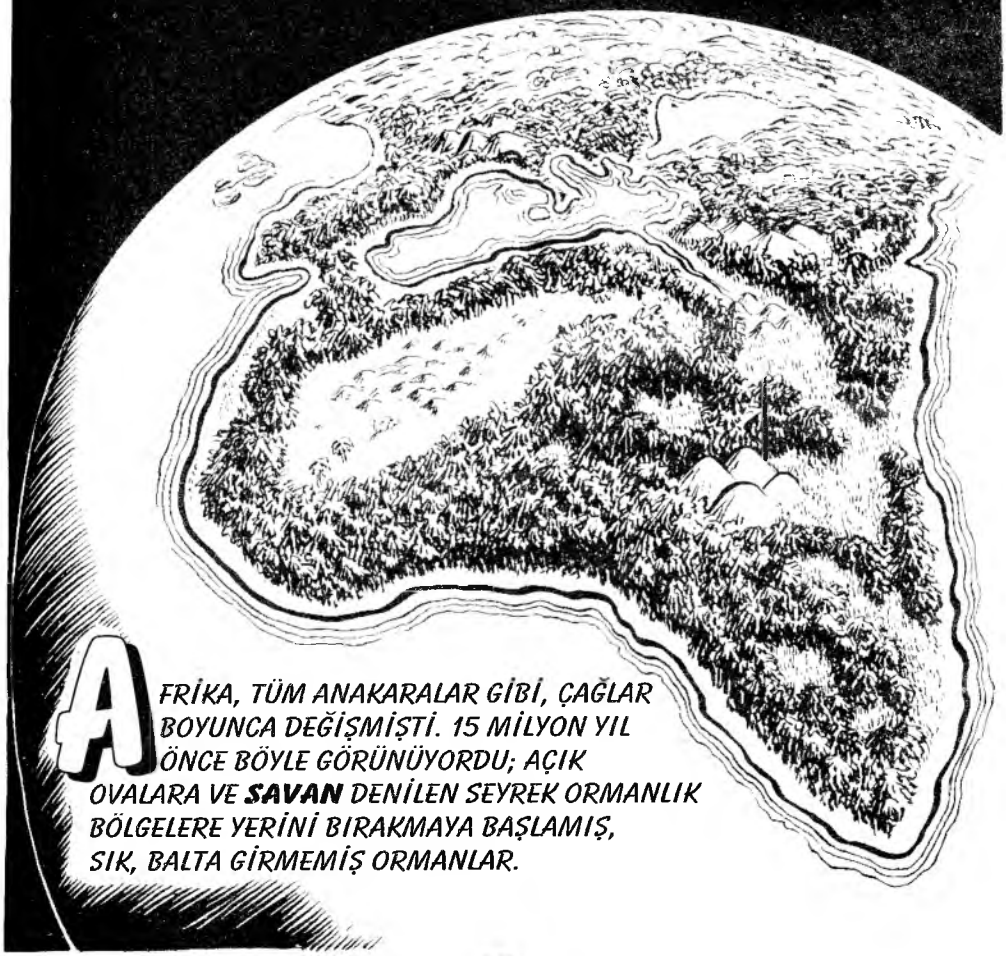

AFRİKA, TÜM ANAKARALAR GİBİ, ÇAĞLAR BOYUNCA DEĞİŞMİŞTİ. 15 MİLYON YIL ÖNCE BÖYLE GÖRÜNÜYORDU; AÇIK OVALARA VE **SAVAN** DENİLEN SEYREK ORMANLIK BÖLGELERE YERİNİ BIRAKMAYA BAŞLAMIŞ, SIK, BALTA GİRMEMİŞ ORMANLAR.

O ZAMANA KADAR MAYMUN AİLESİ ORMANLARDA YAŞARDI... AMA AĞAÇLAR SEYREKLEŞMEYE BAŞLAYINCA YÜREKLİ BİR GRUP DÜNYAYA AÇILDI.

MEMELİLER **DİK OLARAK** İKİ AYAK ÜZERİNDE KOŞMAYI TERCİH EDİYORLARDI. BU **BAŞARILI BİR TÜRÜN** KESİN BİR KANITIYDI. (AYNI ÖZELLİKLERİ SERGİLEYEN DİNAZORLAR VE KANGURULAR DA DOĞAYA KARŞI GALİP GELDİLER) BÖYLECE MAYMUNLARIN DA ELLERİ SERBEST KALMIŞTI. BU GELİŞME YÜZÜNDEN DE O ZAMANDAN BERİ AYNI SORUYU SORUYORUZ KENDİMİZE!

YARATICI MAYMUNLARIN ELLERİYLE YAPABİLECEKLERİ BİRÇOK YARARSIZ İŞ BULDUKLARINA KUŞKU YOK...

AMA AYNI ZAMANDA ÇOK **İŞE YARAR** BİR ALIŞKANLIK DA GELİŞTİRDİLER; **SOPALAR VE TAŞLAR** TOPLAYIP, BUNLARI TAŞIDILAR.

BİRÇOK KİŞİ TARAFINDAN AYNI ANDA KULLANILDIĞINDA SOPALAR VE TAŞLAR MÜKEMMEL SİLAHLARDI.

HER NEYSE! ANTİLOPLAR DAHA LEZZETLİ.

KEDİGİLLERDEN...

YÜRÜYEN MAYMUNLAR **SOPA VE TAŞLARI BİRLİKTE KULLANDIKLARI** İÇİN, OVADA YAŞAYAN DİĞER HAYVANLAR GİBİ BOYNUZLAR VE UZUN DİŞLER GELİŞTİRMEDEN HAYATTA KALABİLDİLER.

SİVRİ ZEKA!

AMA BEDENLERİ DAHA ALIŞILMADIK BİÇİMLERDE GELİŞTİ.

AYAKTA DİK DURABİLMEK İÇİN KALÇALARI OLUŞTU.

O ZAMANDAN BERİ ZEVZEKLİK YAPMAYA DEVAM EDİYORLAR!

UH!

OY!

EE!

AYAKLARI, DAHA ETKİN, KÖPRÜLÜ DAYANAKLAR HALİNE GELDİ.

ELLERİNİN BİÇİMİ FAZLA DEĞİŞMEDİYSE DE DAHA EŞGÜDÜMLÜ HALE GELDİ.

ÜÇ MİLYON YIL ÖNCE YÜRÜYEN MAYMUNLAR SAVANI PAYLAŞAN ÜÇ DEĞİŞİK **HOMİNİDE** VEYA İNSANA BENZEYEN YARATIĞA EVRİMLEŞTİ.

AUSTRALOPİTHESUS ROBOSTUS: OTOBUR BÜYÜK BİR MAYMUN

HOMOHABİLİS: BECERİKLİ ADAM, BİZİM ATAMIZ

AUSTRALOPİTHESUS AFRİKANUS: DAHA GENÇ KÜMEDEN BİR İNSANSI.

HABİLİSLERE AVANTAJ SAĞLAYAN ŞEYİN, **İŞBİRLİĞİ VE SOSYAL YAŞAM** OLDUĞU SANILMAKTADIR.

KADIN TEKNOLOJİSİ NE ALEMDEYDİ PEKİ? KADINLARIN DA ALETLERE İHTİYAÇLARI VARDI; TOPLADIKLARI BİR YIĞIN MEYVE VE KABUKLU YEMİŞİ TAŞIMAK ZORUNDAYDILAR.

AVCI YALNIZCA ÖLÜ BİR SİNCAP TAŞIR.

HERHALDE ONLARIN ALETLERİ TAŞTAN DAHA YUMUŞAK MADDELERDEN YAPILIYORDU.

BU ALETLER ZAMAN İÇİNDE ARKALARINDA İZ BIRAKMADAN YOK OLDULAR.

DOĞAL OLARAK (ERKEK OLAN) BİLİM ADAMLARI MEVCUT KANITLARDAN BELİRGİN SONUÇLAR ÇIKARIYORLAR...

ALETLER TAŞTANDI VE BÜYÜK DEHALAR BİZİM GİBİ ERKEKLERDİ...

İNSAN **ALET** KULLANAN TEK HAYVAN DEĞİLDİR. ÖRNEĞİN, KALİFORNİYA DEMİR SAMURLARI MİDYELERİ ÖZENLE SEÇTİKLERİ TAŞLARLA KIRARLAR.

ŞEMPANZELER, **DALLARIN** YAPRAKLARINI TEMİZLERLER VE TERMİTLERİ BUNLARLA AVLAYIP, YERLER.

AMA ŞİMDİYE KADAR TÜM VARLIĞINI ALETLERE **DAYANDIRAN** TEK HAYVAN İNSAN OLMUŞTUR. ONLAR OLMADAN YAŞAYAMAYIZ.

EVRENSEL ÇAKMAKTAŞI TALEBİ **ÇAKMAKTAŞI** ARZININ ÜSTÜNE ÇIKINCA NE OLACAĞINI HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?

YO!

BİRKAÇ MİLYON YIL SONRA ALET KULLANANLAR BEYİN KAPASİTELERİNİ İKİ MİSLİNE ÇIKARDILAR VE TAMAMEN DİK DURMAYI BECERDİLER. (SIRTI AĞRIYANLAR DIŞINDA)

GAH!

1.5 MİLYON YIL ÖNCE BAŞLAYAN BU EVRİM DÖNEMİNDE İNSANLARA **HOMO EREKTUS** ADI VERİLİR. (LATİNCE: DİK DURAN İNSAN)

ÇOĞUNLUKLA DİK DURAN DESEK...

GRRR

BİZE ORANLA DAHA DURGUN ZEKALI OLAN EREKTUS DİĞER HAYVANLARA GÖRE **KORKULACAK ÖLÇÜDE ZEKİYDİ.** AFRİKA'DA YAPILAN BİR KAZIDA ESKİ BİR **BABUN KATLİAMI** ORTAYA ÇIKARILDI. EREKTUS AVCILARI TALİHSİZ MAYMUNLARIN ÜSTÜNE EŞGÜDÜMLÜ BİR SALDIRI İLE BİR **TONDAN** FAZLA TAŞ YAĞDIRMIŞLARDI.

HEY, NEDEN BU KADAR AKSİLER?

THUD KRAK ZUMP

SIRTLARI AĞRIYORDUR... AAH!

AUSTRALOPİTHSLERE DE, YANİ OVALARI PAYLAŞMAK İÇİN REKABET ETTİKLERİ DİĞER İKİ TÜR HOMİNİDE DE, BULAŞTILAR. (BKZ. SAYFA 57)

N'ABER!

CILIZ AFRİKANUS KOLAYLIKLA SAF DIŞI BIRAKILDI. AMA BÜYÜK OTOBUR ROBUSTUS DAHA UZUN SÜRE DAYANDI. BUNUN NEDENİ **CÜSSESİNİN** RAKİPLERİNİ ÜRKÜTMESİ OLABİLİR.

AMA BASİT BİR OTOBUR OLARAK ROBUSTUS HİÇBİR ZAMAN HOMO EREKTUSUN GELİŞTİRDİĞİ **KÜLTÜRÜ** VE DOLAYISIYLA **ZEKAYI** EDİNEMEDİ.

BİRÇOK HAYVAN GİBİ, ROBUSTUS DA, İNSANLARDAN **KAÇARAK,** EN İYİ YİYECEK ALANLARINI MÜCADELE ETMEKSİZİN BIRAKMAYI ÖĞRENMİŞ OLMALIYDI.

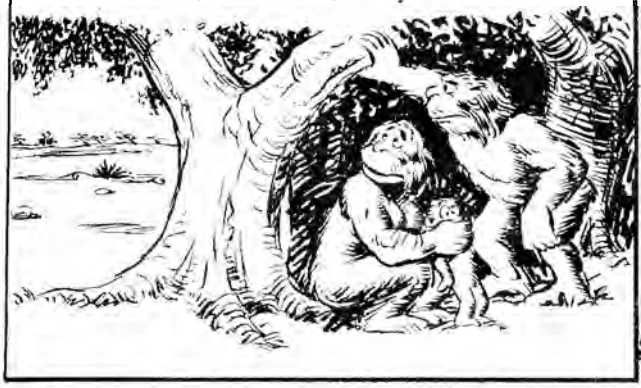

BİR MİLYON YIL ÖNCE, SON AUSTRALOPİTHSLER DÜNYAYI **RAKİPSİZ** EREKTUSLARA BIRAKARAK YOK OLDULAR.

BUZ DEVRİ

HOMO EREKTUS TROPİK ALANLARDA EVRİM GEÇİRİRKEN DÜNYANIN KUZEY BÖLGELERİ **DONUYORDU;** DÖRT BÜYÜK BUZ DEVRİNİN BİRİNCİSİNDE KIŞLAR DAHA UZUN VE SERTTİ VE KİLOMETRELERCE KALINLIKTAKİ BUZULLAR HER YERİ KAPLIYORDU.

ANCAK, BU İLK BUZ DEVRİNDE İNSAN ÖNCÜLERİ **AFRİKA'DAN AYRILMAYA** BAŞLADILAR. AĞIR AĞIR, TÜM ESKİ DÜNYADA, AVRUPA'DAN HİNDİSTAN'A ÇİN'E KADAR KOLONİLER OLUŞTURDULAR. **SICAĞA** UYUM SAĞLAMIŞ BİR AFRİKA MAYMUNU NASIL OLDU DA BÖYLE BİR İKLİMDE YOL ALABİLDİ?

ATEŞİ KULLANARAK, TABİİ Kİ?

HAYVANLARIN ÇOĞU ATEŞTEN KORKAR AMA İNSANLARIN ATEŞE KARŞI TUHAF BİR **HAYRANLIĞI** VARDIR.

...GERÇİ BAŞLARDA ATEŞTEN YANMIŞ OLMALILAR!!

İLK ATEŞ KULLANICILAR, DOĞADA TUTUŞAN MADDELERİ EVLERİNE GÖTÜREREK, ATEŞİ NESİLLER BOYUNCA CANLI TUTMUŞ OLMALILAR (ÇİN'DEKİ BİR MAĞARADAKİ KÜL YATAĞI 7 METRE DERİNLİKTEDİR.) KULLANILMAYA BAŞLANDIKTAN SONRA ATEŞ İNSANLARIN HAYATINI DEĞİŞTİRDİ.
TAHTA MIZRAKLARI SERTLEŞTİRMEKTE KULLANILDI...
...BU DA EREKTUSUN DAHA BÜYÜK AVLAR PEŞİNE DÜŞMESİNİ SAĞLADI.
BİR SÜRÜYÜ PANİK İÇİNDE KAÇMAYA ZORLAMAK İÇİN KULLANILABİLİYORDU...
VE ATEŞLE YEMEK PİŞİRİLEBİLİYORDU...
MMMMMM MMMM MM
YEMEKTEN SONRA İNSANLAR ATEŞİN ÇEVRESİNE OTURUP GEVEZELİK EDEBİLİYORLARDI. YANİ, ATEŞ İNSANLARI KONUŞMAYA ÖZENDİRİYORDU.
BEN... BEN CESUR AVCI.
IĞĞ, KEÇİ DIŞKISI.
SENDEKİ TAVUK YÜREĞİ!

TÜM GELİŞMİŞ HAYVANLAR SES VE HAREKETLERLE HABERLEŞİRLER. (BİLDİĞİMİZ KADARIYLA) YALNIZCA İNSANLAR NESNELERİ BİLİNÇLİ OLARAK **ADLANDIRACAK** BİR **İMGE SİSTEMİ** OLUŞTURMUŞLARDIR.

DİL İNSANLARIN (GERÇEK DÜNYA İLE İLGİLİ OLSUN VEYA OLMASIN) CÜMLELER KURMALARINA DA OLANAK VERDİ.

İNSANLAR SİMGELERİN GÜCÜNÜ ANLADIKLARINDA, **SİMGESEL DEĞERLERİ** İÇİN YAPILAN **RİTÜELLERİ** (DİNSEL AYİNLERİ) GELİŞTİRMEYE BAŞLADILAR. EREKTUSLARIN RİTÜEL UYGULAMALARINDAN YALNIZCA İKİSİ BİLİNİYOR.

TERRA AMATA

GÜNEY FRANSA'DA ÇOK İYİ MUHAFAZA EDİLMİŞ BİR ALAN BİZE EREKTUSUN GÜNLÜK YAŞAMI KONUSUNDA BİLGİ VERİYOR. AKDENİZ KUMSALINDA 300.000 YIL ÖNCESİ BİR İNSAN GRUBU 12 METRE UZUNLUĞUNDA BİR KULÜBE İNŞA ETTİ. KULÜBENİN DİREK DELİKLERİ VE DESTEK TAŞLARI 1965'E KADAR YERİNDE KALDI. (TA Kİ BURAYA BİR GÖKDELEN İNŞA EDİLİNCEYE KADAR.)

KULÜBENİN İÇİNİ PİSLİK GÖTÜRÜYORDU. TÜM DOĞAL İHTİYAÇLAR İÇERİDE GİDERİLİYORDU. 'KOPROLİTH'LERİN (FOSİLLEŞMİŞ DIŞKI) İÇERİĞİNİ İNCELEYEN ÇAĞDAŞ ARAŞTIRMACILAR TERRA AMATA'NIN YALNIZCA BİR YAZ KAMPI OLDUĞUNU SAPTADILAR... YANİ BU İNSANLAR GÖÇEBEYDİ...
TAŞLARI YONTMAK İÇİN ÖZEL BİR KÖŞE OLMASI, BİR UZMANIN GRUPTAKİ DİĞERLERİ İÇİN ALETLER YAPTIĞI ANLAMINA GELEBİLİR.
ZEMİNDE HAYVAN DERİLERİNİN İZLERİ VARDI.
BU AKŞAM NE YİYELİM 'TAŞLANMIŞ KAPLUMBAĞA MI? YOKSA İSTİRİDYE Mİ?'
YA... BOLLUĞUN YARATTIĞI SORUNLAR.
ATEŞİN ÇEVRESİNDE BULUNAN KEMİKLER MENÜNÜN ÇOK ÇEŞİTLİ OLDUĞUNU ORTAYA KOYMAKTADIR: KUŞLAR, KAPLUMBAĞALAR, TAVŞANLAR, BALIKLAR, İSTİRİDYELER, MİDYELER VE GENÇ GEYİK, FİL, DOMUZ, GERGEDAN VE ÖKÜZ... ZEMİNDEKİ YUVARLAK BİR OYUK TAHTA BİR KABI AKLA GETİRMEKTEDİR.
HIMF
VE HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ, GİZEMLİ KIRMIZI TOPRAKTAN ÇUBUKLAR.

GELİŞME
KONUSUNDA...

DÜNYAMIZDA 'GELİŞİM' EN ÖNEMLİ ÜRÜNDÜR BU YÜZDEN DE EREKTUS TOPLUMUNUN YAKLAŞIK... 500.000 YIL BOYUNCA **NEREDEYSE HİÇ DEĞİŞMEDİĞİNİ** KAVRAYABİLMEK OLDUKCA ZORDUR!

BİR NESİLDEN DİĞERİNE YAŞAMLARI AYNI KALIBI İZLEDİ. TIPKI TAŞ ALETLERİ AYNI TEKDÜZE BİÇİMLERDE YONTTUKLARI GİBİ.

BİZ ONLARI CAHİL VE FAKİR OLARAK NİTELEYİP ACIYABİLİRİZ, AMA **ONLAR** DOĞANIN ÇOK CÖMERT OLDUĞUNU, YİYECEĞİN KOLAYCA ELDE EDİLEBİLECEĞİNİ VE MAL SAHİBİ OLMANIN GÖÇEBE YAŞAMDA GEREKSİZ BİR YÜK OLUŞTURDUĞUNU DÜŞÜNÜYORLARDI.
DELİ!
♪

MODERN AVCI-TOPLAYICI TOPLUMLARI ÖRNEK OLARAK ALIRSAK, HOMO ERECTUS GÜNÜN **4 İLA 5** SAATİNİ ÇALIŞARAK GERİ KALAN ZAMANI DA DİNİ TÖRENLERLE VEYA YARATICI TEMBELLİKLERLE GEÇİRİYORDU.
BAK! NE İCAT ETTİM?

BÖYLE BİR YAŞAMDA 'GELİŞİME' PEK **İYİ GÖZLE** BAKMIYORLARDI HERHALDE.
DEĞİŞİKLİK YOK!
TAMAM ABİ!
BONK

AMA DOĞADA DEĞİŞİM **HİÇBİR ZAMAN DURMAZ.** ERKEN İNSANLARIN KENDİ **BEYİNLERİNDEKİ** DEĞİŞİMLERİ DURDURABİLMEK İÇİN YAPABİLECEKLERİ BİR ŞEY DE YOKTU.

DÜNYADA YAYGIN İNSAN TOPLUMLARINDA DEĞİŞİKLİKLER OLUŞMAYA BAŞLAR...

SONUNDA DÜNYANIN HER YERİNDE İNSANLAR KOCAMAN KAFALI, DAR ALINLI BİR TÜRE EVRİMLEŞTİLER. **HOMO SAPİEN** YANİ 'DÜŞÜNEN İNSAN' OLDULAR.

NEANDERTHAL AVCILARI İSTEDİKLERİ HAYVANI AVLAYACAK KADAR ZEKİYDİLER. AVRUPA'DA **MAMUT** ETİ REVAÇTAYDI.

TAŞ İŞÇİLİĞİNİ GELİŞTİRDİLER. NEANDERTHALLER BİR TAŞI ALET HALİNE GELİNCEYE KADAR YONTMAK YERİNE BİR **ÇEKİRDEK TAŞ** HAZIRLAYIP **ÖNCEDEN BİÇİMLENDİRİLMİŞ** ŞEKİLLERDE PARÇALARI KIRARAK BUNLARI BIÇAK GİBİ ALETLER HALİNE GETİRİYORLADI.

NEANDERTHALLER AYNI ZAMANDA DÜNYANIN **SIRLARINI** DA DÜŞÜNDÜLER. NEYE İNANDIKLARINI TAM OLARAK BİLEMESEK DE, NEANDERTHALLERİN **BÜYÜ** İLE UĞRAŞTIKLARINI BİLİYORUZ...

BİR MAĞARANIN DERİNLİKLERİNDE HEPSİ İLERİYE BAKAN YEDİ **AYI KAFASI...**

ÜZERİNE **KIRMIZI TOPRAK** SERPİŞTİRİLMİŞ VE TAŞ ALETLERLE HIRPALANMIŞ BİR GEYİK KARKASI.

TAŞLARDAN YAPILMIŞ BİR ÇEMBERİN ORTASINDA BİR SOPAYA GEÇİRİLMİŞ BİR İNSAN KAFATASI...

...VE NEANDERTHALLER **ÖLÜLERİNİ GÖMERLERDİ.** CESEDİN YANINA SEÇİLMİŞ ET PARÇALARI VEYA EN SEVİLEN ALETLERİ KOYARLARDI... IRAK'TAKİ SHANİDAR'DA BULUNAN MEZAR **ÇİÇEKLERLE** BEZENMİŞTİ.

BU ARADA, NEANDERTHAL BEBEKLERİN, BEBEK MAYMUNLAR GİBİ, GENİŞ ALINLI DOĞDUKLARINI VE YÜZLERİ BÜYÜDÜKÇE ALINLARININ DARALDIĞINI BELİRTMEMİZ GEREKİYOR.

50.000 YIL KADAR ÖNCE, DÜNYANIN BİR VEYA BİRKAÇ YERİNDE, ALINLAR OLGUNLAŞMADAN SONRA GEREKTİĞİ GİBİ DARALMADI!!

BEBEK YÜZLÜ KIZIMLA **KİMSE** EVLENMEYECEK Mİ?

BİZİM KABİLEDE BEBEKLERLE İŞİMİZ OLMAZ. GELENEK ÖYLE HANIMEFENDİ!

KAFA ŞEKİLLERİ GARİP OLSA DA BU TUHAF YARATIKLAR ÜREMEYİ BAŞARDILAR.

BEN TAM GELİŞMEMİŞ SAYILIYORUM, SEN DE SALAKSIN. EVLENELİM HAYDİ!

MANTIKLI.

KISA BİR SÜRE SONRA BU BEBEK YÜZLÜLERİN İNANILMAZ ZİHİNSEL YETENEKLERİ OLDUĞU ORTAYA ÇIKTI.

HERHALDE GENÇLİK YILLARINDA KENDİNİ BEĞENMİŞ, UKALA YARATIKLAR KENDİ ÖZEL DİLLERİNİ İCAT ETTİLER.

BU TROGLODİT'İ AGUA PURAYA DALDIRSAK DA BEDEN ISISI DÜŞSE, NE DERSİNİZ?

HAH?

BU BEBEK YÜZLÜ GRUPLAR DÜNYADA KENDİ YERLERİNİ BULMAK ÜZERE KABİLEDEN AYRILDIKLARINDA GERİ KALANLAR **RAHATLAMIŞLARDIR** HERHALDE.

GÖRÜŞÜRÜZ ÇİRKİN!

TAM OLARAK NE OLDUĞUNU BİLEMİYORUZ. AMA KANITLARA GÖRE AVRUPA'DA İSTİLACILAR ORTAYA ÇIKTIKLARINDA NEANDERTHAL ALETLERİN **YERİNİ ÇOK DAHA KARMAŞIK BİR KÜLTÜR** ALMIŞTI.

KROMAGNONLARIN

GENİŞ ALINLI İNSANLAR İLK OLARAK YAKLAŞIK 40.000 YIL ÖNCE ORTAYA ÇIKTILAR VE OLABİLDİĞİNCE HIZLI HAREKET EDEREK DÜNYAYI ELE GEÇİRDİLER.

GORUNUŞE GORE, ASYA'DAN HIZLA KUZEY **AFRİKA**'YA GEÇTİLER VE KISA BİR SÜRE SONRA YAĞMURLU BİR DÖNEMDE **SAHRA**'YI AŞTILAR.

37.000 YIL ÖNCE NEANDERTHALLERİN ÇOĞUNU YOK EDEREK, GERİ KALANLARLA DA EVLENEREK **AVRUPA**'YI İSTİLA'ETTİLER.

YÜKSEK ALINLILAR KAYIKLARLA VEYA SALLARLA GÜNEY **ASYA**'DAN **AVUSTRALYA**'YA VE O ZAMANA KADAR İNSANLARIN OLMADIĞI **POLİNEZYA**'YA GEÇTİLER.

DÜNYAYI FETHİ

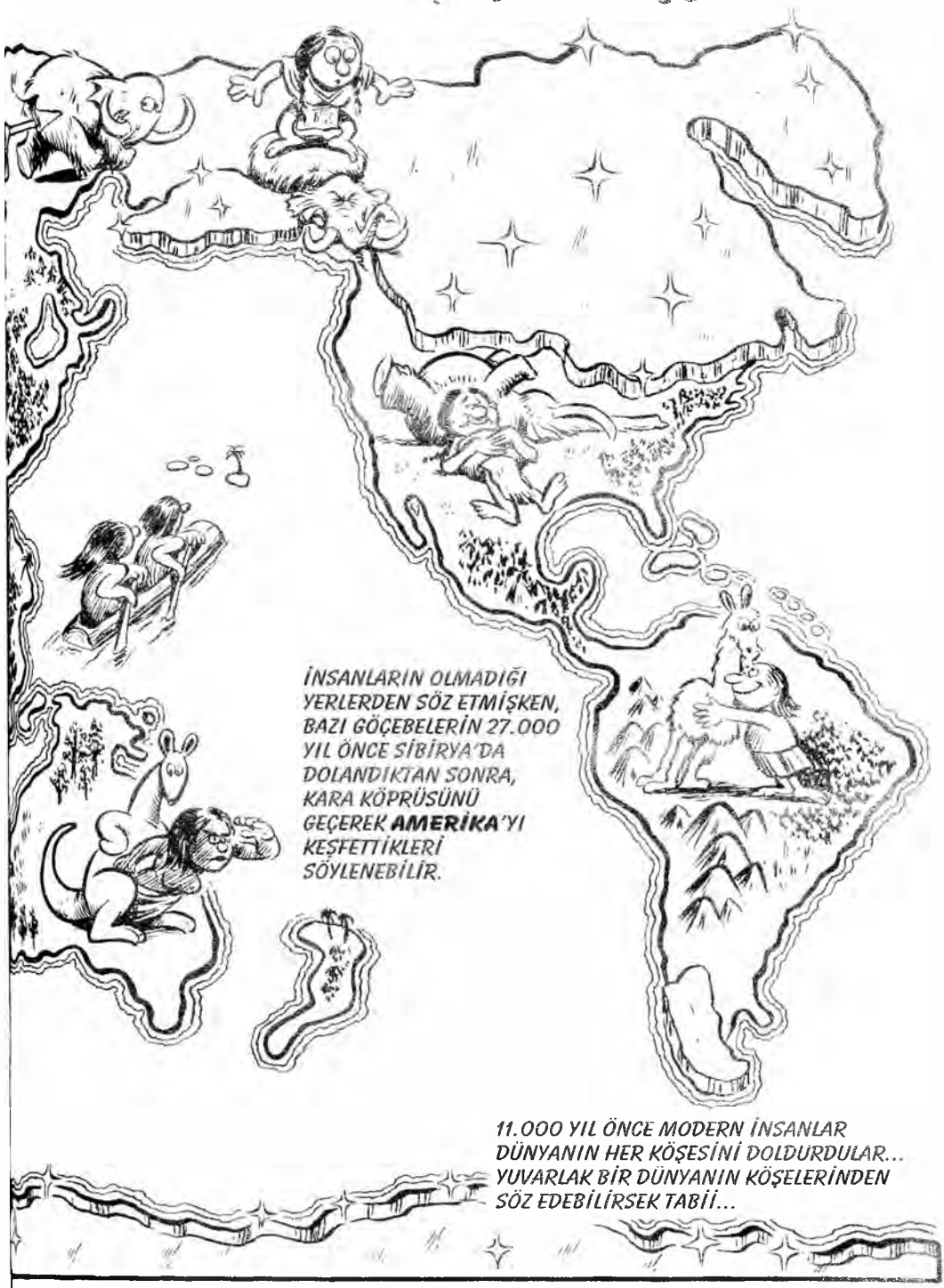

DOLNI VEŞTONICE

25.000 YIL ÖNCE BUGÜNKÜ ÇEK CUMHURİYETİ'NDEKİ **DOLNİ VESTONİCE**'DE DÖRT KROMAGNON KABİLESİ KIŞ KAMPI İÇİN BİR ARAYA GELDİLER. NEANDERTHALLER GİBİ ONLAR DA MAMUTLARI AVLIYORLARDI. ETİNİ YİYORLAR, KEMİKLERİNİ DE EVLERİNİ İNŞA ETMEDE KULLANIYORLARDI. KAYNAKLARIN YOĞUN KULLANILMASININ ERKEN BİR ÖRNEĞİDİR BU. BU YÜZDEN DE MAMUTLARIN VE DİĞER BİRÇOK HAYVANIN SOYLARI TÜKENDİ.

ANA KAMPTAN BİRAZ UZAKTA TUHAF KÜÇÜK BİR KULÜBE VARDI.

BU KULÜBEDE KİL PİŞİRMEK İÇİN BİR OCAK VARDI... KAP KACAK YAPMAK İÇİN DEĞİLDİ BU, BUNLAR HENÜZ İCAT EDİLMEMİŞTİ.

...BUNLAR KİL HEYKELCİKLER İÇİNDİ, YANİ BİLİNEN EN ERKEN SANAT TÜRÜYDÜ BU.

KAZIYI YAPANLAR YÜZLERCE KÜÇÜK HEYKELCİK ARASINDA YÜZÜNÜN BİR YANI SARKIK BİR KADINA AİT İKİ **PORTRE** BULDULAR.

KAMPIN İÇİNDE MEZARINDA TEK BAŞINA YATAN BİR KADININ KALINTILARI DA BULUNDU. YÜZÜ KISMEN FELÇ OLDUĞUNDAN, KADININ **BİR YANAĞI SARKMIŞTI.**

BU KADIN ESERLERDEKİ KADIN MIYDI? YOKSA KAMP SANATKARI, KİMYAGER, **SU, TOPRAK VE ATEŞE** HÜKMEDEN BİR BÜYÜCÜ MÜYDÜ? VE BU İKİ PORTRE ASLINDA KENDİNE Mİ AİTTİ?

EĞER DEĞİLSE, NEDEN BİR TEK ONU RESMETMİŞLERDİ? VE NEDEN KAMPTA YALNIZCA ONUN MEZARI VARDI?

KİLLER ARASINDA **DÜDÜK** OLDUĞU SANILAN BİR NESNE DE BULUNMUŞTU. BİLİNEN İLK MÜZİK ALETİDİR BU!

KROMAGNON SANATINDA HAYVAN HEYKELCİKLERİNDEN SONRA EN SIK RASTLANAN BİÇİM GİZEMLİ 'VENÜS' HEYKELCİĞİDİR. TARİHÇİLER BUNUN ANLAMINI SÜREKLİ TARTIŞIRLAR...

BU KROMAGNON **ADAM** İÇİN PORNOGRAFİK BİR NESNE MİYDİ?

HARİKA BİR BEBEK. HUHUH, SALYA, TÜKÜRÜK...

TİPİM DEĞİL DESEM...

BÜYÜK BİR **ANA TANRIÇAYI** MI TEMSİL EDİYORDU?

BÜYÜK ANNE BİR TEK SORUM VAR!

KONUŞ!

TANRIÇA NE DEMEK?

VEYA DOĞUMDA İŞLERİN YAVER GİTMESİ VE ŞANS GETİRMESİ İÇİN TAKILAN BİR **MUSKA** MIYDI? (BAZI ESKİMOLAR BUGÜN HALA TAKAR!)

BUNUN BİR KOCAKARI MASALI OLMADIĞINA EMİN MİSİN?

SEN DE KOCAKARI OLDUN ARTIK ZATEN...

VEYA **HEPSİ Mİ?** KİM BİLEBİLİR.

YANIT NE OLURSA OLSUN, VENÜSLER VE DİĞER ERKEN HEYKELCİKLER SOYUTLAMA VE İDEAL FORMU BULMA UĞRAŞLARININ OLDUĞUNU ORTAYA KOYMAKTADIR. BU DA DİN DÜŞÜNCESİ İLE BAĞLANTILIDIR...

AYRICA, GERÇEKÇİ SANATIN DA KÖKENİ.

EN ERKEN SANAT **ANİMİZM** DENİLEN İNANCI İFADE EDİYORMUŞ GİBİ GÖRÜNÜYOR: ANİMİZM HER ŞEYİN BİR **RUHU** OLDUĞU, BUNLARIN FAALİYETLERİNİN DOĞAL OLAYLARA NEDEN OLDUĞU İNANCIDIR.

YANİ **GÖRÜNMEZ BİR DÜNYA** OLDUĞUNU MU SÖYLÜYORSUN?

DEVRİMCİ BİR TEORİ, DEĞİL Mİ?

DÜNYAYI DENETLEMENİN BİR YOLU DA **GÖRÜNTÜLER** YARATMAKTI – DİĞER BİR DEYİŞLE SANAT.

KENDİ RESMİME GÜNLERDİR YEMEK TIKIŞTIRIYORUM AMA HALA AÇIM.

İNSANIN İNANCINI SARSAR BU!

ÇAĞLAR BOYUNCA SANAT HAKİM İNANÇ SİSTEMLERİNİ İFADE ETTİ.

TÜM DÜNYAYI SAYDAM PLASTİKLE SARMALAMAK İSTİYORUM!

SEVGİLİ OĞLUM! SABAH İLK İŞ PLASTİK VAKFI'NDAN MALİ DESTEK ALACAKSIN.

ESKİ **RESİM SANATI** FRANSA, İSPANYA VE GÜNEY SAHRA'DA YAYGINDI.

ESKİ RESSAMLAR DİN VEYA BÜYÜYLE DE İLGİLENİYORLARDI HERHALDE. ÇÜNKÜ ESERLERİNİ GİZLİ DİNİ TÖRENLERDE KULLANMAK ÜZERE DERİN MAĞARALARDA YAPMIŞLARDI.

KROMAGNON SANATI İNSANLIĞIN İLK YAŞAM BİÇİMİNİN EN GELİŞMİŞ HALİNİ GÖSTERİR. BU RESİMLER YAPILDIKTAN KISA BİR SÜRE SONRA İNSANLAR YENİ **YİYECEKLER** BULMAK, **TOPLUMU ORGANİZE ETMEK** İÇİN YENİ YÖNTEMLER VE **YENİ TANRILAR** GELİŞTİRMEK ZORUNDA KALDILAR. BUNLARIN NEDENİ **İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYDİ.**

AZ ÖNCE **SICAK BİR ESİNTİ** HİSSETTİN Mİ?

AH SİZ SANATÇILAR! HER ZAMAN BİR ŞEYLER HAYAL EDERSİNİZ.

BİR DEVRİN SONU

YAKLAŞIK 12.000 YIL ÖNCE DÜNYA YENİDEN **ISINMAYA** BAŞLADI, BUZULLAR ERİDİ VE **SON BUZ DEVRİ** DE SONA ERDİ. KULAĞA HOŞ GELİYOR AMA...

HAYVAN KENDİSİNE YİYECEK VERİLİNCE ÇOK SEVİNDİ.

HAM HUM SAP

TAMAM KURTÇUK!

BUNDAN SONRA DA İNSANLARA YAKIN İLGİ GÖSTERDİ.

BİRİLERİ BANA YİYECEK VERSİN! ÇABUK!

ZAMANLA İNSANLAR EVCİL HAYVANLARINI **EĞİTMEYİ VE ÜRETMEYİ** ÖĞRENDİLER. İNSANLARA ÇOK SADIK VE YARARLI BİR HAYVAN YARATTILAR!

BUNUN TERSİ DE GEÇERLİ!

SÜRÜSÜNDEN AYRILAN AÇ KURT **YALNIZCA BİR KÖPEK** OLMUŞTU.

YAKALA İT!

YALAKA!

MODERN UYGARLIĞIN TÜM BAŞARILARI SON **BUZ DEVRİNİN** SONA ERMESİNDEN SONRAKİ 10.000 YIL İÇİNDE GERÇEKLEŞMİŞTİR.

HAVA MUHTEŞEM! BUGÜN NE İCAT EDELİM? TARIM, ÇANAK ÇÖMLEK, BRONZ?

POLYESTER İPLİĞE NE DERSİN?

NE YAZIK Kİ KİMSE BUZ DEVRİNİN GERÇEKTEN SONA ERİP ERMEDİĞİNİ VEYA BUZULLARIN YENİDEN BÜYÜMEYE BAŞLAMADAN ÖNCE SICAK BİR ARA DÖNEM Mİ GEÇİRİLDİĞİNİ BİLMİYOR.

AMA **HAVA KİRLİLİĞİNİN** DÜNYAYI **ISITTIĞINA** DAİR YAYGIN BİR KANI VAR... BUNUN SONUCU NE OLUR BİLİNMEZ!

HERKES HAVAYI NASIL KİRLETTİĞİMİZDEN DEĞİL, HAVADAN SUDAN SÖZ EDİYOR!

KÖPEKLER OLSUN OLMASIN, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İNSANLARI YİYECEK BULMAK İÇİN YENİ YOLLAR BULMAYA ZORLADI.

BELKİ DE BU OTLARI KULLANABİLİRİZ!

BUGÜNLERDE BAŞKA NE VAR Kİ?

KADINLAR BİTKİ SAPLARINDAN HAFİF, GÜÇLÜ, BİR SÜRÜ YENİLEBİLİR BİTKİYİ TAŞIYABİLECEK **SEPETLER** ÖRMEYİ ÖĞRENDİLER.

BELKİ DE DOĞAL LİFLERİ BÜKEREK **İP** HALİNE GETİRME FİKRİ BUNDAN DOĞDU. BU ÇOK ÖNEMLİ BİR İCAT.

İP **TAVŞAN TUZAĞI** HAZIRLAMAKTA KULLANILDI.

AYNI MANTIKLA İPTEN **YENİDEN DOLDURULABİLEN** İLK SİLAH OLAN **OK VE YAY** YARATILDI.

"PLİNK KLİNK"

DOĞRU KULLANSA BARİ!!.

İP, **BALIK OLTASI** YAPMAKTA KULLANILDI. DENİZ HAYVANLARINI YAKALAYA-BİLİYORLARDI ARTIK!

BU NE?

İPİMİZİ ÇEKE-CEKLER!

YENİ AVLANMA VE BALIK AVLAMA YOLLARINI KULLANAN İNSANLAR, BURUNLARININ DİBİNDE YİYECEKLERİ ÇOK ŞEY BULDULAR!

NASIL BU KADAR **APTAL** OLABİLDİK?

BU GELİŞMELERLE BİRLİKTE İNSANLAR DÜNYANIN BİRÇOK YERİNDE GEZGİNCİ YAŞAMDAN **YERLEŞİK YAŞAMA** GEÇTİLER.

O ZAMANA KADAR TÜM İNSANLAR AYNI GÖÇEBE ALIŞKANLIKLARA SAHİPLERDİ. ARTIK **UZMANLAŞMAYA** VE DEĞİŞİK KÜLTÜRLER GELİŞTİRMEYE BAŞLADILAR.
GÖÇEBE HAYDUT!
KOKMUŞ BALIK KAFALI!

AMERİKA'NIN KUZEY BATISI'NDA **MİDYE** YİYORLARDI. "MİDDEUS" ADI VERİLEN DEVASA MİDYE KABUĞU TEPELERİ YAPIYORLARDI.
OF, AKŞAMA YEMEKTE NE VAR?

NİL VADİSİ O KADAR BEREKETLİYDİ Kİ, İNSANLAR **NE İSTERLERSE** YİYEBİLİYORLARDI.
SIKIŞTIK KALDIK BURADA!
GÖZ TEMASINDAN KAÇIN!

GÜNEY AFRİKA KIYISI BOYUNCA **BALIĞA** YOĞUNLAŞTILAR.
BİR ŞEYİN FAZLASI FAZLADIR YA?
AYNEN ÖYLE!

BATI ASYA'NIN TEPELERİNDE **KOYUN AVCILIĞI** YAPTILAR.

BU NOKTADAN SONRA HER ŞEYİ İZLEMEK ZORLAŞIYOR. BUNUN İÇİN HER SEFERİNDE **BİR YERE** BAKACAĞIZ. **BURADAN** BAŞLIYORUZ!

BATI AŞYA'NIN DAĞLARINDA

KARADENİZ

TÜRKİYE

ÇATAL HÖYÜK

AKDENİZ

IRAK

JARMO

İRAN

Dicle Nehri

Fırat Nehri

JERICHO

MISIR

Nil Nehri

Kızıldeniz

ARABİSTAN

TÜRKİYE, IRAK VE İRAN'IN DAĞLARININ ETEKLERİNDE AVCILAR YABANİ KOYUN SÜRÜLERİNİ **GÜTMEYİ** ÖĞRENİYORLARDI.

KOYUNLARA **YUMUŞAK BAŞLI** OLMAYI ÖĞRETİYORLARDI. EN HIRÇIN KOÇLARI ÖLDÜRÜP, DİĞERLERİNE İYİ BAKIYORLARDI.

O KÖÖÖTÜÜÜÜ, SEN İİİYİİİİİİİİİ! ANLADIN MI? AL BU ŞEKERİ.

?

ZAMANLA KOYUNLAR O KADAR UYSALLAŞTI Kİ İNSANLAR ONLARI **SAĞABİLDİLER.**

AFERİN BENİM **TATLI KOYUNUMA!** NASIL DA USLU DURURMUŞ...

KOYUNLAR VE İNSANLAR **ÇOK** YAKINLAŞTILAR.

MEEE

NAZIM, TATİLE ÇIKSAN İYİ OLACAK...

CANIM.

...ÇİFTLEŞME DÖNEMİNDE **KOÇLARLA** SORUNLAR SÜRÜYORDU AMA.

KISKANÇ!

TOSSS

BUNA RAĞMEN BİRKAÇ YÜZYIL İÇİNDE AVCILAR **ÇOBANLAŞIRKEN** MAĞRUR DAĞ YARATIKLARI ŞİŞMAN VE **KOYUNUMSU** OLDULAR...

BİZİ BURADA TEKER TEKER ÖLDÜRMEK İÇİN TUTUYOR.

DİKKAT ET SEVDİĞİM ADAM HAKKINDA NASIL KONUŞTUĞUNA...

BU AKŞAM MEŞGUL MÜSÜN TATLIM?

AYNI ŞEKİLDE ÖKÜZÜ VE KEÇİYİ DE EVCİLLEŞTİRDİLER, TIPKI LAPLANDLILARIN REN GEYİĞİNİ, PERULULARIN LAMAYI, ÇİNLİLERİN DOMUZU, AFRİKALILARIN İNEĞİ, ARAPLARIN DEVEYİ VE HEMEN HEMEN HERKESİN **TAVUĞU** EVCİLLEŞTİRDİĞİ GİBİ.

KENDİNE GEL, ANLAŞILDI MI?

KISA BİR SÜRE ÖNCESİNE KADAR İNSAN KAFATASI KEMİKLERİ ŞİMDİKİNDEN **İKİ KAT** DAHA KALINDI. BİZİ **YERE SEREBİLECEK** DARBELERE ATALARIMIZIN DAYANABİLMELERİ GEREKİYORDU.

BİLİM ADAMLARI EVCİLLEŞTİRİLEN VAHŞİ HAYVANLARIN KEMİK YAPILARININ **NARİNLEŞTİĞİNİ** SAPTADILAR. BU YÜZDEN ERKEN İNSANLAR DA **VAHŞİ HAYVANLAR** GİBİYDİLER.

YARGH

İNSANLAR YERLEŞİK DÜZENE GEÇİP HAYVANLARI EVCİLLEŞTİRDİKLERİ ZAMAN KENDİLERİ DE **EVCİLLEŞTİLER.**

ANLAŞMAZLIKLARIMIZI **UYGAR YÖNTEMLERLE** ÇÖZELİM!

SEN VE HANGİ ORDU?

BATI ASYA'DA İNSANLAR ZOR ZAMANLAR GEÇİRİYORLARDI, ÇÜNKÜ OT YEMEK ZORUNDA KALMIŞLARDI... YANİ YABANİ BUĞDAY VE ARPA YİYORLARDI.

KOYUN YEMİ BU!

ERKEKLER HAYVANLARLA MEŞGUL OLURLARKEN KADINLAR OTLARDAN YEMEK YAPABİLMEK İÇİN DENEYLER YAPIYORLARDI.

HAŞLANMIŞ SAP MI?

HIH! BİZİM ÖKÜZLER DAHA İYİSİNİ HAK EDİYOR MU SENCE?

YALNIZCA **TOHUMLARIN** YENİLEBİLECEĞİNİ VE SAPLARI KEÇİLERE BIRAKMANIN DAHA İYİ OLACAĞINI KEŞFETTİLER.

HAŞLANMIŞ ARPA MI?

DAHA İYİ AMA YİNE DE IHI!

BİRÇOK KEZ ÖĞÜTTÜKTEN, KARIŞTIRDIKTAN VE PİŞİRDİKTEN SONRA BİRİ MÜKEMMEL TARİFİ BULDU.

EKMEK.

MMMMMM

İLK KATI, MAYASIZ SOMUNLAR BİLE MUCİZEVİ BİR YİYECEKTİ. LEZZETLİ BİR YUMRU İLE KOMPLE BİR YEMEK...

AYRICA OLDUKÇA İYİ BİR ÇİFT AĞIRLIK!

KADINLAR BU **TANELERİ** DAHA YAKINDAN İNCELEDİLER VE BİR **KEŞİFTE** BULUNDULAR.

BU TOHUMLARI TOPRAĞA ATARSAK TOPRAK BİZE BUNDAN BİR ÇOĞUNU GERİ VERİYOR!

UYGUN SÖZLERİ SÖYLEMEK LAZIM AMA

TOHUMLARIN EN İYİ YANI İSE **DAYANIKLI OLMALARIYDI:** BUĞDAY HASAT EDİLDİKTEN SONRA YILLAR BOYUNCA BOZULMUYORDU!

BOLLUK HAYALİ.

KADINLAR SÜREREK, EKEREK VE YABANİ OTLARI TEMİZLEYEREK **YIL BOYUNCA HERKESİ** BESLEMEYE YETECEK KADAR TOHUM ÜRETMEYE ÇALIŞTILAR.

DAHA HIZLI.

'KAZ', KAZ.'

BÖYLECE **TARIM** GELİŞTİ... VE **IRGATLIK DÖNEMİ** BAŞLADI.

YARDIMA İHTİYACIMIZ VAR. İŞ İSTER MİSİN?

DUYMAMIŞ OLAYIM! ERKEK ADAMIN TARLADA NE İŞİ VAR!!

TOHUM ATINCA ÜRÜN VEREN TOPRAK **'TOPRAK ANA'** OLARAK ANILMAYA BAŞLANDI.

BİZ DE TOPRAK ANNELERİZ!

BU **ANA TANRIÇA** KÜLTÜNÜN BAŞLANGICI OLABİLİR. ANTİK DÜNYADA, İNSAN BİÇİMİNDEKİ İLK İLAHİ VARLIK OLAN ANA TANRIÇA'YA TAPINILIRDI.

TÜRKİYE, ÇATAL HÖYÜK. 8500 YILLIK.

DOĞAL OLARAK, TOPRAK ANA BAZEN DE **ÜRÜN VERMİYORDU.** ESKİLER HASAT KÖTÜ OLDUĞUNDA TOPRAK ANA'YI YATIŞTIRMAK İÇİN BİR YOL BULDULAR: **İNSAN KURBAN ETMEK.**

DUR! NİYE YAPIYORDUK BUNU?

TOPRAK ANA **SENİ** ÇAĞIRIYOR DESEM...

İLKEL ÇİFTÇİLER AVLANMAYI VE YİYECEK TOPLAMAYI HEMEN BIRAKMADILAR. AYRICA, **YİYECEK** ÜRETMENİN BAŞKA **GEREKSİNİMLER** DOĞURDUĞUNU KEŞFETTİLER.

ÇİFTÇİLER JARMO VE ÇATALHÖYÜK'TE (BKZ SAYFA 86. HARİTA) İLK KÖYLERİNİ KURDUKLARINDA **YENİ GEREKSİNİMLER** DOĞDU. İNŞAAT MALZEMESİ GEREKTİ, ATIKLAR VE ISINMA SORUN OLDU...

KOYUNLARIN **YÜNLERİNDEN İPLİK EĞİRMEYİ** VE **TEZGAHTA** DOKUMAYI ÖĞRENDİLER. HASATLARINI DEPOLAMAK İÇİN **ÇANAK, ÇÖMLEK** YAPIMINI GELİŞTİRDİLER.

BİLİNEN EN ESKİ TİCARET MERKEZİNİN ASYA'DAN MISIR'A GİDEN YOL ÜZERİNDEKİ VAHA KENTİ **ERİHA** OLDUĞU DÜŞÜNÜLÜYOR. 8000 YIL ÖNCE YOLCULAR VE MALLARI KENTİN YÜKSEK DUVARLARIYLA KORUNURDU VE YOLCULAR DÜNYANIN İLK **'OTELLERİNDE'** BARINIRLARDI. ERİHA'DA BİRÇOK PARLAK **FİKİR** ORTAYA ÇIKMIŞTIR...

ERKEN TARIM DÖNEMİNE **NEOLİTİK DÖNEM** ADI VERİLİR: **YENİ TAŞ DEVRİ**. ÇANAK ÇÖMLEK YAPIMINDAKİ, DOKUMACILIKTAKİ VE MARANGOZLUKTAKİ İLERLEMELERE KARŞIN TÜM ALETLER HALA **TAŞTAN** (VE TABİİ SOPADAN) YAPILIYORDU.

BU DÖNEME NEOLİTİK **DEVRİM** DE DENİR. İNSANLAR ARTIK YALNIZCA **YEMEK** İÇİN DEĞİL, DİĞER MAL VE HİZMETLERLE **TAKAS ETMEK** İÇİN DE ÜRETİYORLARDI. GERCEKTEN DEVRİMCİ BİR GELİŞMEYDİ BU...

BÖYLECE, ÖRNEĞİN, KÖYÜN **ÇÖMLEKÇİSİ** SADECE TOPLUMA HİZMET EDEREK GEÇİMİNİ SAĞLAYABİLİYORDU...

VE **TÜCCARLAR...**

VE **İŞARETLERDEN GELECEĞİ GÖREN RUHANİ DANIŞMANLAR.**

BİZİ TAŞ DEVRİNDEN ÇIKARANLAR **METALLERİ ERGİTMEYİ** KEŞFEDEN ÇÖMLEK YAPIMCILARIDIR HERHALDE.

ASYALILAR ETRAFA SAÇILAN BAKIR **CEVHERLERİNİ** BULALI ÇOK OLMUŞTU AMA ÇEVREDEKİ KIRIK YEŞİL TAŞLARIN İÇİNDE DAHA NELERİN SAKLI OLDUĞUNU BİLMİYORLARDI.

ÇÖMLEKÇİLERİN BU KEŞFİ SAYESİNDE ÇEVREDE **SANILDIĞINDAN ÇOK DAHA FAZLA** METAL OLDUĞU ORTAYA ÇIKTI.

İLK BAŞLARDA İNSANLAR TAŞ ALETLERİN BAKIR KOPYALARINI YAPTILAR; AMA ZAMANLA BAKIRA YENİ ŞEKİLLER DE VERDİLER... **TESTERE** GİBİ.

NEFİS BİR FİKRİM VAR...

TESTERE SAYESİNDE **TEKERLEĞİ** İCAT EDEBİLDİLER.

NASIL?

ORTASI DELİK BİR TEPSİ Mİ? RUHANİ DANIŞMANI GÖRSEN...

İLK TEKERLEKLER, **ÇÖMLEKÇİLERİN TEKERLERİYDİ.** DOĞRU KULLANILDIKLARINDA GERÇEKTEN ÜRETİMİ HIZLANDIRIYORLARDI.

ALIŞA-CAĞIZ HER-HALDE...

SPLAT

FIRT

FIRT

KISACASI, NEOLİTİK DEVRİM, TEKERLEĞİ, METAL İŞÇİLİĞİNİ VE 'PROFESYONELLER' SINIFINI YARATTI. İYİ GÜZEL DE, BUGÜNE KADAR ÇÖZEMEDİĞİMİZ BAZI **SORUNLARI** DA YARATTI. OKUMAYA DEVAM...

İNSANLAR BAKIR VE TENEKE GİBİ İŞLERİNE YARAYAN METALLERİ KULLANMAYA BAŞLAYINCA, GÜZEL AMA YARARSIZ BAŞKA BİR METALİ, **ALTINI** KEŞFETTİLER...

ALTIN BALTAYMIŞ! BAH, **KAZIKLANDIM!**

BİRKAÇ ADAM **GEREKSİZ GÜZEL** ŞEYLERİ ALABİLECEK KADAR **SERVET** EDİNİNCE ALTIN DEĞER KAZANDI.

AFFEDERSİNİZ, BU GÜZEL BALTA İÇİN SİZE BEŞ İNEK VERİRİM.

BEN **ON** İNEK VERİRİM.

KISA SÜREDE İŞLER ZIVANADAN ÇIKTI VE BUGÜNE KADAR DA PEK DEĞİŞMEDİ!

SANA ON BİN İNEK VERİRİM!

YİRMİ BİN İNEK!

ON MİLYON İNEK!

BİR MİLYON İNEĞİ Mİ VAR?

BİR MİLYON ALACAĞI VAR VE BUNUNLA TAHVİL VE BONO ÇIKARIP VS, VS...

İNSANLAR VE ŞEFLERİ

YERLEŞİK YAŞAMIN YARARLARI OLDUYSA DA BU ARADA ESKİ AİLE VE HÜKÜMET GELENEKLERİ **YIKILDI.** NEYDİ BU GELENEKLER?

ASYA'DA NEOLİTİK DEVİRDE HER KABİLENİN KENDİ KENDİNİ YÖNETEN **KLANLARA** AYRILDIĞINA, BUNLARIN DA BİRBİRLERİYLE EVLİLİK YOLUYLA İTTİFAK İÇİNDE OLDUKLARINA İNANILIYOR.

ERKEKLER, HER ZAMANKİ GİBİ AVLANMAK, BALIK TUTMAK VE SAVAŞMAKLA UĞRAŞIRLARDI.

BUNLARIN DIŞINDA KLANI İLGİLENDİREN **TÜM KONULARDA** KADINLAR KARAR VERİYORLARDI.

...ÇÜNKÜ KLANA **KADINLAR SAYESİNDE** GİRİLİYORDU. YANİ ÇOCUKLAR ANNENİN KLANINA AİTTİRLER – BABANIN **DEĞİL.**

İŞTE BİR BABA... KENDİ ÇOCUKLARINDAN BAŞKA BİR KLANDA...

KIZ KARDEŞİNİN ÇOCUKLARIYLA AYNI KLANDA AMA BU BAŞKA BİR HİKAYE.

ASLINA BAKARSANIZ BÜYÜK OLASILIKLA ÇOCUKLARIN KENDİSİNİN OLDUĞUNUN DA **FARKINDA DEĞİLDİ.** ÇOCUKLARI **KARISI** DOĞURUYORDU NE DE OLSA. ÇOCUKLARIN **DOĞMASIYLA** ONUN NE İLGİSİ OLDUĞUNU KİM BİLİRDİ Kİ? İLKEL **ADAMLARIN** HİÇBİR FİKRİ YOKTU.

AMA TÜM BUNLAR **KOYUN BESLENMEYE BAŞLANMASI VE ÖZEL MÜLKİYET DENEN OLGUNUN KEŞFEDİLMESİYLE** DEĞİŞTİ...

ESKİDEN: ERKEK KLANIN SÜRÜLERİNE BAKARDI. ÖZEL MÜLKİYET KAVRAMI PEK GELİŞMEMİŞTİ.

SONBAHAR + 6 AY = İLKBAHAR.

AMA, SÜREKLİ HAYVANLARLA İLGİLENİNCE **SEKSİN ÜREME** İLE BİR ŞEKİLDE İLGİLİ OLDUĞUNU KESTİRMEMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİ.

ERKEKLERİN DE ÇOCUKLARI OLABİLİR.

SONRA: KOYUNLARINA VE ÇOCUKLARINA BAKIŞ AÇISI DEGİŞTİ. DÜNYA YENİ BİR HAYKIRIŞLA ÇINLADI:

BENİM!

BU ARADA, **SEN** DE BENİMSİN.

VAY CANINA DUYGUSALLIĞINDAN BAYILDI...

DUYDUĞUNUZ GÜMBÜRTÜ KADININ STATÜSÜNÜN YIKILIŞIDIR.

ARTIK ERKEK OĞULLARININ KİMDEN OLDUĞUNDAN EMİN OLMAK ZORUNDADIR. KARISINI EVİNE **MAHKUM EDER** VE **KADININ** ZİNA YAPMASININN CEZASI **ÖLÜMDÜR.**

ÜHÜ, ÜHÜ.

SEVGİLİM TEKRARLA: "KADININ YERİ EVİDİR."

BU DA NEOLİTİK DEVRİMİN BİR SONUCUYDU!

KUSURA BAKMAYINIZ ULU BÜYÜĞÜMÜZ AMA BÜTÜN GÜN EVDE KALACAKSAM **TARLALARI** KİM SÜRECEK?

BU KONUYU DÜŞÜNÜYORUM!

BİNLERCE YIL BOYUNCA DAĞ ETEKLERİNDE YAŞAYAN İNSANLAR KÖYLERİNİ **SAVUNMAK** İÇİN ÇEVRELERİNE BİR ŞEY İNŞA ETMEMİŞLERDİ. **SAVAŞ** DİYE BİR SORUN YOKTU YANİ...

ZENGİN ERKEKLER **ERKEK TANRILAR** İÇİN TAPINAKLAR KURDULAR. **KENDİLERİ** İÇİN DE...

TEPELERDE İŞLER ÖYLE KARIŞTI Kİ BİRÇOK ŞEF İNSANLARINI TEPELERDEN AŞAĞIYA DİCLE VE FIRAT NEHİRLERİ ARASINDAKİ **SÜMER** DENİLEN VERİMLİ OVAYA İNDİRDİ VE BURAYA YERLEŞTİLER.

GÖCMENLER BATAKLIKLARI KURUTTULAR, ÇÖLÜ SULADILAR VE KISA BİR SÜRE SONRA SÜMER GELİŞTİ.

SÜMER'DE MÖ 3000 YILLARINDA UYGARLIK BAŞLADI. SÜMERLER KİŞ, LAGAŞ, ERİDU VE URUK ŞEHİRLERİNİ KURDULAR. BU ŞEHİRLERİN İNSANLARI BÜYÜK BİR SULAMA KANALLARI ŞEBEKESİNİN SULADIĞI TARLALARDA YETİŞEN TAHILLARI YİYORLARDI. SÜMER TÜCCARLARI HİNDİSTAN'DAN MISIR'A KADAR TÜM HALKLARLA TİCARET YAPIYORLARDI.

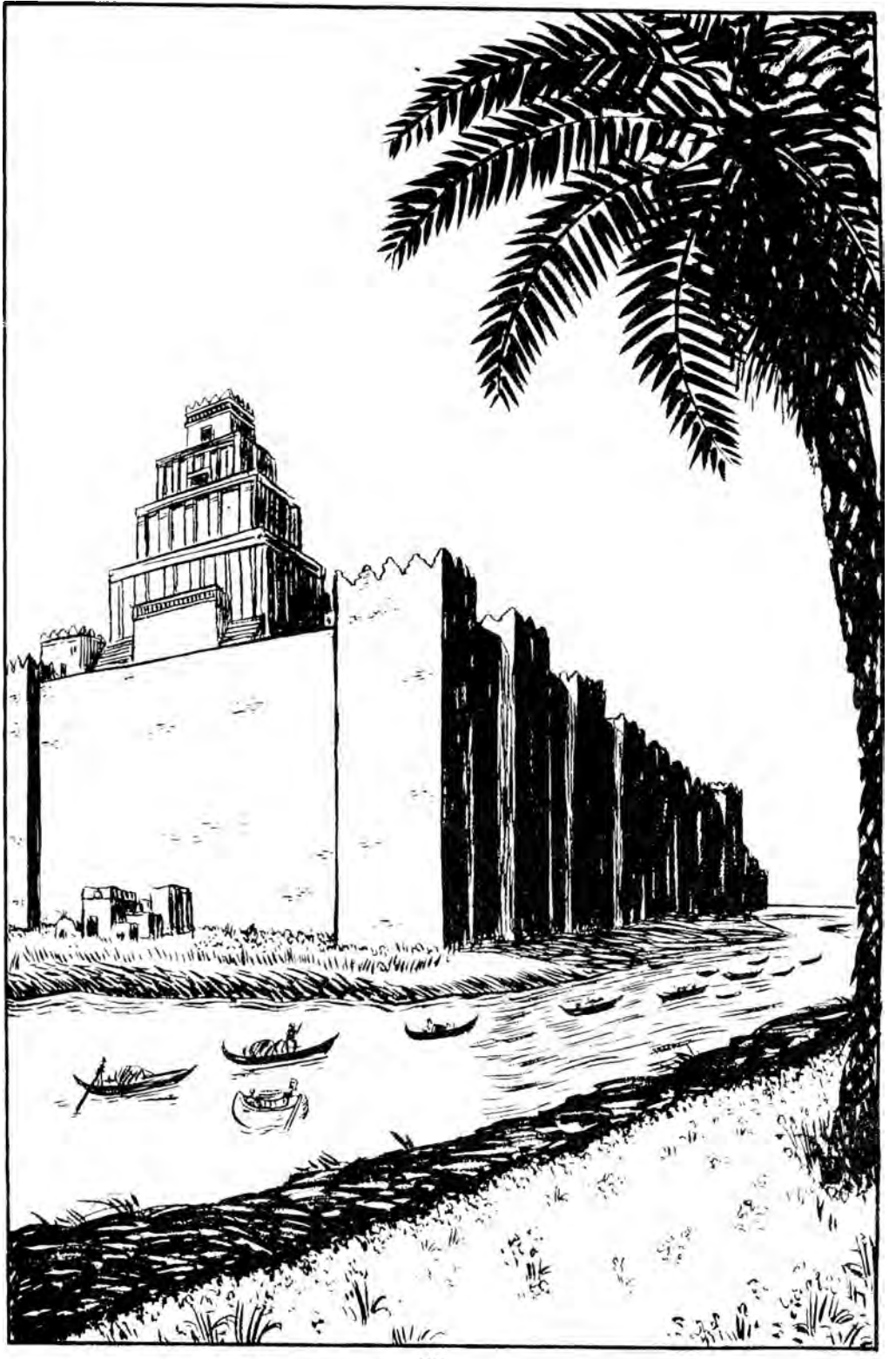

O GÜNLERDE, BATI ASYALI ÇİFTÇİLER VE TÜCCARLAR SATIN ALINAN, SATILAN, TASARRUF EDİLEN NESNELERİ TEMSİL EDEN KÜÇÜK **KİL MARKALAR** KULLANARAK **KAYITLARINI** TUTUYORLARDI...

İKİ SÜMER TÜCCARI BİR İŞİ BAĞLADIKLARINDA İŞİN KARŞILIĞI OLAN MARKALARI İÇİ BOŞ BİR KİL TOPUN İÇİNE KOYARAK TOPU KAPATIYOR VE BUNU KENDİ **İMZA İŞARETLERİYLE** MÜHÜRLÜYORLARDI – BUNLAR İLK **ANLAŞMALARDI.**

AMA, TOPUN İÇİNDEKİLERİ SAYMAK İÇİN 'ANLAŞMAYI BOZMAK', YANİ TOPU **KIRMAK** GEREKİYORDU.

GÖRDÜN MÜ? 12 EŞEK! ÖDE BAKALIM!

13 EŞEK GÖRÜYORUM. AMA İMZAMI GÖREMİYORUM...

BU SORUNUN ÜSTESİNDEN GELMEK İÇİN TÜCCARLAR TOPUN DIŞINA İÇİNDEKİ MARKALARIN **RESİMLERİNİ** ÇİZMEYE BAŞLADILAR...

...TA Kİ AKILLI BİR MUHASEBECİ MARKALARA **GEREK KALMADIĞINI** FARK EDENE KADAR!!!

ANLADIN MI? KAYITLARINIZI KİL TABLETLER ÜZERİNE **YAZABİLİRİZ!**

DAHASI DA VARDI... MUHASEBECİ, DÜŞÜNEBİLDİĞİ TÜM SÖZCÜKLERİ SEMBOLİZE EDEN RESİMLER İCAT ETTİ VE BU SİSTEMİ TÜM SÜMER'E SATTI

BAK... BU KÖPEK, BU TEPE, BU KOYUN, BU HALI VS.

GALİBA ÇOK ÖNEMLİ BİR ŞEY BULDUN.

O ZAMANDAN BERİ İNSANLIK TARİHİNİ (HİÇ OLMAZSA BİR KISMINI) **İNSANLARIN KENDİ SÖZLERİNDEN** OKUYABİLİYORUZ.

"BANA YİNE BİR KOYUN EKSİK VERDİN KEÇİNİN OĞLU. VERESİYE TEK BİR KEÇİ YOK SANA ARTIK. İŞİ SAĞLAM TUTACAĞIZ VS.

AZ SONRA: GERİ KALANI TARİHE GEÇTİ...

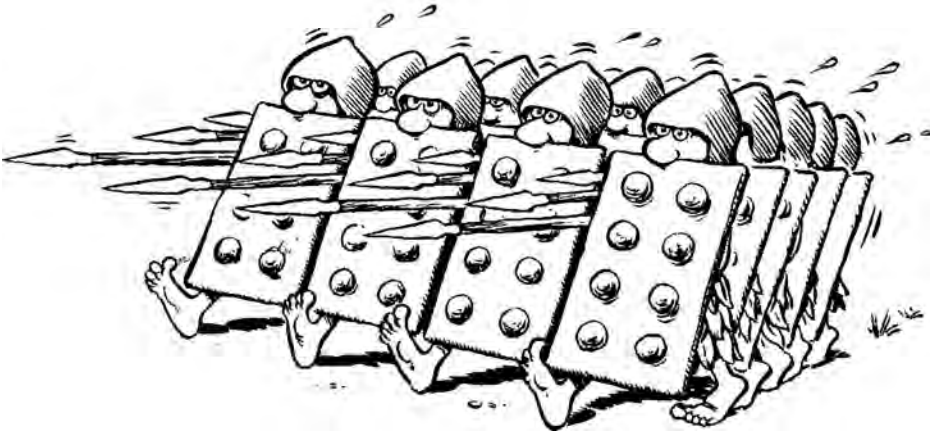

GİRİŞ

SON ZAMAN YOLCULUĞUMUZDA TÜRÜMÜZÜN TAŞ ATAN MAYMUNLARDAN TÜM DÜNYAYA YAYILMIŞ TAŞ ATAN İNSANLARA EVRİMLEŞTİĞİNİ GÖRDÜK!

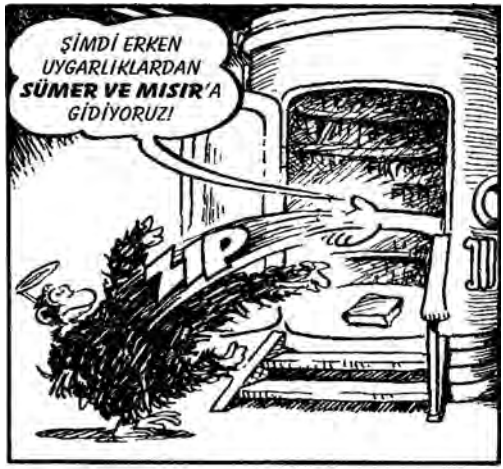
ŞİMDİ ERKEN UYGARLIKLARDAN **SÜMER VE MISIR**'A GİDİYORUZ!
ZIP

ÇAĞDAŞ İNSAN, MISIRLILARI GERÇEKTEN OLDUKLARI GİBİ HAYAL ETMEKTE ZORLANIR. ÇÜNKÜ ONLARI YASSI, RESMİ, MISIR TARZINDA RESMEDİLMİŞ GÖRMEYE ALIŞTIK. KANIMCA MISIR SANATININ **KARİKATÜR** ÇİZMEYE BENZEDİĞİNİ ANLARSAK İŞİMİZ KOLAYLAŞIR.

MISIRLILAR RESİMLERİNİN **BİR HİKAYE ANLATMASINI** SEVİYORLARDI. BU YÜZDEN DE HAREKETİ RESMEDEN VE **SÖZCÜKLERE** YER BIRAKAN BİR TARZ İCAT ETTİLER. ONLAR İÇİN BU **HAYATIN KENDİSİNİ** ANLATIYORDU!

EĞER BÖYLE DÜŞÜNMÜYORSANIZ **BENİM** HAKKIMDA NE SÖYLEYECEKLERİNİ DÜŞÜNÜN. YUMURTA KAFA, PÖRTLEK GÖZLER VE GÜDÜK...
KAVUN KAFA DERLERDİ!

BÖYLECE MISIRLILARI VE DİĞER ESKİ İNSANLARI HAYAL EDEBİLMENİN EN İYİ YOLU ONLARI KENDİLERİNİ GÖRDÜKLERİ ŞEKİLDE GÖRMEKTİR. YANİ **KARİKATÜR** BİÇİMİNDE.
HAYDİ BAKALIM!

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ

3. BÖLÜM

NEHİR ÜLKELERİ

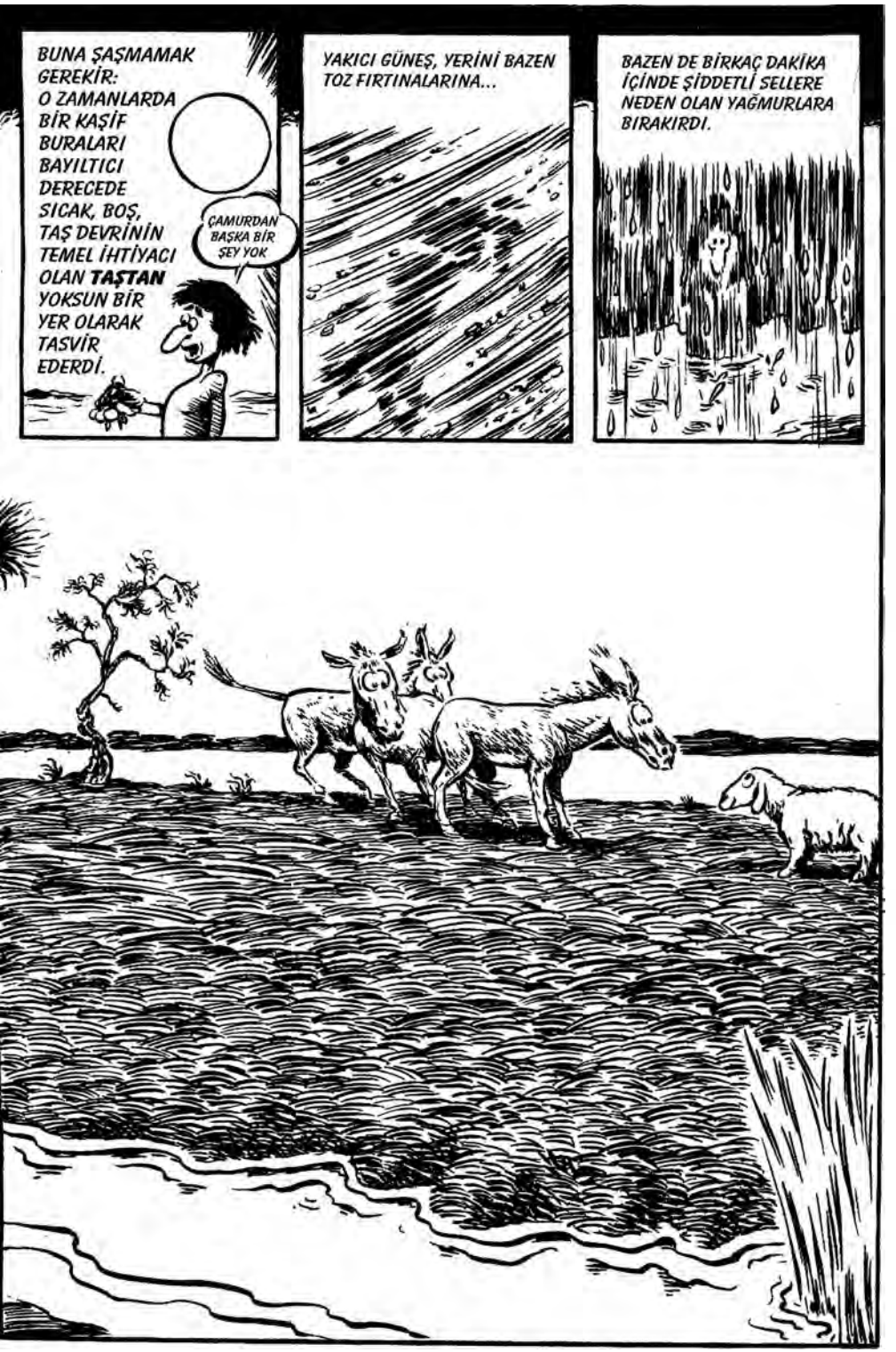
BUNA ŞAŞMAMAK GEREKİR: O ZAMANLARDA BİR KAŞİF BURALARI BAYILTICI DERECEDE SICAK, BOŞ, TAŞ DEVRİNİN TEMEL İHTİYACI OLAN **TAŞTAN** YOKSUN BİR YER OLARAK TASVİR EDERDİ.
ÇAMURDAN BAŞKA BİR ŞEY YOK
YAKICI GÜNEŞ, YERİNİ BAZEN TOZ FIRTINALARINA...
BAZEN DE BİRKAÇ DAKİKA İÇİNDE ŞİDDETLİ SELLERE NEDEN OLAN YAĞMURLARA BIRAKIRDI.

BELLİ Kİ BURASI İNSANLARIN YERLEŞMESİNE UYGUN DEĞİLDİ. AMA, MÖ 4500 YILLARINDA BAZI İNSANLAR FIRAT NEHRİ'NİN DENİZE DÖKÜLDÜĞÜ YERE YERLEŞTİLER. BU TOPRAKLARA **SÜMER** ADINI VERDİLER.

NE KADAR **GÜZEL** BİR YER!

EVET- FIRSAT BULDUĞUN YERDEDİR!!

ÖNCÜLER BAZI ZOR SORULARA YANIT ARAMIŞ OLMALILAR.

İNSANLAR YALNIZCA **ÇAMURLA** YAŞAYABİLİRLER Mİ?

AKŞAMA YEMEK

NE VAR?

BU KAHROLASI EŞEKLERİ NE YAPACAĞIZ?

ÇAMUR ASLINDA BİR LÜTUFTU: PİŞİRİLİNCE **TAŞ GİBİ** SERTLEŞİYORDU, BÖYLECE ÇANAK ÇÖMLEK DIŞINDA ORAK, BALTA, ÇEKİÇ VE HATTA **ÇİVİ** BİLE YAPABİLİYORLARDI. SAMANLA KARIŞTIRILIP GÜNEŞTE KURUTULUNCA TUĞLA YAPILABİLİYORDU.

BUNLARLA **ERİDU**'YU İNŞA ETTİLER.

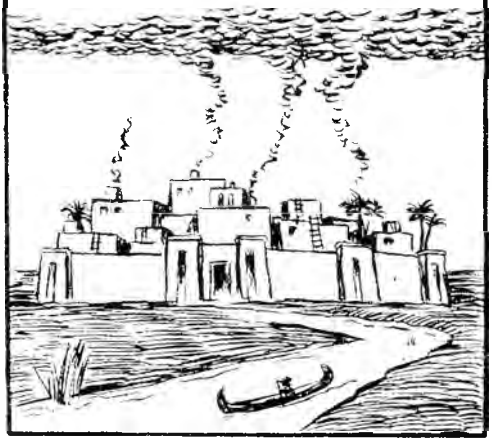

NE YAZIK Kİ, GÜNEŞTE KURUTULAN TUĞLALAR YAĞMURDA ERİYORDU; BU YÜZDEN DE ERİDU BİRÇOK KEZ İNŞA EDİLDİ.

YİNE Mİ!

HİÇ OLMAZSA HAMMADDE SIKINTISI YOK!

ÇAMURDA TARIM YAPABİLMEK İÇİN BİRLİKTE KAZARAK **SULAMA HENDEKLERİ SİSTEMİ** İNŞA ETTİLER.

ÇAMURDAN KURTULABİLECEK MİYİZ?

BEN BOĞAZIMA KADAR BATTIM...

BU O KADAR ÖNEMLİ BİR İŞTİ Kİ, KÖYÜN TAPINAĞINDA PLANLANAN VE DENETLENEN **DİNSEL BİR GÖREV** HALİNE GELDİ.

SONRA BİR BAKTILAR Kİ, SÜMER'İN ZENGİN ÇAMURU AKLA HAYALE GELMEYECEK VEYA İHTİYAÇ DUYULAMAYACAK KADAR ZENGİN ÜRÜN VERİYOR.

NE YAPACAĞIZ BUNLARI?

VAHŞİ EŞEKLERE YEDİRSEK?

ERİDU **TAHIL İHRAÇ ETMEYE** BAŞLADI. DIŞARIDAN, SÜMER'DE OLMAYAN ŞEYLERİ, TAHTA, TAŞ, METAL VE EGZOTİK YİYECEKLER İTHAL EDİYORLARDI. SÜMER ZENGİNLEŞTİKÇE BAŞKA KÖYLER DE İNŞA EDİLDİ, **URUK, KİŞ, UR, LAGAŞ.** BUNLARIN HER BİRİ KENDİ TAPINAĞI TARAFINDAN YÖNETİLİYORDU.

YABANCILAR NEHİRLERİN ARASINDAKİ TOPRAKLARI **FARK ETMEYE** BAŞLADILAR.

ARSA FİYATLARI PATLAR!

BUNDAN SONRASINA DAİR AYRINTILAR TAM OLARAK BİLİNEMİYOR... AMA MÖ 3300 CİVARINDA SÜMER'İN **YABANCILARIN İSTİLASINA** UĞRADIĞI SÖYLENEBİLİR. YENİ GELENLERİN İŞÇİ Mİ, ÇİFTÇİ Mİ, TÜCCAR MI, YOKSA İŞGALCİ Mİ OLDUKLARI BİLİNMİYOR. HER NE OLDUYSA, BU TARİHTEN İTİBAREN BİR SÜRÜ GELİŞME YAŞANDI...

KÖYLER BÜYÜYEREK **ŞEHİRLERİ** OLUŞTURDULAR. BU SIRADA EKONOMİK HAYATIN MERKEZİNDE YER ALAN TAPINAKLAR **GERÇEK BABİL KULELERİ** OLAN YÜKSEK BİNALAR İNŞA ETTİRMEK İÇİN GÖÇMENLERİ ÇALIŞTIRDILAR.

HATIRLAR MISIN, ESKİDEN BURADA HERKES AYNI DİLİ KONUŞURDU!

GURP?

SÜMER ŞEHİRLERİ

ÜLKE TAPINAKLARDAN YÖNETİLDİĞİNDEN, RAHİPLER **HESAPLARI TUTABİLMEK** İÇİN YAZIYI İCAT ETMEK ZORUNDA KALDILAR VE YAZICILARA SÜMER YAZI DİLİNİ ÖĞRETMEK İÇİN DÜNYANIN İLK **OKULLARINI** AÇTILAR. **ÇİVİ YAZISI** ADI VERİLEN İDEOGRAMLARDAN OLUŞAN YAZILARI KİL TABLETLER ÜZERİNE KAZIYORLARDI. BUNLARDAN BİNLERCESİ GÜNÜMÜZDE BİZE SÜMER YAŞAMINA DAİR BİLGİ SAĞLAMAKTADIR.

Aqade

Babil

Kiş

Larak

Nippur

Umma

Lagaş

Uruk

Ur

Eridu

Güney Denizi (Başra Körfezi)

ÖĞRENCİLER, ŞİMDİ **ÇAMURUN** BAŞKA BİR KULLANIMINI ÖĞRENECEKSİNİZ!

RESİMSİ YAZI İLE DAHA SONRAKİ ÇİVİ YAZISI ARASINDA BİR AŞAMA DAHA VARDIR. BU AŞAMADA İDEOGRAMLAR YAN YATIRILMIŞTIR.

I. AŞAMA	II. AŞAMA	III. AŞAMA
SU		
GİTMEK		
İÇMEK		

SÜMERLER BAŞLANGIÇTA ISLAK KİL ÜZERİNE SAĞ ÜST KÖŞEDEN BAŞLAYARAK SÜTUNLAR HALİNDE YAZIYORLARDI. YAZDIKÇA DAHA ÖNCE YAZDIKLARINI **BOZDUKLARINDAN** YAZICILAR **YAZILAR DA DAHİL** HER ŞEYİ YAN YATIRMAYA KARAR VERDİLER.

HER TAPINAK YAZICILARIN YANI SIRA, TUĞLACILARA, MARANGOZLARA, KASAPLARA, METAL İŞÇİLERİNE, BALIKÇILARA, FIRINCILARA, BİRACILARA, ÇÖMLEKÇİLERE, SABANCILARA, KOYUN ÖKÜZ DOMUZ ÇOBANLARINA, İLİK EĞİRİCİLERİNE, DOKUMACILARA, KUYUMCULARA, BERBERLERE, HATTA HAYAT KADINLARINA DA İŞ VERİRDİ. BUNLARDAN HERHANGİ BİRİNİ HENDEK KAZMAYA GÖNDEREBİLİRDİ...

TÜM BUNLARIN HEPSİNİ YÖNETEN BİR EN VARDI: YANI YÜCE RAHİP VE RAHİBE. İLGİNÇ OLANI BU GÖREVLİNİN SEÇİMLE İŞ BAŞINA GELMESİYDİ – TABİİ Kİ "KAHRAMANLAR DÖNEMİ"NE KADAR.

KRİZ ZAMANLARINDA SÜMERLER RÜZGAR TANRISI **ENLİL**'İN TARLALARINDA TOPLANIR KENDİLERİNE LİDERLİK ETMESİ İÇİN 'BÜYÜK ADAM'I SEÇERLERDİ. KRİZ SONA ERDİĞİNDE 'BÜYÜK ADAM'IN OTORİTESİ DE SONA ERERDİ.

NEDEN RÜZGAR TANRISI?

AÇIK DEĞİL Mİ?

KESİN OLARAK NE ZAMAN OLDUĞUNU BİLMİYORUZ O YÜZDEN GÜNLERDEN BİR GÜN DİYELİM... BİR BÜYÜK ADAM **KİŞ**'DE GÖREVİNİ BIRAKMAYI REDDETTİ.

ENLİL BENİM **YAŞAM BOYU BÜYÜK** OLMAMI SÖYLÜYOR.

AH EVET, BİRDEN BEN DE DUYMAYA BAŞLADIM.

ENLİL'İN KUDRETLİ SESİ!

KİŞ KRALI OLDU VE ÖLÜNCE MAKAMINI OĞLUNA BIRAKTI. BU SÜMERLİLER İÇİN YENİ BİR ŞEYDİ!

BABASI KABADAYI OLDUĞUNDAN KRAL OLDU...

EVET...

LİDERLER OLAĞAN İNSANDAN **DAHA FAZLASI** OLDUKLARINI İLERİ SÜRMEYE BAŞLADILAR. **URUK'LU GILGAMIŞ** 2/3 TANRI OLDUĞUNU SÖYLEDİ!

YANİ ÜÇ EBEVEYNİN Mİ VARDI?

BU **BİRÇOK İNSANINKİNDEN** DAHA FAZLA, HAH, HAH.

GÖZ BOYAMAK İÇİN GILGAMIŞ BİR TAPINAK RAHİBESİNCE EHLİLEŞTİRİLEN ÇÖL ADAMI VAHŞİ ADAM **ENKİDU** İLE TAKILMAYA BAŞLADI.

BU SÜPERMEN BİR KERESİNDE SEKS VE ŞİDDET TANRIÇASI **INNANNA**'NIN RAHİBESİYLE BİRLİKTE OLMAYI REDDEDEREK, **TANRILARA** BİLE MEYDAN OKUDU.

HAVAMDA DEĞİLİM!

KULAKLARIMA İNANAMIYORUM!

ENLİL'İN SEÇİLMİŞ ADAMI KİŞ KRALI'NA İSYAN ETTİ...

KULAKLARIMA İNANAMIYORUM

VE GILGAMIŞ, BİRÇOK **CANAVARI** YOK ETTİ... GENELDE SÜMER'DEN UZAK YERLERDE...

SONRA 'ACI BANA ABİ' DEDİ.

KULAKLARIMA İNANAMIYORUM!!

BU CANAVARLAR BÜYÜK OLASILIKLA KRALIN KERESTE, ALTIN VE KÖLE ALMAK İÇİN YAĞMALADIĞI **YABANCI KABİLELERDİ.** GILGAMIŞ'IN BAŞARILARI ŞAİRLERİN ŞARKILARINA İLHAM VERDİ VE ZAMAN İÇİNDE GILGAMIŞ SÜMER'İN **'KAHRAMANLIK DÖNEMİ'**NİN' EN ÜNLÜ KAHRAMANI HALİNE GELDİ. (MÖ 2700 CİVARINDA)

VE SONUNDA BU KAHRAMANIN **CENAZE TÖRENİNDE** ELLİ, ALTMIŞ KÖLE, EN İYİ GİYSİLERİNİ GİYEREK ONUNLA MEZARINA İNDİLER VE **ZEHİR İÇTİLER.** GILGAMIŞ ÖLÜMÜNDE BİLE "BÜYÜK ADAM"DI!

ÇIFTÇILIKLE GEÇİNEN DİĞER İNSANLAR GİBİ SUMERLİLER DE BEREKET VE CİNSELLİĞE TAPARLARDI. HER İLKBAHAR **INNANNA**'NIN YÜCE RAHİBESİ, TAPINAĞIN TEPESİNDEKİ BİR YATAKTA KRALLA **'KUTSAL EVLİLİK'** AYİNİ YAPARDI. UZMANLAR AŞAĞIDAKİLERİN DE CİNSELLİĞİN TADINI ÇIKARDIKLARINI SÖYLÜYORLAR.

BU İYİ BİR HASADI GETİRİRDİ.

İYİ BİR **BEBEK** HASADI OLACAK.

BU, AYNI ZAMANDA **DOĞUMLARIN ZAMANLARINI** AYARLARDI. BEBEKLER BAKIMLARI İÇİN ZAMAN AYRILABİLEN KIŞ MEVSİMİNDE DOĞARLARDI.

VERİMLİ BİR YIL OLDU BU YIL.

ÇAMUR ÜLKESİNDE İNSANLARIN ÇAMURUN EN DEĞERLİ BİLEŞENİ OLAN **SU YÜZÜNDEN SAVAŞMALARI** KAÇINILMAZDI...

MÖ 2500 YILLARINDA KİŞ KRALI, **UMMA VE LAGAŞ** ARASINDA SINIR ÇİZDİ. SUYU LAGAŞLILAR ALDI. UMMA HALKI BUNDAN HİÇ HOŞLANMADI!

TANRISAL İŞARETLER İYİ!

TANRISAL İŞARETLER NASIL İYİ OLABİLİR Kİ?

BELKİ DE İŞBİRLİĞİ YAPIYORLARDIR.

İŞBİRLİĞİ NE?

KİŞ YAKINLARINDA BİR KÖY.

UNUT GİTSİN...

KİŞ KRALI GİTTİĞİNDE UMMALILAR SINIR İŞARETİNİ YIKTILAR VE LAGAŞ TOPRAKLARININ BİR BÖLÜMÜNÜ ELE GEÇİRDİLER.

SMAK

İLK BAŞLARDA BU YANLARINA KALDI AMA 60 YIL SONRA LAGAŞ KRALI EANNATUM ÜZERLERİNE BİR ORDU SALDI.

LAGAŞLILAR UMMALILARI YENDİLER VE ONLARI SINIRIN ÖTESİNE SÜRDÜLER.

YUM YUM

EANNATUM, **KİRA ÖDEMELERİ** KOŞULUYLA UMMALILARA TOPRAKLARINI KULLANMAYI ÖNERDİ. BU UMMA KRALI'NIN HİÇ HOŞUNA GİTMEDİ!!

NE VAR? AKBABALARA KARŞI ÖNYARGILI MISIN?

BİR NESİL SONRA UMMA YİNE SALDIRDI.

BU SEFER LAGAŞLILAR DÜŞMANLARINI UMMA KAPILARINA KADAR KOVALADILAR.

BİRBİRLERİNİ TÜKETTİKLERİNDE DE, **ZABALAM KRALI** İL KENDİ ORDUSUYLA LAGAŞLILARI YENDİ VE UMMA'YI ELE GEÇİRDİ.

TANRISAL İŞARETLERİ GÖZDEN GEÇİRDİKTEN SONRA İL VE LAGAŞ KRALLARI ANLAŞMAYA VARDILAR. UMMA SUYU BEDAVAYA KULLANABİLECEKTİ. UMMA KAZANMIŞTI, YOKSA KAZANAN ZABALAM MIYDI?

AKBABALAR HİÇBİR ZAMAN KAYBET-MEZLER!

MEZOPOTAMYALILAR DÜNYAYI ANLAMAK İÇİN BİRÇOK **SİHİRLİ YÖNTEM** KULLANIRLARDI. ÖRNEĞİN, BİR **KOYUNUN KARACİĞERİNİN** BİÇİMİ VE RENGİNDEN GELECEĞİ OKURLARDI.

BABİL'DE İŞARETLERİ OKUMA EĞİTİMİ İÇİN KULLANILAN SERAMİK KARACİĞER.

KRALIN KIYAFETİNİ DEĞİŞTİRMESİ GEREKİP GEREKMEDİĞİ GİBİ KONULARDA KARAR VERMEK İÇİN **ASTROLOJİYİ** GELİŞTİRDİLER.

KIRK GÜN KIRK GECE OLDU. BURNUMUN DİREĞİ KIRILDI BE!

YILDIZLAR HENÜZ UYGUN DEĞİL EFENDİM, ENTARİYİ ÇIKARMAK YOK!..

NEDENDİR BİLİNMEZ KARACİĞER OKUMA SANATI UZUN SÜRE ÖNCE TARİHE KARIŞTIYSA DA ASTROLOJİ GÜNÜMÜZE KADAR GELDİ. TERSİ DE OLABİLİRDİ...

BUGÜNKÜ **KARACİĞER FALINDA** NE DİYOR?

UYKINIZDA HASTA KOYUNLARA ÇIT ATLATMAYA KALKIŞMAYIN!..

SALE

BARIŞ ANLAŞMASINDAN SONRA BİLE LAGAŞ KRALLARI SAVAŞMAK VE LÜKS YAŞAMLARINI SÜRDÜREBİLMEK İÇİN DAHA FAZLA PARA TOPLAMAYA ÇALIŞTILAR.

BİLEMİYORUM SEVGİLİM, **EKMEĞİNİ TAŞTAN ÇIKARMAKLA** YETİNSEN?

SÜMERDE **TAŞ** YOK Kİ TATLIM.

KRALIN ADAMLARI TAPINAKLARIN TOPRAKLARINA EL KOYDULAR VE KRALIN SOĞANLARINI EKTİLER. KRALIN KAYIK MÜFETTİŞLERİ HALKIN KAYIKLARINA EL KOYDULAR VE DOĞAL OLARAK **VERGİLERE** ZAM GELDİ.

AH!

BİR ADAM KARISINI BOŞARSA VERGİ MEMURU BEŞ GÜMÜŞ ŞEKEL ALIYORDU.

BİR ÇOBAN KIRKILMAK ÜZERE BİR KOYUN GETİRİRSE VERGİ MEMURU BEŞ ŞEKEL ALIYORDU.

GEZGİN, BUGÜN TEK YOLUNAN SEN DEĞİLSİN.

BİRİ ÖLÜRSE VERGİ MEMURU SERVETİNDEN PAY ALIYORDU.

LAGAŞLI BİR KATİP, 'ÜLKENİN HER YERİNDE VERGİ MEMURU VARDI' DİYE YAZIYORDU.

AY! PARDON!

BU YÜZDEN LAGAŞ HALKI ESKİ KRALI **DEVİRDİ** VE YENİ KRAL **URUKAGINA**'YI SEÇTİLER: O BİLİNEN İLK **VERGİ REFORMCUSUDUR.**

URUKAGINA VERGİLERİ İNDİRDİ, VERGİ MEMURLARINI KOVDU, TAPINAĞINA TOPRAKLARINI İADE ETTİ VE DULLARI, YETİMLERİ VE FAKİRLERİ AÇGÖZLÜ VE DAHA GÜÇLÜ KOMŞULARINDAN KORUMAK İÇİN BİRÇOK YASA ÇIKARTTI. ANCAK, VERGİLERİN İNDİRİLMESİ YENİ BİR **SORUN** DOĞURDU:

UMMA BEKLENDİĞİ ÜZERE LAGAŞ'A SALDIRDIĞINDA URUKAGINA, YA ÇOK BARIŞSEVER YA DA ÇOK FAKİR OLDUĞUNDAN, KARŞI KOYAMADI. 8 KISA YIL SONRA REFORMCU LANET OKUNARAK YERİNDEN EDİLDİ.

LANET HEMEN İŞLEMEDİ, 'BÜYÜK ADAM' ZAGGESİ SÜMER'DE **25 YIL** HÜKÜM SÜRDÜ. AMA SONUNDA LAYIĞINI BULDU...

ERKEN SÜMER DÖNEMLERİNDE ZENGİN KADINLAR BAZEN BİRDEN FAZLA **KOCA** ALABİLİYORDU. MÖ 2400 YILLARINDA REFORMCU URUKAGINA BU UYGULAMAYA KESİN BİR ŞEKİLDE **SON VERDİĞİ** İÇİN BUNU BİLİYORUZ:

ERKEKLER GITTIKÇE DAHA FAZLA SERVET VE GÜÇ KAZANDIKLARINDAN KADININ STATÜSÜ O KADAR ALÇALDI Kİ KRALIN BU SÖZLERİ ARTIK 'BİR KADIN KOCASINA **KARŞI GELİRSE** DİŞLERİ TUĞLA İLE DÖKÜLMELİ' OLARAK BİLİNMEYE BAŞLANDI.

SARGON'UN KILICI

SÜMER'İN KUZEY VE BATISINDA **KİŞ**'TEN BAŞLAYAN KUZEY DİCLE FIRAT OVASINDAN GEÇEN **KENAN** SAHİLİNE KADAR UZANAN TOPRAKLARDA **SEMİTLER,** YANİ SAMİ ASILLI VEYA KÖKENLİ HALK YAŞARDI. ÇAĞDAŞ ARAPÇA VE İBRANİCE İLE AKRABA OLAN DİLLERİ KONUŞURLARDI. EN ERKEN ZAMANLARDAN BERİ SEMİTLER SÜMER'E DE YERLEŞMİŞLER VE SÜMERLERLE KARIŞMIŞLARDI.

MÖ 2370'LERDE GENÇ BİR SUBAY, **AKADLI SARGON,** KİŞ KRALI'NI DEVİREN BİR AYAKLANMAYA ÖNDERLİK ETTİ.

SONRA YANDAŞLARIYLA KUZEYE YÖNELDİ, ŞEHİRLERİ ELE GEÇİREREK ORDUSUNU BÜYÜTTÜ, SONUNDA DA GÜNEYE DÖNÜP SÜMER'E YÜRÜDÜ. TARAFLARIN YILMADIĞI ÇARPIŞMALARDAN SONRA SARGON'UN GÜÇLERİ, BİRLEŞMİŞ SÜMER ORDULARINI YENDİ. SÜMER ORDULARINA KOMUTA EDEN **'BÜYÜK ADAM' ZAGGASİ**'DEN BAŞKASI DEĞİLDİ. SARGON KILICINI GÜNEY DENİZİNDE YIKARKEN ZAGGESİ BOYNUNA BİR KÖPEK TASMASI TAKILARAK KİŞ'E KADAR YÜRÜTÜLDÜ.

700 YILDAN BERİ İLK SÜMERLİ OLMAYAN SÜMER HÜKÜMDARI SARGON **54 YIL** BOYUNCA HÜKÜM SÜRDÜ.

ÖLDÜĞÜNDE ÜLKE HALKI AYAKLANMIŞTI. SARGON'UN OĞLU VE VARİSİ **RİMUŞ**, KAFASINI **KİL TABLETLERLE** KIRAN HAİN YARDIMCILARI TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

BUNA RAĞMEN İMPARATORLUK SARGON'UN TORUNUNUN OĞLU **ŞARKALI ŞARİ**'NİN DÖNEMİ OLAN MÖ 2230 YILLARINA KADAR YIKILMADI.

ANARŞİNİN HÜKÜM SÜRDÜĞÜ BİR DÖNEMDEN SONRA, SÜMERLİLER SÜMER'İ TEKRAR ELE GEÇİRDİLER VE 100 YIL BOYUNCA UYGARLIKLARINI HİÇBİR ZAMAN OLMADIĞI KADAR GELİŞTİRDİLER. BAŞKENTLERİ **UR**, İMPARATORLUĞUN SERVETİ İLE DEVASA OLDU.

SONRA SÜMER **YENİ** BİR SEMİT DALGASININ İSTİLASINA UĞRADI; SARGON GİBİ UYGAR OLMAYAN VE **MARTU** OLARAK BİLİNEN ÇÖL GÖÇEBELERİYDİ BUNLAR.

SÜMERLİLERİN MARTULARLA İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ:

"TAHILI BİLMEYEN MARTU. NE EV, NE ŞEHİR BİLEN MARTU. DAĞLARIN PİSLİKLERİ. MANTAR BULMAK İÇİN TOPRAĞI KAZAN MARTU. ÇİĞ ET YİYEN, YAŞAMI BOYUNCA EVİ OLMAYAN, ÖLDÜKTEN SONRA GÖMÜLMEYEN....

MARTULAR KUZEY KALELERİNİ ELE GEÇİRDİLER, BAŞKENTE GELEN YOLLARI VE SU KANALLARINI KESTİLER. UR'DA TAHIL FİYATLARI MİSLİYLE KATLANARAK ARTTI VE KISA ZAMANDA HALK AÇLIK ÇEKMEYE BAŞLADI.

BAŞKENT ZAYIFLAYINCA BAĞLI İLLER AYAKLANDILAR VE SÜMER'İN ESKİ DÜŞMANLARI BUNU FARK ETTİLER.

ŞİMDİ TAM SIRASIDIR.

NEREDEN BİLİYORSUN?

KÜÇÜK BİR KUŞ SÖYLEDİ.

SÜMERLE BİN YILDIR DİDİŞEN DAĞ İNSANLARI **ELAM HALKI** (ELAMİTELER) DOĞUDAKİ DAĞLARDAN SALDIRIYA GEÇTİLER. UR KRALI YARDIM ETMELERİ İÇİN MARTULARA BİLE YALVARDI, AMA ONLAR REDDETTİLER.

MÖ 2000'LERDE ELAMİTELER UR'A SALDIRDILAR. SURLARI YIKIP ŞEHRİ YAĞMALADILAR. SÜMER'İN GÜCÜ EBEDİYEN SONA ERDİ.

BİR SÜMER AĞITI:

"O BABA NANNA, ŞEHİR HARABEYE DÖNDÜ... DUVARLAR YIKILDI, İNSANLAR İNLİYOR. GEZİNTİYE ÇIKTIKLARI BÜYÜK KAPILARINDA ŞİMDİ ÖLÜ BEDENLER YATIYOR... FESTİVALLERİ KUTLADIKLARI BULVARLARINDA ŞİMDİ BEDENLERİ YATIYOR... UR'UN GÜÇLÜLERİ DE ZAYIFLARI DA AÇLIKTAN KIRILDI; EVLERİNİ TERK ETMEYEN ANNELER VE BABALAR ATEŞLE KAVRULDU... YÜCE NANNA, UR YOK EDİLDİ, İNSANLARI DAĞILDI."

ELAMİTELER EVLERİNE GERİ DÖNDÜLER. URLULARDAN HAYATTA KALANLAR VE **MARTULAR** CANLARININ İSTEDİĞİ YERLERE YERLEŞTİLER.

KENDİLERİNDEN ÖNCEKİ BİRÇOK BARBAR GİBİ MARTULAR DA SÜMER'DE **UYGARLAŞTILAR.**

SÜMER DİNİNİ OLDUĞU GİBİ KABUL ETTİLER; HER ŞEYİ KENDİ DİLLERİ OLAN **AKAT DİLİNE** ÇEVİRDİLER. AMA DÜNYADA BU DİLİ KONUŞAN KİMSE KALMADIKTAN SONRA BİLE SÜMERCE KLASİK TAPINAK DİLİ OLARAK KALDI...

BİR DİNİ TÖRENDE RAHİPLER BOĞANIN KULAKLARINA DUALAR FISILDIYORLAR: BİR KULAĞINA SÜMERCE DİĞERİNE AKAT DİLİNDE.

MARTULAR AYNEN SÜMERLİLER GİBİ KENDİ ARALARINDA SAVAŞMA GELENEĞİNİ DE SÜRDÜRDÜLER.

TANRISAL İŞARETLER ÇOK KÖTÜ OLDUĞUNDA MEZOPOTAMYA KRALLARI, KÖTÜ TALİHTEN KURTULMAK İÇİN AKILCI BİR YOL BULDULAR — HALKTAN BİRİNİ **YALANCI KRAL** OLARAK ATIYORLARDI VE BU GARİBAN **TANRILARIN GAZABINA** HEDEF OLUYORDU.

KRAL IRRAIMMITI BAHÇIVANI ENLİL-BANİ'Yİ MÖ 1900'LERDE TAHTINA OTURTTUĞUNDA BAHÇIVAN EFENDİSİNİ **ZEHİRLEDİ** VE TAHTTAN İNMEYİ REDDETTİ.

HER ZAMAN OLDUĞU GİBİ, HÜKÜMDARLIĞI MÖ 1790'LARDA BAŞLAYAN **BÜYÜK BİR GENERAL VE DEVLET ADAMI** OLAN **BABİLLİ HAMMURABİ** BU DİDİŞMELERE SON VERDİ.

HAMMURABİ **YASALARI** İLE ÜNLÜDÜR; BABİL'İN DE AVUKATLARININ NAM SALMIŞ OLMASI GEREKİR...

HAMMURABİ YENİ BİR FİKİR DE ORTAYA ATTI. TANRISI **MARDUK**'U TÜM TANRILARIN KRALI YAPTI.

HAMMURABİ BAŞKENTİNİ MISIR VE HİNDİSTAN ARASINDAKİ EN BÜYÜK ŞEHİR HALİNE GETİRDİ. BİR SANAT, BİLİM VE TİCARET MERKEZİ OLDU BURASI. BİN YIL BOYUNCA NEHİRLER ARASINDAKİ ÜLKE **BABİL** OLARAK BİLİNDİ. BU ÜLKEYİ ŞİMDİLİK TERK EDECEĞİZ...

BU SIRADA,
UR ŞEHRİ YENİDEN KURULMUŞTU VE ŞEHİR SAKİNLERİNDEN İBRAHİM ADLI BİR MARTU ŞEHRİ TERK ETMEYE KARAR VERİYORDU.
TANRISININ CÖMERTÇE BİR TEKLİFTE BULUNDUĞUNU DUYMUŞTU:
'GİDİN, SİZİ BÜYÜK BİR ULUS YAPACAĞIM!!'
TAMAM ANLAŞTIK!
NE?
ANLAŞMAYI RESMİYETE DÖKMEK İÇİN İBRAHİM İKİYE BÖLDÜĞÜ BİR KOYUNUN PARÇALARI ARASINDAN AİLESİNİ GEÇİRDİ.
BÜYÜK BİR ULUS, YAŞASIN!
ŞEHRİ TERK EDEREK, KENAN'IN VAHŞİ BÖLGELERİNDE KOYUN YETİŞTİRMEYE BAŞLADILAR.
Kenan
Babil
Ur
BÜYÜK BİR ULUS! YAŞASIN!
TANRIM, SIKINTIDAN GEBERDİM!
ZAMAN GEÇİRMEK İÇİN UR'DA ÖĞRENDİKLERİ ÖYKÜLERİ TEKRARLADILAR.
'SONRA DA... SÜMER ÜLKESİNDE BİR OVA BULDULAR... VE DEDİLER Kİ... BİR ŞEHİR KURALIM VE BİR KULE, KULENİN TEPESİ GÖKYÜZÜNE DEĞSİN...
AMA BÜYÜK BİR ULUS OLMAK BİR YANA, İBRAHİM'İN ÇOCUĞU BİLE OLMUYORDU.
KÜÇÜK BİR KASABAYA DA RAZIYIM... YEMİNLE!

SONUNDA HAYATININ SON DEMLERİNDE İBRAHİM'İN KARISI **SARAH**'NIN BİR OĞLU OLDU: **İSHAK.**

BİR OĞLAN!

ERKEK ADAMIN ERKEK OĞLU OLUR!

AMA İSHAK NE YAZIK Kİ **ASİ BİR GENÇ** OLDU.

TANRIYA BU ŞEKİLDE LAYIK OLAMAZSIN!

BOŞ VERSENE!

YAŞLI ADAM ONA **UNUTAMAYACAĞI BİR DERS** VERMEYE KARAR VERDİ...

BABALIK, NEREYE GİDİYORUZ?

BİRAZ KONUŞACAĞIZ İSHAK.

İBRAHİM OĞLUNU **KURBANLIK BİR KOYUN** GİBİ BAĞLADI...

AMAN TANRIM!!

SONRA ONU SON ANDA **BAĞIŞLADI!**

TANRININ NE KADAR **BAĞIŞLAYICI** OLDUĞUNU GÖRDÜN MÜ OĞLUM?

BEN ŞİMDİ KENDİMİ DAĞLARA OVALARA VURAYIM, TOPARLANINCA DÖNERİM...

BÖYLECE İSHAK İYİ VE DİNDAR BİRİ OLDU VE ÇOCUKLARINA BABASININ TANRISINI İZLEMEYİ ÖĞRETTİ. ZAMANLA İBRAHİM'İN KABİLESİ BİRÇOK KABİLE OLARAK BÜYÜDÜ.

ÇOĞALDILAR VE AYRILDILAR...

ACI BİR KURAKLIK DÖNEMİNDE BU KABİLELERDEN BİRİ OLAN **İSRAİL** KABİLESİ, ÇADIRLARINI SÖKEREK BATIDAKİ **NEHİRLER ÜLKESİNDE** TAHIL BULMAK İÇİN YOLLARA DÜŞTÜ.

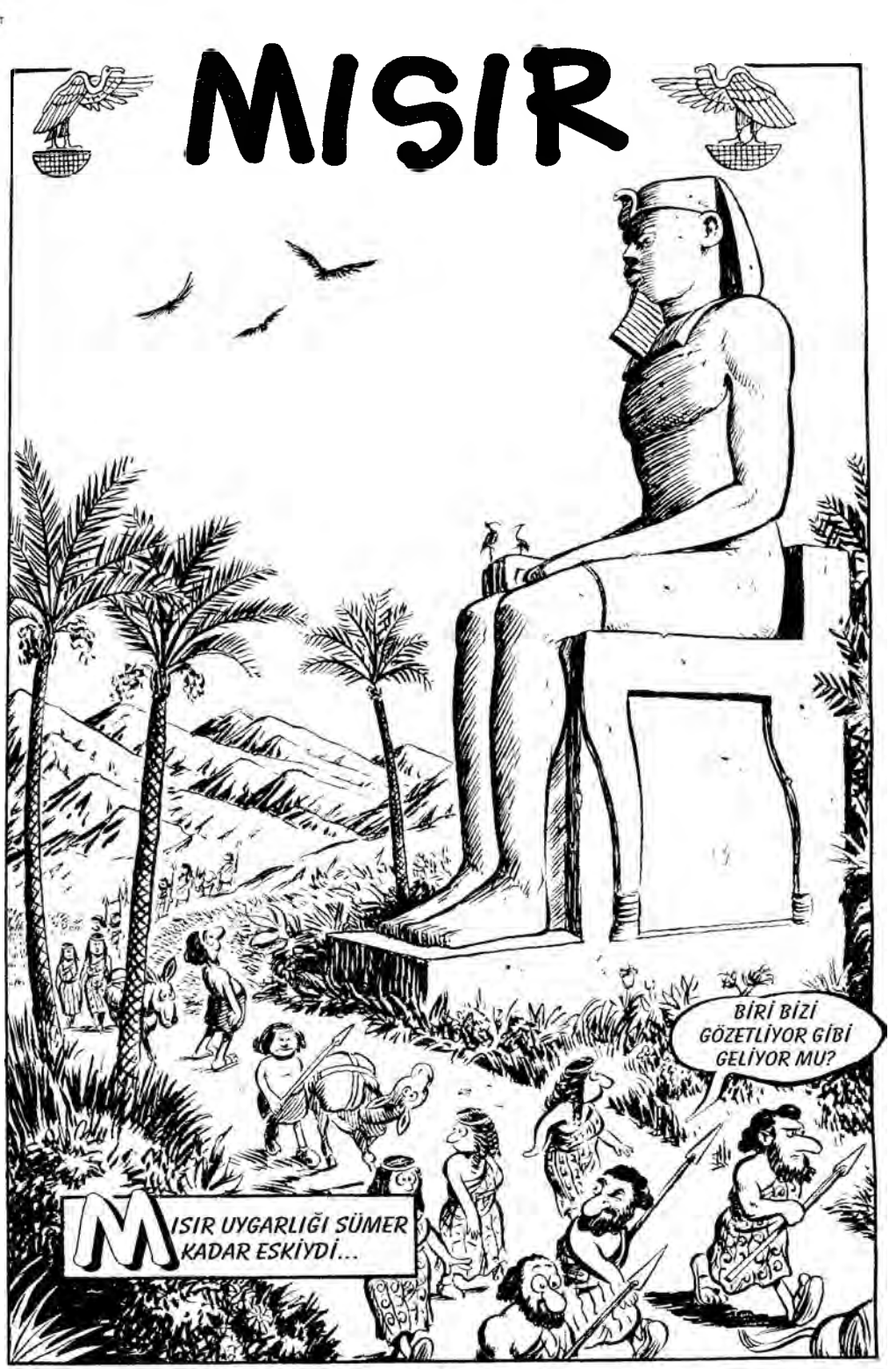
MISIR
MISIR UYGARLIĞI SÜMER KADAR ESKİYDİ...
BİRİ BİZİ GÖZETLİYOR GİBİ GELİYOR MU?

Akdeniz

KUZEY AFRİKA ÇÖLÜNDEKİ 750 MİL UZUNLUĞUNDAKİ YEŞİL KUŞAK, YANİ NİL VADİSİ, İNSANLIĞIN İLK YURTLARINDAN BİRİDİR.

MISIR'DA SELLER BİLE HOŞTU. HER İLKBAHARDA NİL YAVAŞÇA KABARIR VE BEREKETLİ ALÜVYON ÖRTERDİ TOPRAĞI.

BU YÜZDEN DE İNSANLARIN YİYECEĞİ BOLDU.

MISIRLILAR TARIMA BAŞLAYINCA AYNEN ASYA'DA OLDUĞU GİBİ ORADA DA NÜFUS ARTTI VE KRALLAR HAKİMİYET İÇİN MÜCADELE ETMEYE BAŞLADILAR. BİRÇOK YIL BOYUNCA **İKİ KRALLIK** HÜKÜM SÜRDÜ: HARİTANIN ÜST TARAFINDA YER ALAN **AŞAĞI MISIR** VE NEHRİN YUKARISINDA UZUN VADİ BOYUNCA UZANAN **YUKARI MISIR.** MÖ 3000 YILLARINDA YUKARI MISIR'DA ABYDOS'UN KRALI **MENES** AŞAĞI MISIR'I ELE GEÇİRDİ VE **HANEDANLIK DÖNEMİ** BAŞLADI.

Aşağı Mısır
Memphis
Kızıl Deniz
Yukarı
Akhetaton
Mısır
Abydos
TEB
Ebu Simbel

MISIR'DAKİ RAHAT YAŞAM HALKTA AVCILIK VE LÜKS MERAKINI UYANDIRDI. BUNLAR, AYNI DÖNEMDE YAŞAYAN CİDDİ SÜMERLİLER İÇİN BİLİNMEYEN ŞEYLERDİ.

GEVŞE BİRAZ CANIM!

SÜMERLİLER HALA KOYUN DERİSİ GİYSİLER GİYERKEN MISIRLILAR **KETEN DOKUMAYI** ÖĞRENMİŞLERDİ.

PRENSES SE'DET. MÖ 2700'LER.

KİL ÜZERİNE YAZI YAZMAK YERİNE **PAPİRÜS** KAMIŞLARININ SAPLARINDAN YAPILAN YUMUŞAK BİR TÜR KAĞIT KULLANIYORLARDI.

SANATLARININ ZARİFLİĞİ TÜM DÜNYADA RAKİPSİZDİ. YAZILARI BİLE SANATSALDI!

HALA KOZMETİK ÜRÜNLERİ, SAÇ BOYALARI, PERUKLARI VE DİĞER SÜSLERİ İLE ÜNLÜDÜRLER.

BELKİ DE HAYATLARI ÇOK TATLI OLDUĞUNDAN MISIRLILAR **ÖLÜMLE** ÇOK İLGİLENDİLER.

AH, AH...

MISIRLILARIN GÜZELLİK SIRLARI ARASINDA **SAÇ BAKIMI** İÇİN DE FORMÜLLER VARDI: POMATLAR, BOYALAR V.B. EĞER BUNLARDAN HİÇ BİRİ İŞE YARAMAZSA, **DÜŞMANIN SAÇLARININ DÖKÜLMESİNİ** SAĞLAYACAK BİR KARIŞIMLARI DA VARDI. (KUAFÖRLERİN DİKKATİNE SUNULUR!)

GÜZELLİK UZMANLARININ TAVSİYESİ ÜZERİNE...

FLOSS

HASSA GAYRETİMİZ SOLUŞAMAZ

'BU TEHDİDE KARŞI' DİYORLARDI GÜZELLİK UZMANLARI, 'BAŞINIZA SIK SIK **SU AYGIRI YAĞI** SÜRMELİSİNİZ'.

DUR! BEKLE, ÖYLE DEĞİL!

NİL NEHRİ'NDE İNŞAAT DEVRİ

HANEDANLIK DÖNEMİ'NDEN ÖNCE KRAL HÜKMEDEMEYECEK KADAR ZAYIF DÜŞÜNCE ÖLDÜRÜLÜRDÜ.

HÜKMEDEMEYECEK KADAR ZAYIF DÜŞTÜĞÜNÜ NASIL ANLIYORUZ?

KENDİSİNİ ÖLDÜRMEMİZİ ENGELLEYEMEYİNCE!

RAHİPLER, KRALI **ÖLÜMDEN SONRA YAŞAM OLDUĞU** DÜŞÜNCESİYLE RAHATLATIRLARDI.

DÜŞÜNSENE, KENDİ CENAZE TÖRENİNİ GÖRECEKSİN!

BAYILACAKSIN!

GÜÇ DEVRİNİ KOLAYLAŞTIRMAK İÇİN KRALIN TÜM **HİZMETLİLERİNİ** DE ÖLDÜRÜRLERDİ.

ÖLÜMÜNDEN SONRA BİLE KRALLAR GİBİ YAŞAYACAKSIN!

NE HOŞ!

MEZARI BİR **EV** GÖRÜNÜMÜNDE YAPILIRDI VE HATTA BU MEZARLARA 'SONSUZLUK EVİ' ADI VERİLİRDİ.

BU KRAL KATİLLERİ BİR YERDE DURDULAR. HERHALDE KRAL KENDİSİNE SADIK ASKERLERİ TOPARLAYIP SİSTEMİ YENEBİLDİĞİ ZAMAN...

SANIRIM OHO, OHO, BAZI **RAHİPLERİ** DE HAPSU YANIMDA GÖTÜRECEĞİM ÇOCUKLAR...

BU İŞİ FAZLA ABARTMAYA GEREK YOK!!!

RAHİPLERİ ESKİ GELENEĞİN YERİNE HEB-SED DENİLEN **TÖRENİ** BENİMSEDİLER. KRAL ECELİYLE ÖLÜNCE, MEZARINI HİZMETKARLARININ CESETLERİYLE DEĞİL, **RESİMLERİ VE HEYKELLERİYLE** DOLDURDULAR.

ELDEN BAŞKA BİR ŞEY GELMİYOR. BUNUNLA YETİNECEĞİZ ARTIK!

KRALLAR ZENGİNLEŞTİKÇE PAHALI SANAT ESERLERİ YAPTIRMAYA BAŞLADILAR...

BU BENİM! BU **BENİM!**

TEŞEKKÜR EDERİM, HAŞMETLİM!

...BU ŞAHESERLERİ DE SONSUZA KADAR TOPRAĞA **GÖMÜYORLARDI!**

HİÇ OLMAZSA, YENİ HEYKELLER İÇİN TALEP OLACAK!

BU TALEBİ KARŞILAYACAK BİR ARZ DA DOĞDU... DEĞERLİ EŞYALAR GÖMÜLÜNCE, MEZAR HIRSIZLARI İŞE KOYULDULAR.

KRALI VE ZENGİNLİKLERİ KORUMAK İÇİN DEĞERLİ EŞYALARI DAHA DERİNE GÖMDÜLER VE TÜNELLER BİR TAŞ YIĞINI İLE ÖRTÜLDÜ, BUNUN ÜSTÜNE DE 'EV' İNŞA EDİLDİ.

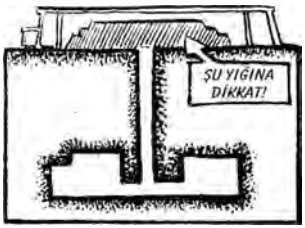

NE YAZIK Kİ CESETLER RUTUBETLİ ÇUKURDA DAHA ÇABUK **ÇÜRÜYORDU.** BU YÜZDEN DE MISIRLI KİMYAGERLER **MUMYAYI** İCAT ETTİLER – ASLINDA ÇOK ERKEN ÇAĞLARDA **YAPAY KORUYUCULARIN** KULLANILDIĞININ BİR KANITI BU.

MISIRLI TAHNİTÇİLERİN ÜÇ FARKLI **MUMYALAMA** YÖNTEMİ VARDI. BASİT PAKLAMA İŞLEMİNDEN, PAKLAMAYI DA İÇEREN CERRAHİ İŞLEMLEMEYE KADAR FARKLI ÜÇ YÖNTEM...

GENELDE MUMYALAMA ÖLÜMDEN HEMEN SONRA BAŞLARDI, AMA SOYLU BİR KADIN ÖLDÜĞÜNDE AİLE, FAZLA ŞEHVETLİ TAHNİTÇİLERİN CESARETİNİ KIRMAK İÇİN, CESEDİ BİRKAÇ GÜN **AÇIKTA BIRAKIRDI!**

BU SIRADA TOPRAĞIN ÜSTÜNDE KRALIN YÖNETİCİLERİ DE ZENGİNLEŞİYORLAR VE AİLELERİ İÇİN GÜZEL MEZARLAR HAZIRLIYORLARDI.

GÜNÜN BİRİNDE OĞLUM BUNLARIN HEPSİ SENİN OLACAK!

MÖ 2700'LERDE KRAL **ZOSER** MİMARI **İMHOTEP**'E KENDİ KONUMUNA YAKIŞACAK BİR MEZAR YAPMASINI SÖYLEDİ.

ONUN BUNUN MEZARINDAN DAHA GÜZEL OLACAK!

İMHOTEP, GENELDE KULLANILAN TUĞLA YERİNE **TAŞTAN** BİR MEZAR YAPTI.

MEZARIN VE TAPINAKLARININ ALTINDA, O ZAMANA DEĞİN YAPILMIŞ EN KARMAŞIK YERALTI TÜNELLERİ ŞEBEKESİNİ PLANLADI.

SEL MEVSİMİNDE NORMALDE TATİL YAPAN BİNLERCE İŞÇİYİ ÇALIŞTIRDI.

FİRAVUN'UN İHTİŞAMINA İHTİŞAM KATILDI!

BAŞLATMA FİRAVUN'A ŞİMDİ...

VE İMHOTEP GELENEKSEL MEZAR MİMARİSİNİ **TERS YÜZ ETTİ** – ESKİ TAŞ YIĞINI 'EV'İN DIŞINA ÇIKARAK 60 METREDEN YÜKSEK **BASAMAKLI BİR PİRAMİT** OLDU.

O KADAR GÜZEL KİI! MUTLULUKTAN BİR DAHA ÖLEBİLİRİM!

KISA BİR SÜRE SONRA DA BİRİNİN AKLINA BİR FİKİR GELDİ.

BİR DENEME YANILMA DÖNEMİ YAŞANDI.

BİR PİRAMİT GÖÇTÜ...

BİRİNİN MİMARI YARI YOLDA ÇARK ETTİ...

SONUNDA, BÜYÜK OLASILIKLA MÖ 2600'LERDE KRAL **SNEFERU** İÇİN GERÇEK BİR PİRAMİT İNŞA EDİLDİ.

SNEFURU'NUN OĞLU **KHUFU** İSE ADINI **DEV** BİR PİRAMİTLE ÖLÜMSÜZLEŞTİRMEK İSTEDİ.

KHUFU – NE KADAR GÜZEL BİR İSİM, DEĞİL Mİ?

EVET.

ŞAHANE.

TOPLAM 100.000 İNSAN KHUFU'NUN MEZARINI YAPMAK İÇİN 20 YIL ÇALIŞTI. HATTA TAPINAKLARI KAPATIP, BÜYÜKLÜK KOMPLEKSİNE KARŞI ÇIKTIKLARI İÇİN RAHİPLERİ BİLE İŞE KOŞTU.

BAZI MODERN 'DÜŞÜNÜRLER', **PİRAMİTLERİN UZAYLILAR** TARAFINDAN YAPILDIĞINI İLERİ SÜRERLER.

UZAYLILARIN BUNA NE DİYECEKLERİ MERAK KONUSU...

PİRAMİT İNŞA ETMEK İÇİN NİYE 20 YIL HARCAYALIM KI? UZAYDA YAPACAK DAHA **EĞLENCELİ** ŞEYLER VAR.

'PİRAMİT GÜCÜNE' İNANAN ÇAĞDAŞ BİR İNANÇLIYI GÖREN **MISIRLILARIN** NE DİYECEKLERİ DE MERAK KONUSU.

GELECEĞİ **UZAYLI YARATIKLAR** İSTİLA ETMİŞ!!

ÜLKEMİZ DE GARİP BİR HAYRANLIK DUYUYORLAR.

KHUFU'NUN ÜMİT ETTİĞİ GİBİ ADI VE MEZARI GÜNÜMÜZE KADAR GELDİ – BİZ ONU YUNAN YAZITLARINDAN **KEOPS** OLARAK BİLİRİZ. ANCAK ESKİ MISIRLILAR NEFRET ETTİKLERİ FİRAVUN'U, MEZAR PİRAMİDİNE YEREL BİR ÇOBANIN ADINI – **PHİLİTİS** – VEREREK, UNUTMAYA ÇALIŞTILAR.

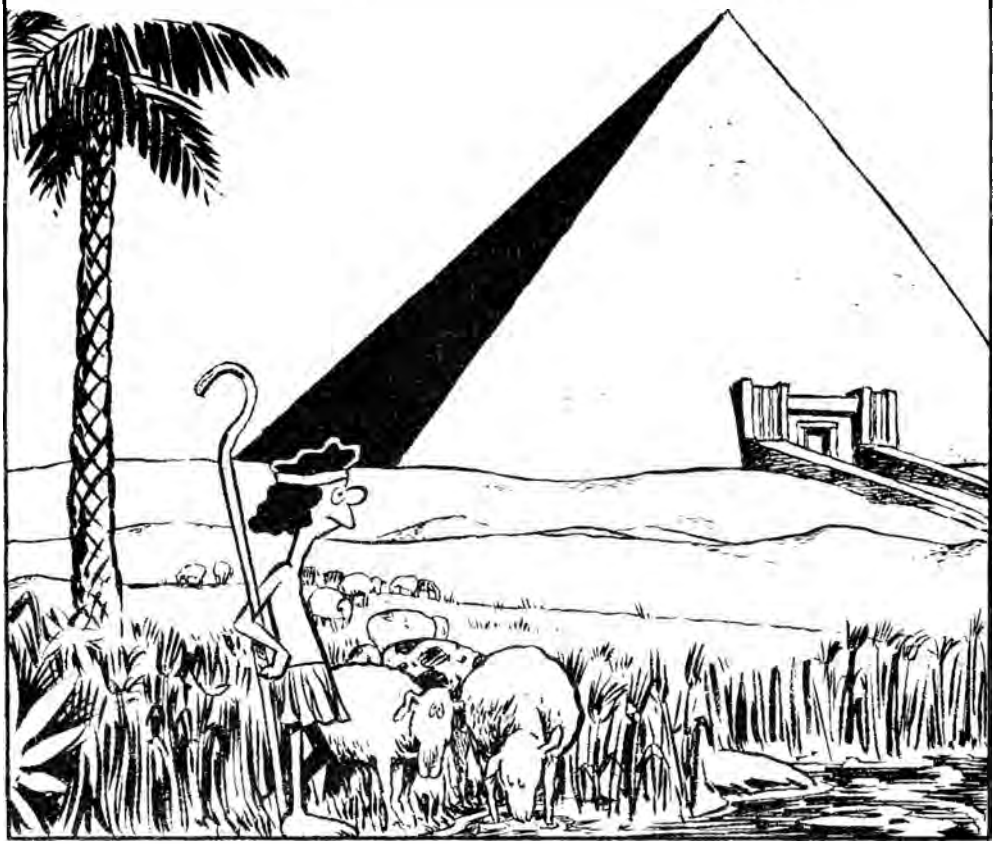

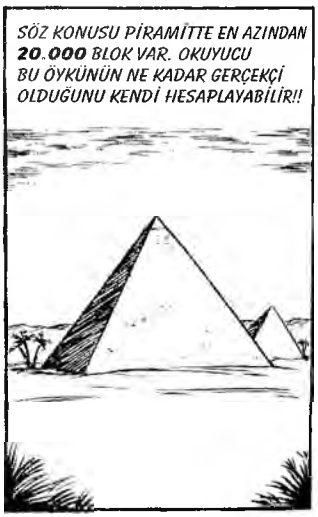

GÜÇLÜ FİRAVUNLARIN ZOSER'LE BAŞLAYAN 500 YILLIK DÖNEMİ (PER-O = GÜÇLÜ SOY DEMEK) EN ESKİ KRALLIK OLARAK BİLİNİR. **ESKİ KRALLIK** DÖNEMİNDE MISIRLILARIN YAŞAMI **ASIRLAR BOYU DEVAM EDEN BELLİ BİR DÖNGÜYE** OTURDU.

ÇİFT SÜR - **HOP**, EK - **HOP**, DOKU - **HOP**, HASAT ET - **HOP**, SEL - **HOP**, PİRAMİT İNŞA ET - **HEY** ÇİFT SÜR VS.

BU SIRADA DAHA ÖNCE DE BELİRTİLDİĞİ GİBİ YEREL VALİLER HALKIN İŞ GÜCÜNDEN PAY ALMAK İÇİN (MISIR'DA VERGİ SÖZCÜĞÜ İŞ ANLAMINA GELİRDİ) FİRAVUN'LA REKABET EDİYORLARDI. MÖ 2200'LERDE BİR İHTİLALLE KRAL DEVRİLDİ VE İLK **ARA DÖNEM** BAŞLADI.

150 YIL BOYUNCA MERKEZİ YÖNETİM OLMADI, SONRA TEB'Lİ **MENTUHOTEP** MISIR'I ELE GEÇİRDİ. BUNU YAPABİLMEK İÇİN DE DİĞER DEREBEYLERİ İLE TOPRAĞINI VE GÜCÜNÜ PAYLAŞMAK ZORUNDA KALDI. BU YÜZDEN DE **ORTA KRALLIK** DÖNEMİ AYNI ZAMANDA **FEODAL DÖNEM** OLARAK DA BİLİNİR. 300 YIL DAHA ÜLKE AYNI GELENEKLERİ SÜRDÜRDÜ – TA Kİ...

İSİS BİZİ KORUSUN!!

OOF!

DOKU - HOP, HASAT ET - HOP, SEL - HOP, DEV HEYKELLERİ ÇEK - HOP

KES SESİNİ!

ATLAR VE HİKSOSLAR

ORTA KRALLIĞIN GEÇ DÖNEMLERİNDE DEREBEYLERİ BİRBİRLERİYLE DİDİŞİRLERKEN AŞAĞI MISIR **ATLI ARABALAR** KULLANAN TUHAF İNSANLAR TARAFINDAN İSTİLA EDİLDİ.

KIRMIZI SAÇLI, BEYAZ TENLİ İNSANLAR VE **VAHŞİ** EŞEKLERİ VAR!

İĞRENÇ

BU BARBAR CANAVARLAR – KIZIL SAÇLILAR VE ATLARI – KAFKAS DAĞLARI'NIN ARDINDAN GELİYORLARDI. MÖ 2000 YILINDAN ÖNCE GÜNEYDEKİ DAHA **UYGAR** ÜLKELERE GÖÇ ETMEYE BAŞLAMIŞLARDI.

Kafkas Dağları
Anadolu
Kenan
Babil
Mısır

SAVAŞ ATLARININ SAYESİNDE BİR GRUP KENDİLERİNİ KABUL ETTİREREK KENAN'A YERLEŞMİŞTİ. MÖ 1780 CİVARINDA DA MISIR'A GİRDİLER.
KENDİ ARALARINDA BÖLÜNEN, ATLARDAN DOLAYI DA SİNMİŞ OLAN MISIRLILAR SAVAŞMADAN BU NEFRET ETTİKLERİ **'HİKSOSLARA'** VEYA 'YABANCI KRALLARA' TESLİM OLDULAR.
BEYAZ İNSANLARIN SİYAH İNSANLARI YÖNETMESİ DUYULMAMIŞ BİR ŞEY!!
BUNUN SONU İYİ DEĞİL!!

200 YIL SÜREN HİKSOS HAKİMİYETİ MISIRLILARA DEĞERLİ BİR DERS ÖĞRETTİ.

TEBLİ BİR DEREBEYİ OLAN **AHMOSE** SAVAŞ ARABASI KULLANMAYI ÖĞRENEREK HİKSOSLARA KENDİ SİLAHLARI İLE SALDIRDI. UZUN BİR SAVAŞTAN SONRA AHMOSE'NİN ORDUSU YABANCILARI KENAN'IN SINIRLARINA KADAR GERİ SÜRDÜ.

MISIR'A DÖNEN AHMOSE RAKİP DEREBEYLERİNİ BİRER BİRER ORTADAN KALDIRDI.

BU NOKTADA, GÖRÜNÜŞE GÖRE, **SEMİT KARŞITI** BİR DÖNEM OLDU. HİKSOSLARLA İŞBİRLİĞİ YAPTIKLARINDAN İSRAİL KABİLELERİ VE BİR OLASILIKLA MISIR'DAKİ DİĞER SEMİTLER DE KÖLE OLDULAR.

AHMOSE VE ONUN ARDILI I. AMENHOTEP TEB'İ İNŞA ETTİLER VE DEVLET DİNİNİ KABUL ETTİRDİLER. FİRAVUN'UN İÇTE VE DIŞTA GÜCÜNÜ SÜRDÜREBİLMEK İÇİN SÜREKLİLİĞİ OLAN ÇAĞDAŞ BİR ORDUYU EĞİTTİLER.

HİKSOSLARA TEPKİ OLARAK MISIR BİR **İMPARATORLUK** OLMUŞTU.

BURNU BÜYÜK HANEDAN

BUNDAN SONRAKİ FİRAVUN I. THUTMOSE, ATALARININ İMPARATORLUK GELENEĞİNİ SÜRDÜRDÜ.

SAVAŞLAR ARASINDA DA KENDİSİ GİBİ KISA BOYLU VE BÜYÜK BURUNLU BİRÇOK ÇOCUK **PEYDAHLADI.**

AMA KRALIN **EN KIDEMLİ KARISI** SADECE **KIZ ÇOCUKLARI** DOĞURMUŞTU – VE MISIR GELENEKLERİNE GÖRE BUNLARDAN BİRİ GELECEK FİRAVUN'LA EVLENMELİYDİ.

THUTMOSE ÖLDÜĞÜNDE KIZI **HATŞEPSUT** HASTALIKLI VE PEK DE ASİL KAN TAŞIMAYAN ÜVEY KARDEŞİ İLE EVLENDİ VE O **II. THUTMOSE** OLARAK TAHTA OTURDU.

KISA SÜREN BİR HÜKÜMDARLIKTAN SONRA II. THUTMOSE ÖLDÜ.

ANNESİ GİBİ HATŞEPSUT'UN DA YALNIZCA KIZLARI VARDI BUNUN İÇİN VELİAHT YİNE KIDEMSİZ EŞLERDEN BİRİNİN OĞLU OLDU. ADI YİNE THUTMOSE'YDİ. AMA BU KRAL HALA ÇOK KÜÇÜKTÜ.

BÖYLECE **HATŞETSUT'UN KENDİSİ** KRAL OLDU – ERKEK GİBİ GİYİNİP HİTAP TARZLARINI DEĞİŞTİRMEK ZORUNDA KALDI.

SAVAŞ ÇAĞINDA 'KRAL' HATŞEPSUT MISIR'A 20 YIL BARIŞ GETİRDİ. KENDİNİ TİCARETİ GELİŞTİRMEYE VE HİKSOSLULARIN YIKTIĞI ANITLARI ONARMAYA ADADI.

GEMİLERLE GÜNEYE SEFERLER YAPARAK MISIR'IN MALLARI KARŞILIĞINDA FİLDİŞİ, MAYMUN VE KOKULU AĞAÇLAR ALDILAR.

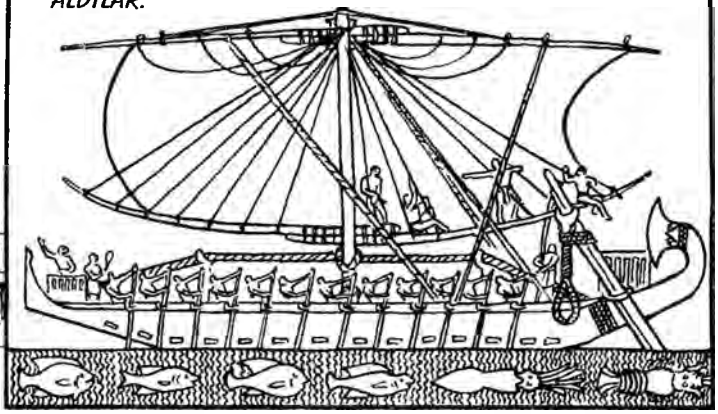

BU YOLCULUKLAR TAPINAĞININ DUVAR TAŞLARINA OYULARAK RESMEDİLDİ. TAPINAĞI MISIR'IN EN GÜZEL TAPINAKLARINDAN BİRİDİR. (RESİMLERDEN GÖREBİLDİĞİMİZ KADARIYLA TABİİ Kİ!)

BU ARADA GENÇ THUTMOSE'Yİ RAHİPLİK EĞİTİMİ ALMAYA GÖNDERDİ.

BÜYÜDÜKTEN SONRA BİLE HATŞEPSUT TAHTINI THUTMOSE'YE VERMEYE NİYETLENMEDİ.

SONUNDA KRALİÇE ÖLDÜĞÜNDE YEĞENİ **VAHŞİLEŞTİ** – KRALİÇEYE SADIK OLANLARI TEMİZLEDİ, ANITLARDAN ADINI KAZITTI VE DİKİLİ TAŞINI KİLLE ÖRTTÜRDÜ.

NASILMIŞ HALACIĞIM?!

SONRA SAVAŞ ARABASINA ATLAYIP SAVAŞA GİTTİ.

NİHAYET!!

DEDESİNİN ANISINA SADIK KALAN III. THUTMOSE GERİ KALAN 30 YILINI SAVAŞTA GEÇİRDİ. ÖZELLİKLE BAŞ DÜŞMANI KADEŞ (KENAN'DA BİR ŞEHİR) KRALI'NA KARŞI.

HEY! HEY!

OLUMLU YANLARI DA OLAN THUTMOSE YENDİĞİ KRALLARA HALASINDAN DAHA ÇOK MERHAMET GÖSTERDİ. KURBANLARINI ÖLDÜRMEK YERİNE ONLARIN **OĞULLARINI** MISIR GELENEKLERİNDE EĞİTTİ.

BABA! KIZ KARDEŞİMLE EVLENMEK İSTİYORUM.

MERHAMETİN BÖYLESİNE...

HEYECAN VERİCİ SAVAŞÇI KRALLARI, BARIŞSEVER KRALLARA TERCİH EDEN ÇOĞU TARİHÇİ 'KÜÇÜK EMPERYALİST'TEN BÜYÜK THUTMOSE DİYE SÖZ EDER.

NE ZAMAN YENİ BİR SILAH İCAT EDİLSE, ASKERLER KENDİLERİNİ BUNA KARŞI KORUMAK İÇİN YENİ YOLLAR ARARLAR. MÖ 1500'LERDEKİ SÜPER SİLAH **SAVAŞ ARABASIYDI** VE KİMSE BUNUN NASIL DURDURULACAĞINI BİLMİYORDU.

VAY BE! RÜZGAR GİBİ UÇUYORLAR!!

UÇMAK MI DEDİN? İŞTE BU! KANATLANALIM. TEK ÇARE BU.

KADEŞ KRALI YARATICI BİR SAVUNMA GİRİŞİMİNDE BULUNDU. KRAL, FİRAVUN'UN ATLARINI **ÇİFTLEŞME ZAMANI GELMİŞ KISRAKLARLA** DAĞITMAYA ÇALIŞTI.

PİSLİK! UYGAR SAVAŞ TÖRELERİNİ ÇİĞNİYOR.

GELECEK SEFERE KISIRLAŞTIRILMIŞ ATLAR KULLANACAĞIZ!

MÖ 1500'LER

MISIR KRALLIĞI'NIN ZİRVEDE OLDUĞU DÖNEMDE, MÖ 1500'LERDE, ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE TİCARET HAREKETLİYDİ. BİRÇOK UYGARLIK KENDİ İÇLERİNDE, KUZEYDEKİ VE BATIDAKİ DAHA GERİ KABİLELERLE TİCARET YAPIYORDU.

HİKSOS SAVAŞ ARABACILARININ UZAKTAN AKRABALARI **ACHAELILAR** YUNANİSTAN'A YERLEŞMİŞ VE **KORSANLIK** ÜZERİNE KURULU BİR UYGARLIK YARATMIŞLARDI.

DENİZCİLİK KÜLTÜRÜNÜN 1000 YILDIR GELİŞTİĞİ **GİRİT,** SAVUNMA DUVARLARI OLMAYAN ŞEHİRLERİ VE ÜSTSÜZ DOLAŞAN SAKİNLERİYLE ÜNLÜYDÜ.

DOĞAL OLARAK, DAHA HERKES UYGARLAŞMAMIŞTI...

MÖ 1500'LERDE AKDENİZLİ MADENCİLER KALAYIN BAKIRLA ALAŞIM HALİNE GETİRİLDİĞİNDE ÇOK DAHA SERT BİR MADEN OLAN **BRONZU,** OLUŞTURDUĞUNU BİLİYORLARDI. BRONZ İŞÇİLERİ MALLARINI AMBER VE KÖLELERLE TAKAS ETMEK İÇİN İNGİLTERE VE İSKANDİNAVYA KADAR UZAKLARA YOLCULUK EDİYORLARDI.

AYRICA, OLDUKÇA AZ BULUNAN BİR METAL OLAN **KALAYIN** YENİ KAYNAKLARINI ARIYORLARDI. BULDUKLARINDA CEVHERİ **YOK PAHASINA ALMAK** İÇİN ELLERİNDEN GELENİ YAPTIKLARI DÜŞÜNÜLEBİLİR.

KUZEY BOZKIRLARINDA ATLARI İLK EHLİLEŞTİRENLER TÜM HAYVANLARINI DA ALARAK DÖRT BİR YANA GÖÇ EDİYORLARDI VE BÜTÜN **HİNT AVRUPA DİLLERİNİN** ATASI OLAN **DİLİ** YAYIYORLARDI (YUNANCA, LATİNCE, ALMANCA, SANSKRİTÇE, FARSİ, URDU, HİNDİ V.B.)

SAVAŞ ARABASI UZMANI OLAN **HİTİTLER** ANADOLU'YA HAKİMDİLER. DEMİRİ ERİTMEK İÇİN BİR YOL BULMUŞLARDI VE BUNU SIR GİBİ SAKLIYORLARDI.

HAYDİ DEMİRİ ÖĞRET BANA. YEĞENİNE GÜVENMİYOR MUSUN? LÜTFEN!

HİTİTLERİN KOMŞUSU BİR DİĞER ATLI KABİLE DE **MİTANNİLER**'Dİ. GÜNEYLERİNDE KALAN **BABİL** İSE HALA GÜÇLÜYDÜ.

ARTIK MISIR HAKİMİYETİ ALTINDAKİ **KENAN** DA HİTİTLİLERLE MİTANNİLERLE VE DENİZLE SINIRDAŞTI. KENANLILAR O KADAR ÇOK TİCARET YAPIYORLARDI Kİ MUHASEBE HESAPLARINI ÇABUKLAŞTIRMAK İÇİN **ALFABEYİ İCAT ETTİLER!**

MISIR'DA BURNU BÜYÜK HANEDAN HÜKMEDİYORDU...

VE DOĞUDA HARİTANIN DIŞINDA BAŞKA SAVAŞ ARABALILAR, **ARYANLAR, HİNDİSTAN** UYGARLIĞINI YOK EDİYORLARDI O SIRALARDA – AMA BU İLERİDE ELE ALACAĞIMIZ BAŞKA BİR HİKAYE...

TUTANK KİM?

İMPARATORLUK ÜÇ FİRAVUN DÖNEMİNDE RAHATTI. BUNLAR YABANCI KRALLARLA, TANRILARINA SAYGI DUYARAK VE KIZLARIYLA EVLENEREK, BARIŞI SAĞLADILAR.

SONRA MÖ 1370'LERDE YENİ FİRAVUN, IV. AMENHOTEP **SÜRPRİZ BİR AÇIKLAMA** YAPTI:

I. AHMOSE İMPARATORLUĞU FETHETTİĞİNDE TÜM TANRILARA **AMON**'UN (BİR TEB TANRISININ) TAPINAĞININ ALTINDA YER VERMİŞTİ. KRALIN MADDİ OLARAK DESTEKLEDİĞİ AMON TAPINAKLARI **ZENGİNLEŞTİ** VE RAHİPLERİ DE ÖLÜMDEN SONRAKİ YAŞAMDA KOLAYLIKLAR SAĞLAYACAK VAATLER SATARAK DAHA DA ZENGİNLEŞMENİN YOLLARINI BULDULAR.

GÖRSELLİĞİ ZENGİNLEŞTİRMEK İÇİN DE GİZLİ MEKANİZMALARLA ÇALIŞTIRILAN, **HAREKET EDEN VE KONUŞAN** AMON HEYKELLERİ BİLE YAPTILAR. BELKİ DE BU GİBİ SAHTEKARLIKLAR YENİ FİRAVUNU SİNİRLENDİRDİ.

'BUNDAN SONRA', DEDİ, 'TEK TANRI **GÜNEŞ**TİR'. AMENHOTEP TANRISINA **ATON** ADINI VERDİ VE KENDİ ADINI **AKHENATON** 'ATON'UN HİZMETKARI' OLARAK DEĞİŞTİRDİ.

AKHENATON AMON TAPINAKLARINI KAPATTI. TANRIYI ONURLANDIRMAK İÇİN VE KRALIN TUHAF ZEVKLERİNE GÖRE BİÇİMLENDİRİLMİŞ **YEPYENİ BİR BAŞKENT** OLAN AKHETATON'UN İNŞA EDİLMESİNİ EMRETTİ.

NASIL BULDUN?

DEĞİŞİK AMA SİZİ YANSITIYOR...

ŞEHRİN VE ADININ İMGELEDİKLERİNE RAĞMEN İNŞAAT İŞÇİLERİ KENDİ SEVDİKLERİ TANRILARIN HEYKELLERİNİ DE GETİRDİLER... NE OLUR NE OLMAZ...

BEŞ

TAHT ODASI BİR FUTBOL SAHASI KADAR BÜYÜK OLAN DEVASA SARAYLARINDA KRAL VE KRALİÇESİ **NEFERTİTİ** KENDİLERİNİ GÜNEŞE TAPMAYA ADADILAR.

"CENNETİN UFKUNDA BATIŞIN ÇOK GÜZELDİR. YAŞAYAN ATON, YAŞAMIN BAŞLANGICI."

...BU ARADA BAĞLI İLLERDE AYAKLANMA VARDI!!

DİNLEYİN EFENDİM: **'HARİBU** KRALIN ŞEHİRLERİNİ ZAPTEDİYOR. KRALIN HİÇ VALİSİ KALMADI, HEPSİ YOK EDİLDİ!

VAH, VAH...

İMPARATORLUK ÇÖZÜLÜRKEN AKHENATON'UN EVLİLİĞİ DE ÇÖKTÜ. AKHENATON **ERKEK YEĞENİ** SEKHAN-RE'YE AŞIK OLUNCA NEFERTİTİ EVİ TERK ETTİ.

SEKHEN-RE ÖLDÜ VE BİR KADIN TABUTUNDA GÖMÜLDÜ. KISA SÜRE SONRA KRAL DA ATON'A GİTTİ. NEFERTİTİ KIZINI VE TACI KÜÇÜK BİR OĞLANA, **TUTANKATON**'A VERDİ.

ÇOCUK ESKİ YÖNETİMİN OYUNCAĞI HALİNE GELİNCE **AMON** YENİDEN KABUL EDİLDİ.

DERKEN... ÇOK ŞAŞIRTICI BİR ŞEY TUT'UN KARISI, DUL KRALİÇE ANKHESENAMON GİZLİCE HİTİT KRALI ŞUPPİLULİUMA'YA **BİR HİTİTLİYİ FİRAVUN** YAPMAK İÇİN OĞULLARINDAN BİRİ İLE EVLENMEYİ ÖNERDİ. BU, ANK'IN EBEVEYNLERİNDEN BİRİNİN (NEFERTİTİ VEYA AKHETON'UN) HİTİTLİ OLABİLECEĞİNE İŞARET EDİYOR MU?... ATON DİNİ İKİ İMPARATORLUKTA HÜKÜM SÜREN İNANÇLARI BİR ARAYA GETİRMENİN BİR YOLU MUYDU?

ŞUPPİLULİUMA BİR OĞLUNU GÖNDERDİ. OĞLAN, AMON'A TAPAN AY'IN AJANLARI TARAFINDAN **ÖLDÜRÜLDÜ.** **AY,** KRALİÇE VE TACI ELE GEÇİRDİ.

GERÇEKTEN TUT'UN EN GÜZEL HAZİNELERİ BENİM.

ÜHHÜ!

ÜZÜNTÜDEN GÖZÜ KARARAN KRAL ŞUPPİLULİUMA **KENAN**'A GİRDİ VE MISIR TOPRAKLARININ BÜYÜK BİR BÖLÜMÜNÜ ELE GEÇİRDİ.

FİRAVUNLAR GÜNEŞE TAPARLARKEN HALK **OSİRİS** KÜLTÜNÜ TERCİH EDİYORDU. EFSANEYE GÖRE KRAL OSİRİS ÇİRKİN KARDEŞİ **SET** TARAFINDAN PARÇA PARÇA KESİLMİŞ. OSİRİS'İN DUL EŞİ **İSİS** BİR BALIĞIN YEDİĞİ CİNSEL ORGANLAR DIŞINDA TÜM PARÇALARI BULARAK OSİRİS'İ SİHİRLE YENİDEN YARATMIŞTI. EKSİK PARÇAYA RAĞMEN İSİS, BİR ŞEKİLDE, **HORUS** ADINI VERDİĞİ BİR OĞLAN ÇOCUĞU DOĞURMUŞTU. HORUS İSE BABASININ İNTİKAMINI ALMIŞTI.

HORUS

OSİRİS **ÖLÜLERİN YARGICIYDI.** ÖLEN KİŞİNİN RUHU SAF İSE RAHMETLİ OSİRİS'İN TARLALARINDA ÇALIŞIYORDU, EĞER DEĞİLSE KORKUNÇ BİR CANAVAR TARAFINDAN **YENİYORDU.** (SEÇENEKLER NE KADAR İÇ AÇICI!).

BU, **ONURLU BİR YAŞAMIN ÖLÜMDEN SONRAKİ DÜNYADA** ÖDÜLLENDİRİLDİĞİNİN İLK ÖRNEĞİ.

'EN BÜYÜK BENİM'

AYNI ZAMANLARDA KENAN KARGAŞA İÇİNDEYDİ VE HİTİTLER SINIRLARINI ASİ NEHRİ ÜZERİNDEKİ **KADEŞ**'E KADAR GENİŞLETMİŞLERDİ.

60 YIL BOYUNCA MISIRLILAR ONLARI GERİ PÜSKÜRTMEYE ÇALIŞTILAR.

DERKEN... MÖ 1290'DA GÖZÜ KARA GENÇ BİR FİRAVUN HİTİTLİLERİN İŞİNİ BİTİRMEYE KARAR VERDİ. BU KRAL KENDİSİNE **BÜYÜK RAMSES** DİYORDU.

'ALÇAK GÖNÜLLÜ RAMSES' DAHA MI UYGUN YANI?!

RAMSES BİRKAÇ YIL İÇİNDE KIYI BOYUNCA LEVAZIM DEPOLARI KURDU VE PARALI ASKERLERDEN, KORSANLARDAN, MÜTTEFİKLERDEN VE MISIRLILARDAN OLUŞAN BİR ORDU TOPLADI.

MISIRLILARIN HAZIRLIKLARINI DUYAN HİTİT KRALI **MUVATALLİ** 3000 AĞIR SAVAŞ ARABASI VE 8000 PİYADEDEN OLUŞAN ORDUSUNU TOPLADI.

MÖ 1288'DE, NİSAN AYINDA 4 MISIR TÜMENİ MISIR'DAN YOLA ÇIKTI. İLK ÖNCE RAMSES'İN KENDİ YÖNETTİĞİ **AMON** TÜMENİ GELİYORDU. BUNU **RA, PTAH VE SETH** TÜMENLERİ İZLİYORDU. MAYIS SONLARINDA RAMSES KADEŞ'İN YUKARISINDAKİ ORMANLIK TEPELERE VARDI. HİTİTLERİ BULAMAMIŞLARDI.

ASLINDA, MUVATALLİ'NİN ATLARI VE ADAMLARI **HEMEN ŞEHRİN ARKASINDAYDILAR.**

FİRAVUN'U DÜŞMANLA DOST OLAN BAZI GÖÇEBELER DE YANILTTILAR.

HİTİTLER Mİ? HİÇ DUYMADIM!!

ŞU ANDA ŞEHRİN ARKASINDA SAKLANACAK HALLERİ YOK HERHALDE!

GÜZEL! NEREDEYSE RAMSES'İN KENDİ KADAR GÜZEL!

BÜTÜN GÜN YÜRÜMÜŞ OLMALARINA RAĞMEN RAMSES VE **AMON** TÜMENİ ORDUNUN GERİYE KALANINI ARKADA BIRAKARAK KADEŞ'E DOĞRU HIZLA HAREKET ETTİLER.

EFENDİM, BU İYİ BİR FİKİR Mİ?

SUS! **SEZGİ** RAMSES'İN **EN BÜYÜK** YETENEKLERİNDEN BİRİDİR!

YÜRÜYÜŞ KOLU İLERLERKEN ŞEHRİ MISIRLILARLA KENDİ ARALARINDA TUTAN HİTİTLER KADEŞ'İN ÇEVRESİNDEN DOLANDILAR.

RAMSES ŞEHRİN DUVARLARINA VARDIĞINDA BİLE, DÜŞMANIN BURADA BULUNDUĞUNUN FARKINDA DEĞİLDİ. GERÇİ HERHALDE BİR TAKIM **BELİRTİLER** BULMUŞTUR.

"SNIF". KAMP KURMAK İÇİN GÜZEL BİR YER GİBİ KOKUYOR!

HİTİTLER SALDIRI İÇİN TOPLANIRKEN AMON TÜMENİ KAMP KURUYORDU VE **RA** TÜMENİ YOLUN GERİSİNDE YOKUŞU TIRMANIYORDU.

2000 HİTİT SAVAŞ ARABASI MISIR YÜRÜYÜŞ KOLUNA YANDAN SALDIRDI.

RA TÜMENİNİ TAMAMEN YOK ETTİKTEN SONRA HİTİTLER SONUNDA NE OLDUĞUNUNUN FARKINA VARAN RAMSES'İN KAMPINI KUŞATTILAR.

KİŞİSEL MUHAFIZLARINI TOPARLAYAN RAMSES DÜŞMAN HATLARININ EN ZAYIF NOKTASINA UMUTSUZCA SALDIRARAK BAZI HİTİT ŞEFLERİNİ NEHİRE DÖKTÜ.

ARKASINDAKİ HİTİTLERİN SAVAŞ ARABALARINDAN İNİP DE MISIR KAMPINI YAĞMALAMALARI RAMSES'İN İŞİNİ KOLAYLASTIRDI.

ÇÜNKÜ O ANDA MISIR TAKVİYE BİRLİKLERİ YETİŞTİ VE YAĞMACILARI KESMEYE BAŞLADILAR.

MUVATALLİ SAVAŞ ARABALARININ GERİ KALANINI GÖNDERDİĞİNDE **PTAH** TÜMENİ YETİŞTİ VE İKİ ORDU ALACAKARANLIĞA KADAR SAVAŞTILAR.

KORKUNÇ BİR KATLİAMDAN SONRA HİTİTLER KADEŞ'E GERİ ÇEKİLDİLER; SAVAŞ ALANINI VE TEKNİK OLARAK ZAFERİ RAMSES'E BIRAKMIŞ OLDULAR.

BÖYLE BAŞKA 'ZAFERLER' TATMAKTAN KAÇINMAK İÇİN RAMSES VE ADAMLARI HEMEN MISIR'A GERİ DÖNDÜLER. BURADA KRALIN SAVAŞTAKİ AZAMETİ ŞARKILARLA VE TAŞ ANITLARLA KUTLANDI.

EN BÜYÜK KİM?

BİLMEYEN KALDI MI?

YİNE DE SÖYLE!

146'NIN İLK PANELİNDEKİ HEYKELLERİ DEĞİŞTİRİN.

BU SIRADA HİTİTLER DAHA FAZLA TOPRAK ELE GEÇİRDİLER VE TA MISIR SINIRINA KADAR ŞEHİRLERDE AYAKLANMALARI TEŞVİK ETTİLER.

HEY! KİMİN **KAZANDIĞINI** ANLAMIYORLAR MI?

15 YIL BOYUNCA RAMSES YALNIZCA ELİNDEKİLERİ TUTMAK İÇİN SAVAŞTI.

YOLLARA DÜŞTÜK YİNE...

SONUNDA MUVATALLİ İLE ANLAŞMAYA VARDI. BUNA GÖRE KADEŞ HİTİTLERE, BİR HİTİT PRENSESİ DE RAMSES'E VERİLDİ.

FİRAVUN SAVAŞMAKTAN VAZGEÇTİ VE 67 YILLIK SALTANATININ GERİ KALANINI EŞLERİNDEN VE KÜÇÜK RAMSES'LERDEN OLUŞAN BİR **ORDUYLA** GEÇİRDİ.

VE MISIR'I KENDİ ADINA YAPTIRDIĞI ANITLARLA DOLDURDU: HİTİTLERİ FETHEDEN BÜYÜK RAMSES.

HER NEYSE **BİR** HİTİTLİYİ FETHETTİM, DEĞİL Mİ TATLIM?

İŞTAR AŞKINA RAMSES'İN **ESPİRİ ANLAYIŞI BİLE BÜYÜK!**

MÖ 1200'LER

MÖ 1200'LERDE AKDENİZ DÜNYASININ KARANLIK ÇAĞI BAŞLADI. MÖ 1225'DE RAMSES'İN ÖLÜMÜ İLE FİRAVUNLAR ULUSLARARASI POLİTİKADAN ÇEKİLİP KENDİLERİNİ TATMİN ETMEYE YÖNELDİLER. 300 YIL İÇİNDE MISIR YABANCI HAKİMİYETİNE GEÇTİ. (ÇÖKÜŞLER ZAMAN ALIYOR NE DE OLSA!)

FIRAT'IN GERİSİNDE MİTANNİLER, **ASUR** ADI VERİLEN YENİ YETME BİR KRALLIĞIN SALDIRISI ALTINDAYDILAR VE ÇOK TARAFLI GÜÇ MÜCADELESİ HER ZAMANKİ GİBİ SÜRÜYORDU.

MISIRLILARLA SAVAŞMAKTAN ZAYIF DÜŞEN HİTİT İMPARATORLUĞU İSE BARIŞ ANLAŞMASINDAN SONRAKİ 50 YIL İÇİNDE, DÖRT BİR TARAFINI SARAN DÜŞMAN KABİLELERİN SALDIRISIYLA ÇÖKTÜ.

BATIDA İSE YUNANLILAR, TÜM AKDENİZ'DE MÜLTECİLERİ HAREKETLENDİREN UZUN BİR SAVAŞIN BAŞLANGICINDA **TRUVA**'YI KUŞATMIŞLARDI.

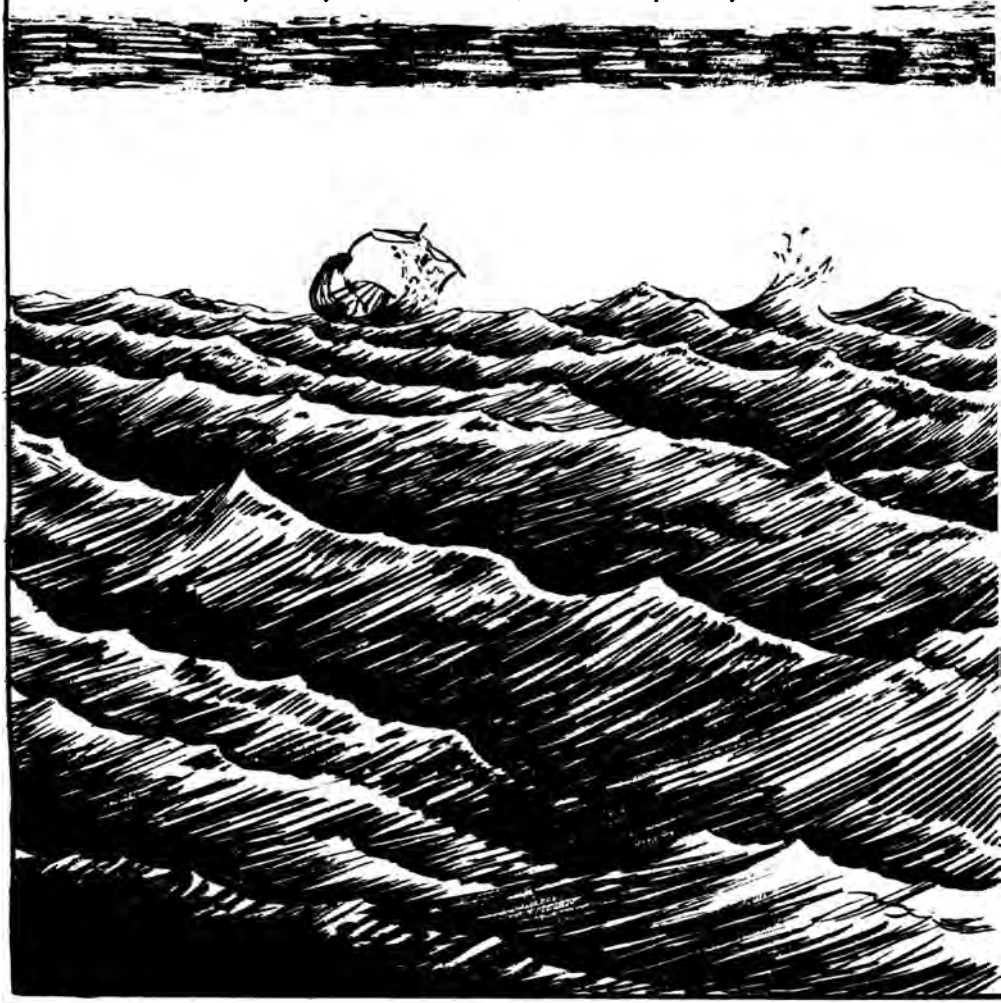

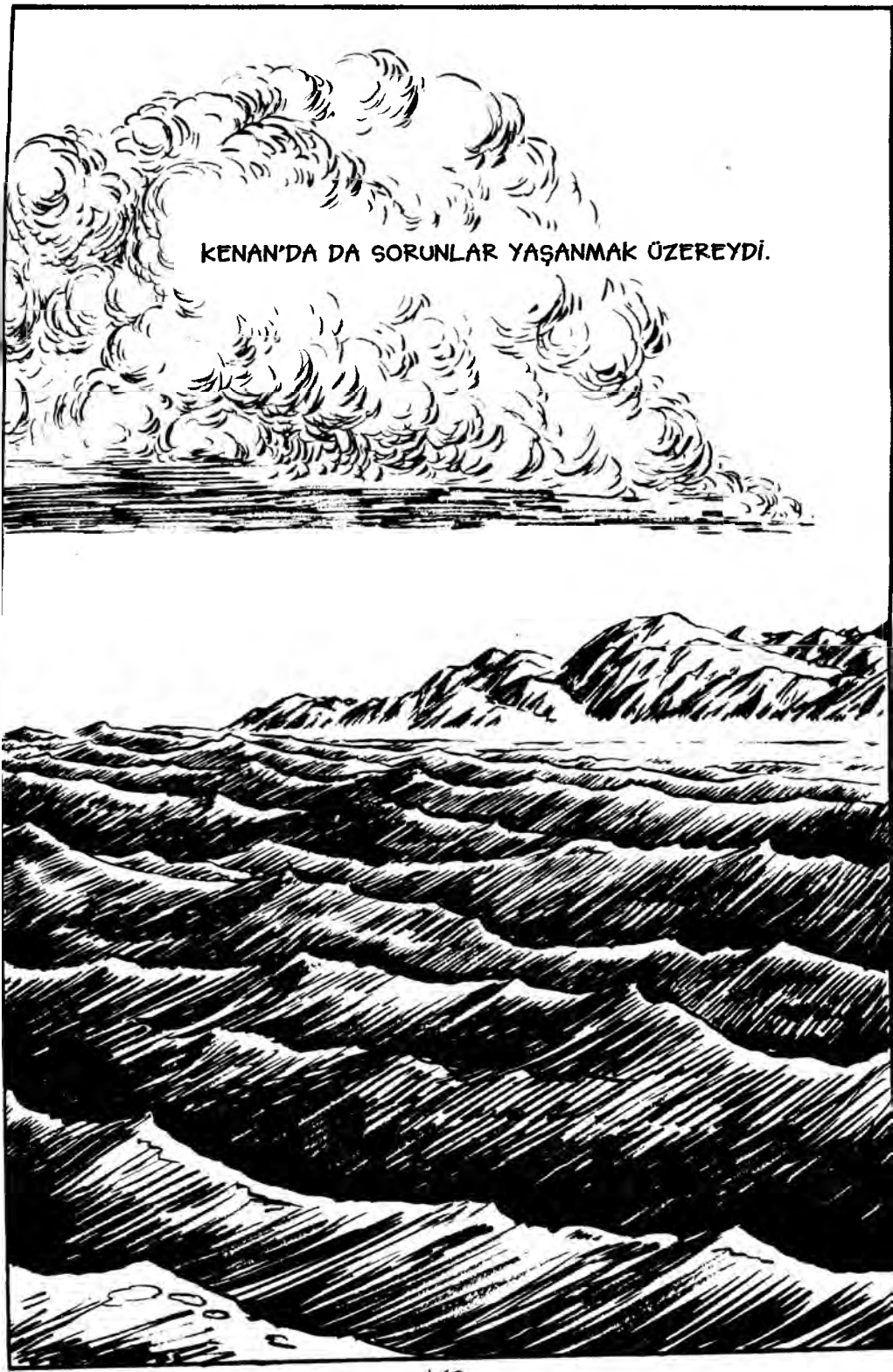
KENAN'DA DA SORUNLAR YAŞANMAK ÜZEREYDİ.

BİR KÖLE ORDUSU MISIR'DAN KAÇMIŞTI.
AZ SONRA: BATI UYGARLIĞININ ETİK TEMELLERİ!

SON BÖLÜMDE ZAMAN MAKİNESİ SAYESİNDE ESKİ SÜMER VE MISIR UYGARLIKLARI İLE BU İKİSİ ARASINDA GİDİP GELEN BAZI GÖÇEBELERİ GÖRMÜŞTÜK!

ŞİMDİ, BU GÖÇEBELERE MISIR'DAN KAÇTIKLARINDAN VE İLK BAŞTA YAŞADIĞI BAZI BAŞARISIZLIKLARA RAĞMEN SONRASINDA **OLDUKÇA** BAŞARILI BİR KARİYERİ OLAN BİR TANRIYA TAPMAYA BAŞLADIKLARINDAN SONRA NELER OLDUĞUNU GÖRECEĞİZ!

BU TANRI ÇOK TANIDIK AMA YİNE DE ADINI BİLEMİYORUZ. MUSEVİ KATİPLER İSMİNİ YALNIZCA SESSİZ HARFLERLE YAZMIŞLARDIR. YHVH VE SONRA BU KELİMEYİ TAM OLARAK OKUYANI YILDIRIM ÇARPACAĞINA KARAR VERMİŞLER. BUNUN İÇİN ONA YAHVEH, YEHOVAH VE HATTA YAHU VAHU MU DEDİKLERİNİ BİLEMİYORUZ!

ZZOK
YAHU - VAHU?

IHI! İLİM UĞRUNA NELERE KATLANIYORUZ...

BİZ ÇİZGİ ROMAN KAHRAMANLARI HER ŞEYE KATLANABİLİRİZ – AMA SİZ YÜKSEK SESLE OKUYORSANIZ DİKKATLİ OLUN. HEH, HEH...

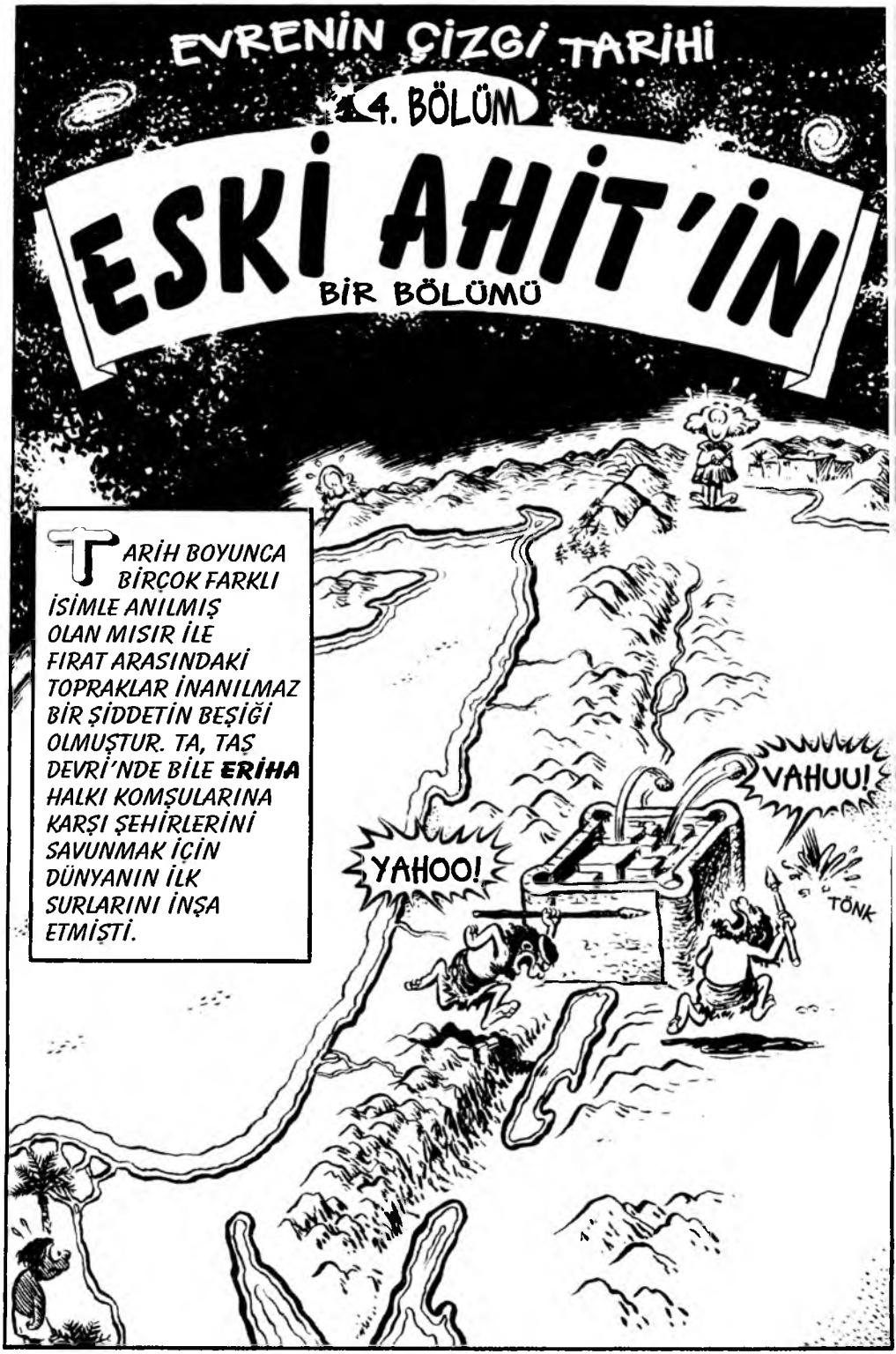
EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ
4. BÖLÜM
ESKİ AHİT'İN
BİR BÖLÜMÜ
TARİH BOYUNCA BİRÇOK FARKLI İSİMLE ANILMIŞ OLAN MISIR İLE FIRAT ARASINDAKİ TOPRAKLAR İNANILMAZ BİR ŞİDDETİN BEŞİĞİ OLMUŞTUR. TA, TAŞ DEVRİ'NDE BİLE ERİHA HALKI KOMŞULARINA KARŞI ŞEHİRLERİNİ SAVUNMAK İÇİN DÜNYANIN İLK SURLARINI İNŞA ETMİŞTİ.
YAHOO!
VAHUU!
TÖNK

DAHA SONRALARI BU TOPRAKLARI, **LÜBNAN SEDİR AĞAÇLARININ** KERESTESİNİ İSTEYEN SÜMERLER İSTİLA ETTİLER...

...VE SİNA'DAKİ BAKIR VE TURKUAZI İSTEYEN MISIRLILAR....

...VE YOLLARI ÜZERİNDE OLDUĞUNDAN HİKSOSLAR...

...SONRA DA TİCARET YOLLARINI KONTROL ETMEK İSTEYEN HİTİTLER...

...ARKASINDAN HİTİTLERİ KOVMAK İSTEYEN MISIRLILAR...

İSRAİLLİLER, FİLİSTİNLİLER, ASURLAR, BABİLLER, İSKİTLER, İRANLILAR, MAKEDONYALILAR, ROMALILAR, ARAPLAR, HAÇLILAR, TÜRKLER – NEYSE, NE DEMEK İSTEDİĞİMİ ANLADINIZ HERHALDE...

ŞİMDİ DE **İBRANİLER** OLARAK BİLİNEN BİR GÖÇEBE GRUBUNU ELE ALACAĞIZ. HAZIRLIKLI OLUN 'HİDDETLİ' BİR HİKAYE GELİYOR...

İBRANİLERİN KÖKENİ BİR NOKTADAN SONRA GEÇMİŞİN SİSLERİNDE KAYBOLUR. SONRA **İBRAHİM** VE KARISI **SARAH**, YEĞENİ **LUT** VE HİZMETKARLARI, SÜRÜLERİ İLE SÜMER'DEKİ UR KENTİNDE ORTAYA ÇIKARLAR. KENAN'IN DAHA YEŞİL ÇAYIRLARINA DOĞRU YOL ALIRLAR.

VARDIKLARINDA İBRAHİM VE LUT BİRÇOK KABİLENİN BABASI OLDULAR. AYRINTILARI GEÇELİM... İBRAHİM, OĞLU **İSHAK**'I PEYDAHLADI.

BUNLARDAN BİRİ OLAN **YUSUF**, MISIR'A GİTTİ. BURADA BİR MISIRLI İLE EVLENDİ VE **ÇOK İYİ** BİR DEVLET MEMURU OLDU.

KENAN'DA ZOR GÜNLER GEÇİRİRLERKEN YUSUF AKRABALARINA MISIR'DA, **GOŞEN** BÖLGESİNDE, VERİMLİ TOPRAKLAR VERDİ. BURAYA YERLEŞTİLER, MUTLU MESUT YAŞARLARKEN YUSUF'UN ÖLÜMÜNDEN BİR SÜRE SONRA **KÖLELEŞTİRİLDİLER.** ESKİ AHİT'İN YARATILIŞ **(TEKVİN)** KISMINDA BÖYLE YAZAR.

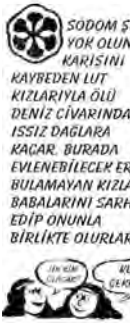

SONUÇ OLARAK MOAB VE BENAMMİ ADINDA İKİ ERKEK ÇOCUK DÜNYAYA GELDİ. BU KARDEŞLERİN **MOAB** VE **AMMON** HALKLARININ ATALARI OLDUĞU SÖYLENİR. AKRABALIK BAĞLARI AKIL KARIŞTIRICI OLAN İKİ KAVİM...

ÇİFTE GÖÇ

İNCİL'DE SÖZÜ EDİLMEYEN, ANCAK OLAYLARI ANLAMAYA YARDIM EDECEK BİRKAÇ NOKTA:

1- MISIR'DA BAŞKA BİRÇOK KÖLE VARDI.

2- KENAN'IN BÜYÜK BİR KISMI MISIR İŞGALİNDEYDİ VE BURADA SORUN ÇIKARAN BAZI İNSANLAR VARDI.

3- MISIR'DA ZENGİN SEMİTLER DE VARDI VE BUNLAR MISIRLILARLA EVLENEREK VEYA BAŞKA ŞEKİLLERDE 'ASİMİLE OLMUŞLARDI'.

'KURTARICI MUSA' BU SINIFTAN GELMİŞ OLABİLİR.

ANLAMIYORUM, NİYE AĞLIYOR Kİ?

MUSA'NIN DOĞUMUNUN HİKAYESİ BİZE PEK İNANDIRICI GELMEYEBİLİR. AMA BİLDİKLERİMİZİ GÖZDEN GEÇİRELİM: "MUSA" BİR MISIRLI ADI; MUSA SARAYDA BİR MISIRLI OLARAK YETİŞTİRİLDİ VE BİR MISIRLI GİBİ SOĞUK VE NAZİK DAVRANIRDI. ONU HAYAL EDELİM, **YARI MISIRLI,** BİRAZ YALNIZ, BASTIRILMIŞ HİDDETİNE HER ZAMAN HAKİM OLAMAYAN BİR GENÇ...

YETİŞKİNLİK DÖNEMİNE AİT İLK HİKAYEDE MUSA HİDDETLENİR VE KÖLELERE KÖTÜ DAVRANAN BİR KÖLE BAŞINI **ÖLDÜRÜR.**

ÜLKEDEN GİZLİCE AYRILIR VE SİNA'DA BİR MEDYEN ŞEFİ OLAN **ŞUAYB**'A SIĞINIR.

ŞUAYB KAÇAĞIN KAFASINI YEREL TARİH, POLİTİKA VE KENDİ KÖKLERİ DE DAHİL OLMAK ÜZERE DİNİ BİLGİYLE DOLDURMUS OLMALI.

ŞUAYB AYRICA KIZI **SAFURA**'YI DA MUSA'YA VERİR.

HEPİMİZ MUSA'NIN DAHA BEBEKKEN NİL SULARINA NASIL BIRAKILDIĞINI DUYMUŞUZDUR. BUNA İNANMADAN ÖNCE, 'TERK EDİLEN AMA SONRA KRAL OLAN BEBEK HİKAYESİNİN' AKADLI SARGON, KRAL OEDİPUS, BUYÜK KİROS, ROMULUŞ – REMUS VE BASKALARI İÇİN DE ANLATILDIĞINI GÖZ ÖNÜNDE TUTMALIYIZ. BİRÇOK BİLİM ADAMI BU HİKAYENİN SONRADAN KRAL OLANLARIN SOYUNU BELİRLEMEK İÇİN RESMİ ÖZGEÇMİŞ YAZARLARINCA İCAT EDİLDİĞİNE İNANMAKTADIRLAR.

MUSA DURUMUNU DÜŞÜNÜRKEN BİR HAYAL GÖRDÜ; **YANAN BİR ÇALILIK** ONA EVİNE GİTMESİNİ VE KÖLELERİ KURTARMASINI SÖYLEDİ.

BEN'İM SENİ GÖNDERDİĞİMİ SÖYLE.

AMA BEN PEK İBRANİCE BİLMEM Kİ!

BİR ÇEVİRMEN BUL...

KENDİSİNDEN ÖNCE YAKUP'A OLDUĞU GİBİ MUSA DA EVİNE VARMADAN BİR GECE ÖNCE KÖTÜ BİR NÖBET GEÇİRDİ. O TELAŞLA KARISI SAFURA'YA **OĞULLARINI SÜNNET ETTİRDİ.**

ESKİ BİR MISIR GELENEĞİDİR.

GECENİN BU SAATİNDE MI?

GÜN AĞARINCA İSRAİLLİLERİN DİNİ LİDERLERİ **HARUN VE MERYEM**'LE GÖRÜŞTÜ.

SENİ KİM YOLLADI?

ŞEY, O (YEHOVA) GÖNDERDİ.

HARUN VE MERYEM MUSA'NIN SÖYLEDİKLERİNİ HALKLARINA YAYARLARKEN, MUSA FİRAVUN'LA PAZARLIĞA OTURDU.

GÖRÜYOR MUSUN BU KURBAĞALARI, BUNLAR **YEHU**'NUN KURBAĞALARI.

GÖRÜŞMELER SÜRERKEN, KÖLELER YAĞMALAMAYA BAŞLADILAR.

?

SONUNDA FİRAVUN RAZI OLDU VE MUSA'NIN BAŞINDA OLDUĞU FARKLI HALKLARDAN OLUŞAN BİR KALABALIK VE RAHİPLER, **YUSUF'UN MUMYASINI** DA ALIP GECE KARANLIĞINDA KAÇTILAR.

BAZI MISIR BİRLİKLERİNİ GEL-GİTTE BATAKLIK BÖLGESİNE GÖMDÜLER VE MERYEM KADINLARLA ŞARKI SÖYLEMEYE BAŞLADI.

♪ ŞARKI İLE YE-HOVA'YA ULAŞ. ATLARI VE BİNİCİLERİ O DENİZE DÖKTÜ... ♪

TUHAF VAHŞİ TOPRAKLARDA YİYECEKLERİ, SULARI VE DOSTLARI OLMADAN YÜRÜDÜLER – ÖZGÜR İNSANLAR OLARAK. (BİR ÇÖL KABİLESİ OLAN AMALEKLER BU SIRALARDA BASKIN YAPTIKLARINDAN **SONSUZA DEK LANETLENMİŞLERDİR.**)

AMA MUSA MEDYAN'DA BOŞUNA ZAMAN GEÇİRMEMİŞTİ. GİZLİ KUYULARIN YERLERİNİ VE ÇÖL BÖCEKLERİNİN SALGISI OLAN MANNA GİBİ TUHAF YİYECEKLERİ BİLİYORDU.

SİNİRLER GERİLMEYE BAŞLADI VE MUSA ANLAŞMAZLIKLARI ÇÖZÜMLEMEKLE MEŞGULKEN KAYINPEDERİ **ŞUAYB** BİR ÖNERİDE BULUNDU:

BÖYLECE VAHŞİ VE FIRTINALI BİR GÜNDE MUSA İNSANLARI **TANRI DAĞI**'NIN ÖNÜNDE TOPLADI.

SONRA YASALARI TANRI'NIN KENDİ AĞZINDAN ÖĞRENMEK İÇİN BİR ZİRVEYE TIRMANDI.

MUSA UZUN BİR SÜRE GÖZÜKMEDİ. HER ŞEYİN MÜKEMMEL OLMASINI İSTEYEN BİRİYDİ.

TANRIM YALNIZCA **10 TANE YAZALIM.** ANCAK O KADAR TAŞ TAŞIYABİLİRİM.

KRAKARUMBLEBLOOO

İNCİL'LE İLGİLENEN BİLİM ADAMLARI DAĞIN ETEĞİNDEKİ BU TOPLANTIYI, TÜM İSRAİL'İN MUSA'NIN TANRISINA İNANDIĞI VE KORKTUĞU AN OLARAK GÖRÜRLER.

ANCAK MUSA DAĞDAN İNERKEN BİLE **BAŞKA BİR TANRIYA,** ALTIN BİR BUZAĞIYA TAPIYORLARDI. NE KADAR ETKİLENDİKLERİ ORTADA BENCE.

HMM. ÖLDÜRMEYECEKSİN Mİ DEMİŞTİK? ÇOK MU GEREKLİ?

ULU APİS, BİZİ "DAĞ ADAMINDAN" KURTAR.

MUSA TAŞ TABLETLERİ KIRDI, YEHOVA'YA SADIK OLAN HERKESİN YARDIMINI İSTEDİ VE BUZAĞIYA TAPANLARIN KILIÇTAN GEÇİRİLMESİNİ EMRETTİ.

İŞTE BUNDAN ETKİLENMİŞLERDİ!!

MUSA'YA BAKILIRSA NE PAHASINA OLURSA OLSUN **BİRLİK BERABERLİK** İSTEMİŞTİ.

BİRLİK BERABERLİK İÇİNDE **YAŞANMALI...**

KATLİAMDAN SONRA MUSA YENİ EMİRLERİ ALMAK İÇİN DAĞA TIRMANDI.

BU KANUN OLAYI BACAK KASLARINI GELİŞTİRİYOR...

İLK EMİR 'YEHO'DAN BAŞKA TANRI YOKTUR'DU. ALTIN BUZAĞILAR YOKTU ARTIK. BUZAĞIYA TAPANLARI İNKAR EDEREK MUSA'YA SADIK KALANLAR RAHİP OLACAKLARDI. DİĞER EMİRLER CİNAYET, HIRSIZLIK VE KÜSTAHLIĞA KARŞI UYGARCA KURALLARDI.

SAYILAR VEYA **ÇÖLDE SAYIM KİTABI,** ALEVLERDE YANAN, YER YARILINCA YUTULAN GÜNAHKARLARIN TEKRARLARLA DOLU HİKAYESİNİ ANLATIR.

HMM. İSRAİLLİLER GEÇMİŞ.

GÖÇTEN SONRA BİLE MUSA MISIRLILARIN **TEMİZLİK TUTKUSUNU** SÜRDÜRDÜ. YASALARI ARASINDA TEMİZ OLMAYAN ETLER, KUŞLAR VE DENİZ ÜRÜNLERİNİN LİSTELERİ VARDI. ORTODOKS YAHUDİLER BUGÜN DE BUNLARI AĞIZLARINA ALMAZLAR.

BAYKUŞ YEMEYECEKSİN!

SAĞ OLUN EFENDİM.

BU İSRAİL İLE MISIR ARASINDAKİ MÜZAKERELERDE BAZI ZORLUKLARA NEDEN OLABİLİR.

BENDE BUNU YUTACAK GÖZ VAR MI!

ŞABAT'TAN SONRA BELKİ...

BEN HİÇ YEMEM!

GÖZÜNÜN ÇAPACINI YİYEYİM KABUL ET!

SÖZLERİNİ YEDİRECEĞİM SANA!

TANRI BUYRUĞUNA AYKIRI!

YEMEK MOLASI VEREBİLİR MİYİZ?

VAAT EDİLEN ÜLKEDE, KENAN'DA, DURUMU GÖRMEK İÇİN BAZI CASUSLAR GÖNDERİLDİ. BUNLARIN ANLATTIKLARI ÇOK CESARET KIRICIYDI.

HER ŞEYDEN ÖNCE, ORASI **İNSAN** DOLU.

VE **BOYLARI 4 METRE.**

BANA **5 METRE** GİBİ GELDİ.

DEMİRDEN SAVAŞ ARABALARI VAR.

VE **SURLARLA ÇEVRİLİ ŞEHİRLERİ.**

TARTIŞMADA TARAFLARIN SAYISI EŞİT DEĞİLDİ. BU YÜZDEN DE KISA SÜRDÜ.

YEHOVA'NIN YARDIMLARIYLA ONLARI ALTEDEBİLİRİZ!

HAYDİ BE!

BÖYLECE, MUSA ONLARI VAHŞİ TOPRAKLARIN ORTASINDAKİ BİR VAHAYA GÖTÜRDÜ. ESKİ NESİLDEN MERYEM VE HARUN DA DAHİL OLMAK ÜZERE BİRÇOK KİŞİ ÖLENE KADAR **40 YIL** BURADA KALDILAR.

BU ARADA MUSA'NIN HİMAYESİNE ALDIĞI **YEŞU** TARAFINDAN YÖNETİLEN GENÇLER, BAZI KOMŞU KAVİMLERE BASKINLAR DÜZENLİYORLAR; BAZILARI İLE İTTİFAK ANLAŞMASI YAPIYORLARDI. ZAMANLA MUSA'NIN YAŞLILIĞINDA KORKULACAK BİR ORDU HALİNE GELMİŞLERDİ.

ÜRDÜN'DEN KENAN'A BAKAN YAŞLI LİDER SON BİRKAÇ LANET YAĞDIRDI.

"SAPIK VE AHLAKSIZ BİR NESİL AÇLIKLA KIVRANACAK VE YAKICI SICAKLIKTA YOK EDİLECEK... DIŞARIDAN GELEN KILIÇLAR VE İÇERİDEKİ TERÖR GENÇ ADAMLARI, BAKİRELERİ, SÜT BEBEKLERİNİ VE KIR SAÇLI ERKEKLERİ YOK EDECEK... OKLARIM KANLA SARHOŞ OLACAK VE KILICIM İNSAN ETİNE DOYACAK, ÖHÖ, ÖHÖ, ÖHÖ... HIK..."

BU ADAMIN FİKİRLERİ VE KİŞİLİĞİ TARİHE DAMGASINI VURDU...

KOF TANGR GICIRT DONK

İBRANİLER İLK ÖNCE ERİHA'YA SALDIRDILAR. KOLAY BİR HEDEFTİ: BURADA NEREDEYSE HİÇ KİMSE YAŞAMIYORDU VE ARKEOLOGLARA GÖRE SURLARI YIKILIYORDU.

DÜÜT!

YEHO!

İBRANİLERİN ZAFERİNİ HERKES BİR MUCİZE OLARAK GÖRDÜ.

GÜNEŞİN DURDUĞU GÜN İBRANİLER **HER ŞEYİ** KAZANACAKLAR!

TUHAF HABERLER VAR EFENDİM!

UZUN BİR HİKAYEYİ **(YEŞU KİTABINI)** ÖZETLERSEK İBRANİLER HALKI KILIÇTAN GEÇİREREK KENAN'I ELE GEÇİRDİLER, KENAN KÜLTÜRÜNÜ ATEŞE VERDİLER.

BÖYLECE AKSİ YÖNE **İKİNCİ BİR GÖÇ** BAŞLADI. KENAN HALKI VE MISIR'A BAĞLI OLANLAR MISIR'A DOĞRU KAÇMAYA BASLADILAR.

BAAL'A ŞÜKÜRLER OLSUN, UYGARLIK!

İSRAİLOĞULLARI YUSUF'UN MUMYASINI GÖMDÜLER, KABİLELERE AYRILDILAR VE TERK EDİLEN TOPRAKLARA YERLEŞTİLER.

BİRKAÇ MODERN DÜŞÜNÜR, HEM BİLİMİN HEM DE KUTSAL KİTAPLARIN GERÇEK OLDUĞUNU GÖREREK ESKİ AHİT'İN MÜCİZELERİNİ VOLKANLARDAN GEL-GİT DALGALARINA VE TUHAF ASTRONOMİK OLAYLARA KADAR DEĞİŞEN DOGAL AFETLERLE AÇIKLAMAYA ÇALIŞTILAR.

VENÜS KUYRUKLU YILDIZI DÜNYANIN YAKINLARINDAN GEÇEREK ROTAMIZI TERSİNE ÇEVİRDİ VE BİRKAÇ PETROL YATAĞI YAĞDIRDIKTAN SONRA DA BİR GEZEGEN OLDU.

EEK!

NE OLUYOR?

İMMANUEL VELİKOVSKY'NİN TEORİLERİNDEN BİR KUPLE

BÜYÜK OLASILIKLA HER GEZEGENDE BU ÇILGINLARDAN BİRKAÇ TANE VARDIR.

BAKIN JÜPİTERLİLER! GEZEGENİNİZİN **YUVARLAK** OLDUĞUNUN BİR KANITI!

BAKMAYIN SAKIN ÇOCUKLAR! TANRILARIN ARABALARI GEÇİYOR!

AMAN, ANNE!

BUNLAR NE ZAMAN OLMUŞTU?
ZAMAN MAKİNESİNİN BU OLAYLARIN KESİN TARİHİNİ VERMEDİĞİNİ FARK ETMİŞ OLMALISINIZ. BÜYÜK GÖÇ'Ü BİLİNEN MISIR TARİHİ İLE BAĞLANTILANDIRABİLSEK ÇOK İYİ OLURDU, AMA BU O KADAR KOLAY DEĞİL NE YAZIK Kİ!
BÜYÜK OLASILIKLA, EN İYİ KANITLAR 1880'LERDE BULUNAN VE AMARNA MEKTUPLARI OLARAK ANILAN, YABANCI PRENSLERİN FİRAVUN III. VE IV. AMENHOTEP'İN YAZDIKLARI MEKTUPLARDA YATIYOR.
OKUYORUM:
"BANA DÜŞMAN OLAN KRALIN BÜTÜN TOPRAKLARI ELDEN GİDECEK. KARMEL'E KADAR TÜM SEİR BÖLGESİNİN PRENSLERİ HER ŞEYLERİNİ KAYBETTİLER. ŞİMDİ HABİRU HALKI KRALIN ŞEHİRLERİNİ İŞGAL EDİYORLAR. KRAL ÜLKESİNE SAHİP ÇIKSIN VE BİRLİKLER YOLLASIN... BİR YIL İÇİNDE BİRLİKLER GELMEZ İSE, EFENDİMİZ KRALIN TÜM ÜLKESİ MAHVOLACAK."
AL. BİR MEKTUP VAR!
EĞER AYNI ŞEYDEN SÖZ EDİYORSAK İBRANİLERİN FETHİ IV. AMENHOTEP DÖNEMİNE YANI MÖ 1360-1380 YILLARINA DENK GELİYOR! BÜYÜK GÖÇ, İNCİL'DE ANLATILANLARA GÖRE, YAKLAŞIK 40 YIL ÖNCESİNDE, MÖ 1420 CİVARLARINDA OLMUŞTU!
3. BÖLÜMÜ OKUDUYSANIZ, IV. AMENHOTEP'İN YANI AKHENATON'UN DİNİNİ İNKAR EDEREK TEK TANRI OLDUĞUNA İNANAN KAFİR OLDUĞUNU HATIRLAYACAKSINIZDIR.
ÖYLEYSE... BU BİR RASTLANTI MI? YOKSA AKHENATON MUSA'YI ETKİLEDİ Mİ? YOKSA BUNUN TAM TERSİ Mİ OLDU? VEYA "AYNI KUYUDAN SU MU İÇTİLER"? O ZAMANLAR MISIR SARAYI YABANCILARLA VE ONLARIN YABANCI DÜŞÜNCELERİYLE KAYNIYORDU. BELKİ DE NEFERTİTİ...
NEYSE, ŞU ANDA BU KONUYA GİRMEK İSTEMİYORUM.
İLERLEYELİM!

MAHŞER GÜNLERİ

DOĞAL OLARAK, İSRAİLLİLER TÜM YERLİLERİ ÖLDÜRMEDİLER. BÖYLECE BİRÇOK KENANLI VE BAŞKA HALKLA BİRLİKTE YAŞAMAK ZORUNDA KALDILAR. BU BİR **GERGİNLİK** YARATTI.

ÖZELLİKLE DE, ESKİDEN DIŞLANAN KÖLELER OLDUKLARINDAN PUTA TAPMAK, KİŞİSEL SERVET, ATLAR VE SAVAŞ ARABALARI GİBİ YEREL HAYATIN BİRÇOK PARÇASINI **REDDETTİKLERİNDEN** DOLAYI. FİKREN REDDETSELER DE UYGULAMADA HİÇBİR ZAMAN % 100 KATI DEĞİLLERDİ!

AMA **KRALLARA** İYİ GÖZLE BAKMIYORLARDI. İSRAİL'İ BİRİSİ YÖNETTİĞİNDE, BU BİR KRİZ SIRASINDA OLAĞAN DIŞI NESNEL **YARGILARA** VARABİLEN BİRİ OLUYORDU. ONUN İÇİN BU LİDERLERE **YARGIÇ** DENİYORDU.

...BİR ŞARKICI VE NEBİ OLAN, AYRICA BİR PALMİYE AĞACININ ALTINDA DURUŞMALARINI YAPAN **DEBORA** (YA DA **DVORA**) GİBİ.

KENANLILARIN SALDIRISINA UĞRADIĞINDAN DEBORA BİR SAVAŞÇI OLAN **BARAK**'A ASKERLERİ TOPLAMASINI SÖYLEDİ.

BARAK KENDİ **YARGISINA** GÜVENMEDİĞİNDEN DEBORA ONUNLA GİTTİ VE ORDUYU YÖNETTİLER.

'INTILAR BİLİNMİYOR, AMA ANLAŞILDIĞI KADARIYLA 'MUR YAĞMIŞ VE KENAN SAVAŞ ARABALARI ÇAMURA 'LANMIŞ. İSRAİLLİLER ÜZERİLERİNE SALDIRINCA :MAN KOMUTANI **SİSERA** YAYAN OLARAK KAÇMIŞ.

BİR GÖÇEBE ÇADIRININ ÖNÜNDEN GEÇERKEN BİR KADIN ONU İÇERİ ÇAĞIRDI.

'IN ONA BİRAZ SÜT VERDİ VE HAT ETMESİNİ SAĞLADI.

NİM ADIM YA-EL (TANRI-TANRI). NİNKİ NE?

SONRA ADAMIN KAFASINA BİR ÇADIR KAZIĞI SAPLADI.

BU BÖLÜM ŞAİRANE BİR BİÇİMDE **DEBORA'NIN EZGİSİ**'NDE YER ALIR (YARGIÇLAR 5). İNCİL'DEKİ EN ESKİ BÖLÜM OLDUĞU DÜŞÜNÜLÜR.

'ARGIÇLAR İÇİN DAHA FAZLA YER AYIRABİLMEYİ İSTERDİM. ÖRNEĞİN, BİR MOABİT TİRANI OLAN DEVASA EGLON'U ÖLDÜREN AMA KILICINI GERİ ÇEKEMEYEN SOLAK **EHUD** VARDI...

VEYA TANRI ONA BİR ZAFER BAHŞEDERSE EVE DÖNDÜĞÜNDE GÖRDÜĞÜ İLK ŞEYİ KURBAN EDECEĞİNE YEMİN EDEN **JEPHTHAH** VARDI... İLK GÖRDÜĞÜ KENDİ KIZI OLDU.

BU VAHŞETİN UZAKLARDA, **YUNANİSTAN**'DA BAZI SORUNLAR OLMASAYDI NE KADAR SÜRECEĞİNİ KESTİRMEK MÜMKÜN DEĞİL.

KAÇIN, FİLİSTİNLİLER GELİYOR!

KISACA ÖZETLERSEK, YUNANLILAR MÖ 1200'LERDE AKDENİZ UYGARLIĞININ ÇÖKÜŞÜNDEN NASİPLERİNİ ALDILAR. KUZEYDEN İSTİLAYA UĞRADILAR, TİCARET AZALDI, ZARARA UĞRAYAN YUNAN GEMİCİLERİ KORSANLIĞA VE SAVAŞA YÖNELDİLER. BU YUNANİSTAN'IN BÜYÜK BİR KISMI İLE KOMŞULARINI İÇİNE ÇEKEN VE MAHVEDEN 10 YILLIK **TRUVA SAVAŞI** OLARAK ZİRVEYE ÇIKTI. KABİLELER DENİZE AÇILDILAR, BUNLARIN ARASINDA **FİLİSTİNLİLER** DE VARDI (AYRINTILAR GELECEK BÖLÜMDE).

III. RAMSES'İN KRALLIĞI DÖNEMİNDE FİLİSTİNLİLER MISIR'A SALDIRDILAR VE BİRKAÇ BÜYÜK DENİZ SAVAŞINDAN SONRA GERİ PÜSKÜRTÜLDÜLER.

Truva

KENAN'IN KIYILARINA DÖNDÜLER. EN AZ İSRAİLLİLER KADAR GÖZLERİ KARARMIŞTI. DEMİR VE SAVAŞ ARABALARIYLA DAHA DONANIMLIYDILAR.

HEMEN KIYI OVALARINI ELE GEÇİRMEYE BAŞLADILAR. BU YEREL HALKI KORKUTTU.

DEMİRLERİ VAR! **DEMİR.**

DEMEK BU YÜZDEN GİYSİLERİ HİÇ BURUŞMUYOR!

İSRAİLLİLER, FİLİSTİNLİLERLE İLK SAVAŞLARINDA BOZGUNA UĞRADILAR.

YAŞLILAR **GİZLİ SİLAHLARINI** ÇIKARMAYA KARAR VERDİLER.

AHİT SANDIĞI!

AHİT SANDIĞI İSRAİL'İN EN KUTSAL VARLIĞIYDI! BU MASİF, SÜSLÜ, TAHTA SANDIK YEŞU İLE ERİHA'DAYDI VE İÇİNDE MUSA'NIN YASALARI VARDI. HATTA YUSUF'UN MUMYASININ BİLE OLABİLECEĞİ DÜŞÜNÜLÜYORDU. ORDU BUNU SEVİNÇLE KARŞILADI. —

YEHO!

ANCAK, SAVAŞ BİTTİĞİNDE FİLİSTİNLİLER SANDIĞI ELE GEÇİRMİŞLERDİ.

ÖFFF!

DRAGON AŞKINA AĞIR BU BE...

YAVAŞ, YAVAŞ, YAVAŞLA.

BUNUN İÇİN "FİLİSTİN" KELİMESİ İNGİLİZCE'DE 'HİÇBİR ŞEYİ KUTSAL SAYMAYAN BİRİ' ANLAMINA GELİR.

BEKLE, BEKLE.

OOF

FİLİSTİNLİLER EVLERİNE YANİ ASHDOD'A DÖNÜNCE BAZILARI **HEMOROİT** OLDULAR.

AAAAHHH!!

SEN DE Mİ?

SANA SANDIK AĞIR DEMİŞTİM!!

YAŞLILARINA DANIŞTILAR.

ONLARIN TANRILARINI KIZDIRDINIZ, BU DA CEZANIZ!!

PEKİ BUNUN TEDAVİSİ NE?

YAŞLILAR İSRAİL'İN TANRISINA KURBAN OLARAK 5 ALTIN HEMOROİT VE 5 ALTIN FARE YAPTIRIN DEDİLER. (BİR DE FARE SORUNU VARDI...)

DAHA NE KADAR SÜRECEK KUYUMCU?

SANAT OKULUNDA BUNUN İÇİN OKUMADIM...

BUNLAR EN GÜÇLÜ İNEKLERİNİN ÇEKTİĞİ BİR KAĞNIYA YÜKLENEN SANDIK GERİ GÖNDERİLDİ.

ÇOK SEVİNEN İBRANİ RAHİPLERİ HAYVANLARI KESTİLER, KAĞNIYI PARÇALAYIP BÜYÜK BİR KAYANIN ÜZERİNDE KURBAN ATEŞİ YAKMAK İÇİN KULLANDILAR.

İNCİL BUNUN FİLİSTİNLİLERİN SORUNLARINI ÇÖZÜP ÇÖZMEDİĞİNİ SÖYLEMİYOR, AMA İSRAİLLİLERİNKİNİ ÇÖZMEDİ. SANDIK GERİ GELMESİNE RAĞMEN İSRAİL SON YARGIÇ VE KRALLARI ATAYAN **SAMUEL**'İN ORTAYA ÇIKIŞINA KADAR 20 YIL FİLİSTİN YÖNETİMİNDE KALDI.

DİNDE **HAYVAN KURBAN ETME** UYGULAMASI RAHİPLERİN PROFESYONEL OLMALARIYLA BAŞLAMIŞ OLABİLİR. TANRILARLA KONUŞABİLMEK İÇİN, RAHİPLERE BİR KOYUN GETİRİLİRDİ VE ONLAR DA BUNU PİŞİRİR VE İÇ ORGANLARINDAN MESAJLAR OKURLARDI.

EEE?

ÇOK İYİ GÖRÜNÜYOR...

HER ŞEY YOLUNDAYSA RAHİPLER KURBANLIĞI **YERLERDİ.**

ŞEY... BUNUN **TANRI** İÇİN OLDUĞUNU SANIYORDUM.

MERAK ETME BİZ ONUN TEMSİLCİSİYİZ.

SAMUEL'İN HİKAYESİ ÇOCUĞU OLMAYAN BİR KADIN OLAN **HANNA**'NIN TAPINAĞA GİDİP İÇİNDEN YEMİN ETMESİ İLE BAŞLADI:

TANRIM, BANA BİR ERKEK EVLAT VERİRSEN ONU SANA ADAYACAĞIM VE BAŞINA **USTURA** DEĞMEYECEK.

HANIM SEN SARHOŞ MUSUN?

FIS FIS, SALLANMA.

RAHİP **ELİ,** HANNA'YI KUTSADI. EVİNE GİDEN HANNA'NIN ZAMANI GELDİĞİNDE BİR OĞLU OLDU. HANNA OĞLU **SAMUEL**'İ YETİŞTİRMESİ İÇİN ELİ'YE VERDİ!

YEMİN ETTİM VE MUHTEMELEN DE SENDEN ZATEN!

TAPINAKTA BÜYÜYEN HANNA'NIN OĞLU BİR NEBİ OLARAK NAM SALDI!

FELAKET GÜNÜ!

ONDA ŞEYTAN TÜYÜ VAR...

ELİ'NİN OĞULLARI SANDIĞI FİLİSTİNLİLERE KARŞI SAVUNURKEN ÖLÜNCE İSRAİL'DE YARGIÇ OLARAK BİR TEK SAMUEL KALDI. 20 YIL SONRA, ZAMANI GELDİĞİNDE ORDUYU TOPLADI.

BU SEFER İSRAİLLİLER FİLİSTİNLİLERİ MAHVETTİLER. (MUHTEMELEN YİNE YAĞMUR YAĞMIŞTI.)

SAMUEL İSRAİL'İN HER KÖŞESİNE YARGILAMAK İÇİN GİDEN BİR LİDER OLDU.

İLK GEZGİN MAHKEME!

GEZEN MI BİLİR, OKUYAN MI?

SAMUEL YAŞLANINCA İLERİ GELENLER ONA BİR TALEPLE GELDİLER.

SAMUEL BİZ BİR **KRAL** İSTİYORUZ.

İNCİL'DE NEDEN KRAL İSTEDİKLERİ AÇIKLANMASA DA TAHMİN EDEBİLİRİZ:

ZAMAN DEĞİŞTİ. ARTIK GERÇEK BİR ULUSUZ!

DİĞER ULUSLARIN KRALLARI VAR!

ONLARLA MÜZAKERE EDECEK BİRİ LAZIM!

NEBİLERİN BİR TUHAF OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUZ!

HİÇ UYUMLU DEĞİLLER!

FAZLA KILLILAR!

FİLİSTİNLİLERLE SAVAŞMAK İÇİN GERÇEK BİR ORDUYA DA İHTİYACIMIZ VAR!

EEE, NE DİYORSUN?

SAMUEL'İN YANITI GAYET AÇIKTI:

NE İSTEDİĞİNİZİ BİLMİYORSUNUZ. KRAL KOYUNLARINIZI, TARLALARINIZI, OĞULLARINIZI VE KIZLARINIZI ALACAK. ATLARI VE SAVAŞ ARABALARI OLACAK. SİZİ KÖLE YAPACAK. YAPACAĞIM AMA PİŞMAN OLACAKSINIZ!

SAMUEL İÇİN BİR KRAL HERKESİ YENEBİLECEK KADAR **İRİ YARI** OLMALIYDI. ONUN İÇİN ŞAM YOLUNDA DOLAŞIRKEN **ŞAUL**'U GÖRÜNCE ARADIĞINI BULDU.

ŞAM YARMASI!

KISA BİR GÖRÜŞMEDEN SONRA SAMUEL SAUL'U YAĞLA MESHETTİ, YANİ KUTSADI.

...VE ONU ÖPTÜ.

ŞAP, ŞUP

TEBRİKLER EVLADIM!

BİRKAÇ HAFTA SONRA ŞAUL İSRAİL'İN İLK KRALI İLAN EDİLDİ.

ŞİŞMAN OLANI KİM?

SAÇINI TOPLAMIŞ SAMUEL.

KRALI BAŞINA YAĞ DÖKEREK KUTSAMA GELENEĞİNİN KRALİYET VALİLERİNİN YAŞAYAN TANRI FİRAVUN'A SADAKAT YEMİNİ ETTİKLERİ TÖRENDEN GELDİĞİ DÜŞÜNÜLÜR.

AH! KAFAMDAN VE BURNUMDAN AKAN, TÜM GİYSİLERİMİ LEKELEYEN KRALİYET YAĞI... GİYSİLERİMİ VALİ MAAŞIMLA KOLAYLIKLA YENİLEYEBİLİRİM... MUHTEŞEM BİR GÜN!

İBRANİLERDE YAĞLA KUTSAMA KRALA MUTLAK GÜÇ VERİLDİĞİNİ SİMGELEMİYORDU, ONU TANRININ VALİSİ OLARAK KUTSUYORLARDI.

HALKIN BAŞINA BELA KESİLMEYECEKSİN, DEĞİL Mİ?

KAFAMI ÜTÜLEME BE!

KRAL OLUNCA ŞAUL'UN İLK İŞİ BİR ÖKÜZÜ KÜÇÜK PARÇALARA KESMEK OLDU.

KAT
AH
KÜT
ÜH
MÖÖ

BU PARÇALARI BİR **MESAJLA** BİRLİKTE İSRAİL'İN DÖRT BİR YANINA GÖNDERDİ.

"ŞAUL VE SAMUEL'İ İZLEMEYENLERİN ÖKÜZLERİNİN **AKIBETİ...**"

TOPLANTI **TAM KADRO** YAPILDI.

ADAMLARINI, BAZI MASUM KÖYLÜLERİ GÖZLERİNİ OYMAKLA TEHDİT EDEN AMMON HALKINA KARŞI GÖNDERDİ.

YEHO!

KAHRETSİN! EĞLENMEMİZE DE İZİN YOK!

AMMON HALKI SAVAŞMAKTAN KAÇINCA ŞAUL GÜNÜN ADAMI OLDU.

AH PARDON!

SPLAT

ZAFERDEN KOLTUKLARI KABARAN ŞAUL OĞLU **YONATAN**'I BİR FİLİSTİN GARNİZONUNA SALDIRMAYA GÖNDERDİ. FİLİSTİNLİLER DE BİRLEŞİP SALDIRIYA GEÇTİLER.

OY!

VE İSRAİLLİLER **DAĞILDILAR.**

GÜNÜN ADAMI, KUSURA BAKMA!

GÜN OLA, HAYROLA!

TEPELERE!

ÜSTÜNE ÜSTLÜK SAMUEL DE ONU İYİCE AZARLADI.

SENİ SEÇMEKLE ÇOK BÜYÜK BİR HATA YAPTIM!

ŞÖHRET PAMUK İPLİĞİNE BAĞLI...

ŞAUL'UN SİNİRLERİ BOZULDU VE GARİP DAVRANMAYA BAŞLADI.

ABUK, SABUK, YUGGA, HEY HEY.

AMALEKLERİ YAĞMALAMAK İÇİN SALDIRDI... BU KUTSAL YASALARA AYKIRIYDI.

BAK AMALEKLER YOK EDİLECEKLER! YAĞMALANMAYACAKLAR!

AMA BEN KURBANLARI ADADIM BİLE...

BU BÖLÜMDE ESKİ BİR HÜKÜM DOĞRULANIYOR: AHLAKLILIK TÖRENSELLİKTEN ÖNEMLİDİR.

YEHOVA, ONUN İÇİN YAKILAN ADAKLAR VE KURBANLARDAN, **YEHOVA'NIN SÖZLERİNE İTAAT EDİLMESİNDEN DAHA FAZLA MEMNUN OLMAZ! İTAAT ETMEK KURBAN ETMEKTEN DAHA İYİDİR.** (I SAMUEL 5)

GELECEK SEFER HEPSİNİ ÖLDÜR!!

BUNU DAHA İYİ ANLATABİLMEK İÇİN SAMUEL YAKALANAN AMALEK KRALI AGAG'I PARÇALADI.

İŞTE BÖYLE!

VE BÖYLE!

BÖYLE VE ŞÖYLE!

BU ŞAUL'U O KADAR DERİN BİR KARAMSARLIĞA İTTİ Kİ, DOSTLARI ONU NEŞELENDİRMEK İÇİN GENÇ BİR ŞARKICI OLAN **DAVUT**'U TUTTULAR...

FİLİSTİNLİLER YENİDEN SAVAŞMAYA GELDİKLERİNDE DURUM BUYDU: ESKİ YUNAN GELENEĞİNE UYGUN OLARAK EN İRİ YARI KAHRAMANLARI **CALUD** KALKAN TAŞIYICISI İLE İKİ ORDU ARASINDA VOLTA ATMAYA BAŞLADI.

GELİN DE AĞZINIZIN PAYINI ALIN!

KORKAKLAR!

HATALIYSAM LÜTFEN BİLDİRİN!

KLONK-KLUNK ÇİNK

İSRAİLLİLERİN EN İRİ YARISI **ŞAUL**'DU. AMA CALUD'UN KARŞISINA ÇIKMADI. ONUN YERİNE **ŞARKICISI** GÖNÜLLÜ OLDU.

NEE?

ÇAT ÇUT

DAVUT'UN CALUD'UN KARŞISINA ZIRHSIZ ÇIKTIĞINI...

HAR HAR HAR

UZO İÇİN!

...SAPANINI USTACA KULLANARAK...

İKİ GÖZÜNÜN ARASINA KODUM MU...

HI!

...CALUD'UN İKİ GÖZÜNÜN ARASINA TAŞI YAPIŞTIRDIĞINI...

AH!

ŞAAKK

...VE CALUD ACI İÇİNDE KIVRANIRKEN...

OO!

KÜÜÜÜT

...FİLİSTİNLİNİN KAFASINI KENDİ KILICIYLA NASIL KESTİĞİNİ BİLİYORUZ!

BOYNUM KOPACAKMIŞ GİBİ AĞRIYOR!

ZANGIR

CALUD ARKASINDA DÖRT İRİ YARI OĞUL BIRAKTI: **ISHBİ-BENOB, SAPH, KÜÇÜK CALUD** VE ADINI BİLMEDİĞİMİZ HER ELİNDE 6 PARMAĞI OLAN BİR DEV. BUNLAR BÜYÜYÜNCE FİLİSTİN SAVAŞÇISI OLDULAR AMA CALUD'UN KALKAN TAŞIYICISINA NE OLDUĞUNU HİÇBİR ZAMAN BİLEMEYECEĞİZ.

NEREYE GİTTİ ŞİMDİ BU?

SAVAŞTAN SONRA, POPÜLER OLAN BİR ŞARKI ŞAUL'U SİNİRLENDİRDİ.

ŞAUL BİRİLERİNİ ÖLDÜRDÜ.

...VE DAVUT **ONBİNLERİ** ÖLDÜRDÜ.

HUYSUZ KRAL GENÇ ADAMDAN KURTULMAYI DÜŞÜNMEYE BAŞLADI. PRENSES **MİKAL** DAVUT'LA EVLENMEK İSTEDİĞİNİ SÖYLEYİNCE DE ŞAUL BUNU KABUL ETTİ.

SAĞ OL BABA!

...İMKANSIZ BİR KOŞUL ÖNE SÜRDÜ!!

BANA **100 FİLİSTİNLİNİN SÜNNET DERİSİNİ** GETİRİRSEN KIZ SENİNDİR.

SORUN DEĞİL!

DOĞAL OLARAK DAVUT PRENSESİ ALDI!

198, 199, 200. İKİ TANE ALAYIM!

PERİ MASALI GİBİ!

ŞAUL GÜNÜN BİRİNDE DAVUT'LA MIZRAK TALİMİ YAPARKEN MIZRAK ELİNDEN 'KAÇIVERDİ'!!

VINNK

MİKAL VE YONATAN'IN YARDIMI İLE DAVUT GECENİN BİR VAKTİ KAÇTI.

BABAN UZUN SÜRELİ İLİŞKİLERİ PEK KALDIRAMIYOR!

YONATAN BABASINA DAVUT'UN GİTTİĞİNİ SÖYLEYİNCE, ŞAUL ONU DA ÖLDÜRMEYE ÇALIŞTI.

KENDİ OĞLUM SALAK!

AMA DAVUT DAĞLARA GİTMİŞTİ. BURADA AİLESİ, DOSTLARI, FAKİRLER VE BASKI ALTINDAKİLER ONA KATİLDILAR. BUNLAR DAVUT'UN MUHTEŞEM ADAMLARI OLARAK ANILMAYA BAŞLADILAR. ÖZELLİKLE KORKUNÇ YAKUP, DAVUT'UN MUHTEŞEM SAĞ KOLUYDU.

BEN SENİN TARKAN'ININ KURDU GİBİYİM.

NE SAÇMALADIĞIN KONUSUNDA EN UFAK BİR FİKRİM YOK AMA HAKLI OLDUĞUNA EMİNİM YAKUP.

ŞAUL ONU BİRKAÇ KEZ YAKALAMAYA ÇALIŞTIYSA DA DAVUT'U HER SEFERİNDE ELİNDEN KAÇIRDI.

BANA ACIYAN YOK MU? ÜHÜÜÜÜ.

SONRA DA MUHTEŞEM ADAMLARIN FİLİSTİNLİLERE KATILDIĞINI DUYDU.

GIRÇ GIRÇ

SAMUEL'İN TAVSİYELERİNE İHTİYACI VARDI AMA SAMUEL ÖLMÜŞTÜ. ONUN İÇİN ŞAUL BİR BÜYÜCÜYE GİTTİ. BÜYÜCÜ SAMUEL'İN RUHUNU ÇAĞIRDI.

AZ KALDI, YİNE KARŞILAŞACAĞIZ! DEFOL ŞİMDİ.

BİRKAÇ GÜN İÇİNDE ŞAUL VE YONATAN FİLİSTİNLİLERLE SAVAŞIRKEN ÖLDÜLER.

ESKİ KADIN BİLİMLERİNİN YARATICILARI BÜYÜCÜLERİN, KRAL ŞAUL'LA (VE DAHA BİRÇOK ERKEKLE) AŞK-NEFRET İLİŞKİLERİ VARDI.

ONLARI KONTROL EDEMEMEKTEN NEFRET EDİYORUM, BENİM HAKKIMDA KONUŞMALARINDAN DA NEFRET EDİYORUM!

BÜYÜLER İŞE YARIYOR MUYDU? 1987'DE BİR BİLİM ADAMI KURBAĞALARIN DERİSİNDEN DAHA ÖNCE BİLİNMEYEN BİR ANTİBİYOTİK ELDE ETTİ... DAHA ÖNCE ERKEKLERCE BİLİNMEYEN YANI...

KURBAĞALARI YILLARDIR KULLANIYORUM.

SOSYAL GÜVENLİKTEN PARASINI ALIYOR MUSUN?

DAVUT MUHTEŞEM ADAMLARINI **HEBRON**'A GÖTÜRDÜ. **YAHUDİ İLERİ GELENLERİ** ONU KRAL İLAN ETTİLER. İSRAİL'İN GERİYE KALANI ŞAUL'UN OĞLU **İŞBAAL**'E BAĞLIYDI. BU BÖLÜNME BAŞLARINA GELECEKLERİN HABERCİSİYDİ.

İKİ YIL BOYUNCA RAKİPLER ÇARPIŞTI VE YAVAŞ YAVAŞ MUHTEŞEM ADAMLAR ÜSTÜNLÜK KAZANDILAR. SONUNDA İŞBAAL YATAĞINDA BIÇAKLANARAK ÖLDÜRÜLDÜ.

KATİLLERİ KAFASINI DAVUT'A GETİRDİLER.

ÜHÜ!

ÜHÜ MÜ?

DAVUT ONLARIN ÖLDÜRÜLMESİNİ VE EL AYAKLARININ KESİLEREK AĞAÇLARA ASILMASINI EMRETTİĞİNDE ÇOK ŞAŞIRMIŞLARDI!

KRALLARIN YATAKLARINDA ÖLDÜRÜLMESİNE İZİN VEREMEYİZ!

BÖYLECE YAKLAŞIK 30 YAŞINDAKİ DAVUT İSRAİL KRALI OLDU.

BAŞKENT OLARAK DAVUT İSRAİLLİLERİN HİÇBİR ZAMAN YENEMEDİKLERİ KENANLILARIN MÖ 1800'DEN BERİ ELİNDE TUTTUKLARI **KUDÜS**'Ü SEÇTİ. KENDİ GÜCÜNE GÜVENEN DAVUT KUDÜS'E ORDUSUNU GÖNDERDİ VE ŞEHRİ ALDI.

SONRA, ZAFER ŞARKILARI SÖYLEYEREK ŞEHRİN SOKAKLARINDA YARI ÇIPLAK DANS ETTİ.

SÜPERSTAR DAVUT

ŞEHİRDEKİ GÖSTERİDEN SONRA MİKAL DAVUT'U İYİCE PAYLADI.

İSRAİL KRALI ŞEHRİN SOKAKLARINDA ANADAN DOĞMA DANS EDİNCE PEK Mİ MUHTEŞEM OLDU?

KIZIM BU YEHOVA İÇİNDİ! İSTEDİĞİMİ YAPARIM!..

KRAL KİM CİCİM?

MİKAL KIRILMAKTA HAKLIYDI: BABASI VE İKİ ERKEK KARDEŞİ ÖLMÜŞLERDİ VE DAVUT BİRKAÇ TANE DAHA KADINLA EVLENMİŞTİ – AMA BU KAVGADAN SONRA DAVUT ONA BİR DAHA EL SÜRMEDİ.

BU ASABİYETİ BANA BABASINI HATIRLATIYOR!

SONRA DAVUT SARAYIN DAMINDA HAVA ALIRKEN YIKANAN **BATŞEBA**'YI GÖRDÜ.

OHHŞŞ!

MUHTEŞEM ADAMLARDAN BİRİ OLAN **HİTİTLİ URİYA** İLE EVLİ OLMASINA RAĞMEN DAVUT BATŞEBA'YI ZİYARET ETTİ.

ŞAŞIRDIN MI?

PEK DEĞİL, O PENCERENİN ÖNÜNDE 3 HAFTADIR ÇIPLAK DURUYORUM...

BATŞEBA HAMİLE KALINCA DAVUT AYNI KOŞULLARDA HER KRALIN YAPACAĞINI YAPTI...

KOCASINDAN KURTULACAĞIM VE ONUNLA EVLENECEĞİM.

URİYA'YI SAVAŞLARDAN GERİ ÇAĞIRDI...

SEVGİLİ DOSTUM HAKKINDA ÇOK ŞEY DUYDUM!

?

VE ONA GENERAL YAKUP'A İLETİLMEK ÜZERE BİR MEKTUP VERDİ.

MEKTUBA BAKMACA YOK!

MEKTUPTA ASLINDA 'HİTİTLİ URİYA'NIN İCABINA BAK' DİYORDU.

NE DİYOR EFENDİM?

BU DA BİZİ CELLAT SANDI HERHALDE...

BOŞVER!

HIŞIRT

YAKUP URİYA'YI BAZI ADAMLARIYLA BİRLİKTE KUŞATTIKLARI ŞEHRİN SURLARINA GÖNDERDİ.

SAVUNUCULAR ARALARINDA URİYA'NIN DA BULUNDUĞU ASKERLERİN İCABINA BAKTILAR.

KRALA MÜJDEMİ İSTEDİĞİMİ SÖYLE...

ÖLDÜ! ÖLDÜ!

UYGUN BİR MATEM DÖNEMİNDEN SONRA DAVUT BATŞEBA İLE EVLENDİ AMA ÇOCUKLARI ÖLDÜ. TANRI'NIN ONLARI CEZALANDIRDIĞI SÖYLENDİ. TEKRAR DENEDİLER VE İKİNCİ GAYRETLERİ SONUÇ VERDİ. **SÜLEYMAN** ADINI VERDİKLERİ BİR OĞULLARI OLDU.

KÜÇÜK BİR OĞLAN, NE KADAR **AKILLI**.

ALFABE KENAN'DA EN AZINDAN İKİ KERE İCAT EDİLMİŞTİ. SEMİT BAKIR MADENCİLERİ TARAFINDAN BULUNAN BİR ALFABE DIŞINDA ZAMAN İÇİNDE DİĞER ALFABELER YOK OLDU. BU 22 HARFLİ TEMELİ **MISIR HİYEROGLİFLERİNE** DAYANAN YAZI TÜM ÇAĞDAŞ ALFABELERİN ATASIDIR.

HA, HA. YAZMA OYUNU OYNAYAN KÖLELERE BAK!

UYGARLIĞI ANLAYACAK KAPASİTELERİ VARMIŞ GİBİ OYUN OYNAYAN AKILSIZLAR...

ASLINDA YAZI SİSTEMİMİZ **GİZLİ HABERLEŞMEYİ** SAĞLAMAK ÜZERE İCAT EDİLMİŞTİR.

BUGÜN ÇOK İLGİNÇ BİR MEKTUP ALDIM. 'GÜNEŞLE BİRLİKTE AYAKLANIYORUZ' YAZIYOR. BUNUN TARİHİ ÖNEMİNİ KAVRAMIŞSINIZDIR HERHALDE...

MESAJ ALINDI!

DAVUT'UN ORDULARI FİLİSTİNLİLERİ BASTIRIP KOMŞU KRALLIKLARIN HEPSİNİ HARACA BAĞLAYINCA SÜLEYMAN'IN ÇOCUKLUĞUNDA İSRAİL SARAYI ZENGİNLEŞTİ. BÖYLECE SÜLEYMAN BABASINDAN FARKLI OLARAK SERVET, GÜÇ, DİPLOMASİ VE **SARAY ENTRİKASINA** AŞINA BÜYÜDÜ.

ÜVEY KARDEŞİ **AMNON**'UN ÜVEY KIZ KARDESİ **TAMAR**'A TECAVÜZ ETTİĞİNİ GÖRDÜ.

DİĞER ÜVEY ERKEK KARDEŞİ **ABŞALOM**'UN BUNUN İNTİKAMINI ALMAK İÇİN **AMNON**'U ÖLDÜRDÜĞÜNÜ GÖRDÜ.

BİRKAÇ YIL SONRA **ABŞALOM**'UN DAVUT'A KARŞI BİR İSYANA LİDERLİK ETTİĞİNİ GÖRDÜ.

DAVUT'UN MUHTEŞEM ADAMLARININ İSYANI NASIL BASTIRDIKLARINI VE KAÇAN ABŞALOM'UN BAŞINI BİR AĞACA NASIL KISTIRDIĞINI GÖRDÜ.

VE GENERAL YAKUP'UN ONUN PARAMPARÇA EDİLMESİNE NASIL YARDIM ETTİĞİNİ...

KRAL DAVUT'UN OGLUNUN YASINI NASIL TUTTUĞUNU VE YAKUP'UN KIZGINLIĞINI GÖRDÜ.

AYAKLANMALAR SIRASINDA YEHUDA VE BÜNYAMİN KABİLELERİNİN DAVUT'A SADIK KALIRKEN DİĞERLERİNİN ŞAUL HANEDANI'NIN YANINDA YER ALMALARIYLA **KRALLIĞIN ESKİSİ GİBİ BÖLÜNDÜĞÜNÜ** GÖRDÜ.

DAVUT YAŞLILIK GÜNLERİNİ KRALLIĞI BİR ARADA TUTMAK İÇİN MÜCADELE EDEREK GEÇİRDİ. HATTA FİLİSTİNLİLER BİLE YENİDEN BAŞ KALDIRDI!

SÜLEYMAN TÜM BUNLARI GÖRDÜ...

DAVUT TİTREYEREK ÖLÜM DÖŞEĞİNDE YATARKEN DANIŞMANLARI ONU GÜZELLER GÜZELİ **ABİŞAG**'LA ISITMAYA ÇALIŞTILAR. OĞULLARI TAHTA GÖZ DİKMEYE BAŞLAMIŞLARDI.

BU DAHA ÖNCELERİ HER ZAMAN İŞE YARARDI!

ADONİJAH (LORD JAH) SÜLEYMAN'IN YOKLUĞUNDA KENDİ TAÇ GİYME TÖRENİNİ DÜZENLEDİ.

BU SIRADA BATŞEBA ÖLMEK ÜZERE OLAN KRALA OĞLUNU KAYIRMASI İÇİN YALVARDI.

BENİM HAYATIMA DEĞER VERİYORSANIZ EFENDİM.

GURGLEDY

"EVET" DEDİ!

ZIRT

RAHİPLER, NEBİLER (ERMİŞLER) VE MUHTEŞEM ADAMLAR DAVUT'UN BUNU KUTSADIĞINI İLERİ SÜREREK SÜLEYMAN'I KRAL İLAN ETTİLER VE ÇOK BÜYÜK BİR GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ YAPTILAR. BUNU GÖRÜNCE ADONİJAH'NIN YANDASLARI KAÇTILAR.

BEN ALAYIM BUNU!

ADONİJAH MERHAMET DİLENDİ VE SÜLEYMAN DEDİ Kİ:

EĞER KENDİSİNİN DEĞERLİ BİR İNSAN OLDUĞUNU KANITLARSA BİR TEK SAÇ TELİ BİLE TOPRAĞA DÜŞMEYECEK!"

AMA DAVUT ÖLÜR ÖLMEZ SÜLEYMAN RAKİBİNİ ÖLDÜRTMEK İÇİN BİR BAHANE BULDU.

ABİŞAG'I İSTEDİ, KRALLIĞI İSTESEYDİ BARİ.

ADONİJAH'NIN DOSTLARI DA YOK EDİLDİLER. ESKİ GENERAL YAKUP DA TAPINAK SUNAĞINI TUTARKEN ÖLDÜRÜLDÜ.

TAMAM MI?

PÖKE

SONRA SÜLEYMAN ÜNLÜ BİR HİKAYE UYDURDU: **AYNI BEBEĞİN** ANNESİ OLDUKLARINI İLERİ SÜREN İKİ KADIN DAVALARINI SÜLEYMAN'IN ÖNÜNE GETİRDİLER. SÜLEYMAN ÇOCUĞUN İKİYE KESİLMESİNİ ÖNERDİ.

KADINLARDAN BİRİ BUNA RAZI OLDU, DİĞERİ BEBEĞİNİN KESİLMESİNDENSE ONU DİĞERİNE VERMEYE RAZI OLDU. SÜLEYMAN BEBEĞİNİ KESTİRMEYEN KADININ **GERÇEK ANNE** OLDUĞUNU SÖYLEDİ.

BU HİKAYEYİ DUYAN TÜM İSRAİL **TİTREDİ**. NEDEN TİTREDİ?

SİZE KÜÇÜK BİR SIR VERECEĞİM. BU HİKAYE POLİTİK BİR MESELEDİR. İPUCU VEREYİM:

HİKAYENİN ASLI: TAHTIN **GAYRİMEŞRU** VELİAHTI SÜLEYMAN İÇ SAVAŞLA KRALLIĞI PARÇALAMAYA HAZIRDI. ADONİJAH'NIN AİLESİ ŞAUL SÜLALESİ İSRAİL'İN PARÇALANDIĞINI GÖRMEKTENSE TAHTTAN VAZGEÇMELİDİR. ŞİMDİ TİTREMELERİNİN BİR ANLAMI OLDU MU?

BÖYLECE SÜLEYMAN İSRAİL'İN EN GÜÇLÜ KRALI OLDU VE AYNEN SAMUEL'İN ÖNCEDEN YAPTIĞI GİBİ AĞIR VERGİLER KOYDU. SAVAŞ ARABALARI BİRLİKLERİNİ GÜÇLENDİRDİ, YÜZLERCE EŞ ALDI VE YABANCI TANRILARA TAPTI!

BİRKAÇ NEBİ ONUN HÜKÜMDARLIĞINI REDDETTİ AMA BUNDAN BİR ŞEY ÇIKMADI. EN AZINDAN BİR SÜRE İÇİN...

SONRA SÜLEYMAN'IN İNŞAAT PROJELERİ BAŞLADI. MODERN TİRE LİMAN KENTİNİN KRALI HİRAM İLE BİR ANLAŞMA YAPTI.

HİRAM SEN MİSİN?

YOK BENİM MERAM! HO, HO.

BU SALAGA KİM ÇAĞDAŞ DEDİ Kİ?

SÜLEYMAN HİRAM'IN KERESTELERİNİ KESMEK İÇİN ONA İŞÇİ VERDİ. HER DEFASINDA 10.000 İŞÇİ...

IHHIII. AYNEN MISIR GİBİ!

SUS!

HİRAM İSE TİRE GEMİLERİNİ, MİMARLARI, MÜHENDİSLERİ, METAL İŞÇİLERİNİ, FİL DİŞİ OYMACILARINI VS. SAĞLADI (BU TİRELİ UZMANLARLA KENDİLERİNDEN DAHA AZ BİLGİLİ OLAN ULUSLAR İÇİN ÇALIŞIRLARKEN TEKRAR TEKRAR KARŞILAŞACAĞIZ).

?

CHING CHING CHING

ESKİ İNSANLARIN BİLİMSEL YETENEKLERİNİN BİR ÖLÇÜSÜ, BİR DAİRENİN ÇEMBERİNİN ÇAPINA ORANININ **Pİ** SAYISINI VEYA 3.14159'U HESAP ETMİŞ OLMALARIDIR. MISIRLILAR BUNU 256/81 VEYA 3.16049... OLARAK BULDULAR, BABİLLİLER 3 1/8'İ VE 3,125'İ KULLANDILAR.

ÖZELLİKLE BABİLLİLER TEORİK MATEMATİKTE ÇOK İYİYDİLER.

1/60 ŞEKEL AĞIRLIĞI ÇIKAR, 5/360 EKLE VE BANA 37/360 KOYUN BORÇLUSUN!

KOÇ CİNSİNDEN HESAPLASAK?

MISIR VE BABİL UYGARLIKLARININ ÇÖKÜŞÜ SIRASINDA YAZILMIŞ OLAN İNCİL'DE, SÜLEYMAN'IN TAPINAĞINDA ÇEVİRİSİ 30 KUBİT, ÇAPI 10 KUBİT OLAN YUVARLAK DEV BİR KAZANDAN SÖZ EDİLİR – Pİ SAYISI **3** OLARAK HESAPLANMIŞTIR.

HEY, BUNUN İÇİN YABANCI DANIŞMANLARA YAPTIRDIM.

EN **AKILLICA** HAREKET EFENDİM

SONUÇTA SÜLEYMAN İÇİN BÜYÜK BİR SARAY VE YEHOVA İÇİN BİRAZ DAHA KÜÇÜK BİR TAPINAK YAPILDI. (SÜLEYMAN'IN HAREMİ DAHA BÜYÜKTÜ) BU HARİKA ORTAMDA KRAL BARIŞ İÇİNDE HÜKÜM SÜRÜYOR, YABANCI SOYLULARI KABUL EDİYOR VE NAM SALAN AKILLI MESELELERİNİ DİLE GETİRİYORDU.

PARÇALANAN KRALLIK

SÜLEYMAN'IN HÜKÜMDARLIĞI SIRASINDA PROTESTOLAR BASTIRILMIŞTI. AMA ÖLÜMÜNDEN SONRA OĞLU **REHOBOAM**'IN TAÇ GİYME TÖRENİNE MEMNUN OLMAYAN İNSANLAR YAĞDI.

MISIR'DA SAKLANDIĞI YERDEN GELEN SÖZCÜLERİ **JEROBOAM** KRALIN KARŞISINA DİKİLDİ.

DANIŞMANLARIYLA GÖRÜŞTÜKTEN SONRA REHOBOAM TARİHİ CEVABINI VERDİ.

BUNA JEROBOAM AYNI SERTLİKTE BİR CEVAP VERDİ:

İLK ÖNCE REHOBOAM BUNU CİDDİYE ALMADI AMA BAŞ VERGİ MEMURU TAŞLANARAK ÖLDÜRÜLÜNCE ACELEYLE KUDÜS'E DÖNDÜ.

KRALIK YİNE İKİYE BÖLÜNDÜ. BU SON SEFER OLDU ZATEN. REHOBOAM KUDÜS'TEN KÜÇÜK BİR TOPRAK PARÇASI OLAN **YEHUDA**'YI, JEROBOAM İSE İSRAİL'İN GERİYE KALANINI YÖNETİYORDU.

Tire
İSRAİL
Samara
Kudüs
Filistin
JUDAH
← Mısır

SÜLEYMAN'IN BİRÇOK DOSTU, ÖZELLİKLE DE **RAHİPLER,** İSRAİL'DEN YEHUDA KRALLIĞI'NA KAÇMAK ZORUNDA KALDILAR.

BUNDAN DOLAYI DA BURASI **YAHUDİ DİNİNİN** MERKEZİ HALİNE GELDİ. DİNE DE YAHUDİLİK DENİLDİ. İSRAİL'DE NELER OLDUĞUNU KISA BİR SÜRE SONRA GÖRECEĞİZ...

BU SIRADA YENİDEN GÜÇLENEN **MISIR** BU BÖLÜNMEDEN YARARLANARAK EN YAKIN KOMŞUSU OLAN YEHUDA'YA SALDIRDI.

REHOBOAM AKILLI DAVRANARAK TESLİM OLDU VE FİRAVUN SÜLEYMAN'IN BÜYÜK SERVETİNİ ELE GEÇİRDİ.

İHTİYACIM OLDUĞUNDA AKREPLERİM NEREDE?

FAKİRLEŞMESİNE RAĞMEN YEHUDA KRALLIĞI MISIR'IN KORUMASI ALTINDA OLDUKÇA RAHATTI VE SÜLEYMAN'IN SÜLALESİ TAHTTA KALDI. BU ARADA İSRAİL'DE İŞLER PEK DÜZGÜN GİTMİYORDU...

JEROBOAM'IN ÖLÜMÜNDEN SONRA (YAKLAŞIK MÖ 915) TÜM MİRASÇILARI **BAAŞA** ADINDAKİ BİR İSYANCI TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

ÇÖTT

BAAŞA'NIN MİRASÇILARI SAVAŞ ARABALARI YÜZBAŞISI OLAN **ZİMRİ** TARAFINDAN DOĞRANDI. ZİMRİ BİR HAFTA İKTİDARDA KALDI.

KÜT

ZİMRİ'Yİ **OMRİ** DEVİRDİ VE SARAYI DA YAKTI.

GÜMBÜRT

OMRİ YAŞAMININ SONUNA KADAR TAHTTA KALDI VE TAHTINI OĞLU **AHAB**'A BIRAKTI.

ASUR'UN YÜKSELİŞİ

BU SIRADA FIRAT NEHRİ'NİN ÖTESİNDE BABİL'İN KUZEYİNDEKİ TEPELERDE **ASUR KRALLARI, ASUR İMPARATORLUĞU**'NU KURMAK İÇİN FETİHLERE BAŞLAMIŞLARDI.

ASUR
Fırat Nehri
Babil
Kudüs
Mısır

ASURLULAR SÜMER İLE BABİL'İN DİNİNİ, EDEBİYATINI VE BİLİMİNİ DEVRALMIŞLARDI. BUNLARA KENDİLERİNE AİT BAZI TUHAF DÜŞÜNCELERİNİ EKLEMİŞLERDİ.

ETKİN YÖNETİCİLERDİ. HABERCİLERİN İŞİNİ VE YENİ FETİHLERİ KOLAYLAŞTIRAN **TAŞ DÖŞELİ YOLLARI** VARDI.

SİHİRLİ SÖZCÜKLERE MERAKLI OLAN ASUR RAHİPLERİ, OLDUKÇA İLERLEMİŞ OLAN TIBBIN BÜYÜCÜLÜK DÜZEYİNE GERİLEMESİNE NEDEN OLDULAR. TIP OKULLARI NASILDI ACABA...

HAYDİ SINIF BAŞTAN ALIYORUZ!

EĞER DOKTOR SİYAH BİR DOMUZ GÖRSE HASTA ÖLÜR... EĞER DOKTOR BEYAZ BİR DOMUZ GÖRÜRSE HASTA YAŞAR VS.

BU HASTA BİR ASURLUNUN NEDEN DOKTORA GİTMEK YERİNE KAPISININ ÖNÜNDE DURUP ÖNERİDE BULUNMAK İSTEYEN HERKESİ DİNLEDİĞİNİ AÇIKLIYOR.

BURNUNU KESELİM DERİM!

AMA AYAKLARIM AĞRIYOR!

BOŞ VER AYAKLARINI ŞİMDİ! BURNUNU KESELİM!

İKİNCİ BİR GÖRÜŞ ALDI MI?

İLK GÖRÜŞ

AMA ASURLULAR **SAVAŞ** KONUSUNDA USTAYDILAR. VAY HALİNE ONLARI KÜÇÜMSEYENLERİN!

HMM! ASURLULAR... İMPARATORLUĞA HEVESLENEN YENİ BİR ORDU...

KAFALARINI BİZİM DUVARLARA VURARAK KIRMAYA MAHKUMLAR DİĞERLERİ GİBİ...

ASURLULAR KORUNAN ŞEHİRLERİ ALMAK İÇİN **KORUMALI KOÇ BAŞLARINI VE KULELERİ** GELİŞTİRMİŞLERDİ.

OF! YAVAŞ!

YÜT

ZAFERDEN SONRA ASURLULAR MAĞLUPLARI SİSTEMATİK BİR ŞEKİLDE **YAKAR, DERİLERİNİ YÜZER, KAFALARINI KESER, KAZIĞA GEÇİRİR VE KELLELERİNDEN YIĞINLAR** YAPARLARDI.

SONRA DA BUNU AYRINTILARI İLE **ANLATIRLARDI...**

AMANIN! KORKUNÇ! FECİ! VAH VAH!

ASUR KRALI OLMAK ZOR İŞTİ HERHALDE!

BUGÜN NE YAPSAK? DERİ Mİ YÜZELİM, KAMÇILAYALIM MI, PARÇALAYALIM MI, KAZIĞA MI OTURTALIM. YOKSA TASMA TAKIP KÖPEK KULÜBESİNE Mİ KAPATALIM?

DOĞUDA ASUR'UN YÜKSELMESİYLE YEHUDA, İSRAİL, ŞAM, TİRE VS. KRALLARI BİRDEN ANLAŞMAZLIKLARINI BİR YANA BIRAKIVERDİLER.

SEVGİLİ DOSTLARI!

GOMBORT

BU KOALİSYON MÖ 853 YILINDA KARKAR SAVAŞI'NDA ASURLULARI GEÇİCİ OLARAK DURDURMAYI BAŞARDI.

Fırat Nehri
Tire
Şemane
Kudüs

AMA BU İSRAİL'E DOLAYLI OLARAK ÇOK PAHALIYA PATLADI.

25 YIL ÖNCE KRAL AHAB BİR FENİKE/TİRE PRENSESİ OLAN **YEZAVEL** İLE EVLENEREK BİR İTTİFAKI SAĞLAMLAŞTIRMIŞTI.

AŞK İTTİFAKI, DEĞİL Mİ SEVGİLİM?

HEE HO HURK

AMA YEZAVEL **KENDİ TANRISI** TİRE'NİN **BAAL**'INA (LORDUNA) ÇOK SADIKTI.

TATLIM, SEN, BENİM TANRIMA TAPINMADIĞIN HALDE BENİ KENDİ TANRINA TAPINMAYA ZORLAYACAK BİR TAŞ FIRIN ERKEĞİ DEĞİLSİN, **DEĞİL Mİ?**

HEE HO

AHAB, MUNİS BİR ADAM OLDUĞUNDAN BAŞKENTİ SAMİRİYE'DE KARISININ TANRISI İÇİN BİR TAPINAK YAPTIRDI.

HMMM TIPKI KUDÜS'TEKİ YEHOVA TAPINAĞI'NA BENZİYOR!

AYNI MİMAR!

BAAL VE YEZAVEL BAŞTA **İLYAS** OLMAK ÜZERE RAHİPLER TARAFINDAN LANETLENDİ. İLYAS FELAKETLERİ HABER VERİYORDU.

İSRAİL TANRISI YAŞADIKÇA **3 YIL** BOYUNCA YAĞMUR YAĞMAYACAKTIR!

BAAL

BAAL

BAAL

YAĞMURLAR KESİLİNCE YEZAVEL YEHOVA RAHİPLERİNİ SUÇLADI VE ONLAR DA ÇÖLE ÇEKİLDİLER.

KURAKLIK UZADIKÇA İLYAS'IN NAMI DA ARTTI. KARGALARIN ONU BESLEDİĞİ VE ÖLÜLERİ CANLANDIRDIĞI SÖYLENİYORDU.

ASLINDA O BİZİ BESLİYOR AMA NEYSE...

NABER

BAAL'E KARŞI

ÜÇ YILLIK KURAKLIKTAN SONRA AHAB SU ARARKEN İLYAS BİRDEN KARŞISINA ÇIKTI.
BU LANET KURAKLIĞIN SORUMLUSU SEN DEĞİL MİSİN?
HAYIR! BUNU KANITLAYACAĞIM!

BAAL RAHİPLERİNİ BİR DÜELLOYA DAVET ETTİ.
450 TANESİ GELSİN! DOSTLARINIZI DA GETİRİN!!

BÜYÜK BİR KALABALIĞIN ÖNÜNDE İKİ SUNAK YAPILDI, ATEŞ İÇİN ODUN YIĞILDI, İKİ BOĞA KESİLDİ. İLYAS DEDİ Kİ:
SİZ TANRINIZIN ADINI ANIN, BEN YEHOVA'YA YAKARACAĞIM VE ATEŞİ YAKABİLEN GERÇEK TANRIDIR.

SABAH BOYUNCA BAAL RAHİPLERİ ATEŞ İÇİN DUA ETTİLER.

ÇIĞLIK ATTILAR, ULUDULAR, BIÇAKLARLA KENDİLERİNİ KESTİLER, AMA HİÇBİR İŞE YARAMADI.
ODUNLAR KAV GİBİ KURU! TÜH!

SIRA İLYAS'A GELİNCE O GARİP BİR ŞEY YAPTI:
ODUNLARIN ÜZERİNE SU DÖKÜYOR! SUYU NERDEN BULDU Kİ?
SU...
SU...

İLYAS ODUNLAR SIRILSIKLAM OLUNCAYA KADAR ÜÇ KOVA SU BOŞALTTI.
İSRAFIN BÖYLESİ!

SONRA İBRAHİM, İSHAK VE YAKUP'UN TANRISINI ÇAĞIRDI VE ODUNLAR ALEV ALDI! HALK YÜZÜSTÜ KAPAKLANDI.

O ZAMANDAN BERİ KUŞKUCULAR İLYAS'IN DÖKTÜĞÜNÜN GERÇEKTEN **SU** MU OLDUĞUNU MERAK ETMEKTEDİRLER, AMA O ZAMANLAR İNANANI ÇOKTU. İLYAS ONLARA BAAL RAHİPLERİNİ YAKALAMALARINI EMRETTİ...

DUR! KOL YENİNDE BİR ŞEY GİZLEMİŞTİ... SUYU NEREDEN BULDU HEM? DUR! DURUN!

AHAB'IN DEHŞET DOLU GÖZLERİNİN ÖNÜNDE YEZAVEL'İN DOSTLARI KILIÇTAN GEÇİRİLDİ.

HANGİ TANRIYA SIĞINSAK ŞİMDİ!.. KARIMA NE DİYECEĞİM?

AH AH UH

YAĞMUR BAŞLADIĞINDA İLYAS CANINI KURTARMAYA BAKTI.

NİYE Kİ?

ÖLDÜRÜLECEĞİNİ DÜŞÜNEREK PELERİNİNİ BİR TARLAYI SÜRERKEN KARŞILAŞTIĞI **ELYESA**'YA DEVRETTİ.

İSİM BENZERLİĞİ BELKİ ONLARI ŞAŞIRTIR...

ELYESA SIĞIRLARINI KESTİ, KOMŞULARINA YEDİRDİ VE İLYAS'IN PEŞİNDEN GİTTİ.

RAHİPLER KONUSUNDA SÖYLEDİKLERİMİN HEPSİNİ GERİ ALIYORUM!

MİŞ GİBİ SIĞIR YAHNİSİ!

ESKİ İSRAİLLİLERLE NEBİLERİ ARASINDAKİ GERGİN İLİŞKİLERİ ANLAMAK İÇİN KRALLARIN İKİNCİ KİTABINDAKİ BİR OLAYI, NEBİ ELYESA'NIN KALABALIK BİR ÇOCUK GRUBUNCA ALAYA ALINMASINI İRDELEYEBİLİRİZ.

HEY, KEL MİSİN YOKSA SİNA DAĞI'NI MI TAKLİT EDİYORSUN?

BİR **NEBİ** OLMALI, KAFASI **KRİSTAL BİR KÜRE** GİBİ!

ELYESA ONLARI TANRI ADINA LANETLEDİ. ORMANDAN İKİ DİŞİ AYI ÇIKTI VE 42 ÇOCUĞU PARÇALADI. (2. KRALLAR 2; 23-24)

BU HİKAYEYİ YAZARKEN AYILARIN ORTAYA ÇIKMADIĞI ZAMANLARDAN SÖZ ETME, TAMAM MI?..

ARADAN 15 YIL GEÇTİ VE İLYAS ÖLDÜ. AHAB'IN OĞLU **JORAM** İSRAİL'DE, TORUNU **AHAZİAH** DA YEHUDA'DA HÜKÜM SÜRÜYORDU. YEZAVEL HALA YAŞIYORDU. ARTIK BİR KRALİYET DANIŞMANI VE BÜYÜK BİR NEBİLER GRUBUNUN LİDERİ OLAN ELYESA, BAAL SORUNUNA KESİN BİR ÇÖZÜM BULMANIN ZAMANININ GELDİĞİNE KARAR VERDİ.

JEHU VE YANDAŞLARI İSRAİL'İN KUZEYİNDE KRAL AHAZİAH'NIN KRAL JORAM'I ZİYARET ETTİĞİ YERE GİTTİLER. GÖZETLEME KULESİNDEN NÖBETÇİ HABER VERDİ:

AHAZİAH DA ÖLDÜRÜLDÜKTEN SONRA JEHU, YEZAVEL'İ BULMAK İÇİN ŞEHİRE GİTTİ. YEZAVEL PENCEREYE ÇIKARAK DEDİ Kİ:

EFENDİSİNİ ÖLDÜREN ZİMRİ HUZUR BULDU MU? (BKZ SAYFA 187)

JEHU BAĞIRMAKLA YETİNDİ:

KİM BENDEN YANA? KİM?

İKİ, ÜÇ HAREM AĞASI BAŞLARINI PENCEREDEN DIŞARI ÇIKARDI VE JEHU'NUN EMRİYLE YAŞLI KRALİÇEYİ AŞAĞIYA ATTILAR.

JEHU'NUN SAVAŞ ARABALARI ELLERİ, AYAKLARI VE BAŞINDAN BAŞKA BİR ŞEY KALMAYINCAYA KADAR CESEDİ ÇİGNEDİLER.

"BU HİZMETKARI İLYAS TARAFINDAN DİLE GETİRİLEN YEHOVA'NIN SÖZLERİDİR: İSRAİL'DE BİR YERDE YEZAVEL'İN ETLERİNİ KÖPEKLER YİYECEKLER..."

SONRA AHAB'IN 70 ÇOCUĞUNA BAKAN YAŞLILARA HABER GÖNDERDİ: SAVAŞMALARINI VEYA KRALIN ÇOCUKLARININ KAFALARINI GÖNDERMELERİNİ İSTEDİ. YAŞLILARIN FAZLA DÜŞÜNMESİ GEREKMEDİ.

70 KAFA ŞEHİR KAPISINA İKİYE BÖLÜNEREK YIĞILDI.

AH, AH... ASURLULARLA REKABET EDEMEM...

HADIM EDİLMİŞ HAREM AĞALARININ MENŞEİ NEDİR? BİR KURAMA GÖRE IŞTAR'IN FANATİK TARAFTARLARI KENDİ ORGANLARINI CİNSELLİK TANRIÇASI İÇİN KURBAN EDERLERDİ. İKİNCİ BİR KURAMA GÖRE İSE HAKİMİYETLERİNDEKİ ERKEKLERİ TIPKI ÖKÜZLER GİBİ GÖREN KRALLAR GEREKTİĞİNDE ONLARI HADIM EDERLERDİ...

OLUMLU DÜŞÜNÜN! ARTIK KARI KIZ DERDİNİZ OLMAYACAK!

MENŞEİ NE OLURSA OLSUN KRALLAR TOMBUL, ŞEHVETSİZ, HADIM AĞALARININ SARAYDA ÖZELLİKLE **HAREM AĞASI** OLARAK İŞE YARADIKLARINI GÖRDÜLER.

HAREM AĞASINA NE YAPIYORSUN?

TATLIM **SOKAK KEDİSİ** BİLE KULAKLARININ ARKASININ KAŞINMASINI SEVER!!

AHAB'IN HİZMETKARLARININ, RAHİPLERİNİN VE SAVAŞ ERKANININ, AHAZİAH'NIN 42 ERKEK KARDEŞİNİN İCABINA BAKAN JEHU, MANALI BİR DİZE DİLE GETİREREK, GÖZÜNÜ **BAAL**'E ÇEVİRDİ.

AHAB BAAL'A BİRAZ HİZMET ETTİ. AMA **JEHU** ONA **ÇOK** HİZMET EDECEK!

BAAL'E BÜYÜK BİR KURBAN VERİLECEĞİNİ İLAN ETTİ. BAAL'İN RAHİPLERİ, NEBİLERİ VE TAPINANLARINDAN HİÇ BİRİ BUNU KAÇIRMAK İSTEMEDİ.

KURBANLIK KOYUN GİBİ DOLUŞTULAR...

TAPINAK AĞZINA KADAR DOLUNCA, JEHU'NUN ASKERLERİ KAPIYI KAPAYIP SÜRGÜLEDİLER.

ÇAT KLUNK

BİNANIN ÇEVRESİNE NÖBETÇİLER DİKİLDİ VE İÇERİDEKİLERİN HEPSİNİN CANINA KIYILDI.

AHHH OFF

ZINK ÇOT

DIŞARI ÇIKAN OLURSA SİZİ GEBERTİRİM...

BAAL'İN HEYKELLERİ YAKILDI, TAPINAK YIKILDI VE UMUMİ TUVALETE DÖNÜŞTÜRÜLDÜ. BÖYLECE İSRAİL'DE BAAL'E TAPINANLARIN SOYU TÜKENDİ. EN AZINDAN BELLİ BİR SÜRE İÇİN...

OHHH, BAAL'E BİR ADAK.

PORTRESİ OLAN TEK İSRAİL KRALI, ASUR KRALI III. ŞALMANESER'İN ÖNÜNDE EĞİLEN JEHU'NUNKİDİR (MÖ 830 CİVARI).

ACIMASIZLIĞINIZA HAYRANIM...

SON MU?

İSRAİL ZAMAN İÇİNDE JEHU'NUN ETKİSİNİ SİLEBİLDİ VE HATTA MÖ 750'LERDE BİR **ALTIN ÇAĞ** YAŞANDI. YENİ YASALAR YAZILDI VE ESKİ HİKAYELER YENİDEN ANLATILDI...

...BU SIRADA NEBİ **AMOS** FAKİRLİĞİN ORTASINDA LÜKSÜ LANETLİYORDU (ALTIN ÇAĞLARDA HEP OLUR BU!).

SONRA MÖ 740'LARDA ASURLU BİR VERGİ MEMURU TİRE'DE ÖLDÜRÜLDÜ.

ASUR ORDUSU GELDİ, MEŞHUR KATLİAMLARI YAPTILAR VE GÜÇ GÖSTERİSİNDE BULUNMAK İÇİN KUZEY İSRAİL'E GİRDİLER.

OLAĞANÜSTÜ DURUM VERGİSİ OLARAK KİŞİ BAŞINA 50 ŞEKEL TOPLAYAN KRAL MENAHEM ASURLULARA BU PARAYI ÖDEYEREK ONLARI BİR SÜRE UZAK TUTABİLDİ.

...ANCAK ANİDEN FAKİRLEŞEN HALK AYAKLANDI. 5 YIL SONRA ASURLULAR BUNU BASTIRMAK İÇİN GERİ GELDİLER!

ASURLULAR HER GELDİKLERİNDE ONBİNLERCE İSRAİLLİ'Yİ ÜLKEDEN ÇIKARARAK YAKLAŞIK 1500 KM UZAĞA, ASUR'UN KUZEYİNE YERLEŞTİRDİLER. SONUNDA MÖ 722'DE BAŞKENT SAMİRİYE DE DÜŞTÜ. 27.290 KİŞİ SÜRGÜNE GÖNDERİLDİ VE BÖYLECE İSRAİL KRALLIĞI SONA ERDİ. SÜRGÜNE GÖNDERİLEN HALK, **İSRAİL'İN KAYIP ON KABİLESİ** OLARAK ANILMAYA BAŞLANDI.

NEREDEYİZ?

KAYBOLDUK.

TIPKI BÜYÜK GÖÇ GİBİ!

BU KOMİK **DEĞİL!**

ASURLULAR ONLARIN YERİNE İMPARATORLUĞUN BAŞKA BÖLGELERİNDEN AYNI SAYIDA İNSAN YERLEŞTİRDİLER.

ŞİMDİ... BABİLLER ŞURAYA GİTSİN; HİTİTLERİN BİR KISMI DA ŞURAYA... VE HMMM, EVET, BİR YERLERDE BİR HATA VAR... BANA BABİLLİ BİR MATEMATİKÇİ BULUN.

YENİ GELENLER KENDİ DİNLERİNİ BAZI İSRAİL MENŞEİLİ İNANIŞLARLA BİRLEŞTİRDİLER. SONRA **SAMARİTLER** OLARAK ANILMAYA BAŞLADILAR. BU İLK İBRANİ **MEZHEBİYDİ.** YEHUDA HALKI ŞAŞKINDI!!!

AMAN TANRIM! ÇOCUK KURBAN EDİYORLAR!

BARBARLAR! BİZ BUNU 600 YILDAN BERİ YAPMIYORUZ!

EN İYİ SAMARİT BUYSA...

İSRAİL'İN FELAKETİNE TANIK OLAN YEHUDALI NEBİ **İSAİAH** ŞÖYLE YAZIYORDU; "İNSANLARIN KALPLERİ ORMANDA RÜZGARDAN SALINAN AĞAÇLAR GİBİ TİTRİYORDU..."

...VE YEHUDA KRALI ASUR KRALINA ARMAĞANLAR VERİYORDU!

AMA ASURLULAR ZAYIFLAMAYA YÜZ TUTTUKLARI ANDA YEHUDA LİDERLERİ MISIRLILARLA PLANLAR YAPMAYA BAŞLADILAR...

...BÖYLECE MÖ 701'DE ASURLULAR YEHUDA'NIN BÜYÜK BİR KISMINI YAKIP YIKTILAR. 200 BİN ESİR ALDILAR VE KUDÜS'Ü KUŞATTILAR. İSAİAH ŞÖYLE DEDİ:

ASURLULAR SALGIN HASTALIKLARDAN ETKİLENİNCE KUŞATMAYI KALDIRDILAR. KUDÜS BİR MUCİZE SAYESİNDE KURTULDU. BU HERKESİ ÇOK ETKİLEDİ.

YIKILMAYA YÜZ TUTMUŞ YEHUDA KRALLIĞI MÜTTEFİKLERİNİ DİKKATLE SEÇEREK 100 YIL DAHA AYAKTA KALDI. HATTA VARLIĞINI MÖ 612'DE BABİL'İN FETHETTİĞİ ASUR İMPARATORLUĞU'NDAN DAHA UZUN SÜRDÜRDÜ.

BÖYLECE SONUNDA YEHUDA'YI ELE GEÇİRENLER ASURLULAR DEĞİL BABİLLİLER OLDU. MÖ 597'DE İMPARATORLUK KURUCUSU **NEBUKADNEZAR** (NAMI DİĞER BUHTÜNNASR) KUDÜS'Ü ALDI VE ÜST SINIFTAN 200.000 KİŞİYİ BABİL'E GÖNDERDİ. GERİYE KALANLARIN BAŞINDA KUKLA BİR LİDER OLAN **ZEDEKİAH**'I BIRAKTI.

GİT GEL BAŞIMIZ DÖNDÜ ARTIK!.

AMA ZEDEKİAH MÖ 586'DA BİR AYAKLANMA DÜZENLEYİNCE "NEBU" GERİ GELDİ VE ZEDEKİAH'IN OĞULLARINI GÖZÜNÜN ÖNÜNDE ÖLDÜRTTÜ.

AMANIN! BU NE ZALİMLİK.

DUR DAHA NELER GÖRECEKSİN... GÖREMEYECEKSİN DAHA DOĞRUSU...

SONRA ZEDEKİAH'IN GÖZLERİNİ OYDURTTU. BU BÖLÜMDEKİ SON ŞİDDET OLAYI BU, SÖZ VERİYORUM.

BU NEREDEN AKLINIZA GELDİ EFENDİM?

CÜNEYT ARKIN FİLMİ İZLEDİN Mİ HİÇ?

YAAA

İSYANCILARIN BİR ÇOĞU MISIR'A KAÇARKEN NEBUKADNEZAR BİRKAÇ BİN ESİRİ BABİL'E GÖTÜRDÜ.

BU ESİRLERİN ÖZGÜRLÜKLERİNE KAVUŞACAKLARINI ÖNCEDEN HABER VEREN ÜNLÜ DUVARDAKİ EL YAZISINA DAHA 70 YIL VARDI. İŞİN GARİBİ, ONLARA KENAN'I VAAT EDEN AMA BUNUN YERİNE BABİL'İ VEREN BİR TANRIYA TAPIYORLARDI HALA.
BU DUVAR YAZISINA NE DİYORSUN 'MENE, MENE, TEKEL, UPHARSİN?'
HMM, MENEMEN FALAN DİYOR, OMLET TARİFİ OLMASIN?
BABİL'İN SURLARI... LOY LOY
AZ SONRA: İRAN ŞAHI VE YUNANLILAR!!

SON BÖLÜMDE YAHUDİLERİ BABİL'DE BIRAKMIŞTIK. BU BÖLÜMDE **YUNANLILARI** GÖRMEK İÇİN GERİYE GİDECEĞİZ.

BUNU YAPARKEN, AHEM... KAÇINAMAYACAĞIMIZ BAZI KONULAR VAR... **BİLİYORSUNUZ İŞTE...**

CİNSELLİK – BUNU ELE ALMAK ZORUNDAYIZ... BU HER ZAMAN ÖNEMLİDİR AMA BİRÇOK TARİH KİTABINDA BUNA YER VERİLMEZ... ŞAŞIRTICI BİR ŞEY ASLINDA... AMA MUHAFAZAKARLAR VE PORNO SATICILARI ARASINDA NASIL BİR DENGE KURACAĞIZ... ÇOK ZOR, ÇOK.

SAYIN OKUYUCULARIM İLERDEKİ SAYFALARDA **DUYARLILIĞINIZI ZEDELERSEM** ŞİMDİDEN ÖZÜR DİLİYORUM...

AMA YUNANLI HANIMLARIN BOĞALARLA VE KUĞULARLA YATMASI VEYA ISPARTALI SAVAŞÇILARIN GENÇ OĞLANLARI SEVMESİ BENİM SUÇUM DEĞİL! YA DA BÜYÜK BİR SANAT AKIMININ UYGUNSUZ BİR GEÇİT TÖRENİ İLE BAŞLAMIŞ OLMASI... BEN MASUMUM!

HAYIR... TABİİ Kİ, HAYIR... YUNANLILAR YÜZÜNDEN NE HALLERE DÜŞTÜK...

5. BÖLÜM

BEYİN VE BRONZ

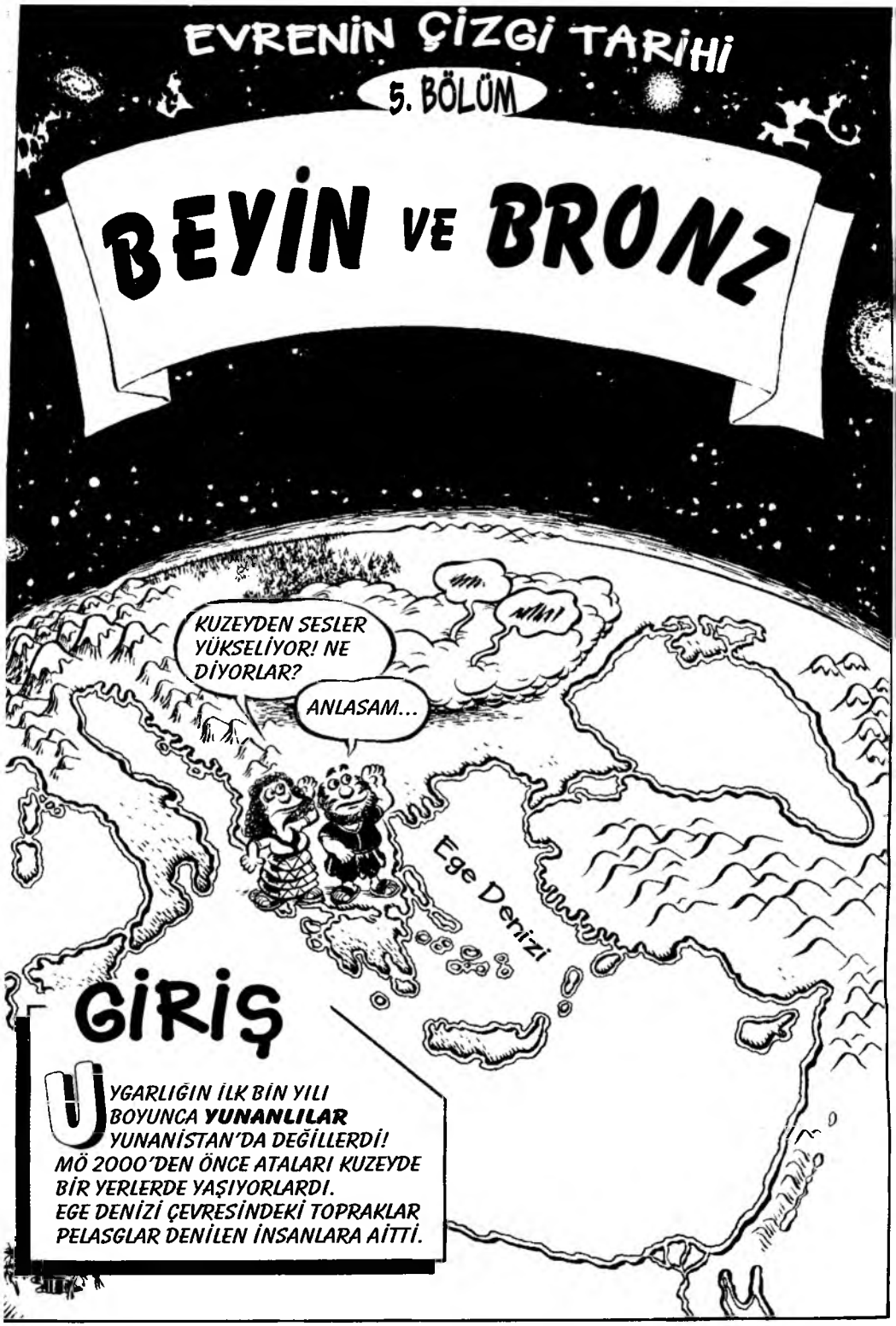

GİRİŞ

UYGARLIĞIN İLK BİN YILI BOYUNCA **YUNANLILAR** YUNANİSTAN'DA DEĞİLLERDİ! MÖ 2000'DEN ÖNCE ATALARI KUZEYDE BİR YERLERDE YAŞIYORLARDI. EGE DENİZİ ÇEVRESİNDEKİ TOPRAKLAR PELASGLAR DENİLEN İNSANLARA AİTTİ.

PELASG TOPRAKLARI EGE DENİZİNDEKİ SAYISIZ ADAYI DA İÇERİYORDU. ARKEOLOGLAR BURALARDA ANA KARADAN GETİRİLMİŞ ÇİFTLİK HAYVANLARININ KALINTILARI DA DAHİL OLMAK ÜZERE TAŞ DEVRİ YERLEŞİM MERKEZİ KALINTILARI BULMUŞLARDIR.
GİRİT
ZLİNK

DOMUZLARLA DENİZE AÇILAN PELASG ÖNCÜLERİNİ SAYGI İLE ANALIM!..

BU ADALARDAN EN BÜYÜĞÜ OLAN **GİRİT**'TE DOĞDU EGE UYGARLIĞI, GİRİT DİLİ ÇOKTAN UNUTULDU. BU NEDENLE GERÇEK TARİHİNİ YAZMAK MÜMKÜN DEĞİL, AMA MUHTEŞEM KALINTILAR VE HARABELER SAYESİNDE GÖZÜMÜZDE CANLANDIRABİLİRİZ.

YENİ EVİN DOMUZCUK!

OINK! GURGLE...

ULU TANRIÇA VE YILANLARI.

YUNUS BALIĞI DUVAR RESİMLERİ

SPİRALLER VE AHTAPOTLARLA BEZENMİŞ ÇANAK ÇÖMLEK

DÖNEMSEL DEPREMLER OLDUĞUNUN KANITLARI...

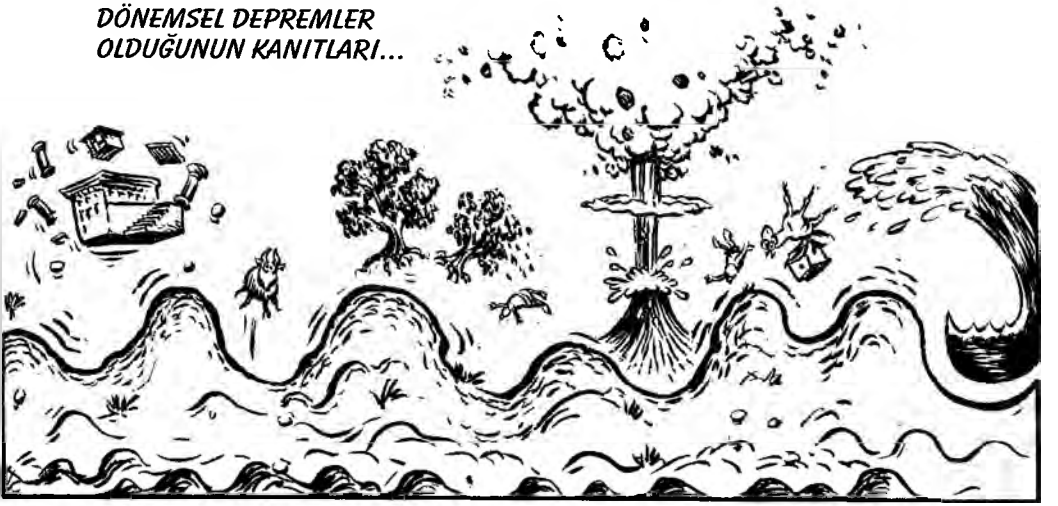

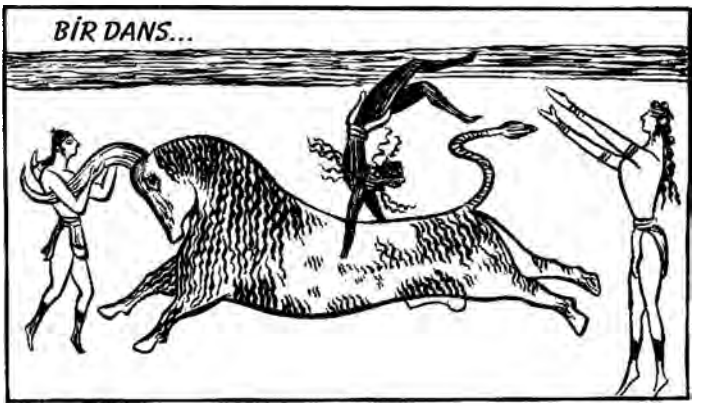

ANTİK YUNANLILAR, ATI İLK EHLİLEŞTİRMİŞ GÖÇEBE **HİNT-AVRUPALI** HALKLARIN BİR DALIYDI.

BİN YIL GÜNEYE GİDELİM!

TATİL İYİ GELECEK!

HER ZAMANKİ GİBİ İLK ATLILARI DURDURMAK MÜMKÜN DEĞİLDİ!!

BU İSTİLA YARI İNSAN YARI AT OLAN **CENTAURLARA (KENTAURLARA)** DAİR MİTLERİN ÇIKIŞINI AÇIKLAYABİLİR.

BİR GECEDE OLMADI, AMA MÖ 1400'LERDE YUNANLILAR DİLLERİNİ VE KÜLTÜRLERİNİ ÜLKEYE KABUL ETTİRDİLER, HATTA **GİRİT**'İ DE İŞGAL ETTİLER. PELASGLARIN **EZİLDİKLERİNİ** HİSSETTİKLERİNE KUŞKU YOKTUR. YUNANLILARIN KENDİLERİNİ KORUMAK İÇİN İNŞA ETTİKLERİ BU **DEVASA DUVARLARA** BAKIN! BU EN BÜYÜK ŞEHİRLERİ **MÖKENE**'NİN (**MİKEN**'İN) KAPISI.

YERLİLERDEN **TARIM SANATINI** ÖĞRENDİLER. ZEYTİN VE ÜZÜM YETİŞTİRDİLER...

BU SIRADA GİRİTLİLER AĞRILARI İÇİN AFYON YETİŞTİRİYORLARDI. BU BİR KAFASI DUMANLI TANRIÇA HEYKELİ.

EVVETT!

SONUNDA, **MÖ 1200**'LERDE TÜM UYGARLIK ALEVLER İÇİNDE YOK OLDU. SARAYLAR YIKILDI VE YANDI. BODRUMDA SAKLANAN FIÇILARDAKİ ZEYTİNYAĞI ALEVLERİ BESLEDİ!

HEY! **YANLIŞ TARAFA** GİDİYORSUN! NE **TAŞIYORSUN** ÖYLE?

SARIMSAK!

BU BİR YARATILIŞ MİTİ... BUNLAR HEP TUHAFTIR ZATEN... AMA **GERİLEME VE ÇÖKME** ZAMANLARINA GELDİĞİMİZDE EFSANELER DAHA İNANILIR OLUR! FAKAT DOĞRU **OLMASALAR** DA **BUNLARI UYDURAN İNSANLAR HAKKINDA** BİLGİ EDİNMİŞ OLURUZ!!

BİRKAÇ LANET!

ELİS KRALI, GİRİŞKEN **PELOPS**'LA BAŞLAR HER ŞEY. HİKAYEYE GÖRE PELOPS İLK ÖNCE ESKİ KRALIN ARABACISINA RÜŞVET VERİP SONRA ONU DENİZE ATARAK BİR SAVAŞ ARABASI YARIŞINDA TAHTI KAZANMIŞTI.

PELOPS'UN SOYUNDAN GELENLER O KADAR ÇOK ŞEHİRDE KRAL OLDULAR Kİ, YUNANİSTAN'IN GÜNEY YARISINI OLUŞTURAN MORA YARIMADASI'NA **PELOPONES** DENİR.

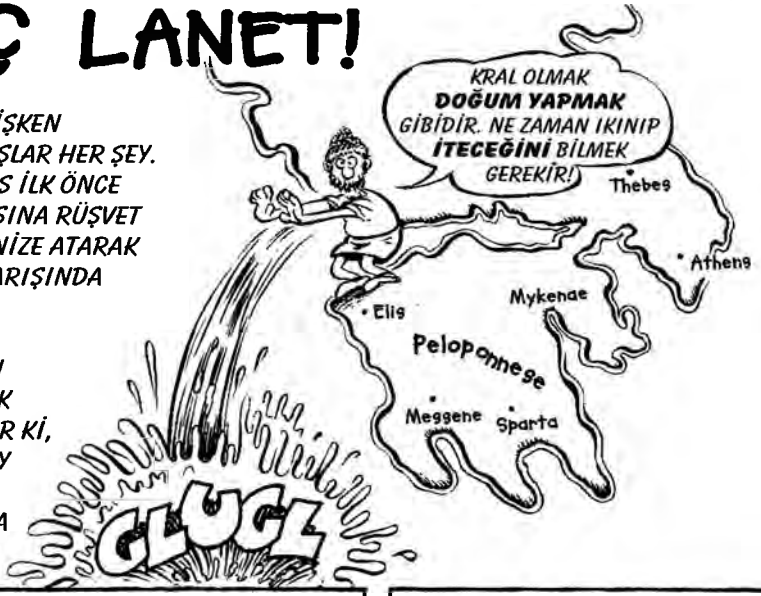

OĞULLARINDAN BİRİ **ATREUS, MİKEN** KRALI OLDU. BU SIRADA BİR DİĞER OĞLU **THYESTES** ATREUS'UN EŞİNİ BAŞTAN ÇIKARDI.

İNTİKAM OLARAK ATREUS THYESTES'İN ÇOCUKLARINDAN BİR KAÇINI PİŞİREREK...

...AKŞAM YEMEĞİNDE BABALARINA İKRAM ETTİ!

THYESTES ÖĞÜREREK KAÇTI, ATREUS VE TÜM SOYUNA KORKUNÇ BİR LANET OKUDU!

ŞİMDİ **TEBAİ**'YE (THEBES'E) GEÇİYORUZ. BURADA KRALİÇE JOCASTA VE KRAL LAİOS HÜKÜM SÜRMEKTEYDİ. LAİOS'UN DA BAŞINDA BİR LANET VARDI!

HAYIR KRAL OLMAK ZOR İŞ!

YARDIM EDEBİLECEĞİM BİR ŞEY VAR MI HAYATIM?

YILLAR ÖNCE LAİOS TEB'DEN KAÇIP PELOPS'UN SARAYINA SIĞINMAK ZORUNDA KALMIŞTI. NEDENDİR BİLİNMEZ PELOPS'UN OĞULLARINDAN BİRİNİ **KAÇIRDI.** LANETİN NEDENİ BUYDU.

SENİ **KENDİ OĞLUN** ÖLDÜRSÜN TEBLİ!

BU YÜZDEN JACOSTA BİR OĞLAN ÇOCUĞU DOĞURDUĞUNDA TOPUKLARINA KAZIK ÇAKIP DAĞ BAŞINDA BIRAKTILAR!

ÇOCUĞU ÇOBANLAR KURTARDI. KORİNT KRALI VE KRALİÇESİ ONU EVLAT EDİNDİLER. ONA **OEDİPUS** (ŞİŞMİŞ AYAK) ADINI VERDİLER.

AKLINIZ ALMADI MI?

YILLAR SONRA GENÇ PRENS ÇOK KIZGIN BİR ŞEKİLDE YOLDA YÜRÜYORDU...

AYAKLARIM... ACISINDAN YÜRÜNMÜYOR!

BİR KAVŞAKTA **DELFİ**'DEN EVE DÖNMEKTE OLAN BABASI **LAİOS** İLE ÇARPIŞTI.

OOF!

ÖNÜNE BAK!

SEN BAK MORUK!

O GÜNLERDE HER YABANCI BİR DÜŞMANDI VE HER KARŞILAŞMA BİR KAVGAYA DÖNÜŞEBİLİRDİ. BU KAVGA BİTTİĞİNDE LAİOS YERDE ÖLÜ YATIYORDU!

TANRILAR ADINA, **TRAFİK** SIKIŞIKLIĞI YOK MU...

Delphi

Thebes

OEDİPUS TEB'E GİTTİ VE KRALLIK MAKAMININ BOŞ OLDUĞUNU GÖRDÜ. TUHAF BİR YETERLİLİK SINAVINDAN SONRA TAHTI ALDI VE ANNESİ JACOSTA DA EŞİ OLDU!!

HİÇBİR ŞEYDEN KUŞKULANMAYAN ÇİFT YILLAR BOYUNCA MUTLU YAŞADILAR...

SENİ BİR YERDEN GÖZÜM ISIRIYOR?

CİDDİ MİSİN?

OEDİPUS BABASI LAİOS'U ÖLDÜRDÜKTEN SONRA TEB'E VARDIĞINDA ŞEHRİN BİR **SFENKS** TARAFINDAN TEHDİT EDİLDİĞİNİ GÖRDÜ. CANAVAR BİR **BULMACA** SORUYOR VE YANLIŞ CEVAP VERENİ YİYORDU.

İLK ÖNCE DÖRT AYAK, SONRA İKİ AYAK VE SONUNDA ÜÇ AYAKLA YÜRÜYEN NEDİR?

MUTANT BİR HAMAM BÖCEĞİ MİŞ?

HAN HUM SLÖRP... SLÖRP... ŞAP...

OEDİPUS BULMACAYI ÇÖZDÜ VE SFENKS KENDİ KENDİNİ YOK ETTİ DİYE DEVAM EDİYOR HİKAYE.

İNSAN.

SPROING

SQUIKT

DRIBBLE

İNSAN BEBEKLİKTE EMEKLER, YAŞLILIKTA DA BİR BASTONA YASLANIR VS.

BU EFSANE YUNANLILARA TEBLİLERİN NEDEN LAİOS'UN KATİLİNİ ARAMADIKLARINI VE OEDİPUS'UN NASIL TAHTA ÇIKTIĞINI AÇIKLIYORDU AMA ÇAĞDAŞ BİLİMCİLER İÇİN **SFENKSİN GERÇEKTE NE OLDUĞUNA DAİR MUAMMA** ÇÖZÜLEMEDİ.

ASLINDA BU SFENKS NE?...

SANA NE KUŞKUCU...

YILLAR GEÇTİ... TEB'DE BİR SALGIN BAŞLADI... TANRILARI YUMUŞATMAK İÇİN HER ŞEY YAPILDI... AMA TÜM KOYUNLAR, KEÇİLER VE GÜVERCİNLER KURBAN EDİLDİKTEN SONRA DA SALGIN DEVAM EDİNCE OEDİPUS BUNUN **NEDENİNİ** ÖĞRENMEK İSTEDİ.

ARGONOTLAR

NE DÜNYA AMA, OEDİPUS VE ATREUS'UN DÜNYASI. HER YABANCININ DÜŞMAN OLDUĞU BİR DÜNYA! **KAHRAMANLAR DÖNEMİ!** EVET, BUDUR İŞTE... BURADA **ARGO** GÜVERTESİNDE BİR GEMİ DOLUSU KAHRAMAN. **ALTIN POSTU** ARAMAYA GİDİYORLAR (NE OLDUĞU ÖNEMLİ DEĞİL. ALTIN OLMASI VE ONLARA AİT OLMAMASI ÖNEMLİ!)

♫♩.

KES ARTIK!

ORFE: ŞARKILARIYLA VAHŞİ CANAVARLARI EHLİLEŞTİRİR.

HERAKLES: ERKEKLERİN EN GÜÇLÜSÜ, BİR ZAMANLAR OEDİPUS'UN KUZENİ İLE EVLİYDİ... SONUNDA KADINI ÖLDÜRDÜ.

YASON (İASON): ARGO'NUN KAPTANI.

CASTOR VE POLLUX: SPARTALI İKİZLER.

YUNANLILARIN **MÜZİĞE** İLGİSİ EN AZINDAN **ORFE**'YE KADAR UZANIR. EFSANEVİ ARPÇININ MÜZİĞİ TÜM KUŞLARI, VAHŞİ HAYVANLARI VE BARBARLARI UYSALLAŞTIRIRDI.

BARBARLARI O KADAR UYSALLAŞTIRIRDI Kİ, KISKANÇ **KARILARI** ORFE'Yİ MUTFAK ALETLERİYLE ÖLDÜRDÜLER.

AMA EFSANEYE GÖRE ORFE'NİN **KESİLMİŞ BAŞI** ŞARKI SÖYLEMEYİ SÜRDÜRDÜ.

BU NE DEMEK ŞİMDİ?

BELKİ DE ŞARKILARININ HEP YAŞAYACAĞINI SEMBOLİZE EDİYORDUR?

BEN KAFASIZ KABA BİR ADAMIM!

HERAKLES HİDRA'YA KARŞI.

AYRINTILARI GEÇELİM... HERAKLES'İN YANLIŞLIKLA ARKADA BIRAKILDIĞINI, KENDİ BAŞINA HAREKET ETTİĞİNİ, BU SIRADA ARGONOTLARIN ADAM KAÇIRIP, CİNAYET İŞLEYİP, YAĞMALAMA YAPACAKLARI BİR YOLCULUĞA ÇIKTIKLARINI SÖYLESEK YETER.

BİR: KAHRAMANLAR DÖNEMİNDE YAĞMALAMA ÜRETİMİN YERİNİ ALIYORDU. YASA VE DÜZEN ÇÖKÜYORDU. **PİSLİKLERLE KAHRAMANLARI** AYIRT ETMEK DE O KADAR KOLAY DEĞİLDİ.

İKİ: ALTINA ULAŞMAK İÇİN ARGONOTLAR STRATEJİK ÖNEMİ OLAN **TRUVA**'NIN KORUDUĞU BOĞAZLARDAN GEÇMEK ZORUNDAYDILAR.

BİR EFSANEYE GÖRE HERAKLES BÜYÜK SAVAŞTAN BİR NESİL ÖNCE TRUVA'YA YAPILACAK BİR SALDIRIYA LİDERLİK ETMİŞTİR.

ŞİMDİ **TEB**'E DÖNELİM... OEDİPUS'UN OĞULLARI TAHTA GÖZ DİKMİŞLERDİ. **ETEOKLES** TAHTI ELE GEÇİRİRKEN, **POLİNEİKES** İSE YUNANİSTAN'DA KENDİSİNE YANDAŞ BULMAK İÇİN UĞRAŞIYORDU.

ALTI KAHRAMAN KENDİ ORDULARIYLA POLİNEİKES'İ TEB'İN YEDİ KAPISINA KADAR İZLEDİLER. **TEB'E KARŞI YEDİ ATLI.**

HEPSİ SAVAŞARAK ÖLDÜLER... İKİ KARDEŞ DE **BİRBİRLERİNİ ÖLDÜRDÜLER...**

POLİNEİKES'İN CESEDİNİ GÖMERKEN KIZ KARDEŞİNİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR İÇİN SOFOKLES'İN ANTİGONE TRAJEDİSİNE BAKIN (İYİDİR!)

TEB'İN SURLARI YIKILMAMIŞTI, AMA BİRKAÇ YIL SONRA İSTİLACI **BOEOTİA KAVMİ** ÖLEN ALTI KAHRAMANIN İNTİKAM ALMAK İSTEYEN OĞULLARIYLA ESKİ YÖNETİCİLERİ ATTILAR. ORASINI BİR BOEOTİA ŞEHRİ YAPTILAR.

BU İKİNCİ TEB SAVAŞI **ASIL GÖSTERİNİN BAŞLANGICIYDI.** YAKINDA BU YENİ NESİL KAHRAMANLAR **TRUVA**'NIN ÖNÜNDE BULUŞACAKLARDI VE ATREUS'UN LANETİ GERÇEKLEŞECEKTİ...

TRUVA SAVAŞI

SAVAŞA GEÇMEDEN ÖNCE GEÇMİŞE AİT BİLGİLERİ DERLEMEK İÇİN **MİKEN**'E GERİ DÖNELİM.

ATREUS'UN OĞULLARI AGEMEMNON İLE MENELAOS GÜCÜN VE PARANIN SATIN ALABİLECEĞİ EN İYİ KADINLARI BULMAK İÇİN ALIŞVERİŞE ÇIKTILAR.

GENÇLİĞİNDE BİR KUĞU İLE YATTIĞI SÖYLENEN GÜZEL KRALİÇE **LEDA**'NIN HÜKÜM SÜRDÜĞÜ SPARTA'YA GELDİLER.

ZEUS! BU ZEUS.

LEDA'NIN İKİ KIZI VARDI. **KLYTAİMNESTRA** AGEMEMNON'LA EVLENDİ. DİĞER KIZI **HELEN** İSE MENELAOS'A KALDI VE ONU SPARTA KRALI YAPTI!

GAK, GAK, GAK.

BİR SÜRE SONRA **TRUVA**'DAN BAZI TURİSTLER ZİYARETE GELDİLER...

MİKEN'İN YÜCE KRALI OLAN AGEMEMNON HERKESİ **SİLAH BAŞINA** ÇAĞIRDI!!

YUNANİSTAN'IN DÖRT BİR YANINDAN GELEN ORDULAR **AULİS**'TE TOPLANDILAR VE YELKEN AÇMAYA HAZIRLANDILAR.

BİN GEMİYİ SEFERBER EDEN GÜZELLİK!!

NE YAZIK Kİ **RÜZGAR** YANLIŞ YÖNDEN ESİYORDU VE O DÖNEMDE YUNANLILAR TERS RÜZGARA KARŞI YELKEN KULLANMAYI BİLMİYORLARDI.

GRRR

BİRKAÇ HAFTA BEKLEDİKTEN SONRA SABIRSIZ ASKERLER TANRILARIN **AGEMEMNON**'A KIZDIKLARINI SÖYLEYEN **RAHİPLERE** İNANMAYA HAZIRDILAR.

RÜZGARI DÖNDÜRMENİN TEK YOLU KIZI **IPHEGENİA'YI KURBAN ETMESİ!**

YAŞA

KARDEŞİNE KARŞI GÖREVİ, KIZINA OLAN SEVGİSİ, EŞİNE AŞKI VE ORDUDAN KORKUSU ARASINDA KALAN AGEMEMNON, KLYTAİMNESTRA'YI IPHEGENİA'YI KURBAN SUNAĞINA GETİRMESİ İÇİN KANDIRDI.

BU KONU BURADA BİTMEDİ BEYEFENDİ!

AMA KLYTAİMNESTRA!

RÜZGAR SONUNDA YÖN DEĞİŞTİRDİ VE BÜYÜK FİLO YELKEN AÇTI.

YAĞMA
GANİMET
YANGIN
TECAVÜZ
CİNNET

ÇEVRE HALKI UZUN BİR KUŞATMAYA HAZIRLANARAK TRUVA'YA GELDİLER.

YUNANLILAR SAHİLE YAKIN BİR YERDE KAMP KURDULAR VE HELEN'İN İADESİNİ İSTEDİLER!

BEKLERİZ. ACELEMİZ YOK NASILSA!

TRUVALILAR REDDETTİLER VE SAVAŞ BAŞLADI... VE SÜRDÜ... VE SÜRDÜ.... YUNANLILAR GİTTİLER, GERİ GELDİLER... TRUVALILAR DAYANDI. AMA HOMER'İN BÜYÜK ESERİ **İLİADA**'DA ANLATILAN SAVAŞIN DOKUZUNCU YILINA KADAR PEK AYRINTI BİLMİYORUZ.

TANRILAR ADINA. BEN KRALIM!
1- İLİADA AGEMEMNON'UN EN İYİ SUBAYLARINDAN AKHİLLEUS'TAN BİR KÖLE KIZI ALMAK İÇİN RÜTBESİNİ KULLANMASI İLE BAŞLAR.
2- HIRSLANAN AKHİLLEUS ASKERLERİNİ SAVAŞTAN ÇEKER VE YUNANLILAR İÇİN İŞLER KÖTÜYE GİTMEYE BAŞLAR.
ÖZÜR DİLERİM! KIZI ALABİLİRSİN, ALTINLARI VE ATLARI DA. HATTA KIZIMI DA (HAYATTA OLAN YANİ)... SAVAŞ BE ADAM!
OLMAZ.
NEDEN?
SEN HIYARIN TEKİSİN!
3- AGEMEMNON ONA YALVARIR AMA AKHİLLEUS ÇOK GURURLUDUR.
4- AKHİLLEUS'UN EN İYİ DOSTU OLAN PATROKLES'İN TRUVALI KAHRAMAN HEKTOR TARAFINDAN ÖLDÜRÜLMESİYLE SAVAŞA KATILIR.

BİRAZ DA KOMİKLİK OLSUN DİYE HEKTOR'UN YUNANLI ODYSSEUS'U (HER İKİSİ DE AĞIR ZIRHLAR İÇİNDE) TRUVA SURLARININ ÇEVRESİNDE ÜÇ TUR KOVALADIĞINI GÖRÜYORUZ. KÜÇÜK BİR ŞEHİR NE DE OLSA...

5) AKHİLLEUS HEKTOR'U BOYNUNA VURDUĞU BİR DARBE İLE ÖLDÜRÜR.

6) SONRA DA TOPUKLARINDAN SAVAŞ ARABASINA BAĞLAYIP SÜRÜKLEDİ – AMA TRUVALILAR HELEN'İ HALA VERMİYORLARDI.

ANLATILANLARA GÖRE 10. YILDA YUNANLILAR **TAHTA BİR ATIN** KARNINA SAKLANARAK TRUVA'YA GİRDİLER. ŞEHRİ YAKTILAR, YIKTILAR VE EVLERİNE DÖNDÜLER.

HOMER'İN DİĞER DESTANI **ODYSSEİA,** KENDİ ADASINA SAĞ SALİM DÖNEBİLMEK İÇİN **10 YIL** DAHA DOLAŞAN **ODYSSEUS** İLE İLGİLİDİR.

ODYSSEA'NIN BAZI BÖLÜMLERİ ODYSSEUS'UN KARISINA ANLATTIKLARIDIR.

NERELER-DEYDİN?

BAZI BÖLÜMLERİ DE İÇKİ ARKADAŞLARINA ANLATTIKLARIDIR:

AH CANIM!

HEH HEH HEH

KRAL AGEMEMNON DAHA ŞANSSIZDI. YOKLUĞUNDA KLYTAİMNESTRA BİR DOST TUTMUŞTU. **AİGİSTHOS,** ATREUS'UN YEDİĞİ BEBEKLERİN KARDEŞİYDİ.

TATLIM BEN GELDİM!

AGEMEMNON GELECEĞİ GÖREBİLEN TRUVA PRENSESİ **KASANDRA** İLE BİRLİKTE DÖNMÜŞTÜ.

SOYUN, YORGUN GÖRÜNÜYORSUN...

VE AGEMEMNON İLE FALCISI GELDİKLERİ GÜN ÖLDÜRÜLDÜLER. —
EEEYAGH
"GÖĞSÜNDEN ÖLÜRKEN ÇIKAN HER NEFES, HIZLA FIŞKIRAN PİSLİK VE ÇİSELEYEN KAN YAĞMURU ÜZERİME YAĞDI... YEŞİL SAPLAR TANELERLE DOLARKEN MISIR TARLASINA YAĞAN CENNETİN YAĞMURU DAHA TATLI DEĞİLDİ..."
TERS RÜZGARDA YELKEN AÇMAYI BİLSEYDİR...
ESHİLOS, AGEMEMNON.
KLYTAİMNESTRA VE AŞIĞI BU SEFER KLYTAİMNESTRA'NIN OĞLU ORESTES TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜLER.
NE AİLE AMA!
"KIZGINLIK MELEKLERİ" TARAFINDAN KOVALANAN ORESTES KAÇTI. ATREUS SÜLALESİ SAVAŞ, CİNAYET VE ÇILGINLIKLA YOK OLDU.
MENELAOS BİRAZ DAHA İYİ DURUMDAYDI. HELEN'İ GERİ ALDI.
BAK KARDEŞİNE, KIZ KARDEŞİME VE DÜNYANIN YARISINA NE YAPTIĞINA BAK!
VIDI VIDI ETME KADIN!
NEDEN YAKAMDAN DÜŞMÜYORSUN?
ZAMANLA ORESTES'İN AKLI BAŞINA GELDİ VE MENELAOS'UN ÖLÜMÜNDEN SONRA KRAL OLARAK SPARTA'YA DÖNDÜ. SON ÇÖKÜŞTEN ÖNCEKİ SESSİZLİK.
AH!..

DORLAR VE KARANLIK

DORLAR HERKESİ ÖNLERİNE KATIP SÜRDÜLER. PELOPONES'İN (YANİ MORA YARIMADASI'NIN) BÜYÜK BİR KISMINI ELE GEÇİREREK MÜLTECİLERİN DÖRT BİR TARAFA DAĞILMASINA NEDEN OLDULAR.

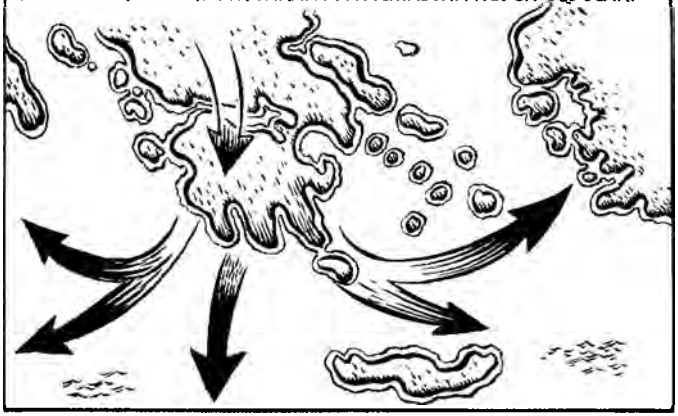

İSTİSNALAR DA VARDI: **ATİNALILARI** YENEMEDİLER. ATİNALILAR DAHA SONRA GERÇEK YUNANLILAR VEYA ARKADYALILAR OLDUKLARINI İDDİA EDEGELDİLER VE DAĞLARDAKİ YERLEŞİM MERKEZLERİNDE ESKİ GARİP DİNSEL TÖRENLERİNİ DEVAM ETTİRDİLER.

DORLARIN SÜRDÜĞÜ İNSANLAR ÇOK İLGİNÇ YERLERE GİTTİLER, ÖRNEĞİN İNGİLTERE'YE... 4. BÖLÜMDE UMUTSUZ DENİZ KORSANLARININ MISIR'A SALDIRDIKLARINI VE İSRAİL'İN DÜŞMANI OLAN FİLİSTİNLİLERİ... BELKİ DE BAŞKA BİR DEYİŞLE PELASGLAR OLDUKLARINI GÖRDÜK. BİR BAŞKA BÖLÜMDE DE BUNUN ÇİN İLE NE ALAKASI OLDUĞUNU GÖRECEĞİZ!

BÖYLECE YUNANİSTAN **KARANLIK BİR DÖNEME** GİRDİ: ÜLKE ISSIZLAŞTI, YAZI UNUTULDU. SARAYLAR YIKILDI, YAKILDI VE BÖYLECE TEKRAR 209. SAYFANIN SONUNA GELDİK...

ESKİ YUNANLILARIN BİR YAZI SİSTEMİ VARDI. BİZ BUNA **"LİNEAR B"** ADINI VERİYORUZ. BU GİRİT'İN RESİM YAZISI TEMELİNE DAYANIR VE YALNIZCA SARAY HESAPLARINI TUTMAK İÇİN KULLANILIRDI.

UYGARLIKLAR MÖ 1200'LERDE ÇÖKÜNCE LİNEAR B TÜMÜYLE UNUTULDU. BAZILARI **OKUR YAZAR OLMAMASINI** YUNAN KARANLIK DÖNEMİNİN MÖ 800-1200 MÖ EN PARLAK NOKTASI OLARAK KABUL EDİYORDUR.

KARANLIK DÖNEMLER TUHAFTIR... FAKİRLİK VE CEHALETE RAĞMEN, **TEKNOLOJİ** BİR ŞEKİLDE İLERLER – VE YUNANİSTAN'DA **METAL İŞÇİLİĞİ** GELİŞTİ.

BUNUN İÇİN YILLAR BOYUNCA YALNIZCA TARIM ALETLERİNİ DEMİRDEN YAPTILAR. AMA ZAMAN İÇİNDE DEMİR İŞÇİLİĞİNDE USTALAŞAN ERMENİSTAN'DAN BİLGİLER YAYILDI VE KARANLIK DÖNEMDE YUNANİSTAN'DA DA DEMİR SİLAHLAR ORTAYA ÇIKTI.

DEMİR BİLEK

SPARTA ASLINDA DÖRT KÖYDEN OLUŞUYORDU – ETRAFI KARALARLA ÇEVRİLİ LAKEDAİMON OVASI'NIN ÇEVRESİNDEKİ TEPELERE KURULUYDU. SPARTALILAR DOR LORDLARIYDILAR. YABANCILARA ŞÜPHE İLE BAKARLARDI, KENDİ ELLERİNİ **ÇALIŞARAK** KİRLETMEYECEK KADAR **GURURLUYDULAR.**

ZEUS ADINA! **GERÇEK BİR SPARTALI** BÖYLE İŞ YAPAR MI?

BONK

AYRICA, TOPRAKLARINI BÖLMEKTEN DE HOŞLANMAZLARDI. BİR SPARTALI ÖLDÜĞÜNDE BİR OĞLU TÜM MİRASI ALIR, DİĞERLERİ YENİ TOPRAKLAR ARARLARDI.

ELİMİZDE BU VAR...

AH, ÇOK GEÇ DOĞMUŞUM...

YUNANLILAR **MÖ 750** YILLARINDA KARANLIK DÖNEMİ ARKADA BIRAKIRLARKEN SPARTALILAR İŞGÜCÜ VE TOPRAK SORUNLARINI SAVAŞARAK ÇÖZÜMLEMEYE HAZIRLANIYORLARDI. **AĞIR ZIRHLI PİYADE FALANKSI** TAKTİKLERİ İÇİN EĞİTİME BAŞLAMIŞLARDI...

HOPLİT AĞIR ZIRHLI BİR PİYADEYDİ. ZIRHLARI ÇOK AĞIRDI!
BACAK ZIRHI?
BRONZ AYAKKABI?
AĞIR ÇELİK VURUŞMA KILICI?
BRONZ GÖĞÜSLÜK?
SIRT ZIRHI?
BACAK ZIRHI
AYAKKABI
KILIÇ
GÖĞÜSLÜK
SIRT ZIRHI

HOPLİT DONANIMI YARI BRONZ, YARI DEMİRDİ.
ÖLÜMCÜL DEMİR UÇLU MIZRAK?
KORKUTUCU UZUN TÜYLÜ MİĞFER?
ÇOK AĞIR BRONZ KALKAN?
MIZRAK...
OFF
KORKUNÇ TÜYLÜ BAŞLIK...
KALKAN...

FALANKS SIK SIRALI BİR KAREYDİ. 8 KİŞİ ENİNDE 8 KİŞİ BOYUNDA DURURDU.
HOPLİTLER İLERİ MARŞ!
GÜMBÜRT!

HER NEYSE, SPARTALILAR YILMADAN DENEDİLER: KISA ZAMANDA SPARTALILAR 'SAĞA DÖN', 'SOLA DÖN', 'MARŞ MARŞ'I VE KALKANLARINI DÜŞMEDEN VE BİRBİRLERİNİ MIZRAKLAMADAN ÇATMAYI ÖĞRENDİLER.

SPARTALI ERKEKLER SIK SIK SAVAŞTIKLARINDA SPARTALI KADINLAR NE YAPIYORLARDI? SPARTALILARIN İLK FETİH SAVAŞLARI SIRASINDA KADINLAR DA GERİDE KALAN KÖLELERDEN BAZILARINI FETHETTİLER!!

SAVAŞÇILAR GERİ DÖNDÜKLERİNDE YENİ BİR NESİL GÖRDÜKLERİNE ŞAŞIRDILAR.

KENDİLERİNİ ZAHMET VE EZİYETTEN KURTARAN SPARTALILAR ŞİMDİ KIZGIN BÜYÜK TEBALARINI BASKI ALTINDA TUTMAK ZORUNDAYDILAR. BU TOPLUMLARINDA BAZI ÇOK GARİP DEĞİŞİMLER GETİRDİ...

SPARTALILAR YASALARININ ESRARLI YÜCE BİR YASA KOYUCU **LYKURGOS**'UN YAZDIĞINI SÖYLERLER.

BİRÇOK MODERN BİLİM ADAMI LYKURGOS'UN REFORMLARININ İLK MESSİNİA SAVAŞI'NDAN SONRA YAZILDIĞINI İDDİA EDİYORSA DA, ESKİ İNSANLAR ONUN ÇOK DAHA ÖNCE, SPARTA TOPLUMUNUN KARGAŞA İÇİNDE OLDUĞU BİR DÖNEMDE YAŞADIĞINA İNANIYORLARDI...

BU KARGAŞAYI SONA ERDİRMEK İÇİN DİYE ANLATIRLAR... LYKURGOS KENDİYLE HEMFİKİR OLAN BAZI ARKADAŞLARIYLA GİZLİCE ANLAŞARAK **ZIRH KUŞANIP** ŞEHRE GİTTİ. HALK DİNLEMEYE RAZI OLDU.

RADİKAL DÜŞÜNCELERİ KOLAY KABUL EDİLMEDİ. YASA YAPICI, HOŞNUTSUZ GENÇ BİR SOYLU İLE DALAŞINCA BİR GÖZÜNÜ KAYBETTİ.

SPARTA GELENEKLERİNİN NE KADARININ LYKURGOS'LA BAŞLADIĞI BİLİNMİYOR, AMA HERKES ONUN EN AZINDAN YOLU AÇTIĞI KONUSUNDA HEMFİKİR...

"GERÇEK SPARTALILARI" DEVLETE YAKINLAŞTIRMAK İÇİN **TOPRAKLAR BÜTÜN VATANDAŞLAR ARASINDA YENİDEN DAĞITILDI.** TOPRAĞI İLOTLAR, SERFLER İŞLİYOR VE HASADIN YARISINI SPARTALI LORDLARA "VERİYORLARDI".

SPARTALILAR SADE YAŞAMALIYDI. **GÜMÜŞ, ALTIN** VE SIRMALAR YASAKLANMIŞTI. YASALARA GÖRE SPARTA'DA **TAVAN** BALTA İLE DÜZELTİLMİŞ KÜTÜKLERDEN İBARETTİ.

VAY CANINA KORİNT'TE NE AĞAÇLAR YETİŞİYOR!

EFOR, HALK MECLİSİNCE SEÇİLEN SULH YARGICIYDI. İKİ KRALI AYNI ANDA KABUL EDEN EN İYİ ADAMLARDAN OLUŞAN 30 KİŞİLİK KONSEYE BAŞKANLIK EDİYORDU.

KRAL DEDİĞİN TEK OLUR HÜNGÜR...

EVDE YEMEK YEMEK YASAKLANMIŞTI. TÜM SPARTALILAR ORTAK YEMEK SOFRALARINA OTURUYORLARDI VE YEMEKLERİNİ BİRLİKTE YİYORLARDI.

KÖPEĞE ATSAN YEMEZ!

SPARTALI **KADINLAR** HER ZAMAN BAĞIMSIZDILAR. HELEN'İ HATIRLAYIN... DİĞER YUNANLI KADINLARDAN DAHA FAZLA HAKLARA SAHİPTİLER. ASKERİ TALİMLER YAPAR, MÜLK SAHİBİ OLURLARDI VE ERKEKLER SIK SIK SAVAŞIRKEN **SPARTA'YI YÖNETİRLERDİ.**

YA KALKANLA YA DA KALKANININ ÜSTÜNDE GERİ GEL!

TÜM SPARTALILARIN YASALARI BİLMESİ BEKLENDİĞİNDEN BU YASALAR HİÇBİR ZAMAN YAZIYA DÖKÜLMEDİ – AMA ZAMAN ZAMAN FESTİVALLERDE ŞARKI OLARAK SÖYLENDİ.

AYNI DÜŞMANA KARŞI UZUN SAVAŞMA, TAKTİKLERİNİ ÖĞRENİR, LAY LAY...

SPLANGA SPLANGA

VE DAHASI VAR...

SPARTALI YASA KOYUCU **LYKURGOS** TÜM ALTIN VE GÜMÜŞÜ TEDAVÜLDEN KALDIRDI. YERİNE **DEMİR** PARALAR KOYDU.

GÜCÜMÜZÜN GERÇEK KAYNAĞI.

SPARTA'DA DEMİR BOLDU, BUNUN İÇİN BU PARANIN FAZLA BİR DEĞERİ YOKTU. ÇALINAMAYACAK KADAR AĞIRDI, SAHTESİNİ BASMAK ANLAMSIZDI VE HARCAMASI DA O KADAR KOLAY DEĞİLDİ!

"HİÇBİR RETORİK USTASI, FALCI, KADIN TACİRİ, KUYUMCU VEYA NAKKAŞ PARASI OLMAYAN BİR ÜLKEYE ADIM ATMAZ." (PLUTARK- LYKURGOS'UN HAYATI)

KAHROLASI SPARTALILAR, İŞSİZ KALDIK DESENE!..

SONUÇ OLARAK, SPARTALILAR KÖTÜ ALIŞKANLIKLARA, YARARSIZ ALETLERE VE GENELDE PAZARLAMA YETENEKLERİNE KARŞI BAĞIŞIKLIK KAZANDILAR.

PARA MI? BİR ZAMANLAR VARDI AMA HEPSİ PASLANDI...

SPARTALILAR FİZİKSEL GÜCÜ EN ÖN PLANDA TUTARLARDI. HASTALIKLI BEBEKLERİ ÖLÜME TERK EDERLERDİ VE YAŞAYANLAR DA KESİNLİKLE ŞIMARTILMAZDI!

KIZLAR VE ERKEKLER ÇIPLAK HALDE KOŞARLAR, GÜREŞİRLER VE MIZRAK ANTRENMANI YAPARLARDI. DİĞER YUNANLILAR BUNU HAYRANLIKLA İZLERLERDİ!

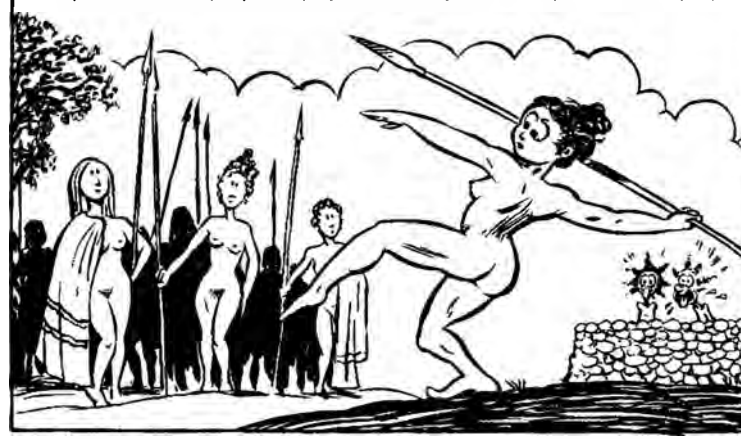

EN İYİ ATLETLER, MÖ 776 YILINDA BAŞLATILAN VE HER DÖRT YILDA BİR TEKRARLANAN ELİS'TEKİ **OLİMPİYAT OYUNLARINA** GÖNDERİLİRDİ. ÇIPLAK OLARAK YARIŞMA GELENEĞİNİ BAŞLATAN SPARTALILAR KATILDIKLARI DALLARDA BAŞARILI OLURLARDI.

İLK OLİMPİYAT OYUNLARINDA BOKS MAÇLARININ SONUCU YARIŞMACILARDAN BİRİNİN YENİLGİYİ KABUL ETMESİYLE BELİRLENİRDİ. BU, MAÇLARA **MAÇOLUK** UNSURUNU KATARDI.

SPARTALILAR SPORDA BİLE TESLİM OLMAYI AŞAĞILAYICI BİR ŞEY OLARAK GÖRÜRLERDİ.

BU YÜZDEN SPARTALILAR BOKS MAÇLARINI **BOYKOT** EDERLERDİ – KAZANACAKLARINDAN EMİN OLDUKLARI ZAMANLAR HARİÇ.

AMA **HIZ VE GÜÇ** BİR SPARTALI ÇOCUĞU HOPLİT YAPMAK İÇİN YETERLİ DEĞİLDİ. ÖMÜR BOYU BİR **DİSİPLİN** GEREKTİRİRDİ...

YEDİ YAŞINDA EVİNDEN AYRILAN SPARTALI ERKEKLER BİR YATAKHANEYE GİDERLERDİ.

KAFASI TIRAŞ EDİLDİKTEN SONRA DİĞERLERİ İLE BATAKLIĞA GİDER VE YATAK YAPMAK İÇİN SAZLARI **KOPARIRLARDI** – KESMEZLER KOPARIRLARDI.

YEMEKLER KITTI VE YILDA İKİ KERE YIKANDIKLARINDA DÖKÜNDÜKLERİ SU SOĞUKTU.

12 YAŞINA GELİNCE GÖMLEĞİNİ TESLİM EDEN ÇOCUĞA BİR ÖRTÜ VERİLİRDİ. BU TEK GİYSİSİ VE BATTANİYESİ OLURDU.

16 YAŞINDA BİRKAÇ HAFTA BOYUNCA BİR KURT ADAM GİBİ YAŞAMAK ÜZERE YALNIZ BAŞINA BIRAKILIRDI. İLOTLARDAN ÇALMASI VE ONLARI ÖLDÜRMESİ TEŞVİK EDİLİRDİ!

YAKALANIRSA KIRBAÇLANARAK ÖLDÜRÜLEBİLİRDİ. BU DİĞERLERİNE ÖLÜMLE YAŞAMAYI ÖĞRETMEK İÇİN YAPILIRDI.

AMA SPARTALILAR SADECE ACIYI TATMIYORLARDI. AYRICA **AŞK** VEYA YUNANLILARIN TABİRİYLE **EROS** DA VARDI. SPARTALILARA GÖRE BU HİS YALNIZCA **OĞLAN ÇOCUKLARI İLE ERKEKLER** ARASINDAKİ BİR OLAYDI.

GENELLİKLE, YETİŞKİN BİR ERKEK BEĞENDİĞİ 12 YAŞINDA BİR OĞLANI BULUR, İYİ DAVRANIŞLARLA, HEDİYELERLE VE KENDİSİNİ YÜCELTEN HİKAYELERLE GÖZLERİNİ BOYARDI...

OĞLANIN NAZ ETMESİ BEKLENİRDİ, AMA SONUNDA MUTLAKA TESLİM OLURDU.

MÖ 6. YÜZYIL ANTİK ÇANAK—

YUNAN USULÜ AŞK DAHA SONRALARI BATI DİNLERİNİN PEK ÇOĞUNUN ONAYLAMADIKLARI BİR ŞEY OLDU...

YETİŞKİN ERKEK GENÇ OĞLANIN HAYATTA ÖRNEK ALDIĞI KİŞİ VE DANIŞMANI OLURDU. HATTA AŞKINA BİR **EŞ** SEÇMESİ İÇİN YARDIMCI OLURDU.

BU DOSTLUĞUN ÖMÜR BOYU SÜRMESİ BEKLENİRDİ. SIKI SIRALI BİR FALANKS KURMAKTA BÜYÜK YARDIMI OLURDU.

OKUYUCU BUGÜN **"SPARTALI GİBİ"** DENİLDİĞİNDE LÜKSE KAÇMAYAN CİDDİ VE SERT BİRİNİ TASVİR ETTİĞİMİZİ ANLAMIŞTIR.

SPARTALILAR İÇİN **DAHA FAZLA** ANLAMI VARDI: KÖRÜ KÖRÜNE İTAAT ETMEK, GURUR, YABANCILARA GÜVENMEMEK VE ÖLÜM KARŞISINDA KORKU HİSSETMEMEK. BU **ASKERİ DEĞERLERE** İHTİYAÇLARI VARDI.

SPARTALILAR **KENDİLERİNE** KARŞI NE KADAR SERT OLURLARSA OLSUNLAR **KÖLELERİNE VE İLOTLARA** KARŞI DAHA DA SERTTİLER – VE BU YÜZDEN SIK SIK AYAKLANMALAR OLUYORDU.

SPARTALILAR MERHAMETSİZCE İNTİKAM ALIYORLARDI: BİR AYAKLANMADAN SONRA 2000 İLOT SÜSLENİP PÜSLENİP ŞEHİR DIŞINA ÇIKARILDI... **ONLARI BİR DAHA GÖREN OLMADI.**

MÖ 550'LERDE SPARTA YUNANİSTAN'DAKİ EN GÜÇLÜ DEVLETTİ VE BÜTÜN PELOPONES HALKI LAKEDAİMONLULARIN KARŞISINDA TİR TİR TİTRİYORDU.

AMA SPARTALI OLMAK DEMEK AYNI ZAMANDA TAŞRALI OLMAK DEMEKTİ. **KARLARLA ÇEVRİLİ BİR ÜLKE** OLDUĞUNDAN, SPARTA YUNAN DÜNYASINDAKİ BÜYÜK DEĞİŞİKLİKLERİN **DIŞINDA KALIYORDU.**

YUNANİSTAN'IN YAYILIŞI

SPARTALILAR GİBİ TOPRAKLARI DAR OLAN BİRÇOK YUNANLI HALK **DENİZE** YÖNELDİ. GEMİLER DOLUSU TOPRAKSIZ KÖYLÜ ÇİFTLİK ARAMAK İÇİN YOLA ÇIKTI. MÖ 600 YILLARINDA KIYILAR SAYISIZ **YUNAN KOLONİSİYLE** DOLMUŞTU.

Tuna Nehri
Marsilya
Naples
Sybaris
Kroton
BÜYÜK YUNANİSTAN
Syracuse
Utica
Kartaca
Miletos
İYONYA
Byblos
Sidon
Tyre
Cyrene
Naucratis
= Yunan Kolonileri
= Finike Kolonileri

BUNLARDAN BİR KISMI SAHİPSİZ TOPRAKLARA, BAZILARI SAHİPLERİNDEN SATIN ALDIKLARI TOPRAKLARA YERLEŞTİLER. BAZI TOPRAKLAR DA ZOR KULLANILARAK ALINDI. ÖRNEĞİN, MİLET'TE YUNANLILAR ERKEKLERİ KILIÇTAN GEÇİREREK KADINLARLA EVLENDİLER.

(BUNDAN SONRA MİLETLİ KADINLAR KOCALARIYLA YEMEK YEMEDİLER VE ONLARA ADLARIYLA HİTAP ETMEDİLER!!)

NEYSE... BAŞLANGIÇTA SÖMÜRGECİLER **ÇİFTÇİLİK** YAPARAK YAŞADILAR, AMA ZAMAN İÇİNDE **ÜRÜN FAZLASI** ELDE EDİNCE **TİCARETİ** DÜŞÜNMEYE BAŞLADILAR...

YENİDEN CANLANAN TİCARET: SPARTALI CHARMİDES GİRİTLİLERİ ÇAĞIRIYOR.

HEY! HER ŞEY TAMAM!

İLK ÖNCELERİ KISITLI OLAN TİCARET ZAMAN İÇİNDE ARTTI. KARILARI TARAFINDAN TEŞVİK EDİLDİKLERİ DÜŞÜNÜLEN **MİLETLİLER** KARADENİZ KIYILARINDA DÜZENLİ **TİCARET MERKEZLERİ** KURMAYA BAŞLADILAR.

BİR SÜRELİĞİNE EVDEN AYRILMAK İYİ GELDİ!

YUNANLILAR YABANCILARA ZEYTİNYAĞI, ÇANAK, ÇÖMLEK VE **ŞARAP** SUNDULAR.

HMMM. İYİYMİŞ! ŞARAP ÖYLE Mİ? SEVDİM! SMAK, KARŞILIĞINDA NE İSTERSİNİZ KARDEŞLERİM?

KARDEŞLERİNİ!

KARŞILIĞINDA ELLERİNE GEÇİRDİKLERİ HER ŞEYİ, ÖZELLİKLE DE **KÖLELERİ** ALDILAR.

AAAHH! NE **YAPTIM** BEN?

ÜZÜLME ŞEF... BİRKAÇ FIRT ÇEK **DÜZELİRSİN...**

MÖ 600'LERDE DENİZ YOLLARI TİCARET GEMİLERİ İLE DOLMUŞTU.

DUR! ÖNÜNE BAK!

DENİZ TÜCCARLARI (BÖLÜM 2): ESKİ DENİZ TÜCCARLARI YENİ BİR LİMANA GİRDİKLERİNDE BİR MİKTAR MAL ÇIKARIP RIHTIMA DİZERLERDİ VE GEMİYE DÖNÜP SAKLANIRLARDI!

BUNLARA KARŞILIK OLARAK KOY HALKI BAZI MALLAR BIRAKIP **SAKLANIRLARDI.**

EĞER KARŞILIKLI OLARAK YETERİNCE MAL GÖSTERDİLERSE ANLAŞMAYA VARILIRDI. KARŞILIK YETERLİ DEĞİLSE DENİZCİLER FİYATTA ANLAŞANA KADAR GEMİLERİNDE KALIRLARDI. BÖYLECE HERKES MUTLU OLURDU, AMA KİMSE **NE KADAR** MUTLU OLDUKLARINI BİLEMEZDİ!

ENAYİLER!!

YUNANLILAR YOLCULUKLARI SIRASINDA UYGAR HAYATIN NE OLDUĞUNU GÖRDÜLER. PEK DE KENDİLERİNİNKİNE BENZEMİYORDU.

İSTİYORUM BUNU!

DENİZ AŞIRI HALKLARDAN **FİKİRLER** EDİNMEYE BAŞLADILAR. **FİNİKELİLER** BUNA İYİ ÖRNEKTİR!

BİZ BU FİNİKELİLERLE TİRE'NİN KIYISINDA YAŞAYAN KENANLAR OLARAK 4. CİLTTE KARŞILAŞMIŞTIK. MOR BOYA YAPAN, SÜLEYMAN'IN MİMARLARI OLAN, YEZAVEL'İN AKRABALARI, BAAL'A TAPAN VE UZUN TARİHLERİ BOYUNCA DENİZ TÜCCARLARI VE KOLONİ KURUCULARI OLARAK HAYATLARINI SÜRDÜREN...

AMMA GEZMİŞSİNİZ!

AFRİKA'NIN ÇEVRESİNDE BİLE DOLAŞTIK.

YUNANLILAR FİNİKELİLERİN DİNİ FİKİRLERİNİ, GEMİ İNŞA ETME YÖNTEMLERİNİ VE EN ÖNEMLİSİ **ALFABELERİNİ** YÜRÜTTÜLER. YUNANLILAR OKUR YAZAR OLDU!

BU O KADAR BASİT Kİ BİR **ÇOCUK** BİLE ÖĞRENEBİLİR!

İYİ. BUNU BİZE ÖĞRETECEK ÇOCUK VAR MI?

FİNİKE ALFABESİNDEKİ OMEGA'YA KADAR HARF İSİMLERİ, HARF ŞEKİLLERİ İLE BİRLİKTE ALINDI.

harf	adı	anlamı	Yunancası
	ALEPH	ÖKÜZ	Α
	BETH	EV	Β
	GIMEL	DEVE	Γ

FİNİKELİLER "ÖKÜZ-EV-DEVE" YAZMAYI ÖĞRENİYORLARDI...

YUNANLILAR, BU İSİMLERİN YUNANCA BİR ANLAMI OLMASA DA, HARF İSİMLERİNİ MUHAFAZA ETTİLER.

BUNA ALFA DİYORLAR — ZEUS BİLİR NEDENDİR?

BİRAZ ÇEVİR BAKAYIM... ASLINDA ÖKÜZE BENZİYOR...

FİNİKE ALFABESİ GÜNÜMÜZÜN SEMİTİK ALFABELERİ GİBİ **SESSİZ HARFLERDEN** OLUŞUYORDU. YUNANLILAR **SESLİ HARFLERE** İHTİYAÇ DUYUNCA BUNLARI İCAT ETTİLER.

HMM, BURADA BİR ŞEY **EKSİK** GİBİ...

A?

DİĞER YANDA **MISIRLILAR** VARDI. BİNLERCE TOPRAKSIZ YUNANLI FİRAVUN'UN ORDUSUNDA ASKER OLARAK SAVAŞMAK İÇİN MISIR'A GİTTİ.

AMOİBİÇOS OĞLU ARKON VE PİÇ KURUSU AKS, YAZDI BUNU — ABU SİMBEL'DE BİR DUVAR YAZISI.

DİĞERLERİ İŞ ADAMI YA DA TURİST OLARAK GELDİLER.

PİRAMİT ALMAK İSTER MİSİN? BU HAFTA 2000 YILLIK OLDU.

ÇOK ESKİ! İNDİRİM VAR MI?

YANINDA SFENKSİ VERİRİM!

VAY! BÜYÜK PİRAMİDİ ALDIM AZ ÖNCE.

BEN DE...

MISIR'IN ZENGİNLİĞİNDEN ETKİLENEN YUNANLI TÜCCARLAR BURAYA ADETA AKIN EDİNCE FİRAVUN **NAUCATİS** ŞEHRİNİ ONLARIN KULLANIMINA VERDİ.

MISIRLILAR HATIRLAYACAĞINIZ GİBİ **SÜTUNLU YOLLARI VE YAPILARI** İCAT ETMİŞLERDİ.

YUNANLILAR BUNA KENDİ MOTİFLERİNİ EKLEDİLER VE BANKA GİBİ GÖRÜNEN O ÜNLÜ TAPINAKLARINI İNŞA ETTİLER!

GÜZEL OLDU SANKİ...

YUNANLILAR AYNI ZAMANDA MISIRLILARIN **DİNİNE VE MİSTİSİZME** DE MERAK SARDILAR. KENDİ DİNİ TÖRENLERİNİ DAHA UYGAR MISIR USÜLLERİ İLE YENİDEN BİÇİMLENDİRDİLER. ŞAŞIRMAYIN SAKIN!!!

YUNANİSTAN'IN KUZEYİNDE BAZI İNSANLAR **ŞARAP** TANRISI **DİONYSOS**'A TAPARLARDI. HİKAYEYE GÖRE DİONYSOS ÇOCUKKEN PARAMPARÇA EDİLMİŞ, SONRA MUCİZEVİ BİR ŞEKİLDE YENİDEN DOĞMUŞTU.

BU ARADA **MISIR**'DA... BİR YUNANLI TURİST TANRI **OSİRİS** OYUNUNU SEYREDER.

BU MİTTE DE KRAL OSİRİS PARAMPARÇA EDİLİR. KRALİÇESİ **İSİS** CİNSEL ORGANI DIŞINDA TÜM PARÇALARI BULUR, ONLARI BİR ARAYA GETİRİR. BİRAZ MUMYA BEZİ İLE TAHTADAN BİR PENİS EKLER VE OSİRİS'İ CANLANDIRIR. BİZİM YUNANLININ AKLINA BİR FİKİR GELİR:

OSİRİS DİNİ TÖRENLERİNİ İNCELER. DRAM YÜKLÜ DOKTRİNLER, OSİRİS KUKLALARIYLA GEÇİT TÖRENİ, TANRININ YENİDEN DOĞUŞUNU SİMGELEYEN SALLANAN PENİSLER!

YUNANİSTAN'A BU VİZYONUN ATEŞİ İLE DÖNER.

KISA SÜREDE ATEŞİ KOMŞULARINI DA YAKAR!

BİZİM FANATİK ÇEVRESİNDEKİLERİ İKNA EDER VE BİRLİKTE "YENİ" DİONYSOS'UN ŞEREFİNE BİR FESTİVAL HAZIRLARLAR. SONUNDA BİR GECE HER ŞEY HAZIRDIR...

GÜNEŞ DOĞDUĞUNDA!!

YAŞASIN DİONYSOS!

BÜYÜK DİNLER BAZEN BU ŞEKİLDE DOĞAR!

BEDAVA ŞARAP!

SARHOŞ OLMAK VE ANADAN DOĞMA DOLAŞMAK ÇOK TUTAR. DİONYSOS KÜLTÜ BU SEFER – ESKİ KANLI HALİNDEN FARKLI OLARAK – RESMEN DESTEK GÖRÜR.

EVET. SANIRIM BUNU ŞEHİR FONLARIYLA DESTEKLEYEBİLİRİZ!

BUNUN **ŞARAP TİCARETİNİN** ARTMASIYLA BİRLİKTE BÜYÜDÜĞÜ TAHMİN EDİLEBİLİR.

BU YIL NE YETİŞTİRİYORUZ?

ÜZÜM!

ÖLÜRKEN GÖĞSÜNDEN YÜKSELEN HER NEFES, FIŞKIRAN PİSLİK (BKZ SAYFA 225)

MISIR'DA OLDUĞU GİBİ PİYESLERDE HALA KANLI BÖLÜMLER DE **OYNANIYORDU.** ÖZELLİKLE ATİNA'DA DİONYSOS FESTİVALLERİNDE DAİMA GEÇMİŞTE YAŞANMIŞ KANLI BİR DRAM DA SAHNELENİYORDU – AGEMEMNON, OEDİPUS VEYA IPHİGENİA – ATİNALILAR PARÇALANMIŞ BİR MISIR TANRISININ YAŞAYAN MİRASINA, "KEÇİ ŞARKISI", **"TRAG OİDA"** VEYA ŞİMDİ KULLANDIĞIMIZ GİBİ **TRAJEDİ** DERLERDİ.

VAY! BU YÜREĞİMİ **PARAMPARÇA ETTİ!**

DİONYSOS KÜLTÜNÜN GEÇİT TÖRENLERİ VE SEKS ALEMLERİNİN GİZLİ BİR TARAFI DA VARDI: 'ORFE ESRARI'. MÖ 500'LERDE BİRİ KUTSAL ŞİİRLER YAZDI VE BUNLARIN **EFSANEVİ ORFE**'NİN ESERLERİ OLDUĞUNU SÖYLEDİ.

AMA MÜREKKEP HALA ISLAK!

BİR MUCİZE!

HİKAYEYE GÖRE: **DÜNYA TİTANLARI** YARATTI. BUNLAR **ZEUS**'U, ZEUS **DİONYSOS**'U... KISKANÇ TİTANLAR DA DİONYSOS'U YEDİLER.

ZEUS TİTANLARI BİR YILDIRIMLA KÜL ETTİ VE **İNSANLAR** ONLARIN KÜLLERİNDEN DOĞDULAR.

KISSADAN HİSSE: İNSAN TOPRAKTAN DOLAYI **DÜNYEVİ,** TİTANLARDAN DOLAYI **TANRISALDIR.** TİTANLARIN YEDİĞİ DİONYSOS'UN ETİNDEN DOLAYI DA BU TANRISAL KIVILCIM BİZE **EBEDİ HAYAT** VERİR.

HARİKA BİR FİKİR!

AYRICA, BUNUN **DOĞRU** OLUP OLMADIĞINI DA ÖLÜNCEYE KADAR BİLEMEYİZ!

MANTIKLI SÖZE NE DENİR?

TİCARET VE KÖLELİK YAYGINLAŞINCA, KOLONİLERİ KURAN ÇİFTÇİLER İLERLEMEYE AYAK UYDURAMADILAR VE BİRÇOK ŞEHİRDE İSYANLARLA **DEVRİLDİLER.** YENİ YÖNETİCİLER **TİRAN** DENİLEN **DİKTATÖRLERDİ.** ONLAR TÜCCAR SINIFINA HİZMET ETTİLER. LİMANLARIN, PAZAR YERLERİNİN VE DİĞER HALKA AÇIK YERLERİN DAHA DA İYİ OLMASI İÇİN KÖLELERİ İŞE KOŞTULAR.

MİLET'İN İLK BAŞARILI DÜŞÜNÜRÜ THALES'Tİ. (MÖ 546-640) ASLEN FİNİKELİ'YDİ.

THALES'İN GÖKYÜZÜNÜ İNCELEYEREK TUTULMALARI ÖNCEDEN TAHMİN ETTİĞİ SÖYLENİR.

...VE YILDIZLARA BAKARKEN BİR KUYUYA DÜŞTÜĞÜ!

THALES EVRENİN **SUDAN** OLUŞTUĞUNU İDDİA ETTİ.

SU KADAR BERRAK...

AYRICA, GÖLGESİNİ ÖLÇEREK BÜYÜK PİRAMİDİN YÜKSEKLİĞİNİ BULDU; İYONYA İÇİN MERKEZİ BİR HÜKÜMET YAPISI ÖNERDİ (REDDEDİLDİ)... BİR SEFERİNDE MİLET'TEKİ HER ZEYTİNYAĞI PRESİNİ CÜZİ ÖN ÖDEMELERLE KİRALAYARAK **ZEYTİNYAĞI** PİYASASINI ELE GEÇİRDİ. FELSEFECİ THALES'İN HAYAT FELSEFESİ ORTADA...

THALES'İN ÖĞRENCİSİ **ANAKSİMANDROS** HER ŞEYİN SUDAN GELDİĞİ DÜŞÜNCESİNİ REDDETTİ.

SIRILSIKLAM OLDUN HOCA!

DÜNYANIN **EVRİM GEÇİRDİĞİNİ** VE İNSANLARIN **BALIKLARDAN** GELDİĞİNİ İLERİ SÜRDÜ!

KUZEN, FOSİLLERE BAKMAYI AKIL ETMEMİŞSİN!

ANAKSİMANDROS AYRICA, BİR BABİL İCADI OLAN **GÜNEŞ SAATİNİ** YUNANİSTAN'A GETİRDİ.

NELER OLUYORDU? BU İYONYALILAR **TANRILARA GÖNDERME YAPMADAN** KOZMİK KURAMLAR ÜRETİYORLARDI. BU BİR YENİLİKTİ.

"EĞER HAYVANLAR İNSANLAR GİBİ RESİM ÇİZİP ALETLER YAPABİLSELERDİ, ATLAR VE ÖKÜZLERİN TANRILARI KENDİLERİNE BENZERDİ."

DEDİ, ANAKSİMANDROS'LA AYNI DÖNEMDE YAŞAMIŞ OLAN KSENOFANES.

BU İLK FİLOZOFLARIN DİNDAR OLMADIKLARI ANLAMINA GELMEZ. **PİSAGOR**'U ELE ALALIM...

ZAMAN, UZAKLIK VE TELEFON FATURALARI SAYILARDAN İBARETTİR!

PİSAGOR SİSAM ADASI'NDA İŞİNE BAŞLAMIŞTI. AMA TİRANLA BİR ANLAŞMAZLIĞA DÜŞÜNCE İTALYA'YA KAÇTI VE BURADA **MATEMATİK MİSTİKLERİNİN GİZLİ KARDEŞLİĞİ OLAN PİSAGORCULARI** KURDU.

KATI BİRER VEJETARYEN OLAN PİSAGORCULAR RUHUN ÖLÜMSÜZLÜĞÜNE VE 'SAYILARIN HER ŞEY' OLDUĞUNA İNANIYORLARDI.

Samos

SAYILARA OLAN DÜŞKÜNLÜĞÜ PİSAGOR'U İLGİNÇ BULGULARA GÖTÜRDÜ...

TİTREYEN TELLERİ İNCELEYEREK **MÜZİK ARMONİLERİNİN TAM SAYILARIN BELLİ ORANTILARI** İLE VERİLEBİLECEĞİNİ KEŞFETTİ.

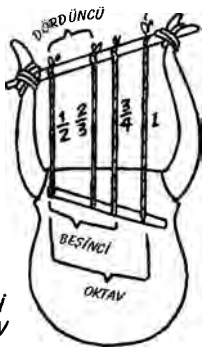

EN BASİT ÖRNEK; EĞER TELLERDEN BİRİ DİĞERİNİN 1/2'Sİ UZUNLUĞUNDAYSA İKİ NOKTA ARASINDA BİR OKTAV VARDIR. DİĞER ARALIKLAR YAN TARAFTA GÖSTERİLMİŞTİR.

GEOMETRİ DE PİSAGOR TEOREMİNİ KANITLADI. BİR ÜÇGENİN DİK AÇISI VARSA DAHA KISA KENARLARININ KARELERİNİN TOPLAMI UZUN KENARIN KARESİNE EŞİTTİR.

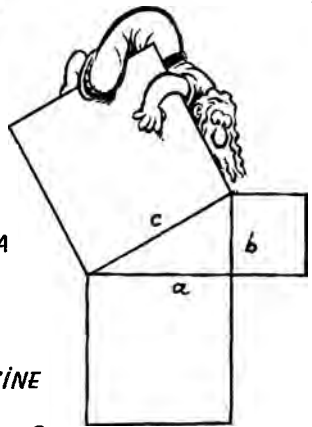

$$c^2 = a^2 + b^2$$

FİKİRLER YAYILIR! BİR RİVAYETE GÖRE... RUHUN ÖLÜMSÜZ OLDUĞUNU SAVUNAN PİSAGOR'UN GÖRÜŞÜ TRAKYALI KÖLESİ ZALMOKSİS TARAFINDAN TEKRARLANDI.

HER ŞEY SAYIDIR... RUH SAYIDIR... SAYI EBEDİDİR...

MANTIKLI GELİYOR.

ZALMOKSİS BİR ŞEKİLDE ÖZGÜRLÜĞÜNE KAVUŞUP; ÜN VE SERVET EDİNDİ. TRAKYA'YA DÖNDÜ; BİR MALİKANE İNŞA ETTİ VE ŞEFLERİ MİSAFİR EDİP UZUN UZUN ANLATTI:

ÖLÜM MÜ? ÖLÜM BİR ZİYAFET MASASIDIR.

TABİİ, ZALMOKSİS.

SONRA ÖLMÜŞ GİBİ YAPIP UŞAKLARINA KENDİNİ GİZLİ BİR ODAYA GÖMDÜRDÜ. BURADA **ÜÇ YIL** KALDI. ARKASINDAN MATEM TUTULDUĞU SÖYLENİR.

VAH VAH ZALMOKSİS.

DOKTRİNLERİNİ GEÇ DE, ZİYAFETLERİ İYİYDİ!

DÖRDÜNCÜ YILDA ORTAYA ÇIKTIĞINDA ZALMOKSİS'E BİR TANRI OLARAK TAPILDI.

ZALMOKSİS CANLANDI.

ZİYAFET NASILDI?

ISPANAK İYİ AYIKLANMAMIŞTI!

BUNLAR ASLINDA MISIRLILARIN VE BABİLLİLERİN BİNLERCE YILDIR YAPTIKLARINDAN ÇOK FARKLI DEĞİLDİ – AMA ARTIK...

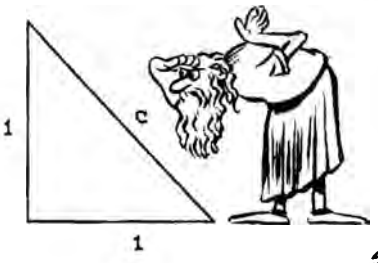

PİSAGOR ÖZEL BİR ÜCGEN CANLANDIRDI GÖZÜNDE. ÜÇGENİN İKİ YANI 1'Dİ, O ZAMAN C HİPOTENÜS NE OLURDU? KURAMINA GÖRE:

$$c^2 = a^2 + b^2$$
$$= 1^2 + 1^2$$

SO $c^2 = 2$

YANİ c^2'NİN KARE KÖKÜDÜR.

BU NASIL BİR SAYI? İNANÇLI OLDUĞUNDAN BUNUN BİR SAYI OLDUĞUNU KABUL EDEN PİSAGOR, MÜZİK AÇISINDAN BUNUN ÜÇGENİN KENARLARI İLE ARMONİ İÇİNDE OLUP OLMADIĞINA KAFA YORDU. YANİ –

LAFI UZATMAMAK İÇİN MANTIĞINI ATLIYORUZ VE PİSAGOR'UN KANITLAYABİLDİĞİ YANITINI SÖYLÜYORUZ:

2'NİN KARE KÖKÜ TAM OLARAK 2/3 VEYA 14142/10.000 VEYA TAM SAYILARIN BİR KESİRİ DEĞİLDİR. BU YÜZDEN, SAYILARIN HER ŞEY OLDUĞUNA İNANMAK DEMEK SAYI KAVRAMINIZIN YALNIZCA TAM SAYILARDAN VE KESİRLERDEN DEĞİL, DAHA ÖTESİNİ DE KAPSADIĞI ANLAMINA GELİR. PİSAGOR BÖYLECE ORANSIZ SAYILARIN DA VAR OLDUĞUNU KANITLAMIŞTIR. 2'NİN KARE KÖKÜ, 3'ÜN KARE KÖKÜ V.B. GİBİ.

FELSEFECİNİN BURADA GERÇEKTEN **YENİ** BİR ŞEY ORTAYA KOYDUĞU AÇIK MI? YANİ YENİ BİR SORU SORMUŞ VE CEVAPLAMIŞ. BU KENDİSİ İÇİN AÇIKTI. PİSAGOR BUNU O KADAR BÜYÜK BİR BAŞARI SAYDI Kİ TANRILARA **100 BOĞA** KURBAN ETTİ.

AMA BU BOĞALARLA BOĞMAYALIM HİKAYEMİZİ... SON BÖLÜMDE SİZE İRAN ŞAHI'NDAN SÖZ EDECEĞİMİ SÖYLEMİŞTİM. İŞTE PERS KRALI KİROS GELENEKLERİNE GÖRE ALEVLERE DUA EDİYOR VE FETİH HAYALLERİ KURUYOR...
İRANLILAR KİROS SAYESİNDE MISIR'I, KENAN'I, SURİYE'Yİ, ASUR'U, ERMENİSTAN'I, BABİL'İ, İRAN'I, AFGANİSTAN'I, HİNDİSTAN'I, KÜÇÜK ASYA'YI BİR İMPARATORLUK ALTINDA TOPLAYABİLDİLER.
İMPARATORLUK ORDULARI YUNANİSTAN'A GELDİĞİNDE NE OLDU? 6. BÖLÜMDE KONUMUZ BU.
AZ SONRA: MEDENİYETLER ÇARPIŞMASI – DİKKAT!

SON BÖLÜMDE YUNANLILARLA, EFSANELERİYLE, ADETLERİYLE VE DÜŞÜNCELERİYLE TANIŞTIK. ŞİMDİ DE **PERS İMPARATORLUĞU** İLE BÜYÜK SAVAŞLARINA ODAKLANACAĞIZ.

BU BÖLÜMÜN **HERODOT TARİHİ** ADLI ESERLE AYNI OLDUĞUNU İTİRAF ETMELİYİM.

BUGÜNLERDE TARİHÇİLER HERODOT'A **BURUN KIVIRIYORLAR.**
"EN BABA YALANCI" BİLE DİYORLAR ONA.
APTALLAR!

HANGİSİ ONUN AYRINTI ZENGİNLİĞİNE, KARAKTERLERİ ANALİZ YETENEĞİNE, EDEBİ DİLİNE, KAHİN VE RÜYALARIN DÜNYADA HALA GÜÇLÜ OLDUĞU DÖNEMİ HİSSETTİRME YETENEĞİNE SAHİP Kİ?

HERODOT'UN **EN İYİ** YANI TÜM **DİYALOGLARI** UYDURMASI.
RUHUMA HİTAP EDEN BİR TARİHÇİ!

ŞİMDİ HERKESİN FALCILIĞA VE SİHİRE İNANDIĞI DÖNEME – 1967'Yİ KASTETMİYORUM – DÖNELİM.

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ

6. BÖLÜM

KİM BU ATİNALILAR?

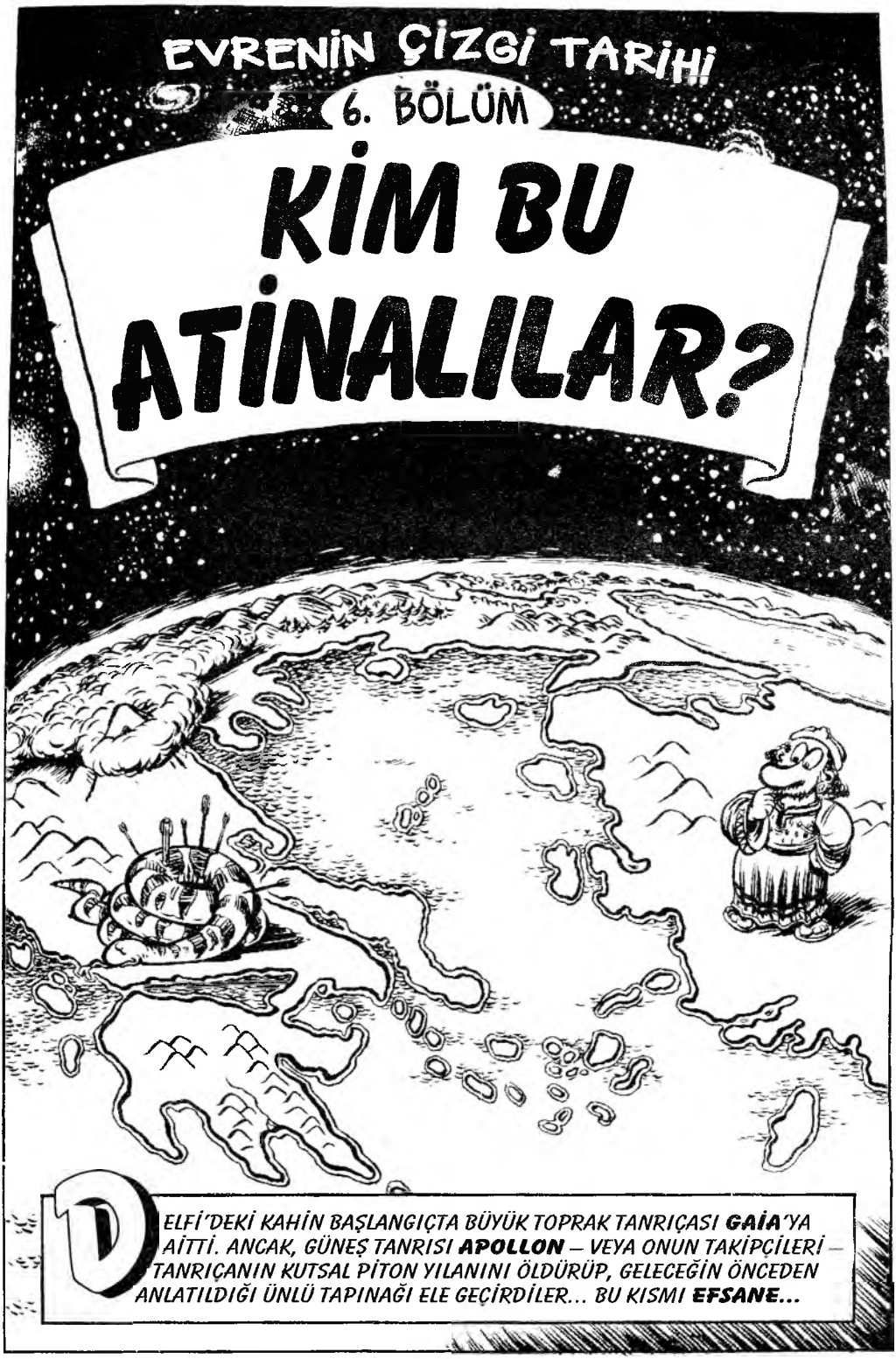

DELFİ'DEKİ KAHİN BAŞLANGIÇTA BÜYÜK TOPRAK TANRIÇASI **GAİA**'YA AİTTİ. ANCAK, GÜNEŞ TANRISI **APOLLON** – VEYA ONUN TAKİPÇİLERİ – TANRIÇANIN KUTSAL PİTON YILANINI ÖLDÜRÜP, GELECEĞİN ÖNCEDEN ANLATILDIĞI ÜNLÜ TAPINAĞI ELE GEÇİRDİLER... BU KISMI **EFSANE...**

KROİSOS'UN (KARUN'UN) ZENGİNLİKLERİ

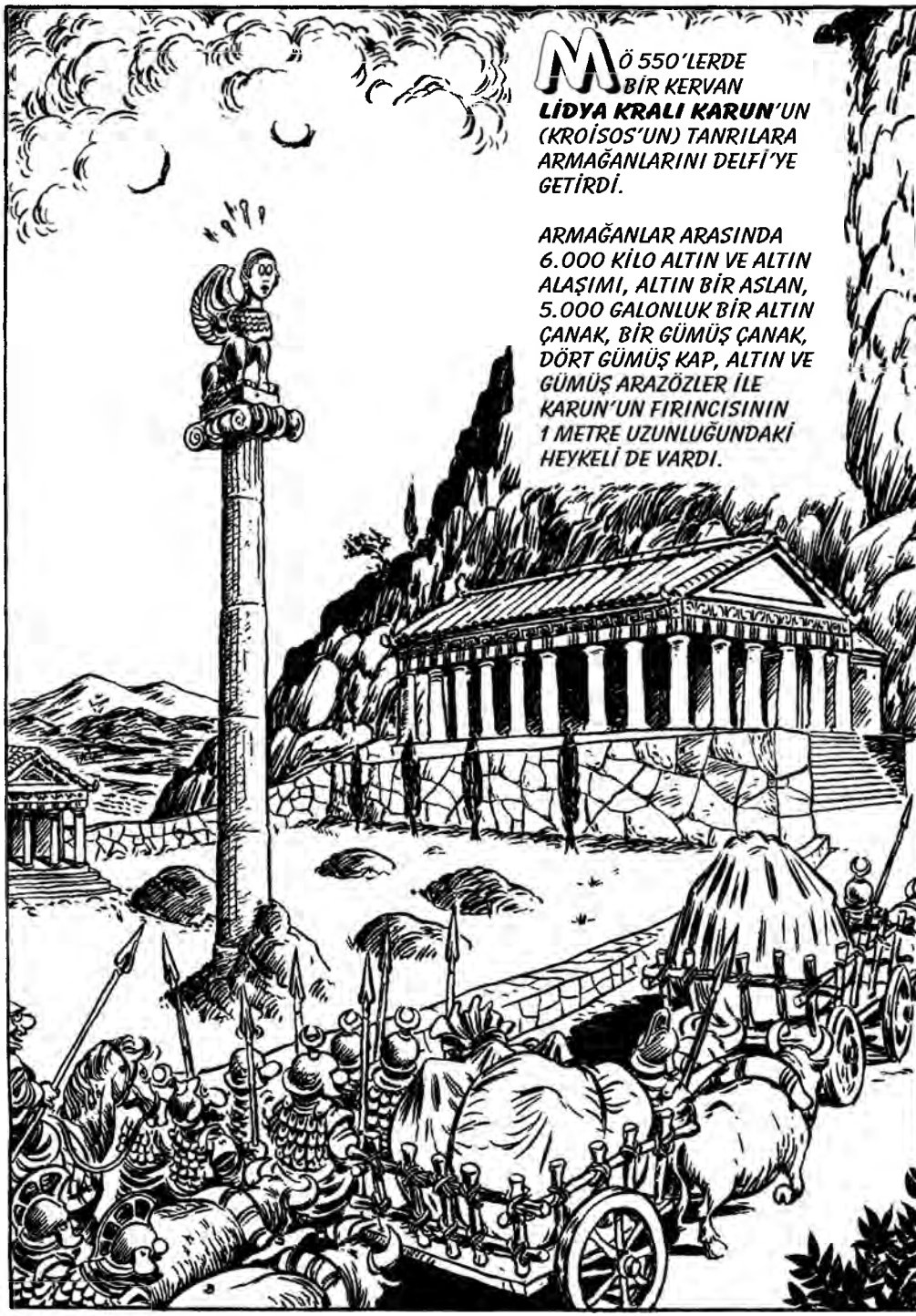

ARMAĞANLARI VERDİKTEN SONRA LİDYALILAR KAHİN'E ŞU SORUYU SORDULAR:

O SIRADA LİDYA'DA OLAN KARUN ENDİŞELİYDİ. **İYONYA** VE YUNAN ŞEHİRLERİNİ DE İÇİNE ALAN KÜÇÜK ASYA'NIN KRALI ZENGİNDİ. AİLESİ PARAYI **İCAT** ETMİŞTİ.

METAL PARA İCAT EDİLMEDEN ÇOK ÖNCE BİLE İNSANLAR ALTIN VE GÜMÜŞÜ ÖDEME ARACI OLARAK KULLANIYORLARDI. DEĞERLİ MADENLER ÇOK AZ BULUNUR, DAYANIKLIDIR VE GÜZEL TAKI YAPILIR BUNLARDAN.

KONUMUZA DÖNELİM... PİTİA BİR DEFNE DALI ALDI VE GARİP BİR SESLE KONUŞTU:

EĞER KARUN PERSLERE SALDIRIRSA...
BÜYÜK BİR İMPARATORLUĞU YOK EDECEK!!

HİÇ KİMSE BU MESAJ SARDES'TE KARUN'A ULAŞTIRILDIĞINDA TAM OLARAK NE DEDİĞİNİ BİLMİYOR...
NE BİÇİM CEVAP BU? HANGİ İMPARATORLUK? KARI SORUYU MU ANLAMADI!!

YAZI TURA ATSAYDIK DAHA İYİYDİ! BOZUK PARA VERİN BAKAYIM!

VE BÖYLECE KARUN İLK HAMLESİNİ YAPTI. LİDYALILAR MED TOPRAKLARINA GİRDİ. EKİNLERİ YAKTILAR, HALKLARINI KÖLE YAPTILAR...
AÇ GÖZLÜ KAHİN!

KISA BİR SÜRE SONRA PERS ORDUSU KARUN'UN TOPRAKLARINDAN SÜRDÜĞÜ İNSANLARLA BİRLİKTE GELDİ... UZUN BİR GÜN BOYUNCA LİDYALILARLA SAVAŞTILAR...

SONRA KARUN KIŞTA SAVAŞA ARA VERMEYE KARAR VERDİ.

İLKBAHARA GÖRÜŞÜRÜZ!

PERSLER AYNI DÜŞÜNCEDE DEĞİLLERDİ!

SÜRPRİZ YAPALIM!..

LİDYALILARI GİZLİCE EVLERİNE KADAR İZLEDİLER... KARUN SARDES'İN KUŞATILDIĞININ FARKINA VARDIĞINDA ANCAK BİRKAÇ MEKTUP YAZMAYA VAKTİ OLMUŞTU!..

BÜYÜKLERİN ELLERİNDEN, KÜÇÜKLERİN GÖZLERİNDEN... NE?

LİDYALILAR SAVAŞMAK İÇİN DIŞARI ÇIKINCA PERSLER ONLARI BİR KEZ DAHA ŞAŞIRTTILAR – **DEVELER.**

GAH!

UGH!

VAY!

LİDYALILAR ARKALARINA BAKMADAN EVLERİNE KAÇTILAR.

AMA PERSLER DAĞ ADAMLARIYDI. SARDES'İN SURLARINA TIRMANDILAR...

ŞEHİR DÜŞTÜ. KARUN 14 LİDYA PRENSİ İLE BİR KÜTÜK YIĞININININ ÜSTÜNE KONDU. SONRA...
DURUN!!

BÜYÜK İMPARATORLUK İÇİN TEŞEKKÜR ETMEK İSTEMİŞTİM!
PRENSLER YAKILDI AMA KARUN BAĞIŞLANDI VE SARDES YIKILMADI. BU, KARUN'UN HAZİNESİNİ ELE GEÇİRMİŞ OLAN ŞAH KİROS İLE PERSLERİN GÜCÜNÜ VE MERHAMETİNİ GÖSTERDİ.

MENE, MENE...

PERSLER BUNDAN SONRA **BABİL**'E YÖNELDİLER. NEBUKADNEZAR'IN YENİ İNŞA ETTİRDİĞİ, ESKİSİNDEN ÇOK DAHA GÜZEL, ASMA BAHÇELERİ, İŞTAR KAPISI, ZİGGURATLARI VE SARAYLARI İLE YENİ BABİL...

...VE (EN SON OLARAK 4. BÖLÜMDE GÖRDÜĞÜMÜZ) ESİR MUSEVİLERİN TUĞLA EVLERİ DE VARDI!..

İNCİL'DE ANLATILDIĞI ÜZERE VELİAHT PRENS BELŞAZZAR SARAYDAKİ BİR ZİYAFET SIRASINDA DUVARDAKİ EL YAZISINI GÖRDÜ... BUNU ÇÖZMEK İÇİN HEMEN BİR YAHUDİ ALİMİNİ ÇAĞIRDI...

BU NEBİ **DANYAL**'DI.
"MENE MENE TEKEL UPHARŞİN!"

ANLAMI:
MENE: TARTILDIN
TEKEL: EKSİK GELDİN
UPHARSİN: FARİSİLERCE (PERSLER TARAFINDAN)

BİR MELEĞİN ATEŞLİ ELLERİYLE YAZILMIŞ BU!
MELEK Mİ?
MELEK GÖRDÜNÜZ MÜ?
YOO...
BU BİR BENZETME, KOÇUM.

BABİL'İN KUZEYİNDE KİROS'UN ADAMLARI FIRAT NEHRİ'NİN YATAĞINI DEĞİŞTİRDİLER.

...GECELEYİN SUYU TAKİP EDEREK SURLARA VARDILAR...

...VE BABİL'İN BRONZ KAPILARI KAPATILMADAN İÇERİ GİRDİLER!

İNCİL'DE ŞEHRİN BELŞAZZAR'IN ZİYAFETİ SONA ERMEK ÜZEREYKEN DÜŞTÜĞÜ YAZAR.
MENE MENE TEKEL UPHASİN!
BÖÖÖ.

SONRA BÜYÜK BİR HALKLA İLİŞKİLER UZMANI OLAN KİROS TÜM ESİR HALKLARIN EVLERİNE DÖNMELERİNE VE KENDİ DİNLERİNCE İBADET ETMELERİNE İZİN VERDİ.
BEN KİMSEYE KENDİ DİNİMİ ZORLA KABUL ETTİRMEM!
BEN BİLE ÇÖZEMEDİM...

BAZILARI KALMAYI TERCİH ETTİKLERİNİ SÖYLEDİLER. IRAK YAHUDİLERİ BUNLAR...
UFAK BİR İTHALAT İHRACAT İŞİMİZ VAR... KAPATIP GİTSEM OLMAZ...

DİĞERLERİ KUDÜS'E DÖNDÜKLERİNDE ORADA ARTIK BAMBAŞKA HALKLARIN YAŞADIĞINI GÖRDÜLER!! (ESKİ BİR SORUN)
GRRRRR...

BÜYÜK BİR İMPARATORLUK

KİMDİ BU PERSLER? KÖKEN OLARAK HAZAR DENİZİ'NİN ÖTESİNDEN GELEN ATALARI **ARYAN** OLARAK BİLİNEN HİNT – AVRUPALI GÖÇEBELERDİ.

Sardeş

MEDLER

PERSLER

Balkh

Babil

GÜNEYE İNDİKLERİNDE BU HALK BİRÇOK GRUBA AYRILDI. BUNLARA **MEDLER VE PERSLER** DE DAHİLDİ.

ASUR TOPRAKLARINDA YAŞAYAN MEDLER ERKEN UYGARLAŞTILAR, PERSLER İSE OLDUKÇA VAHŞİYDİLER!

BİR YURTTA KALIRLAR, PİSLİKTE BARINIRLAR VE TEK GÖMLEKLE DONANIRLAR.

ÖFFF!

ANCAK, BİR, İKİ YÜZYIL SONRA YENİ EVLERİNDE PERSLER KENDİ DİNLERİNİ, GELENEKLERİ VE TABİİ HALILARINI GELİŞTİRDİLER...

DİNLERİNDE **BELHLİ ZERDÜŞT**'ÜN ÖĞRETİSİNE GÖRE HER ŞEY İKİ İLKEYE AYRILIRDI: **İYİ VE KÖTÜ.**

İYİ OLAN ATEŞLE VÜCUT BULAN TEK TANRI **AHURA MAZDA** İLE TANIMLANIRDI, KÖTÜ İSE **KARANLIKTI.**

ÖLÜLERİ NE GÖMÜLÜR, NE DE YAKILIRDI, YALNIZCA DOĞAYA BIRAKILIRDI.

DİNİN RAHİPLERİ **MAGUŞLARDI.** İNGİLİZCE SİHİR – "MAGİC" SÖZCÜĞÜ BURADAN GELİR.

EN BÜYÜK GÜNAH YALAN SÖYLEMEKTİ. SUÇLULAR HER ZAMAN SUÇLARINI İTİRAF EDERLERDİ!

ADETLERİ GEREĞİ SARHOŞKEN ALDIKLARI BİR KARARI AYIK KAFAYLA YENİDEN DÜŞÜNÜRLERDİ. BUNUN TERSİNİ DE YAPARLARDI.

PERAKENDE SATIŞLAR ÇOK SIKI DENETLENİRDİ: YUNAN PAZAR YERLERİ İÇİN KİROS ŞÖYLE DEDİ:

FETİHLERİNDEN SONRA PERSLER İMPARATORLUKTAKİ HER ÇALI, OT VE BİTKİYİ SÖKÜP EVLERİNE GÖTÜRDÜLER. BUNLARI **"PAİRİDEAZA"** ADINI VERDİKLERİ BAHÇELERE DİKTİLER. (BUNDAN DA İNGİLİZCE CENNET – "PARADİSE" SÖZCÜĞÜ TÜREDİ).

PERS İMPARATORLUĞU **BÜYÜK KİROS**'UN FETİHLERİYLE BAŞLADI.

MÖ 549'DA YEĞENLERİ MEDLERİ YENDİ.

MED KRALI BİR SOYLUNUN OĞLUNU AKŞAM YEMEĞİNDE PİŞİRİP SUNDUĞU İÇİN HALK DESTEĞİNİ KAYBETTİ. MEDLERİN **MİDESİ** SAVAŞMAYI KALDIRAMADI.

LİDYALI **KARUN**'UN SONUNU GETİREN SAVAŞI GÖRDÜK.

LİDYA'YI, İYONYA'YI VE BABİL'İ ALDIKTAN SONRA KİROS DOĞUDAKİ ÜLKELERE YÖNELDİ.

ORTA ASYA'DA BİR YERLERDE SAVAŞIRKEN ÖLDÜ VE İRAN'DA MÜTEVAZI BİR MEZARA GÖMÜLDÜ.

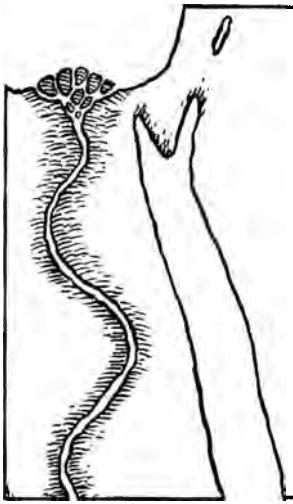

KİROS'UN OĞLU **KAMBİSES** MISIR'I İMPARATORLUĞA KATTI, AKLINI OYNATTI VE ÖLDÜ. ASLINDA HAYAT HİKAYESİ İLGİNÇTİR; SAVAŞLAR, GADDARLIKLAR VE ARAP ÇÖLÜNÜ AŞARKEN YAŞADIĞI İLGİNÇ OLAYLARLA DOLUDUR. AMA BÜTÜN HİKAYEYİ ANLATACAK KADAR YERİMİZ YOK, ÖZÜR DİLERİM. (BUNLARIN HEPSİNİ HERODOT'TA OKUYABİLİRSİNİZ...)

BİN YILDAN UZUN BİR SÜRE BOYUNCA BAĞIMSIZ KALAN MISIR'IN SONU GELDİ.

PERSLER KAMBİSES'TEN SONRA YEDİ SOYLUNUN ÖLDÜRDÜĞÜ İKİ MAGUŞ TARAFINDAN YÖNETİLDİ.

YEDİLER BİR ANLAŞMA YAPTILAR.

YARIN **GÜNEŞ DOĞARKEN** İLK KİMİN **ATI** KİŞNERSE TAÇ ONUN OLSUN!

?

AMA...

ŞEY...

O GECE BİR HİZMETKAR GİZLİCE **KISRAKLARIN** YANINA GİTTİ...

...VE BÖYLECE **DARİUS** PERS KRALI OLDU!

Hi, Hi, Hii.

MAGUŞLARIN ÖLDÜRÜLMESİNİ EMRETTİKTEN SONRA DARİUS KİROS VE KAMBİSES'İN FETHETTİĞİ TOPRAKLARI **İYİ İŞLEYEN** BİR İMPARATORLUK HALİNE GETİRMEK İÇİN KOLLARI SIVADI. BU İMPARATORLUK ARABİSTAN DIŞINDA ORTA DOĞU'NUN **TÜM** ESKİ UYGARLIKLARINI KAPSIYORDU. BU HARİTA MÖ 500'LERDE EN GENİŞ SINIRLARINI GÖSTERİYOR.

SINIR

SINIR

PERSLER KİROS'UN **BABA**, KAMBİSES'İN **USTA** VE DARİUS'UN DA **ESNAF** OLDUĞUNU SÖYLERLER.

1.620.402...

FASULYE SAYIYOR.

ÜLKE, BAŞINDA **SATRAP** ADI VERİLEN BİR PERS LİDERİN BULUNDUĞU 20 İL'E VEYA **SATRAPLIK**'A AYRILMIŞTI. KİROS YÖNETİMİNDE OLDUĞU GİBİ YEREL GELENEKLERE SAYGI GÖSTERİLİYORDU. SON ALTIN 'DAREİKOS'A KADAR VERGİLER DÜZENLİ BİR ŞEKİLDE ÖDENDİKÇE... DARİUS YOLLAR YAPTIRDI VE GÜVENİLİRLİĞİ İLE NAM SALAN BİR POSTA SERVİSİ KURDU.

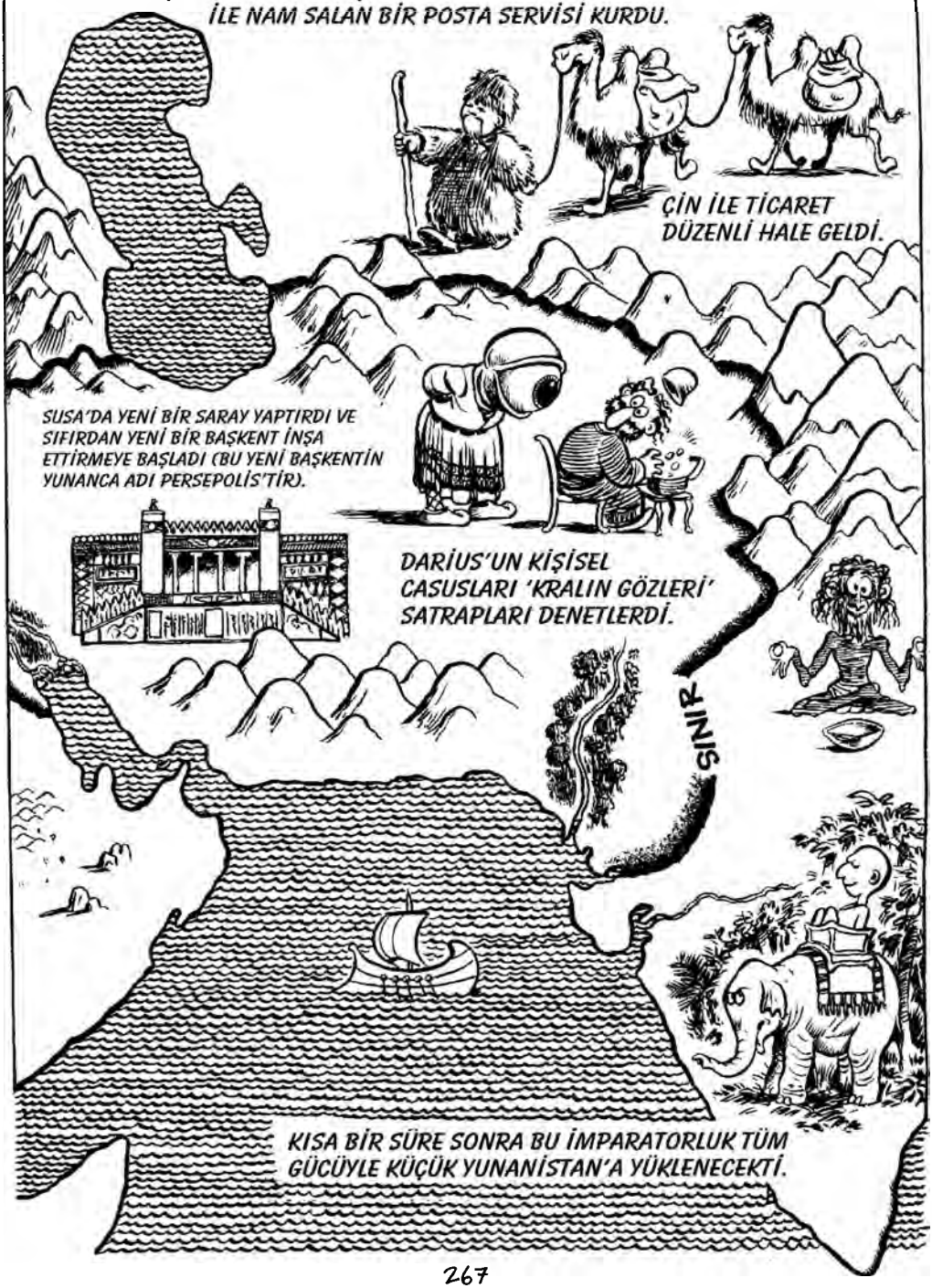

İYONYA İHTİLALİ

SORUNLAR **İYONYA**'DA AYAKLANMALARLA BAŞLADI.

MÖ 500 VE 600'LERDE İYONYA TİRAN DENİLEN ŞEHİR HAKİMLERİNİN TİCARETİ TEŞVİK ETMESİYLE VE DÜŞÜNMELERİNE YARDIMCI OLMAK İÇİN YUNANLI **FİLOZOFLARI** ÇALIŞTIRMALARIYLA GELİŞTİ.

MÖ 560'LARDA KARUN İYONYA'YI LİDYA HAKİMİYETİNE ALDI VE 20 YIL SONRA DA PERS İMPARATOR-LUĞU'NUN BİR PARÇASI OLDU.

BU, DOĞUNUN BİLİMİNE ULAŞABİLEN FELSEFECİLER AÇISINDAN ÇOK İYİ OLDU.

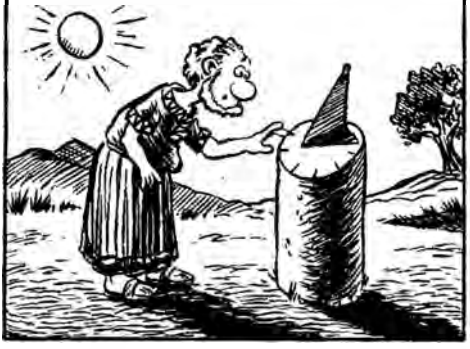

MESELA, EVRENİN BİRLİĞİ KONUSUNDA AYDINLANDILAR (YUNANLILARIN ÇOĞU BUNA PEK İNANMADI...)

PERSLER ADINA SAVAŞMAK İÇİN SÜREKLİ ASKERE ALINDIKLARINDAN, İMPARATORLUK YÖNETİMİ SIRADAN VATANDAŞ İÇİN PEK İÇ AÇICI DEĞİLDİ...

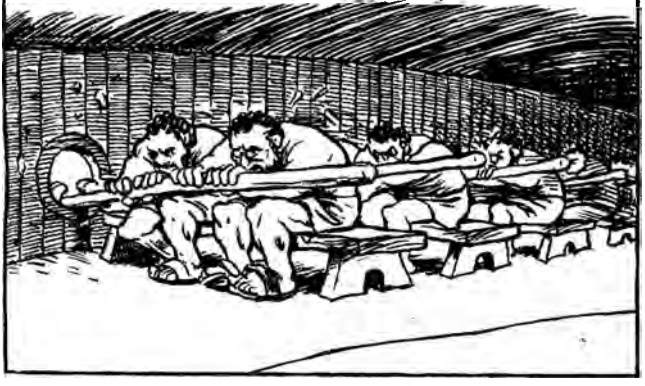

İLK ÖNCE KAMBİSES'İN MISIR'I İŞGALİ...

SONRA, DARİUS'LA STEPLERİ DOLDURAN, KAN İÇEN, KENEVİR İÇEN, ATA BİNEN İSKİTLERE KARŞI TUNA'NIN ÖTESİNDEKİ KORKUNÇ SEFER... DARİUS'UN ASKERLERİ CANLARINI ZOR KURTARDILAR VE BİRÇOKLARI ÖLDÜ...

BARDAĞI TAŞIRAN SON DAMLA, NAKŞA ADASI'NA YAPILAN GEREKSİZ BİR SEFER OLDU – SEVİMSİZ BİR SEFERDİ BU, ÇÜNKÜ AMAÇ DEMOKRATİK BİR HÜKÜMETİ DEVİRİP SOYLULARI BAŞA GEÇİRMEKTİ.

BİRLİKLERE MAAŞ ÖDENMEYİNCE HOMURTULAR İSYANA DÖNÜŞTÜ.

BAŞARISIZ SALDIRININ SORUMLUSU MİLET VALİSİ **ARİSTAGORAS**'TI. PERSLERLE BAŞI BELAYA GİRİNCE ARİSTAGORAS BİRDEN DEMOKRAT VE ASİ KESİLDİ.

VALİLİKTEN İSTİFA ETTİ VE TÜM GÜCÜ HALKA DEVRETTİ. ONLAR DA HEMEN TÜM PERS GARNİZONU'NU KILIÇTAN GEÇİRDİLER.

AYAKLANMA KIYI BOYUNCA YAYILINCA ARİSTAGORAS YARDIM ARAMAK İÇİN YUNANİSTAN'A GİTTİ.

ATİNA İYONYA'YA 1.000 HOPLİT* GÖNDERDİ.

* AĞIR ZIRHLI PİYADELER.

ATİNALILAR VE İYONYALILAR NEHİR BOYUNCA YÜRÜYÜP SARDES'E VARDILAR VE SAZ DAMLI BAŞKENTİ YAKTILAR!

ATLARA, KRALA HABER VERİN!

SATRAP'IN MAKAMI ATEŞ ALDI!

DARİUS'UN HABERİ ALDIĞI ZAMANKİ TEPKİSİNİ TAHMİN EDEBİLİRİZ.

ATİNALILAR MI? KİM BUNLAR?

'TANRIM, BANA ATİNALILARI CEZALANDIRMAYI NASİP ET' DİYE DUA EDEREK GÖĞE BİR OK ATTI.

ZINK

VE HİZMETKARLARINDAN BİRİNE HER GECE YEMEKTEN ÖNCE ŞUNU TEKRARLAMASINI EMRETTİ:

EFENDİM, ATİNALILARI HATIRLAYIN!

TAMAM.

PEKİ... AMA KİM BU ATİNALILAR?

ESKİ ATİNA

DİĞER YUNANLILARDAN FARKLI OLARAK ATİNALILAR HER ZAMAN AYNI YERDE, TANRIÇA **ATHENA**'NIN ŞEHRİ ATİNA VE ETRAFINDAKİ TOPRAKLARDA **ATTİKA**'DA KALMIŞLARDI. SADECE ÇANAK, ÇÖMLEK YAPMAYA UYGUN VERİMSİZ TOPRAKLARI OLAN BİR YERDİ BURASI...

TRUVA SAVAŞI'NIN SONRASINDAKİ KARGAŞADA, DİĞER YUNANLILAR GÖÇ EDERKEN VE BİRBİRLERİNİ KESERLERKEN ATİNA İŞGAL EDİLMEDİ.

BAZI ATİNALILAR EGE DENİZİ'Nİ GEÇEREK KAÇTILAR VE İYONYA'NIN 12 ŞEHRİNİ KURDULAR. DAHA SONRA ATİNALI KADINLAR İYONYA MODASINI TAKLİT ETTİLER.

HİKAYEYE GÖRE BAZI ATİNALILAR SAVAŞA GİTTİLER VE BİRİ DIŞINDA HEPSİ ÖLDÜ. SON ADAM BU HABERİ GETİRDİ.

GÖZLERİ YAŞLI DULLAR PEPLOS ADINI VERDİKLERİ GELENEKSEL YUNAN ELBİSELERİNDEN İĞNELERİ ÇIKARTTILAR VE ADAMI İĞNELEYEREK ÖLDÜRDÜLER!

O GÜNDEN SONRA ATİNALI KADINLAR UZUN, DİKİŞLİ VE İĞNESİZ İYONYA KIYAFETLERİ GİYMEYE BAŞLADILAR!

TRUVA SAVAŞI'NDAN SONRA YÜZYILLAR BOYUNCA ATTİKA'DA YAŞAM TEK DÜZEYDİ...

SIKICI!

HER YIL FAKİR ÇİFTÇİ ZENGİN KOMŞUSU **HİPPE**'DEN (ATLI ANLAMINA GELİYOR) TOHUM ÖDÜNÇ ALDI.

BÜYÜK KİŞİ, YALVARIYORUM. SADIK, İNANÇLI VE FEDAKAR DOSTUNUZA (YANİ BANA) BİRKAÇ KİLO TOHUM BAHŞEDİN...

ÖDÜNÇ ALDIĞI TOHUMLARI EVİNE GÖTÜRDÜ.

BÖYLESİ BİR CÖMERTLİK...

KAHROLASI HİPPE...

KENDİ TARLASINI EKTİ VE SÜRDÜ.

BORÇLU OLABİLİRİM AMA BİRAZ TOPRAĞIM, BOŞ ZAMANIM VE BÜYÜK BİR ÖKÜZÜM VAR!

MÖÖÖ!

HASAT ZAMANI BORCUNU TAHIL OLARAK VE YARIM GÜN HİPPE'YE ÇALIŞARAK ÖDEDİ.

CÖMERT OLMAK İYİDİR, DEĞİL Mİ?

AMA BU "KARANLIK DÖNEMLER" SONA ERECEKTİ... TİCARET GELİŞTİ... LİDYA DA PARAYI İCAT ETTİ... VE SÖZ KONUSU OLAN **PARA** OLUNCA **ÇATIŞMA** ÇIKTI...

MÖ 600'LERDE KIYI BÖLGELERDEKİ ATİNALILAR **TİCARETE** ATILMAYA BAŞLADILAR. TİCARET GİDEREK GELİŞİYORDU.

UCUZ TAHIL, SÜS EŞYASI, ALTIN VAR...

VE **KÖLELER.** NE İSTERSİN?

BU İŞE GİRMEYİ!

PARALARIYLA TOPRAK SATIN ALDILAR VE KÖLELERİYLE TOPRAĞI İŞLEDİLER.

BUNA "ÇAĞDAŞ YÖNETİM" DİYORLAR.

BU ONLARI, ZENGİN KOMŞULARI ESKİ HİPPELERLE ÇATIŞMAYA SÜRÜKLEDİ.

PARALI KÖLE TACİRLERİ.

ŞİMDİ NE YAPACAĞIZ?

ÇAĞDAŞ YÖNETİMLE NASIL REKABET EDERİZ?

BEN FAKİRLERİ SÖMÜRMEYİ DÜŞÜNÜYORUM!

HİPPELER BORÇLARINI ÖDEMEYENLERİ KÖLELEŞTİRMEYE VE TOPRAKLARINA EL KOYMAYA BAŞLADILAR!!

AÇIKÇA... EHE EHE... ÇAĞDAŞ BİR ADIM BU. SERBEST REKABET PAZARININ GÜÇLERİNİN SONUCU...

ÇOK RAHATLADIK. SAĞ OL!..

ATİNALILAR KRİZLERDE HEP YAPTIKLARI ŞEYİ YAPTILAR VE BİR **TOPLANTI** DÜZENLEDİLER!

TOPLANTIDA ATİNA'NIN BU REZALETE SON VERMEK İÇİN YENİ BİR **YASA** SİSTEMİNE İHTİYACI OLDUĞUNA KARAR VERİLDİ.

REZALET DİYE NİTELEDİKLERİ ŞEY KÖLELİK DEĞİLDİ. ATİNALILARIN BORÇ VEYA BAŞKA BİR NEDENLE KÖLE EDİLMESİYDİ.

BİZ BAŞKALARINI KÖLE EDECEĞİZ, **BİRBİRİMİZİ** DEĞİL!

EVET!

LİBERAL BİR TOPRAK SAHİBİ OLAN **SOLON,** HERKESİ TATMİN EDECEK YENİ BİR YASA SİSTEMİ HAZIRLAMAK ÜZERE GÖREVLENDİRİLDİ.

SOLON, BORÇLARI SİLEREK ATİNALI KÖLELERE ÖZGÜRLÜKLERİNİ VERDİ VE SERVETLERİNE BAKMAKSIZIN TÜM YETİŞKİN ERKEKLERE OY HAKKI TANIYARAK ZENGİNLERİ KIZDIRDI.

ELLERİNDEN ALINAN TOPRAKLARI GERİYE VERMEDİĞİ GİBİ, DEVLET MEMURLUKLARINI ZENGİNLERE TAHSİS EDEREK FAKİRLERİ DE KIZDIRDI.

BOO!

HISSSS

HERKESİ KIZDIRDIĞINI ANLAYINCA DA **10 YIL SÜREYLE** ŞEHRİ TERK ETTİ.

BİR SÜRE GÖRÜŞMEYELİM!

...KIYI BÖLGELERLE TAŞRA ARASINDAKİ KAVGA DEVAM ETTİ!

BU **YASA VE ANARŞİNİN** AYNI ZAMANDA OLABİLECEĞİNİN BİR KANITIYDI.

ATHENA GİBİ GİYİNMİŞ, UZUN BOYLU BİR KIZLA ÇIKAGELDİLER (ATİNALILAR HER ZAMAN GÖSTERİŞ MERAKLISI OLMUŞTUR!) VE PEİSİSTRATOS'U KUTSADILAR.

GERÇEK Mİ? SANAT MI?

ATİNALILAR GÖSTERİYİ BEĞENMELERİNE RAĞMEN PEİSİSTRATOS VE ADAMLARINI KAPI DIŞARI ETTİLER.

PEİSİSTRATOS KAÇTI. ALTIN MADENLERİNİ SATIN ALDI. KAZANCINI İYİ DONANIMLI ÖZEL BİR **ORDU** TOPARLAMAYA YATIRDI VE GERİ DÖNDÜ.

MÖ 546'DA PEİSİSTRATOS **ATİNA TİRANI** İLAN EDİLDİ.

YENİ TİRAN, UZUN SÜREN DÜŞMANLIKLARI BASTIRDI, DÜŞMANLARINI SÜRDÜ VE FAKİRLERE TOPRAKLARINI GERİ VERDİ... SOLON YASALARINI YÜRÜRLÜĞE KOYDU... ÜZÜM YETİŞTİRİCİLİĞİNİ, **DİONYSOS TÖRENLERİNİ,** TİYATROYU (BKZ. 5. BÖLÜM) VE ATİNA ŞARABININ İHRACATINI TEŞVİK ETTİ.

16 YIL SONRA ATTİKA BARIŞ İÇİNDE YAŞAYAN ÜRETKEN BİR ÜLKE OLDU. OLDUKÇA BÜYÜK BİR ORTA SINIF, TOPRAĞI İŞLİYORDU.

PEİSİSTRATOS ÖLDÜĞÜNDE OĞULLARI **HİPPİAS VE HİPPARKHOS** BİRLİKTE TİRAN OLDULAR – AMA **HİPPARKHOS** ÖLDÜRÜLDÜ...

HİPPİAS DA PARANOYAK OLDU VE İÇİNE KAPANDI... YANİ TAM BİR TİRAN OLDU!!

SÜRGÜNDEKİ BAZI ATİNALILAR, TİRAN'I DEVİRMEK İÇİN PLANLAR YAPMAYA BAŞLADILAR.

ASKERİ BİR DİKTATÖRLÜĞÜ NASIL DEVİRİRSİN?

BAŞKA BİR ASKERİ DİKTATÖRLÜKLE OLABİLİR Mİ?

HERKES AYNI FİKİRDEYDİ... YUNANİSTAN'DAKİ EN GÜÇLÜ VE EN BELALI ŞEHRİN, YANİ **SPARTA**'NIN YARDIMINA İHTİYAÇLARI VARDI. ANCAK, SPARTALILARI YARDIM ETMEYE NASIL İKNA EDECEKLERDİ?

DİNDARDIR SPARTALILAR...

TANRILARA KULAK VERİRLER...

ÖLÜMSÜZ TANRILARINI BİZİM GİBİ **ÖLÜMLÜLERİN** İŞİNE NASIL ALET EDECEĞİZ?

RAHİBE RÜŞVET VERELİM!

SÜRGÜNDEKİLER **DELFİ**'DE LÜKS BEYAZ MERMER GİRİŞLİ, GÖRKEMLİ, YENİ BİR TAPINAK İNŞA ETTİRDİLER. TAPINAK İNŞAATI DEVAM EDERKEN PİTİA VE RAHİPLERİ İLE GÖRÜŞTÜLER.

PSST PST

RAHİPLERE GİDEN HER SPARTALI AYNI BARİZ KEHANETİ DUYMAYA BAŞLADI.

ATİNA'YI KURTARIN!

BEN MİYİM?

SPARTALILAR ATİNA'YI KURTARDILAR.

SONRA, BİR MUCİZE GERÇEKLEŞTİ VE SPARTALILAR ATİNALILARI KENDİ KENDİLERİNİ YÖNETMEYE BIRAKARAK EVLERİNE DÖNDÜLER... ATİNALILAR DA VAKİT KAYBETMEDEN YİNE DİDİŞMEYE BAŞLADILAR.

KOMÜNİST!

OLİGARŞİST!

NE?

KAYGI AYNIYDI: **ZENGİNLER** HÜKÜMETİN KENDİLERİNE AİT OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORLARDI, AMA PEİSİSTRATOS ZAMANINDA GÜÇLENMİŞ OLAN ALT SINIFLAR ATİNA'NIN HALK **MECLİSİ TARAFINDAN YÖNETİLEN BİR DEMOKRASİ** OLDUĞUNU İLAN ETTİLER.

SOYLULAR PARTİSİ, SPARTALILARI GERİ ÇAĞIRDI. ARDINDAN BİR **DARBE** YAPILDI VE DEMOKRAT EĞİLİMLİ 700 AİLE SÜRGÜNE GÖNDERİLDİ.

KISA SÜRE SONRA 700'LER GERİYE GELDİLER. HALK SİLAHA SARILARAK AYAKLANDI, SPARTALILARI VE SOYLULARI AKROPOLİS'TE KUŞATTILAR.

SPARTALILARIN GİTMESİNE İZİN VERİLDİ. ANCAK, DEMOKRASİNİN YEREL DÜŞMANLARININ HEPSİ KILIÇTAN GEÇİRİLDİ...

ATİNA İHTİLALİ DENİLEN BU KANLI OLAY SONUNDA DEMOKRASİYİ GETİRDİ. BU HÜKÜMETİN NASIL İŞLEDİĞİNİ ŞİMDİLİK BİR KENARA BIRAKALIM. SADECE, TİRANLARIN SOLON YASALARINI UYGULADIKLARINI, ATİNA'NIN ÇOK İYİ BESLENEN **HOPLİT** PİYADELERİ OLDUĞUNU SÖYLEMEKLE YETİNELİM.

ATİNALILAR **GAZA GELMİŞLERDİ** VE BAZI ESKİ HESAPLARI GÖRMEK İSTİYORLARDI (HEMEN HEMEN TÜM YUNAN ŞEHİRLERİ GİBİ ATİNA'NIN DA KOMŞULARIYLA İLİŞKİLERİ KÖTÜYDÜ).

YÜRÜ BABAM YÜRÜ.

BAZI HESAPLARI KAPAYACAKMIŞIZ YA...

KORİNTLİLERLE SAVAŞTILAR...

TEBLİLERLE...

EGELİLERLE...

EĞRİBOĞAZLILARLA...

VE HEPSİNİ YENDİLER. ARTIK **SPARTALILAR** BİLE KORKMAYA BAŞLAMIŞLARDI.

BİR CANAVAR YARATTIK!

İŞTE TAM BU SIRADA, PERSLİLERE KARŞI AYAKLANMALARINDA YARDIM İSTEYEN **İYONYALILAR** GELDİLER.

DEMOKRASİ İÇİN VURUN ATİNALILAR!

BAŞARIDAN GÖZLERİ KARARMIŞ ATİNALILAR BUNU KABUL ETTİLER VE **SARDES** YAKILDI.

VE DARİUS HAZIMSIZLIK ÇEKMEYE BAŞLADI.

ATİNALILARI HATIRLAYIN EFENDİM...

EVET

MARATON

BÖYLECE **MÖ 490**'DA DARİUS'UN DONANMASI İYONYA AYAKLANMASINI BASTIRDI. MİLET YAĞMALANDI VE HALKI KÖLE YAPILDI. ANCAK, DARİUS HERKESİ ŞAŞIRTARAK İYONYALILARA İSTEDİKLERİNİ, YANİ **DEMOKRASİYİ** VERDİ.

VERGİLERİNİ ÖDEDİKLERİ SÜRECE METRİK SİSTEME GEÇSELER BİLE UMURUMDA OLMAZ!

SONRA İMPARATORLUK DONANMASI ATİNALILARDAN İNTİKAM ALMAK İÇİN YUNANİSTAN'A DOĞRU YELKEN AÇTI!

DERKEN GEMİLER EGE'NİN TEHLİKELİ RÜZGARLARINDA KAYALIKLARDA PARÇALANDI...

AMA YILMADILAR... PEİSİSTRATOS'UN OĞLU **HİPPİAS** TARAFINDAN YOL GÖSTERİLEN PERSLER, ATİNA YAKINLARINDA **MARATON** OVASI'NA 30.000 ASKER ÇIKARDILAR.

OHH... SILA HASRETİ BİTTİ...

MÖ 493 YILINDA TİYATRO YAZARI **PHRYNİCOS, İYON İHTİLALİ'NİN** HİKAYESİ OLAN **MİLET'İN DÜŞÜŞÜNÜ** YAZDI. BU OYUNDAKİ BİR ŞEYE ATİNALILAR **ALINDILAR** VE PHRYNİCOS AĞIR BİR PARA CEZASINA ÇARPTIRILDI.

PHRYNİCOS'A OLANLARI DUYDUN MU?

İŞTE **TAM** BİR TRAJEDİ.

O ZAMANDAN SONRA ATİNALI TRAJEDİ YAZARLARI KONULARINI HEP **MİT VE EFSANELERDEN** SEÇTİLER.

DEDİM Kİ SOFOKLES, OEDİPUS'UN SENİ **MAHKEMEYE VERECEK** HALİ YOK YA!

DAHA ÖNCE DE GÖRDÜĞÜNÜZ GİBİ ATİNA TÜM KOMŞULARINI KENDİSİNE DÜŞMAN ETMİŞTİ.

HO, HO, PERSLER ATİNA'YI DAĞITMAYA GELDİ...

ELLERİNE SAĞLIK!

Euboia

Tebes

Korint

Maraton

Atina

Aegina

Sparta

ATİNALI BİR KOŞUCU OLAN **PHEİDİPPİDES** SPARTA'YA GÖNDERİLDİ.

PHEİDİPPİDES YAKLAŞIK 250 KİLOMETRELİK YOLU SADECE İKİ GÜNDE KATETTİ. HAYALLERE DALMIŞ KOŞUYORDU...

VAY... BİNLERCE İNSANI KOŞARKEN GÖRÜYORUM.

ÇİVİLİ ÖZEL KOŞU AYAKKABILARI, KOŞU DERGİLERİ GÖRÜYORUM, KOŞU TERAPİLERİ, TÜM BUNLARIN SEBEBİ BENİM...

AKLIMI KAÇIRIYORUM HERHALDE...

SPARTALILAR MEMNUNİYETLE YARDIM EDECEKLERİNİ AMA HEMEN GELEMEYECEKLERİNİ SÖYLEDİLER!

FESTİVALİMİZ VAR!

DOLUNAYA KADAR GELEMEYİZ!

TANRILARI KIZDIRMAMALIYIZ!

PERSLER GELİYOR!

GÜMBÜRT

VE BÖYLECE 5.000 ATİNALI HOPLİT VE ZIRH TAŞIYICILARI, **PLATAEA**'DAN 2.000 ADAMLA MARATON SIRTLARINDA KAMP KURUP BEKLEDİLER.

BU KADAR UZUN BEKLEMELERİNİN BİR NEDENİ DE 1 YERİNE **10** GENERALLERİNİN OLMASIYDI.

BUGÜN GENERAL OLMA SIRASI BENDE.

HAYIR BENDE!

BENDE!

DEMOKRASİ İŞTE...

PERSLERİN NEDEN BEKLEDİKLERİ İSE BİLİNMİYOR!

İÇ ORGANLAR BEKLE DİYOR?

BAK İŞTE: **'BEKLE'!**

YAŞLI HİPPİAS'IN HER ŞEYDE TANRISAL İŞARET GÖRDÜĞÜ SÖYLENİR.

ÖHÖ! AH!

BİR DİŞİMİ KAYBETTİM. KUMA DÜŞTÜ. AMANIN! YABANCI BEDENLER GÖMÜLECEK BURAYA. VE RÜYALAR... ANNEMLEYDİM... DOĞDUĞUM TOPRAKLARDA KALACAĞIM... IIIH...

SONUNDA 10. GÜNDE ATİNALI GENERAL **MİLTİADES** KOMUTAYI DEVRALDI VE SALDIRI EMRİNİ VERDİ.

BOŞVERİN SPARTALILARI!

3'E 1 KALAN YUNANLILAR BAYIR AŞAĞI SALDIRDILAR.

ŞAKIR ŞUKUR ŞAKIR ŞUKUR ŞAKIR ŞUKUR

AĞIR ZIRHLAR İÇİNDE **KOŞARAK** 2.5 KİLOMETRE YOL KATETTİLER.

KLANK BONK

TARİHÇİLER YUNANLILARIN EVLERİ VE YAŞAM TARZLARINI SÜRDÜREBİLMEK İÇİN SAVAŞTIKLARINDAN MARATON SAVAŞI'NI KAZANDIKLARINI SÖYLEMEYİ SEVERLER. AMA PERSLER AYNI ŞEYLER İÇİN SAVAŞAN BİRÇOK HALKA KARŞI GALİP GELMİŞLERDİ.

...AMA ATİNALILAR MUHTEMELEN DAHA İYİ **BESLENMİŞ,** DAHA İYİ **SİLAHLANMIŞTI** VE (KOMŞULARIYLA SÜREKLİ SAVAŞTIKLARI İÇİN) DAHA HAZIRLIKLI **DURUMDAYDILAR.** BİR SÜRE SONRA PERSLER PEŞLERİNDE YUNANLILARLA GEMİLERİNE DOĞRU KAÇMAYA BAŞLADILAR!

HER ŞEY BİTTİĞİNDE 6.400'DEN FAZLA PERS VE SADECE 192 ATİNALI ÖLMÜŞTÜ. BUNLAR GERÇEK RAKAMLAR...

BİRKAÇ GÜN SONRA SPARTALILAR GELDİLER, YUNANLILARI TEBRİK ETTİLER VE GİTTİLER.

GÜMÜŞ VE GEMİLER

O SIRADA ATİNA'DA MARATON KAHRAMANI MİLTİADES KAMU FONLARINI KÖTÜYE KULLANMAKLA SUÇLANDI VE HAPİSTEYKEN KANGREN OLUP ÖLDÜ. ATİNALILAR KADERİN CİLVELERİNİ DÜŞÜNDÜLER. (KADER ATİNALILARA GÜLMÜŞTÜ!)

ATİNA'DAKİ GÜMÜŞ MADENLERİ ÖZELLİKLE DE ÇALIŞAN KÖLELER İÇİN EN KORKUNÇ YERLERDİ. 90 SANTİMLİK GALERİLER VE 12 SAAT MESAİ... O SIRALARDA ÇOK ZENGİN BİR DAMAR BULMUŞLARDI.

BAZILARI BU ZENGİNLİĞİN PAYLAŞILMASINI İSTERLERKEN TEMİSTOKLİS BUNUN **SAVAŞ GEMİLERİ** YAPMAK İÇİN HARCANMASINI ÖNERDİ. SİYASİ RAKİPLERİNİN HEPSİNDEN KURTULMUŞ OLAN TEMİSTOKLİS OYLAMAYI KAZANDI.

SAVAŞ GEMİLERİYLE İHTİYACIMIZ OLAN TÜM GÜMÜŞÜ ALABİLİRİZ!

MÖ 480 YILINDA ATİNA'NIN BÜYÜK TERSANELERİ VE 200 KADIRGASI* VARDI. YUNANİSTAN'IN TOPLAMINDAN DAHA FAZLA...

* ÜÇ SIRALI KÜREKLİ SAVAŞ GEMİSİ.

YUNAN YASALARINA GÖRE YILDA BİR KERE HALK ÖNE SÜRDÜĞÜ HERHANGİ BİR NEDENDEN ÖTÜRÜ VE ÇOĞUNLUK OYUYLA DİLEDİĞİ BİR VATANDAŞI SÜRGÜNE GÖNDEREBİLİRDİ.

NE YAPTIM Kİ?

HİÇBİR ŞEY. AMA SANA ISINAMADIK!

AFAROZ EDİLENLERİN ADLARI ÇÖMLEK KIRIKLARINA YAZILIRDI. YUNANCA'DA ÇÖMLEK KIRIKLARINA 'OSTRAKA' DENİR. İNGİLİZCE 'OSTRACISM' SÖZCÜĞÜNÜN KÖKENİ DE BUDUR.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΣ

TEMİSTOKLES'İN ADININ YAZILI OLDUĞU BİRÇOK OSTRAKADAN BİRİ.

AFAROZ EDİLEN VATANDAŞ ON YIL SONRA CEZALANDIRILMA TEHLİKESİ OLMADAN GERİ DÖNEBİLİYORDU.

HOŞ GELDİN!

BİZ DE UĞRAŞACAK BİRİNİ ARIYORDUK!

GELELİM AKROPOLİS'E!

KÖPRÜ YENİDEN YAPILDI. GEMİLER **KETEN VE PAPİRÜSTEN** YAPILMIŞ HER BİRİ YAKLAŞIK 90 SANTİM KALINLIKTAKİ HALATLARLA BAĞLANDI. KERESTELERLE ÖRTÜLDÜ, ÜZERİ TOPRAKLA KAPATILDI VE ATLARIN SUYU GÖRÜP DE ÜRKMEMELERİ İÇİN DUVARLAR YAPILDI.

ORDU ÇOK BÜYÜKTÜ. ESKİ HESAPLARA GÖRE MİLYONLARCA, MODERN TARİHÇİLERE GÖRE YÜZ BİNLERCE ASKER VARDI... AYRICA SAYISIZ HİZMETKAR VE CARİYE ORDUYA REFAKAT EDİYORDU... VE YÜK HAYVANLARINI DA UNUTMAYALIM... BUNLARIN HEPSİ BİR ARAYA GELİNCE. —

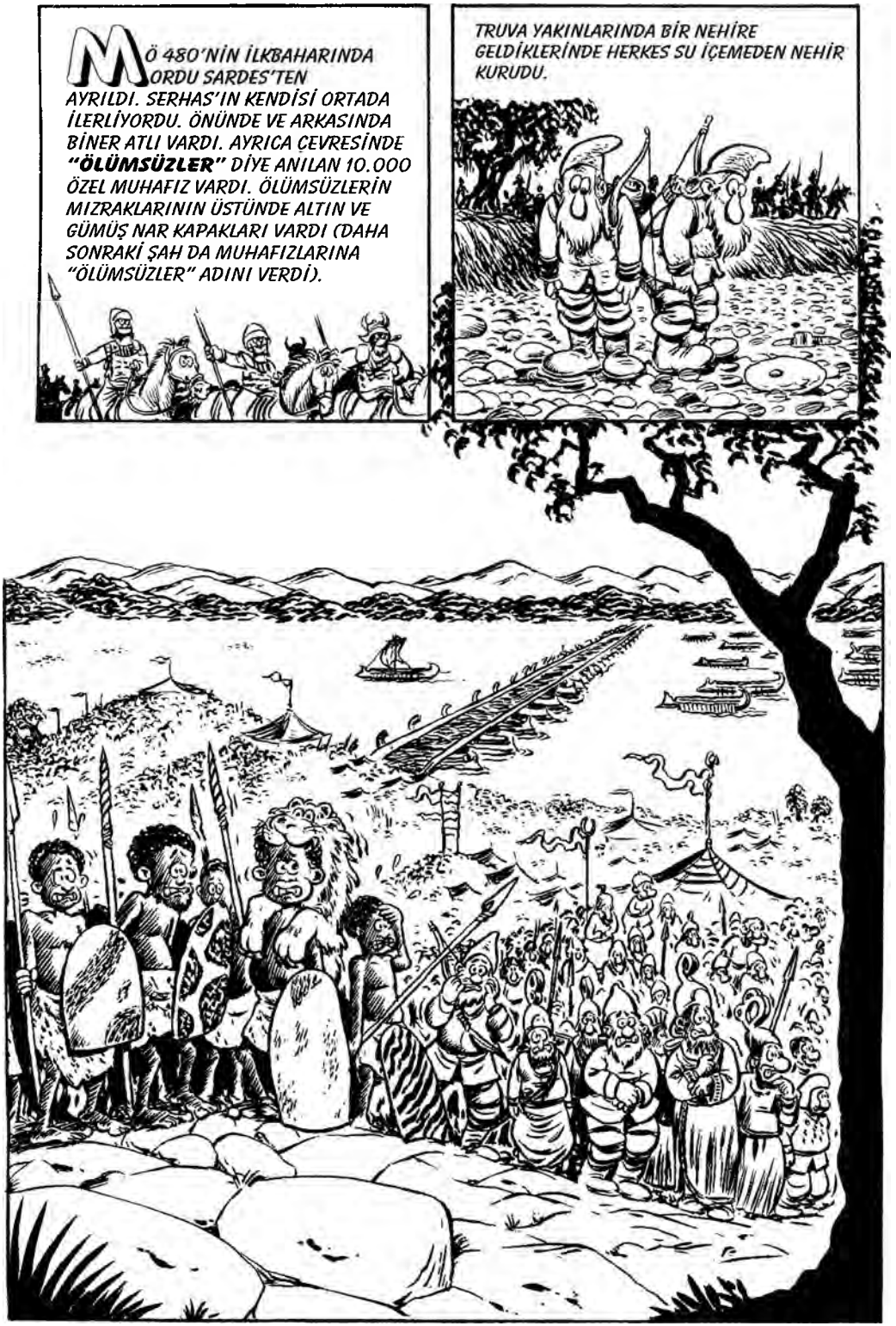
MÖ 480'NİN İLKBAHARINDA ORDU SARDES'TEN AYRILDI. SERHAS'IN KENDİSİ ORTADA İLERLİYORDU. ÖNÜNDE VE ARKASINDA BİNER ATLI VARDI. AYRICA ÇEVRESİNDE "ÖLÜMSÜZLER" DİYE ANILAN 10.000 ÖZEL MUHAFIZ VARDI. ÖLÜMSÜZLERİN MIZRAKLARININ ÜSTÜNDE ALTIN VE GÜMÜŞ NAR KAPAKLARI VARDI (DAHA SONRAKİ ŞAH DA MUHAFIZLARINA "ÖLÜMSÜZLER" ADINI VERDİ).
TRUVA YAKINLARINDA BİR NEHİRE GELDİKLERİNDE HERKES SU İÇEMEDEN NEHİR KURUDU.

ÇANAKKALE'YE VARDIKLARINDA SERHAS BİRLİKLERİ TEFTİŞ ETTİ. BU YOLCULUĞA BAŞINDAN BERİ KARŞI ÇIKMIŞ OLAN YAŞLI AMCASI **ARTABANUS**'LA GÖRÜŞTÜ.

ŞİMDİ NE DÜŞÜNÜ-YORSUN?

DÜNYADAKİ İKİ BÜYÜK GÜCÜ KARŞINA ALDIN... KORKUYORUM...

NE?

KARA VE DENİZ!

AYRICA, ÇEVRESİNDEKİ İNSANLARIN HİÇBİRİNİN 100 YIL SONRA YAŞAMAYACAĞINI DÜŞÜNEN SERHAS'IN AĞLADIĞI DA SÖYLENİR.

ORDU BİR HAFTA İÇİNDE KÖPRÜYÜ GEÇTİ. ULAŞTIKLARI TÜM NEHİRLERİN SUYUNU İÇİP KURUTARAK VE GÖRDÜKLERİ HER ŞEYİ TÜKETEREK YUNANİSTAN'A YÜRÜDÜLER.

BOŞAN DA SEMERİNİ YE!

SLURP

DELFİ'DEKİ KAHİN AKLINI OYNATMIŞTI. ŞÖYLE DİYORDU:

TANRI SALAMİS MISIRLAR DAĞILINCA VE HASAT ALININCA KADINLARIN OĞULLARINA ÖLÜM SAÇACAK!

ATİNA'DA TEMİSTOKLİS BUNU İYİYE YORMAYA ÇALIŞTI.

TANRI SALAMİS DEDİ, BU KÖTÜ MÜ?

TANRI SALAMİS NE Kİ?

TANRI SUCUKİS DE VAR MI?

YETERİNCE DERDİM VAR.

BİRÇOK YUNAN ŞEHRİ TESLİM OLUP **TOPRAKLARINI VE SULARINI** PERSLERE SUNDU.

HAİNLERİN **DAHA SONRA** İCABINA BAKMAYA ANT İÇEN ATİNA VE SPARTA SAVUNMA DÜZENİ OLUŞTURDU.

ÖĞĞĞ!

PLAN ŞUYDU: YUNAN DONANMASI EFES'TE BOĞAZLARI TUTMAYA ÇALIŞACAK, ORDU İSE PELOPONES'E AÇILAN KISTAĞI KUVVETLENDİRECEKTİ.

BU SIRADA KÜÇÜK BİR BİRLİK **TERMOFİL**'DE İLK HAT SAVUNMASI YAPMAK ÜZERE İLERİ GİDECEKTİ. BURASI DAĞLARLA DENİZ ARASINDA DAR BİR BOĞAZDI.

PERS KEŞİF BİRLİKLERİ TERMOFİL'E GELDİKLERİNDE BİR DUVAR, BİRKAÇ BİN ÖZEL HOPLİT İLE **SAÇLARINI ÖRDÜRMEKTE OLAN** 300 SPARTALI BULDULAR.

?

SERHAS'IN YANINDAKİ, SÜRGÜN EDİLMİŞ BİR SPARTALI YURTTAŞLARININ ÖLÜMLE YÜZLEŞMEYE HAZIRLANDIKLARINI AÇIKLADI.

SAÇ HA? BAŞKA NELERE **MERAKLILAR** BAKALIM?

EH, DOĞRUSUNU İSTERSENİZ...

HİÇBİR ZAMAN İŞİ ACELEYE GETİRMEYEN SERHAS SPARTALILARIN AKILLARINI BAŞLARINA TOPLAYIP GERİ ÇEKİLMELERİ İÇİN BİRKAÇ GÜN BEKLEDİ.

OF, OF... İYİLİK DE **YARAMIYOR...**

SONUNDA SALDIRI EMRİNİ VERDİ.

EN İYİ BİRLİKLERİ GÜNLERCE TEKRAR TEKRAR GERİ PÜSKÜRTÜLDÜLER.

DAHA SONRA SERHAS TERMOFİL'İN ÜSTÜNDEKİ DAĞLARDA BAŞKA BİR BOĞAZ OLDUĞUNU ÖĞRENDİ. (BUNDAN DOLAYI MEŞHUR BİR HAİN OLARAK NİTELENDİRİLEN) **MALİSLİ EFİALTES**'İN REHBERLİĞİNDE OKÇULARINI O BOĞAZA GÖNDERDİ.

TARİHTE İZİMİ BIRAKIYORUM!

SABAH OLDUĞUNDA YUNAN KEŞİF BİRLİKLERİ DURUMU BİLDİRDİLER.

KUŞATILACAĞIZ!

SPARTALILARIN ŞEFİ **KRAL LEONİDAS** 300 SPARTALI, 900 HİZMETKAR VE ZIRH TAŞIYICILARI DIŞINDA HERKESİ EVİNE GÖNDERDİ.

ÖLÜMÜ BİRLİKTE KARŞILAYALIM.

ZIRHIMI VER BANA!

OKLAR GÖKYÜZÜNÜ KARARTIRKEN KIRBAÇLARLA ÖNE SÜRÜLEN PERS PİYADELERİ SALDIRIYORLARDI. SPARTALILAR MIZRAKLARI, KILIÇLARI, SONRA ELLERİ VE DİŞLERİYLE DÖVÜŞTÜLER. HEPSİ ÖLDÜLER...

ARTIK PERSLER NEYLE KARŞI KARŞIYA OLDUKLARINI BİLİYORLARDI.

İNTİHARA MEYİLLİ KUAFÖRLER BUNLAR...

BU ARADA HERODOT'TAN BU YANA TARİHÇİLERİN SPARTALI EFENDİLERİYLE BİRLİKTE ÖLEN 900 HİZMETKARI GÖRMEZDEN GELDİĞİNİ BELİRTEYİM. BU SAVAŞA NEDENSE "300'LERİN SON DİRENİŞİ" DERLER.

O BURADA DEĞİLDİ.

DONANMALAR KARA SAVAŞI İLE AYNI GÜNDE EFES'TE ÇARPIŞIYORLARDI.

ÇATIRT

YUNANLILAR AĞIR KAYIPLAR VERDİKTEN SONRA ATİNA YAKINLARINDAKİ SARONİK KÖRFEZİ'NDE BULUNAN SALAMİS ADASI'NA KADAR GERİ ÇEKİLMEYE ZORLANDILAR.

AHESTE ÇEK KÜREKLERİ, MEHTAP UYANMASIN...

SESİNİ KES DE ASIL KÜREKLERE...

ARTIK SERHAS İLE ATİNA ARASINDA HİÇBİR ENGEL KALMAMIŞTI...

Xerxes

Atina

Peloponeş

ATİNALILAR DA BİR TOPLANTI YAPTILAR! KALIP SAVAŞALIM MI? YOKSA ÇEKİP GİDELİM Mİ?..

SORUYA BAK...

MİLTİADES'İN OĞLU KİMON ATLARININ YULAR VE GEMLERİNİ TAPINAĞA BIRAKARAK SEMBOLİK BİR GÖSTERİ YÜRÜYÜŞÜ YAPAN GENÇ HİPPELERE ÖNDERLİK ETTİ. SÜVARİLERLE DEĞİL **GEMİLERLE** SAVAŞIN DİYORLARDI.

TÜM ŞAN ŞÖHRETİ ŞU BAHRİYELİLERE BIRAKMAK BENİ KAHREDİYOR AMA MANTIKLI OLMAK LAZIM...

AKROPOLİS'E KAPANAN BİRKAÇ İNATÇI DIŞINDA ATİNALILAR ŞEHRİ BOŞALTTILAR.

SERHAS'IN GELMESİ UZUN SÜRMEDİ.

TAŞRAYI BÜYÜK BİR TİTİZLİKLE YERLE BİR ETMELİYİZ.

AMA SONUNDA İMPARATORLUK ATİNA'YA VARDI. AKROPOLİS'E SALDIRDILAR, İNATÇILARI ÖLDÜRDÜLER VE TAPINAKLARI ATEŞE VERDİLER – MİSYONLARINI TAMAMLAMIŞLARDI!

HUZUR İÇİNDE YAT BABA!

SONRA SERHAS DONANMASINA KATILDI. DONANMA SALAMİS'E YAKIN BİR KÖRFEZE GELMİŞTİ.

YUNAN DONANMASINDAN SÖZ EDELİM: GEMİLERİN HEMEN HEMEN YARISI **ATİNA GEMİSİ** OLMASINA RAĞMEN DİĞER MÜTTEFİKLER BİR ATİNALI'DAN EMİR ALMAK İSTEMİYORLARDI.

MANAVIN OĞLUNU DİNLEYECEK DEĞİLİZ!

SPARTALI BİR LİDER SEÇİLMESİ İÇİN ISRAR ETTİLER.

ATİNALI AMİRAL **TEMİSTOKLİS** BUNU KABUL ETTİ, AMA GİZLİCE SPARTALI **EURYBİADES**'E SORUN ÇIKARMAMASI İÇİN PARA VERDİ.

AVCUNU AÇ EURYBİADES!

ATİNA'NIN YAKILDIĞI HABERİ SALAMİS'E ULAŞTIĞINDA PELOPONESLİLER GÜNEYE GİTMEK İSTEDİLER!

EVET, DAHA GÜNEYDEKİ BİR YER GÜVENLİ OLUR...

BREZİLYA'YA GİTSEK...

TEMİSTOKLİS SPARTALILARIN KALMASI İÇİN BÜTÜN KOZLARINI OYNADI:

GİDERSENİZ BİZ DE GEMİLERİMİZİ ÇEKERİZ.

ŞUNU TATLILIKLA ANLATSAN OLMAZ MIYDI?

...AMA DİĞER GÜNEYLİLER AYRILMA TARAFTARIYDILAR.

ATİNA'YI NEDEN SAVUNALIM Kİ?

ARTIK ATİNA **YOK** Kİ!

SONRA TEMİSTOKLİS ÖNEMLİ BİR MANEVRA YAPTI: **PERS KOMUTANLIĞI**'NA GİZLİ BİR MESAJ YOLLADI.

ŞAPŞALLARI SAVAŞMAYA ZORLAYACAĞIM!

MESAJDA, 'YUNANLILAR KORKUYOR VE KAÇMAK ÜZERELER, ÇIKIŞLARINI KAPATIRSANIZ HEPSİNİ ELE GEÇİRİRSİNİZ' YAZIYORDU...

VE 'DOSTUNUZ TEMİSTOKLİS' DİYE İMZALAMIŞ!

O GÜN SERHAS VE AMİRALLERİ SAVAŞ KONSEYİNDE BİR ARAYA GELDİLER VE GECE, GEMİLERİ SESSİZCE SALAMİS ÇEVRESİNDEKİ KANALLARA GİRDİ.

HABER YUNANLILARA GECENİN BİR YARISINDA ULAŞTI.

HEY, PANİK YOK! BİR PLANIM VAR...

ŞAFAK SÖKERKEN, İLK ÖNCE SPARTALILAR, SONRA MÜTTEFİKLER VE SON OLARAK 200 ATİNA KADIRGASI TEK SIRA HALİNDE KÖRFEZDEN ÇIKTI.
ŞERHAS BURADA KONUŞLANDI.

ÜÇ SIRA KÜREKLİ KADIRGALAR İMPARATORLUK DONANMASININ FİNİKE VE MISIRLI GEMİLERİNE GÖRE DAHA AĞIR VE YAVAŞTILAR. ANCAK GÜÇLÜYDÜLER VE ÖLÜMCÜL BİR 'SU ALTI MAHMUZU' İLE DONATILMIŞLARDI.

PLAN, DÜŞMANI DAR ALANA ÇEKMEKTİ. BUNUN İÇİN YUNANLILAR DÖNDÜLER, GEMİLERİNİN BURUNLARINI İLERİ ÇEVİRDİLER VE BEKLEDİLER.

İMPARATORLUK DONANMASI İLERLEDİ VE YUNANLILAR BÜYÜK BİR **U** HARFİ ŞEKLİNDE **GERİ ÇEKİLDİLER.**

NEREDEYSE KUMSALA ÇIKACAK KADAR ÇEKİLDİKLERİNDE SALAMİS'TEN BİR HAYKIRIŞ YÜKSELDİ:
GERİ ÇEKİLMEYİN! DELİ MİSİNİZ?

O ANDA YUNANLILAR SALDIRDI.
BRAM!

YAKINDAKİ BİR TEPEDEN MUHAREBEYİ SEYREDEN SERHAS İLERİDE ÖDÜLLENDİRECEĞİ VEYA BOYNUNU VURDURACAĞI EN KAHRAMAN VE EN KORKAK AMİRALLERİNİN İSİMLERİNİ NOT ETTİ.

MÜKEMMEL AMİRAL! HAYRAN KALDIM.

İLERİ!

KÜREK ÇEK.

OOF!

HEY KÜREKLERİNE DİKKAT ET.

GRAPPLE

YAVAŞLA, YAVAŞLA APTAL!

ÇOT

ÇATIRT

SNAP SNAP SNAP SNAP

ÇAT

PERSLERİN SORUNU KISA SÜREDE ORTAYA ÇIKTI: KRALIN GÖZÜNE GİRMEK İÇİN HIZLA İLERLEYEN TAZE KUVVETLER GERİ ÇEKİLMEKTE OLAN HASARLI GEMİLERLE KARIŞTILAR.

AKŞAMÜSTÜ GEÇ SAATLERDE İMPARATORLUK DONANMASI İMHA EDİLİYORDU.

HEPSİNİN KAFASINI UÇURABİLİR MİYİM?

KLONK

FIRŞT

GLUG GLUG

AİİY

ÇOT

SNAP SNAP

EEYAGH SNAP

SERHAS O ANDA EŞYALARINI TOPLAMAYA BAŞLADI!!

TÜH, EYLÜL OLMUŞ. NE İŞİMİZ VAR HALA BURALARDA? GİDELİM. UYKU SAATİNİ DE GEÇİRMİŞİZ!

İMPARATORLUK ORDUSU KARADAN VE DENİZDEN YOL ALARAK GERİ ÇEKİLDİ. BİR SONRAKİ YIL FETHİ TAMAMLAMAK ÜZERE GERİDE 80.000 KİŞİ BIRAKILDI.

YUNANİSTAN HARİKA BİR ÜLKE.

TEKRAR GELMELİYİZ.

TURİST MEVSİMİ BİTİNCE GELMELİ...

TEMİSTOKLİS SERHAS'A BİR NOT DAHA YOLLADI!

"SEVGİLİ KRAL, İŞLERİN İYİ GİTMEMESİNE ÇOK ÜZÜLDÜM. DİĞERLERİNİN SİZİ ÇANAKKALE'YE KADAR KOVALAMASINA ENGEL OLDUĞUMU DUYUNCA MEMNUN OLACAKSINIZDIR. EN İYİ DİLEKLERİMLE. TEMİSTOKLİS."

ONA BİR VEFA BORCUM VAR!

ARTIK BİRAZ BOŞ ZAMANI OLDUĞUNDAN TEMİSTOKLİS SAVAŞ MASRAFLARINI KARŞILAMAK (VE KENDİ CEBİNİ DOLDURMAK) İÇİN **ALTIN** TALEP ETMEK ÜZERE YUNAN ADALARINI DOLAŞMAYA BAŞLADI. **ANDROS ADASI**'NDA ŞÖYLE BİR GÖRÜŞME GEÇTİ:

ATİNALILARIN YANINDA İKİ GÜÇLÜ TANRI VAR: **İKNA VE ZORLAMA.**

ANDROSLULARIN İSE KURTULAMADIĞI İKİ YARARSIZ TANRISI VAR: **FAKİRLİK VE İMKANSIZLIK.**

SONUNDA SALAMİS'TE SAVAŞAN KOMUTANLAR, GANİMETİ BÖLÜŞMEK VE **EN CESUR** ADAMA ÖDÜL VERMEK İÇİN TOPLANDILAR. OYLAMADA HERKES ÖNCE **KENDİSİNİ** SONRA DA **TEMİSTOKLİS**'İ YAZINCA KİMSEYE ÖDÜL VERİLMEDİ!!

KUSURA BAKMA TEMİSTOKLİSCİĞİM!

KIL PAYI KAÇIRDIN!

İNANABİLİYOR MUSUN BUNA?

KENDİNE BİR ÖDÜL VER!

VERMİŞTİR O ZATEN...

BU SIRADA ATİNALI MÜLTECİLER HALA SALAMİS'TE VE BAŞKA YERLERDE KAMP KURMUŞLARDI. BÜYÜK BİR PERS ORDUSU ATTİKA'YI İŞGAL ETTİĞİ İÇİN EVE DÖNEMİYORLARDI.

PERS GENERALİ **MARDONİOS** SALAMİS'E BİR HABERCİ GÖNDEREREK ATİNA İLE PERSLER ARASINDA BİR **İTTİFAK** ANLAŞMASI ÖNERDİ.

ATİNALI BİR DANIŞMAN OLAN **LYCİDAS** MARDONİOS'UN ÖNERİSİNİN HALK OYLAMASINA SUNULMASINI TEKLİF ETTİ. BUNUN ÜZERİNE LYCİDAS VE TÜM AİLESİ TAŞLANARAK ÖLDÜRÜLDÜLER.

ERTESİ İLKBAHAR MARDONİOS VE ORDUSU **PLATAEA**'DA (MÖ 479) KILIÇTAN GEÇİRİLDİ. YUNAN TOPRAKLARINDAKİ SON ORDUNUN SON MUHAREBESİYDİ BU.

SPARTALI KOMUTAN **PAUSANİAS** DİĞER SUBAYLARI MARDONİOS'UN LÜKS ÇADIRINI GÖRMEYE ŞU **İLGİNÇ SÖZLERLE** DAVET ETTİ.

BÖYLECE YUNANİSTAN KURTULDU...

SERHAS EVE DÖNMEDEN ÖNCE BİR SUBAYIN KARISI İLE ZAMAN GEÇİRMEK İÇİN BİR SÜRE SARDES'TE KALDI.

İMPARATORLUĞUM HALA **ÇOK** BÜYÜK.

EMİNİM!

İMPARATORLUK ASKERLERİ EVLERİNE DÖNDÜLER.

KRİŞNA, NASILDI YUNANİSTAN?

ÇOK GARİP! KAHİNLERİ **KENEVİR** YERİNE **DEFNE YAPRAĞI** İÇİYORLAR...

BU BÖLÜMÜN BAŞINDA KARUN'UN ADAMLARI OLAN İYONYALILAR, SONUNDA ATİNA DONANMASININ HİMAYESİNDE BAĞIMSIZ ŞEHİR DEVLETLERİ OLUYORLAR...

VE ATİNALILAR ŞEHİRLERİNE DAHA DOĞRUSU "HARABELERİNE" GERİ DÖNDÜLER.

AZ SONRA: İMPARATORSUZ BİR İMPARATORLUK!!

BUGÜN, BİR YUNAN ELBİSESİNE NASIL SARINILACAĞINI GÖSTERİRKEN KLASİK YUNAN UYGARLIĞININ ÖNEMİNİ AÇIKLAYACAĞIM!

YUNANLILARA ÇOK ŞEY BORÇLUYUZ. SANATTA, MİMARİDE, DRAMADA, ŞİİRDE, HİTABETTE, FELSEFEDE, MATEMATİKTE... DAHA SONRAKİ **AVRUPA DÜŞÜNCESİNİN TEMELLERİNİ** İCAT ETTİLER. ONLAR **HEM KAYNAK HEM DE MODEL OLDULAR.**

BÜYÜKTÜLER! BELKİ FAZLA BÜYÜK? TÜM BATI UYGARLIĞININ ÇOK BAŞARILI BİR BABASI VARMIŞ GİBİ...

BU NEDENLE BİRÇOK SANATÇI VE DÜŞÜNÜR ÇAĞLAR BOYUNCA YUNANLILARIN DENGELİ, MANTIKLI YAKLAŞIMINA **İSYAN ETTİLER.**
BİLDİĞİNİZ GİBİ, NE YAPSAK ELLERİNE SU DÖKEMİYORUZ!

BİZE BAŞKA BİR ŞEY DAHA BIRAKTILAR: DEMOKRATİK BİR SÜPER GÜCÜN **ŞAN VE ŞÖHRETİNİ YIKAN** BİR **SAVAŞIN** AYRINTILI TARİHİNİ!

ŞİMDİ SAATİ MÖ 480'E ÇEVİRİYORUZ. KENDİMİZE DE ŞU SORUYU SORUYORUZ: BU HİKAYE BİZE ÖRNEK ALMAMIZ GEREKEN BİR **MODELİ** Mİ, YOKSA KAÇINMAMIZ GEREKEN BİR **DEHŞETİ** Mİ ANLATIYOR?
MATEMATİK DERSİNİ NİYE BIRAKTIĞIMI HATIRLADIM!

EVRENİN ÇİZGİ TARİHİ

7. BÖLÜM

ENİ KONU ATİNA

MÖ 480'DE PERSLER GEREKENDEN ÇOK FAZLA İNSANLA YUNANİSTAN'I İŞGAL ETTİLER... ATİNALILAR SAYISIZ İŞGALCİYİ KOVMAK İÇİN SPARTA İLE İŞBİRLİĞİ YAPTILAR. ARTIK YUNANİSTAN SAKİNDİ...

DUVARI ONARMAK

GERİ DÖNENLER ATİNA'NIN MERKEZİNİ BU HALDE BULDULAR:

AKROPOLİS: ANA TAPINAKLAR

PANATENAİK YOL: ANA CADDE

DEVASA BİR ORDUNUN YIKIMI...

HERM: HABERCİLERİN TANRISI HERMES'İN UĞUR GETİREN BÜSTÜ. ATİNA'DA BUNLARDAN YÜZLERCE VARDI.

ATİNALILAR **SPARTALILARLA DİPLOMATİK** BİR SORUNLA DA KARŞI KARŞIYAYDILAR. SPARTA ATİNA'DAN YIKILAN **ŞEHİR SURLARININ** YENİDEN YAPILMAMASINI İSTEMİŞTİ. BU DEVASA SAVUNMA DUVARLARI PERSLER BUNLARI YIKIP ATİNA'YI SAVUNMASIZ BIRAKINCAYA KADAR ŞEHRİ ÇEVRELİYORDU... VE SPARTA BUNUN BÖYLE KALMASINI İSTİYORDU... ATİNA'NIN ERKEK VATANDAŞLARI KONUYU TARTIŞMAK İÇİN TOPLANDILAR. ASIL SORUN...

BİZİ SPARTA'YA KARŞI NE KORUYACAK?

AREOPAGOS KAYASI: ZENGİNLER KONSEYİ'NİN TOPLANMA YERİ.

PNÜKA TEPESİ: HALKIN TOPLANTI YERİ.

AGORA: MALLARIN, DÜŞÜNCELERİN PAZARLANDIĞI VE SİYASİ PAZARLIKLARIN YAPILDIĞI YERİ.

12 TANRI SUNAĞI: UZAKLIKLAR BURADAN BAŞLAYARAK ÖLÇÜLÜRDÜ.

ATİNA'NIN EN DALAVERECİ VATANDAŞI TEMİSTOKLİS KONUŞTU!
ATİNALILAR, SPARTALILAR BENİ SEVERLER. ZATEN BENİ KİM SEVMEZ Kİ...

ATİNA DONANMASINI KURACAK KADAR İLERİ GÖRÜŞLÜYDÜM. PERSLERE KARŞI SAVAŞTA DONANMAYI KOMUTA ETTİM. BEN TEK BAŞIMA...
SADEDE GEL!..

KONU NEYDİ. HA, NEYSE İŞTE PLANIM...

KISA SÜRE SONRA
GÜLE GÜLE TEMİSTOKLİS!

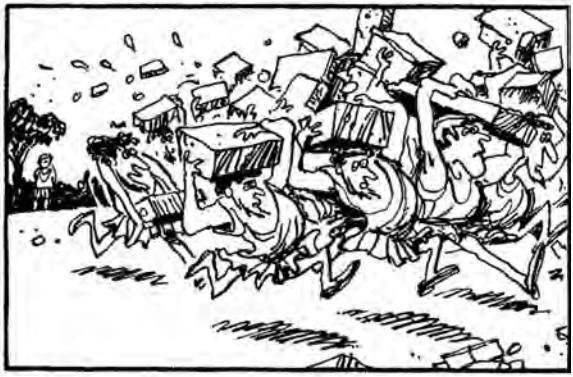

TEMİSTOKLİS SPARTA'YLA "MÜZAKEREYE" GİTTİ.
BİZ TÜM DUVARLARIN YASAKLANMASINDAN YANAYIZ. BİZ BUNA ANTİ – İNŞAAT GİRİŞİMİ DİYORUZ... DEDİM DE AKLIMA BİR FAKİR ADAM VE ŞARAP TESTİSİ İLE İLGİLİ HİKAYE GELDİ...
OFFF...
ALTININ KÜF TUTTUĞU ÜLKE!

BİRKAÇ HAFTA SONRA!
TEMİSTOKLİS, ATİNALILARIN DUVARI YENİDEN İNŞA ETMEYE BAŞLADIĞINA DAİR DUYUMLAR ALDIK. NE İŞ?
KUYRUKLU YALAN! GİDİN BAKIN!

VE...
ΑΘΕΝΑΙ

SPARTALILAR ATİNA'YA VARDIKLARINDA –
HOŞ GELDİNİZ SPARTALILAR!

TEMİSTOKLİS SPARTA'DAN GİZLİCE AYRILDI... SPARTALI GÖZLEMCİLER SERBEST BIRAKILDI... VE DAHA SONRALARI HARİKA MİMARİSİ İLE ÜNLENECEK ATİNA ESKİ KALDIRIM TAŞLARI, HEYKEL PARÇALARI VE RASTGELE KALINTILARLA YAPILMIŞ BİR DUVARLA ÇEVRİLDİ. PERS SAVAŞLARI'NDAN SONRA BU ATİNA İLE SPARTA ARASINDAKİ İLK SÜRTÜŞMEYDİ...

...VE BU TEMİSTOKLİS'İN ATİNA'DAKİ KUĞU ŞARKISIYDI! KENDİNİ BEĞENMİŞLİĞİNDEN DOLAYI KISA SÜRE SONRA SÜRGÜNE GÖNDERİLDİ. PERS TOPRAKLARINA GİTTİ. YEREL SATRAP'I ETKİLEDİ VE **MAGNİSSİA** VALİSİ OLARAK ÖLENE KADAR LÜKS BİR HAYAT SÜRDÜ!

OH!! MAGNİSSİA!

ATİNA SPARTALILARIN GELECEĞİNDEN HABERDARDI, ÇÜNKÜ TEMİSTOKLİS BİR **ULAKLA** HABER GÖNDEREREK ONLARI UYARMIŞTI.

SAVAŞ ZAMANI BİLE ÖZEL BİR ASA TAŞIYAN ULAKLARA DOKUNULMAZDI.

ÇEKİL!

PARDON!

MELEKELER VE GAZETELER GİBİ BİLGİ TAŞIYANLARA – HALA (YUNAN HABERCİSİ ANLAMINA GELEN) **HERALD** ADI VERİLİR. GAZETELERİN ADINA İLHAM KAYNAĞI OLAN PEK AZ MESLEK VARDIR!

Detroit Plumber-Torturer

U.S. "OPEN" TO NEGOTIATIONS, SAYS PRESIDENT, SMILING

Missiles to Be Deployed Anyway

Arizona Daily Slave

WALLED CITIES MAKE COMEBACK IN S. CALIFORNIA

TODAY'S EMPTY SPACE:

DOG BITES SELF

The Pittsburgh Cartoonist

NO HUMOR TODAY

SOB!

Paper to Fold. Get it?

TAHTA VE DEMİR

BİRÇOK ŞEHRİN TAŞTAN DUVARLARI VARDI AMA YALNIZCA ATİNA'NIN "TAHTA DUVARLARI" VARDI. BUNLAR YUNANİSTAN'IN GERİ KALANININ BİRLEŞİK DONANMASINA EŞİT SAYIDA **GEMİ** VE 200 ATİNA KADIRGASINDAN OLUŞUYORDU.

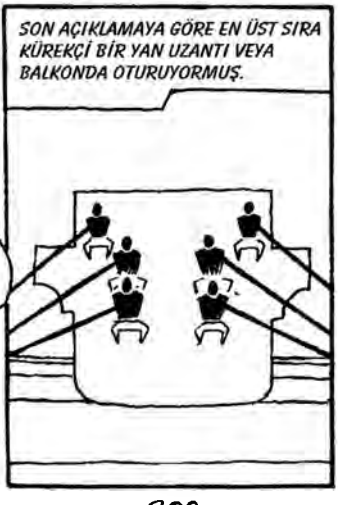

MÖ 477'DE EGE ADALARININ VE İYONYA ŞEHİRLERİNİN PEK ÇOĞU ASKERİ BİR İTTİFAK İÇİNDE **YUNAN ŞEHİR DEVLETLERİ LİGİ**'Nİ KURARAK ATİNA'YA KATILDILAR. KURULUŞ TÖRENİNDE DENİZE DEMİR PARÇALARI ATTILAR...

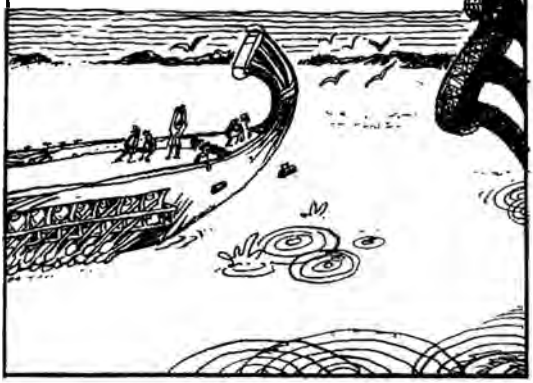

BU, İTTİFAKIN DEMİR PARÇALARI SU YÜZÜNE ÇIKINCAYA DEĞİN SÜRECEĞİNİ SİMGELİYORDU.

HER ŞEHİR HER YIL LİGE **PARA VEYA GEMİ** OLARAK KATKIDA BULUNMAYI KABUL ETTİ. MÜTTEFİKLERDEN PEK ÇOĞU PARA VERMEYİ YEĞLEDİ.

ATİNA **HER ZAMAN** GEMİ VERDİ.

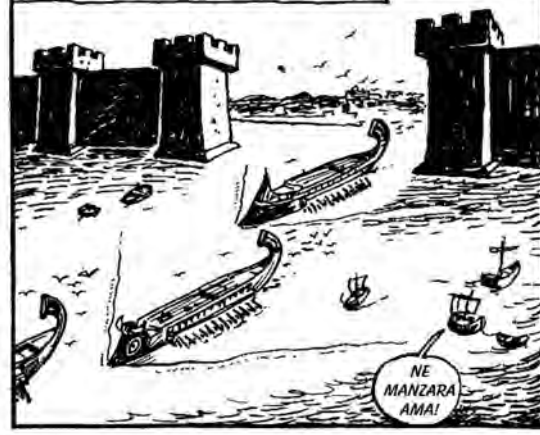

YA BİRİ ŞEHİR LİGİ'NDEN **AYRILMAK** İSTERSE?.. MÖ 468'DE NAKŞA BİR ŞEY VERMEYİ **REDDEDİNCE** ATİNA NAKŞA'YA SALDIRDI VE PARASINA EL KOYDU!

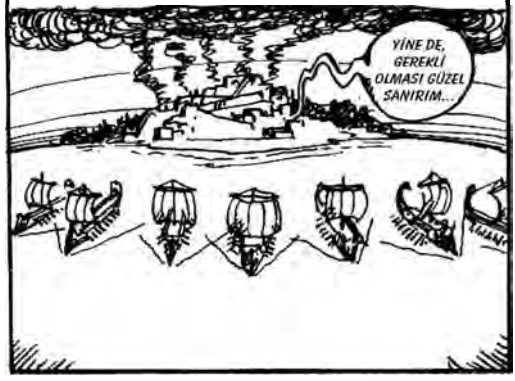

NEREDEYSE TAMAMI ATİNA GEMİLERİNDEN OLUŞAN VE GERİ KALANLARIN VERGİSİ İLE FİNANSE EDİLEN LİG, KISA SÜREDE **ATİNA İMPARATORLUĞU** OLARAK BİLİNMEYE BAŞLANDI.

SONRAKİ MUTSUZ GÜNLERDE BİRÇOK ATİNALI MÖ 470'LERE DÖNÜP BAKARAK, MÜTTEFİKLERİN SADIK, SPARTA'NIN DOST OLDUĞU VE ZENGİNLERİN ÜLKEYİ YÖNETTİĞİ GÜNLERİ 'ESKİ GÜZEL GÜNLER' OLARAK ANDILAR.

BUNUN BİR DEMOKRASİ OLDUĞUNU SANIYORDUM!

ÖYLEDİR. İSTEDİĞİM ZENGİN ADAMA OY VEREBİLİRİM!

ESKİ GÜZEL GÜNLER PLUTARKHOS'UN YAZDIĞI LİDER VATANDAŞLARDAN **KİMON**'U ANLATAN ESERİNDE BETİMLENMİŞTİR.

TAMAM! BU ŞURAYA... HAYIR DUR.

KİMON HOVARDA YAŞAM TUTKUNU BİRİ OLARAK AVLANMAYI, İÇMEYİ VE ARKADAŞLARI İLE PARTİLER VERMEYİ SEVERDİ.

HA HA!

HOO HA!

HO HO!

HAR HAR!

AİLE MALİKANESİNİ BİRÇOK AÇIDAN KENDİSİNDEN DAHA FAZLA İLGİ ÇEKEN KIZKARDEŞİ **ELPİNİKE** İLE PAYLAŞIYORDU.

ŞEY... BEYLER...

KIZ KİMON'UN ARKADAŞLARINDAN BİRÇOĞU İLE VE EN ÜNLÜ RESSAM **POLYGNOTOS**'LA AŞK YAŞAMIŞTI.

SANATÇI ONUN SİMASINI BİR HALK ANITINDAKİ TRUVALI KADINLARIN DUVAR RESMİNDE KULLANMIŞTI.

İLLE DE OK İLE İŞARETLEMEK ZORUNDA MIYDIN?

ATİNALILAR ELPİNİKE'NİN EVLENMEKTE NEDEN BU KADAR GEÇ KALDIĞINI MERAK EDİYORLARDI. DEDİKODULARA GÖRE KİMON ONU **ÇOK** SEVİYORDU.

AMA ASIL SORUN BABALARI **MİLTİADES**'İN ARDINDA DEVLETE BÜYÜK BİR CEZA BORCU BIRAKARAK ÖLMESİYDİ (BKZ. 6. BÖLÜM). AİLESİNE ZENGİN TOPRAKLAR DIŞINDA BAŞKA BİR ŞEY BIRAKMAMIŞTI. ELPİNİKE'NİN **DRAHOMASI**, YANİ 'ÇEYİZİ' YOKTU.

HER GELİNİN DRAHOMASI OLMASI GEREKİRDİ: KOCASININ EVİNE GETİRECEĞİ PARA, ELBİSELER VE DOKUMA TEZGAHLARI OLMASI GEREKİRDİ. MODERN TÜKETİCİ AİLE BİRİMİNİN AKSİNE YUNAN EVİ (OİKOS) BİR ÜRETİM ÜNİTESİYDİ.

HEM MİLTİADES'İN BORCUNU ÖDEYİP HEM DE ELPİNİKE'YE BİR KOCAYI NASIL BULACAKLARDI? SONUNDA KADINI **AÇIK ARTTIRMAYA ÇIKARDILAR!**

EN SONUNDA, ATİNA'DAKİ EN ZENGİN ADAM **TÜM BORCU** ÖDEMEYİ KABUL ETTİ. ELPİNİKE BÖYLECE **DAMADIN** DRAHOMAYI ÖDEDİĞİ TEK GELİN OLDU.

'ESKİ GÜZEL GÜNLER'İ GERİDE BIRAKMADAN ÖNCE DAHA FAKİR BİR AİLEYE BAKALIM. MÖ 469 VEYA 470'DE FEANRETE ADINDAKİ BİR EBE BİR OĞLAN ÇOCUĞU DOĞURDU: **SOKRAT.**

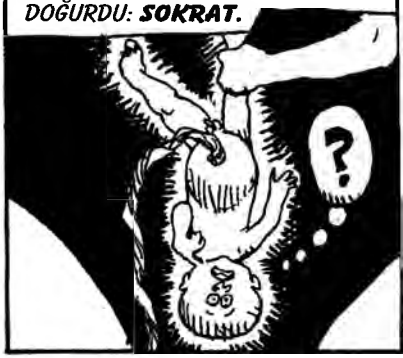

ESKİ GÜZEL GÜNLER RESMİ OLARAK MÖ 463'DE **RADİKAL DEMOKRATLAR** OLARAK BİLİNEN YENİ BİR SİYASİ GRUBUN YÜKSELİŞİ İLE SONA ERDİ.

RADİKALLER ALT SINIFLARA DAHA FAZLA SİYASİ HAK VERİLMESİNİ SAVUNUYORLARDI. GENELDE SOYLULAR HÜKÜMETİNİN VE ÖZELDE **SPARTA**'NIN DÜŞMANIYDILAR.

VE SPARTALILARI SEVEN ATİNALILAR DA **DOST DEĞİLDİR!**

MÖ 463'DE SPARTA'NIN İLOTLARI AYAKLANMISLARDI. SPARTA ATİNA'DAN ASKERİ YARDIM İSTEDİ... **KİMON** SPARTA'DAN YANA ÇIKARAK ŞÖYLE DEDİ:

"YUNANİSTAN'IN AYAĞINA KÖSTEK VURULMASINA VE ATİNA'NIN ARABAYA TEK BAŞINA KOŞULMASINA SEYİRCİ Mİ KALACAĞIZ?"

ATİNA VE SPARTA'YI ARABAYA KOŞULAN BİR ÇİFT ÖKÜZE BENZETİYORDU.

KİMON OYLAMAYI KAZANDI VE 4.000 ATİNALI LAKONİA'YA DOĞRU YOLA ÇIKTI.

ORDULAR BİR ARAYA GELDİKLERİNDE SPARTALILAR **RADİKAL SÖYLEMLERİ** DUYDULAR.

BİR ÜLKEYİ YÖNETİLENLERİN RIZASI OLMADAN YÖNETMEK **DOĞRU** MUDUR?

NEE!!!

DEFOL!

YUNANLILARIN TARAF DEĞİŞTİREBİLECEĞİNDEN ÇEKİNEN SPARTA ONLARI HEMEN GERİ GÖNDERDİ!

BU KİMON VE PARTİSİNİN SONU OLDU... İLERİ GELEN MUHAFAZAKARLAR RÜŞVET GİBİ SUÇLARDAN MAHKEMEYE ÇIKARILDILAR... HALK MECLİSİ DAHA ÖNCE AYRICALIKLILARA VERİLMİŞ HAKLARI **KENDİSİNE TANIDI...** VE MÖ 461'DE KİMON 10 YILLIĞINA **SÜRGÜNE GÖNDERİLDİ.** ARTIK **RADİKALLER** GÜÇLÜYDÜ.

YUH!!

YUH!!

SONUNDA **BAYKUŞUN** NEDEN ATİNA'NIN KUTSAL KUŞU OLDUĞUNU ANLADIM...

YUH!!

AH AH...

YUH!!

PLUTARKHOS, ELPİNİKE'NİN KARDEŞİNİ KURTARMAK İÇİN RADİKAL **PERİKLES**'E YAKLAŞTIĞINI YAZAR. KADIN ONA HER ŞEYİ VAAT EDER AMA PERİKLES SOĞUK BİR İFADEYLE ŞÖYLE CEVAP VERİR:

BİRAZ **YAŞLANMADIN** MI ELPİNİKE?

YUH!!

RADİKALLER YÖNETİMİ ALTINDA BİLE ATİNA YASAL OLARAK DÖRT **TOPLUMSAL SINIFA** AYRILMIŞTI. EN ALTTAKİLER YILDA 280 KİLEDEN DAHA AZ TAHIL ÜRETEN (VEYA BUNUN KARŞILIĞI PARA KAZANAN) **THETESLER** YANI KOL EMEKÇİLERİYDİ. SAVAŞTA KÜREK ÇEKERLERDİ.

GEMİDE DE EN ALTTAYIZ.

ORTA SINIF OLAN **ZEUGİTAE**, YANI EN AZ BİR ÇİFT HAYVANI OLAN ÇİFTÇİLER, YILDA 280-420 KİLE ÜRETENLERDİ. KENDİ ZIRHLARINI KENDİLERİ ALMAK ZORUNDAYDILAR.

420-700 KİLE ÜRETEN **ŞÖVALYELER** (ATLILAR) KENDİLERİNİ İNSANLARIN PEK ÇOĞUNUN ÜSTÜNE ÇIKARAN BİR AT SAHİBİ OLABİLİRLERDİ.

VE ATİNA'NIN **SÜPER ZENGİNLERİNE** KISACA "700 KİLELİK ADAMLAR" DENİRDİ.

700 KİLE Mİ?

BAZI ÜLKELERDE FAKİR SAYILABİLECEK KADAR ZENGİN!

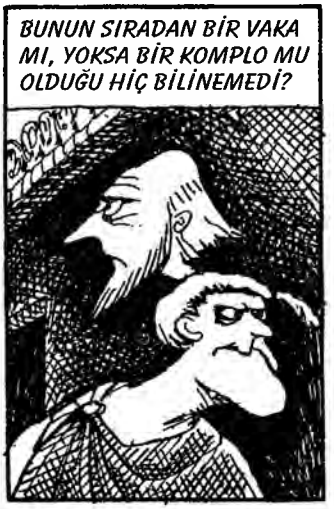

EFİALTES'İN YERİNE GEÇEN DEMOKRAT **PERİKLES** 30 YIL BOYUNCA ATİNA POLİTİKALARINA HÜKMETTİ. ATİNA'NIN ALTIN ÇAĞI AYNI ZAMANDA **PERİKLES ÇAĞI** OLARAK DA BİLİNİR.

KÖTÜ YOLA DÜŞÜRÜLEMEYEN, SAKİN, İNSANLARDAN UZAK DURAN, ÇOK İLERİ GÖRÜŞLÜ, KURNAZ, SERT VE ATEŞLİ BİR KONUŞMACI OLAN PERİKLES'E TANRILARIN EVİ OLAN OLİMPOS DAĞI'NA GÖNDERME YAPARAK 'OLİMPOSLU' DENİRDİ.

YANİ PERİKLES TANRI MI?

HAYIR, KAFASI BİR DAĞ GİBİ!

DOĞUMUNDA BİR KAZA SONUCU KAFASI **SİVRİ** KALDIĞINDAN BAŞKA TAKMA ADLARI DA VARDI.

SİVRİ ZEKA

HUNİ KAFA!

POLİTİKA İÇİN YAŞARDI. HER GÜN AYNI YOLDAN PAZAR YERİNE GİDERDİ.

ZEUS, TANRILARIN BAŞI

BAŞINI SOKACAK BİR DEVLET DAİRESİ...

AMA EVDE... KUZENİ OLAN KARISI ONU BOŞAMIŞTI VE OĞULLARI LÜKS BİR HAYAT İSTİYORLARDI!

PÖF... ZEUS DA KÖTÜ BİR EVLİLİK GEÇİRMİŞTİ!

ESKİ BİR ATİNA YASASINA GÖRE **KIZ ÇOCUKLARI MİRASÇI** OLAMAZLARDI. MAL, MÜLK DE AİLE ADI GİBİ OĞULLARA KALIRDI.

KIZ KARDEŞLERİNDEN TEMBEL VE APTAL OLSALAR, ÜSTELİK BUNU HAKETMESELER BİLE!

ERKEK ÇOCUK YOKSA?..

VAY HALİMİZE!

SERVETİ AİLE İÇİNDE TUTABİLMEK İÇİN, KIZ **EN YAKIN ERKEK AKRABASI** İLE EVLENMEK ZORUNDAYDI. PERİKLES'İN MUTSUZ EVLİLİĞİNİN NEDENİ BU OLABİLİR!

HINF!!! GÖREV GÖREVDİR!

CENAZELERDE AĞLADIĞIMIZA ŞAŞARLAR...

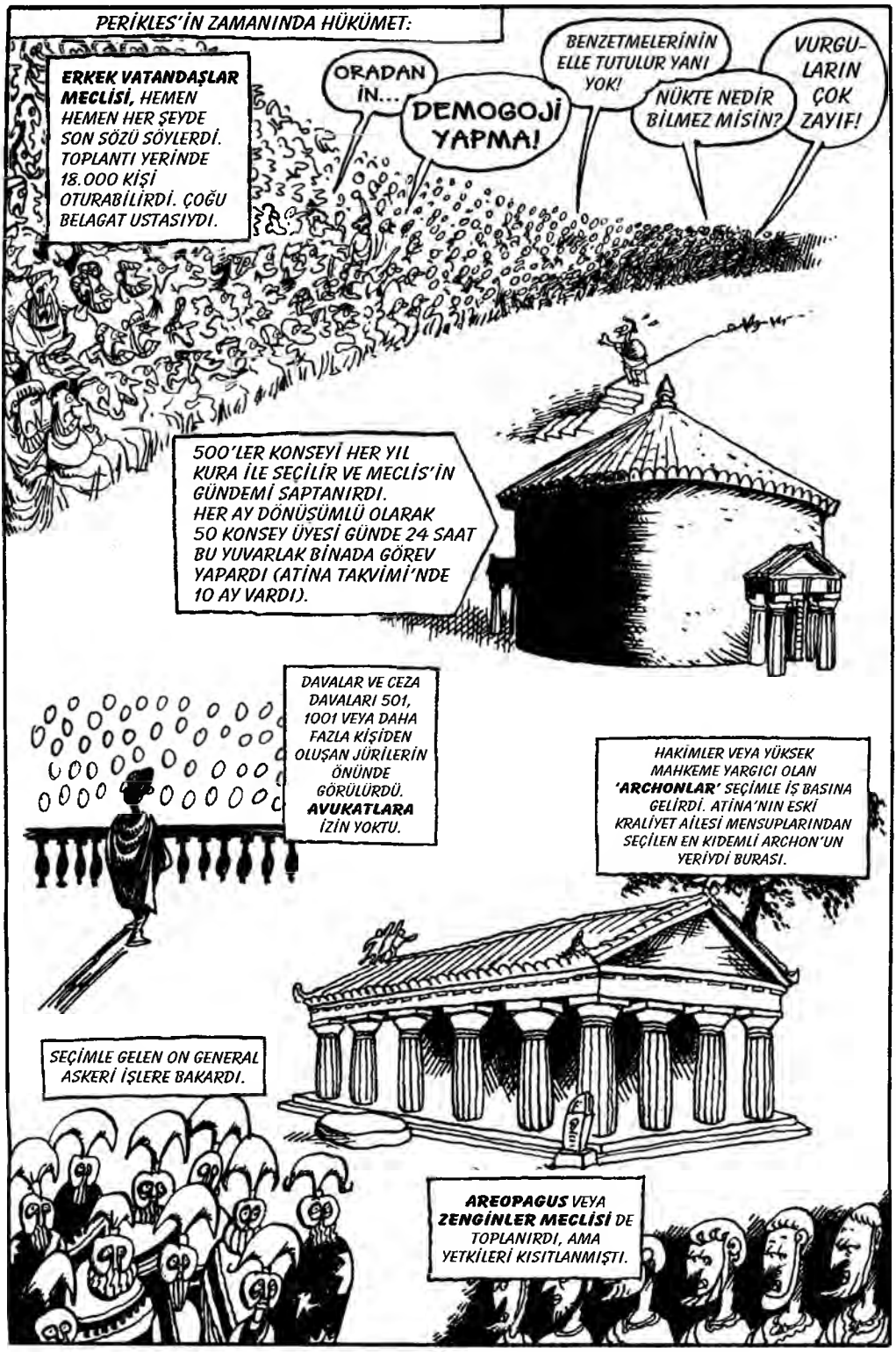
PERİKLES'İN ZAMANINDA HÜKÜMET:
ERKEK VATANDAŞLAR MECLİSİ, HEMEN HEMEN HER ŞEYDE SON SÖZÜ SÖYLERDİ. TOPLANTI YERİNDE 18.000 KİŞİ OTURABİLİRDİ. ÇOĞU BELAGAT USTASIYDI.
ORADAN İN...
DEMOGOJİ YAPMA!
BENZETMELERİNİN ELLE TUTULUR YANI YOK!
NÜKTE NEDİR BİLMEZ MİSİN?
VURGULARIN ÇOK ZAYIF!
500'LER KONSEYİ HER YIL KURA İLE SEÇİLİR VE MECLİS'İN GÜNDEMİ SAPTANIRDI. HER AY DÖNÜŞÜMLÜ OLARAK 50 KONSEY ÜYESİ GÜNDE 24 SAAT BU YUVARLAK BİNADA GÖREV YAPARDI (ATİNA TAKVİMİ'NDE 10 AY VARDI).
DAVALAR VE CEZA DAVALARI 501, 1001 VEYA DAHA FAZLA KİŞİDEN OLUŞAN JÜRİLERİN ÖNÜNDE GÖRÜLÜRDÜ. AVUKATLARA İZİN YOKTU.
HAKİMLER VEYA YÜKSEK MAHKEME YARGICI OLAN 'ARCHONLAR' SEÇİMLE İŞ BAŞINA GELİRDİ. ATİNA'NIN ESKİ KRALİYET AİLESİ MENSUPLARINDAN SEÇİLEN EN KIDEMLİ ARCHON'UN YERİYDİ BURASI.
SEÇİMLE GELEN ON GENERAL ASKERİ İŞLERE BAKARDI.
AREOPAGUS VEYA ZENGİNLER MECLİSİ DE TOPLANIRDI, AMA YETKİLERİ KISITLANMIŞTI.

YANİ – KADINLARI VE KÖLELERİ SAYMAZSANIZ – TAM BİR DEMOKRASİYDİ, AMA ASLINDA SAYMALIYIZ TABİİ Kİ! BU DEMOKRASİDE CUMHURBAŞKANI VEYA BAŞBAKAN YOKTU. ATİNA'YI ANCAK PERİKLES GİBİ ÖNDE GELEN BİR YURTTAŞ **İKNA** EDEBİLİRDİ. BU GÜCE ERİŞİR ERİŞMEZ PERİKLES ATİNALILARI **SAVAŞMAYA** İKNA ETTİ.

15 YIL BOYUNCA İMPARATORLUKLARINI GENİŞLETMEK VE ETKİLERİNİ YAYMAK İÇİN MISIR KADAR UZAK DİYARLARA GİDİP SAVAŞTILAR. SONUNDA YETER DEDİLER. MÖ 445'TE BARIŞ GELDİ. PERİKLES DÖNEMİNİN **İLK YARISI** SONA ERMİŞTİ.

ŞİMDİ NE YAPSAK?

ALTIN ÇAĞ

ŞİMDİ MÖ 445'TEYİZ... ZENGİN BİR İMPARATORLUĞUN BAŞKENTİ OLAN ATİNA SONUNDA BARIŞ İÇİNDE... BUNDAN BÖYLE HAYATLARINI SAVAŞARAK KAZANDIKLARI PARA İLE SÜRDÜREBİLEN BİNLERCE ERKEK İŞSİZ.
TAŞEFMA

MÖ 445'TE ATİNA BİR İMPARATORLUK BAŞKENTİ GİBİ GÖRÜNMÜYORDU. ÜNLÜ ANITLARDAN HİÇ BİRİ YOKTU. AKROPOL HALA ÇIPLAKTI... BU YÜZDEN DE PERİKLES'İ İMPARATORLUĞUN PARASIYLA İŞSİZ DENİZCİ VE ASKERLERİ ATİNA'YI GÜZELLEŞTİRMEK İÇİN KULLANMAYI ÖNERDİ. YANİ TAPINAKLAR, HEYKELLER, TABLOLAR, PARKLAR VE SPOR TESİSLERİ YAPILACAKTI.

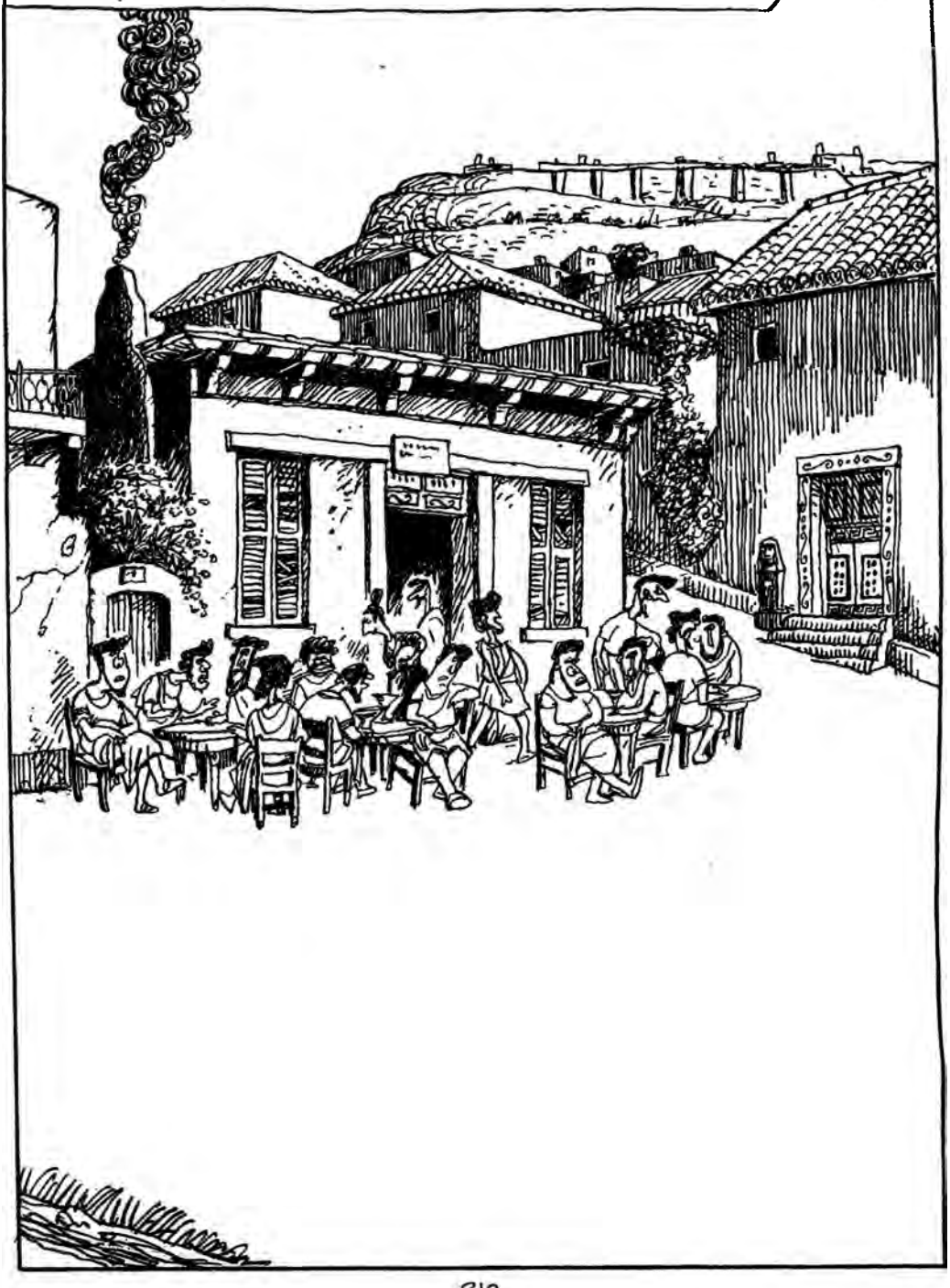

MECLİS HALK TESİSLERİ PROJESİNİ KABUL ETTİ VE İNŞAAT BAŞLADI... **İNŞAAT İŞÇİLERİ** KİMLERDİ? ASLINDA ÇOĞU HÜR ATİNALILAR DEĞİL **KÖLELERDİ.**

HIRN.

BİR DEMOKRASİDE KÖLELER OLUR MU?.. NE KADAR İLGİNÇ BİR FİKİR. ANLATSANA!

ŞÖYLE BAY JEFFERSON: DEMOKRASİ GENELDE HALKIN YÖNETİMİ ANLAMINA GELİR. AMA ASLINDA "DEMOS" HALK TOPLUMU DEMEKTİR. ATİNA'DA BU YALNIZCA BELİRLİ KAVİMLERİ TANIMLIYORDU. ASLINDA BUNLAR TOPLUMDA BİR AZINLIKTILAR. **ANLADINIZ MI?**

KÖLELER NEREDEN GELİYORDU? ESKİ ZAMANLARDA SAVAŞI KAZANAN KAYBEDENE **İSTEDİĞİNİ** YAPABİLİRDİ.

ÇORAPLARIMI YIKA...

ÇOĞU KEZ KAZANAN TARAF OLAN ATİNA, SAVAŞLARDA BİRÇOK KÖLE EDİNİRDİ.

DİĞER BİR KAYNAK UZAK LİMANLARDAN MALLARINI GETİREN KÖLE TACİRLERİYDİ.

GEZELİM ÖĞRENELİM...

PEKİ KÖLE TACİRLERİ BU İNSANLARI NEREDEN BULURLARDI? BASKIN YAPAR YA DA SATIN ALIRLARDI. AMA HİÇBİR ZAMAN AŞAĞIDAKİ GİBİ BİR ANLAŞMAYA VARILMAZDI:

PARDON, ÖZGÜR OLMAK O KADAR **ZOR** Kİ... BU **SORUMLULUKLA** BAŞA ÇIKAMIYORUM... BU YÜZDEN LÜTFEN BENİ VE BENDEN DOĞACAKLARI SONSUZA KADAR KÖLE YAPAR MISINIZ?

AKILLI HER İŞ ADAMI GİBİ KÖLE TÜCCARLARI DA PARANIN OLDUĞU YERE GİDERLERDİ. ATİNA KÖLELERİN VATANDAŞLARINDAN 3 MİSLİ DAHA FAZLA OLDUĞU BİR YERDİ.

ARTTIRAN YOK MU? GİTTİ GİDİYOR.

TURP GİBİ LAHANA!

ATİNA'DA KÖLELERDEN BAŞKA VATANDAŞ OLMAYAN GENİŞ BİR GRUP DAHA VARDI: METİKLER VEYA ATİNA'DA İKAMET EDEN YABANCILAR. SİYASETE GİRMELERİ YASAK OLAN METİKLER TİCARETLE VEYA SANATKARLIKLA PARA KAZANABİLİRLERDİ.

ASPASİA, SIRADAN BİR METİK DEĞİLDİ.

MİLET'TEN ATİNA İMPARATORLUĞU'NUN ZENGİN BİR ŞEHRİNE GELİYORDU VE HIRSLIYDI.

PERİKLES'E NEREDE OTURUR?

O GÜNLERDE HIRSLI BİR KADIN NE YAPABİLİRDİ? GÜÇLÜ BİR ERKEĞE YANAŞABİLİRDİ.

ASPASİA DA PERİKLES'E YANAŞTI...

ZONK

GAK GUK EHEM BILIBILIBILI ŞEYYY OHŞŞŞ.

ÇOK ZAMAN GEÇMEDEN İŞE GİTMEDEN HER SABAH ASPASİA'YI ÖPÜYORDU. BU ATİNA'NIN GÖZÜNDEN KAÇMADI!

TUTKU AŞKA DÖNÜŞTÜ VE MEYVESİNİ VERDİ. KÜÇÜK PERİKLES DOĞDU.

SONUNDA MUTLUYUM.

PERİKLES ASPASİA'NIN SÖYLEDİKLERİNE DE KULAK VERİYORDU.

PERİCİĞİM, TATLIM BANA UFACIK BİR İYİLİK YAPSAN?

BİR ADAMIN AKLINA GİDEN YOL KULAĞINDAN GEÇER...

MİLETLİ ASPASİA İLE SİSAM ADASI HALKI ARASINDA ANLAŞMAZLIK ÇIKINCA, PERİKLES MİLETLİLERE ARKA ÇIKTI. BÖYLECE SİSAM YÖNETİMİNİN TAM ANLAMIYLA İPİNİ ÇEKMİŞ OLDU.

ATİNALILARIN DİLİ DURMADI!

TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK! TSK!

AMA ASPASİA'NIN ZEKASI VE KARARLILIĞINDAN ETKİLENEN SEÇKİNLER, SİYASİ TAVSİYELERİNİ DİNLEMEK VE SOHBET ETMEK İÇİN ONUN ETRAFINDA TOPLANMAYA BAŞLADILAR.

DOSTUN OLMAK İSTİYORUZ ASPASİA!

AYRICA, HER METİKİN BİR MESLEĞİ VARDI VE ASPASİA ATİNA'DAKİ 'FLÜT KIZLARI' EVİNİ YÖNETİYORDU. KISSADAN HİSSE:

A) ORTALIKTA ÖPÜŞMEK UYGUNSUZDUR.
B) POLİTİKACILAR ŞİMDİ DAHA DÜRÜST.
C) HEY, BEN SADECE GÖREVİMİ YAPIYORDUM.
D) BAŞKA BİR ŞEYLER.
E) YUKARIDAKİLERİN HEPSİ.

VATANDAŞ KADINLAR ERKEKLERLE FAZLA HAŞIR NEŞİR OLMAZLARDI AMA ERKEKLER KADIN ARKADAŞ ARARLARDI. BUNLAR ÇOĞU ZAMAN MÜZİĞE YETENEKLİ VE HOŞ SOHBET **HETAİRAE** DİYE ANILAN LÜKS HAYAT KADINLARIYDI.

HER ŞEYİN GEÇİCİ OLDUĞUNA İLİŞKİN HERAKLES DOKTRİNİ HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUN?

BU PİSAGOR'UN SAYILARIN EBEDİ OLDUGUNA İLİŞKİN GÖRÜŞÜNE AYKIRIDIR...

...MÜŞTERİLERDEN BİR **OBOL** (BİR İŞÇİNİN BİRKAC SAATLİK ÜCRETİNİ) ALAN GENELEV KÖLELERİ DE VARDI.

...DUYULARIN SÜREKLİ DEGIŞTIGI DÜNYANIN ÖTESİNDE EBEDİ BİR DÜNYANIN VARLIĞI POSTULASINA İNANIRSAK...

AYRI DÜNYALARIN İNSANIYIZ...

BUNLARIN ARASINDA BİR YERDE SOKAK KADINLARI DA VARDI. GÜNÜMÜZE KADAR ULAŞAN BİR SANDALETİN TABANINA 'BENİ İZLE' YAZILMIŞTI.

MÜŞTERİLERİM OKUR YAZAR!

BİR DE **VATANDAŞLAR** VARDI: BİR VATANDAŞIN HAYATIYLA İLGİLİ HER ŞEY ONUN **CİNSİYETİNE** BAĞLIYDI.

DRAHOMADAN DOLAYI BİR KIZ ÇOCUĞU AİLESİ İÇİN MASRAF KAPISIYDI. BU YÜZDEN BİRÇOK KIZ BEBEK BİR KAVANOZA KONULARAK TEPE ETEKLERİNE BIRAKILIRDI.

EĞER AİLESİ KIZI YETİŞTİRMEYE KARAR VERİRSE KIZ EKONOMİ ÖĞRENİRDİ – YANİ İPLİK EĞİRMEYİ, DOKUMAYI, KUMAŞ BOYAMAYI ÇAMAŞIR YIKAMAYI, YER SİLMEYİ, YEMEK PİŞİRMEYİ, DİKİŞ DİKMEYİ KÖLE YÖNETMEYİ V.B.

VE DAHA NELER NELER

15 YAŞLARINDA 30 YAŞLARINDA BİR ERKEKLE EVLENDİRİLİRDİ.

VE DAHA NELER NELER!

SONRA ÇOCUK DOĞURURDU. BU PİS VE TEHLİKELİ VAZİFEYİ OLABİLDİĞİNCE SIK YAPMASI BEKLENİRDİ.

DOĞUMDAN SAĞ ÇIKABİLİRSE, KOCASI SAVAŞTAN DÖNERSE, KOCASI ONU BOŞAMAZSA VE KOCASININ PARASI VARSA EVİNİN HANIMI OLABİLİRDİ. EV DEDİĞİ DE KOCASININ EVİNİN ARKASINDA BİRKAÇ ODALI AVLULU BİR MEKANDI.

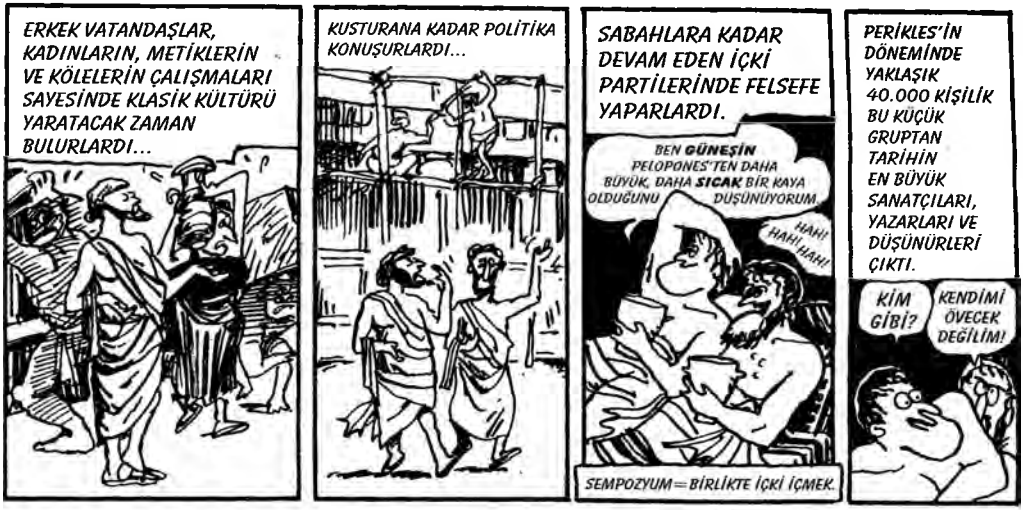

FİDİAS (MÖ 430-500) DÖNEMİN EN ÜNLÜ HEYKELTRAŞIYDI. FİDİAS'TAN ÖNCE HEYKELLER HAREKETSİZDİ. ONDAN SONRA HAREKETLİ OLDULAR.

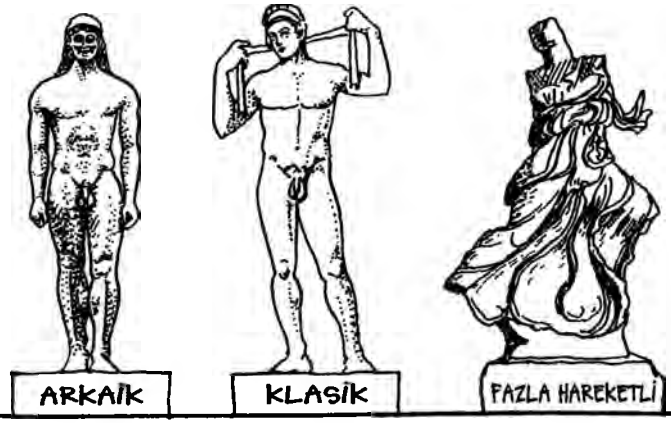

BU SANATÇILARIN ORTAK YANI NEYDİ? DENGELİ ORANTILAR, ARI BİR ANLATIM, ABARTISIZ SÜSLEME, MANTIKLA YOĞRULMUŞ DUYGUSALLIK... BUNLAR TEK BİNADA MÜKEMMELLİĞE ULAŞMIŞ **KLASİK STİLİN** ÖĞELERİYDİ...

BU BİNA O ZAMAN OLDUĞU GİBİ BUGÜN DE TURİSTLERİ ÇEKEN **PARTENON** YANİ ATENA'NIN TAPINAĞIYDI!

MİMARİ BİR ESER Mİ? DEVASA BİR EVE BENZİYOR AMA...

VEYA BİR İNGİLİZ BANKASINA...

MİMARLAR BİNANIN BÜYÜK GÖVDESİNİN AĞIRLIĞINI HAFİFLETMEK İÇİN SÜTUNLARI HAFİFÇE İÇERİYE DOĞRU EĞDİLER VE ZEMİNE HAFİF BİR EĞİM VERDİLER.

PARILDAYAN BEYAZ MERMERLERİN ÜZERİNDE CANLI RENKLİ PANELLER KARGAŞA YARATIYORDU.

PARTENON ADI BAKİRE ANLAMINA GELEN 'PARTENOS'TAN GELİR. BİR BAKİRE OLAN ATENA, BAKİRE BİR DOĞUMLA DÜNYAYA GELMİŞTİR. ZEUS'UN KAŞLARININ ARASINDAN ÇIKMIŞTIR. ANNESİ YOKTUR!

ZIRK

LOŞ OLAN İÇ MEKANDA FİDİAS'IN FİLDİŞİ VE ALTINDAN YAPTIĞI KOCAMAN BİR ATENA HEYKELİ YER ALIR.

ALTIN ÇAĞ YAŞANIYORDU. AMA ATİNALILAR MUTLU MUYDU? MÖ 440 YILINDA TARİHÇİ HERODOT PERS SAVAŞLARI TARİHİNİ HALKA OKUMAK İÇİN ATİNA'YA GELDİĞİNDE ŞU SORUYU SORDU:
MUTLULUK NEDİR?
BU ÇİZGİ ROMANDA DÜNYANIN EN MUTLU ADAMINI ANLATACAK KADAR YER YOK AMA SİZE DÜNYANIN EN MUTLU İKİNCİ ADAMINI ANLATAYIM...
ASLINDA İKİ KİŞİYDİLER: KLEOBİS VE BİTON KARDEŞLER. OLDUKÇA VARLIKLIYDILAR VE ATLETİZMDE BAŞARILIYDILAR. FAKAT MUTLULUKLARININ NEDENİ...
ANNELERİ HERA FESTİVAL SIRASINDA TAPINAĞA ÖKÜZ ARABASI İLE GİDECEKTİ AMA ÖKÜZLERİ KAÇMIŞTI.
SEN BUNU BİZE BIRAK ANNE!!
HEY BOŞ BOŞ BOŞSY!
KARDEŞLER KENDİLERİNİ ARABAYA KOŞTULAR...
VE ANNELERİNİ TAPINAĞA GÖTÜRDÜLER...
VE BURADA KLEOBİS VE BİTON YORGUNLUKTAN ÖLDÜLER.
İŞTE MUTLULUK BUDUR. BİR İNSAN SONUNA KADAR İYİ, TALİHLİ VE ZENGİNSE, DER HERODOT, MUTLU SAYILMALIDIR!
VEYA BAŞKA BİR DEYİŞLE...
İNSAN YAŞAMININ 70 YILI HER BİRİ BİRBİRİNDEN FARKLI 26,250 GÜNÜ KAPSAR. YANİ YAŞAMIN NE KADAR ŞANSA BAĞLI OLDUĞU ORTADA.
HMM, HER YIL 375 GÜN YANI.
ASTRONOMİ DE BUGÜNLERDE ŞANSA BAĞLI BİR ŞEY.
HERODOT'UN GÖRÜŞÜ YENİ BİR ŞEY OLMAYABİLİRDİ, AMA TAM ZAMANINDA DİLE GETİRİLMİŞTİ. ÇÜNKÜ KISA BİR SÜRE SONRA TALİHLİ, ZENGİN VE GÜÇLÜ ATİNALILAR GÜNLERİNİ ZAYIFLIK, KARGAŞA VE SEFALET İÇİNDE SONA ERDİRECEKLERDİ.

PELOPONES SAVAŞI

HASTALIK VE MİKROP DENİLEN ŞEYLERDEN HABERDAR OLANLARIN DA TAHMİN EDEBİLECEĞİ GİBİ BU KALABALIKTA MİKROPLAR ZİYAFET ÇEKTİLER. MÖ 429 VE 430 YAZLARINDA GEMİLER ADETA SALGIN HASTALIK TAŞIDI. BU DURUM ATİNA'NIN SURLARI İÇİNDE SIKIŞIP KALANLARIN 1/4'ÜNÜ YOK ETTİ. TIPTA KENDİLERİNİ GELİŞMİŞ ZANNEDEN YUNANLILAR İÇİN BU TAMAMIYLA BİR SÜRPRİZ OLDU.

HASTALIĞIN BELİRTİLERİNDEN BİR KAÇI: YANMA HİSSİ, GÖZLERİN İLTİHAPLANMASI, DİLİN KANAMASI, SES KISIKLIĞI, GÖĞÜS AĞRILARI, ÖKSÜRME, KUSMA, GİDERİLEMEZ SUSUZLUK HİSSİ, UYKUSUZLUK, HUZURSUZLUK, BAĞIRSAK BOZUKLUĞU, ÇIBANLAR, FELÇ... VE SONUNDA ÖLÜM. AKBABALAR BİLE KAÇTILAR!

GAAK!

PERİKLES BU ŞOKU ATLATAMADI VE MÖ 429'DA ÖLDÜ.

YUNANLI DOKTORLAR BELİRTİLERİ YAKINDAN İNCELEDİLER... BİRÇOK ANTİSEPTİK BULDULAR, KORKUSUZCA AMELİYATLAR YAPTILAR VE ÜNLÜ ETİK YASALARI BENİMSEDİLER: ***HİPOKRAT YEMİNİ.***

UYGULAYACAĞIM TEDAVİ HASTAMIN YARARINA OLACAKTIR... ONLARA ACI ÇEKTİRMEKSE ÇOK YANLIŞ...

AMA TEORİLERİNE GÖRE HASTALIK **DÖRT UNSURDAN**, KAN, BALGAM, SARI VE SİYAH SAFRA ARASINDAKİ DENGESİZLİKTEN KAYNAKLANIYORDU.

GEOMETRİ GİBİ... BUNUN İÇİN DOĞRU OLMALI. İÇSENE!

DENGEYİ SAĞLAMAK İÇİN TEDAVİ OLARAK **KAN AKITTILAR, LAĞMAN YAPTILAR VE HASTALARI AÇ BIRAKTILAR.**

BLART

ÇÖRK

ARGG

YUNANLI DOKTORLAR MODERN TIBBIN TEMELLERİNİ OLUŞTURDULAR AMA GÜNÜMÜZDE BAZI AYRINTILAR DEĞİŞTİ.

ARTIK BİZ **SİGORTA ŞİRKETLERİNİN** KANINI EMİYORUZ, SİGORTA ŞİRKETLERİ DE **HASTALARIN** KANINI EMİYOR...

BU ARADA SAVAŞ UZUUUUUN SÜRE DEVAM ETTİ...

AYIN OLMADIĞI FIRTINALI BİR GECEDE **PLATAEA**'DA...

İNEBAHTI'DA ATİNALILAR, SPARTALILARIN ÇEVRESİNDE KÜREK ÇEKEREK DAİRELER ÇİZDİLER.

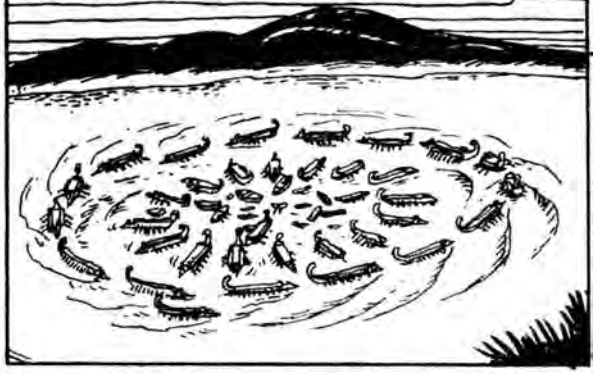

POTİDEA'DA ATİNALILAR BUZ ÜSTÜNDE YÜRÜDÜLER. ÇIPLAK AYAKLI TIKNAZ ASKERE DİKKATİNİZİ ÇEKERİM!

KAMPTA BİR GÜN BU ADAM, HAREKET ETMEYEREK ORDUYU HAYRETE DÜŞÜRDÜ...

DÜŞÜNCELERE DALMIŞTI...

24 SAAT BOYUNCA!

YUNANLILARIN YENİLGİYE UĞRADIKLARI **DELİON**'DA... TUHAF ADAM YİNE ORADA!

SPARTALILAR **İLK KEZ** PİLOS'DA TESLİM OLDULAR.

VE AMFİPOLİS'TE, TRAKYA'DA, MİDİLLİ'DE, EĞRİBOĞAZ'DA, METHONE'DE, OİNOANDA'DA, ELEUSİS'DE, PHEİA'DA, EPİRUS'DA, MEGARA'TE KEFALONİA'DA, ZAKİNTOS'TA, AETOLİA'DA, ARGOS'DA, LİKYA'DA, BOTTİKE'DE, HALKİDİKİ'DE, ACARNANİA'DA, GİRİT'TE, RHİON'DA, İDOM ENEO'DA, EUROPOS'TA, KORFU'DA, RHEGİUM'DA, EOLİE ADALARI'NDA, LEFKADA'DA VE DAHA BİRÇOK YERDE...

SONUNDA MÖ 421'DE, 10 YIL SONRA, SPARTA VE ATİNA ATEŞKES YAPMAYA KARAR VERDİLER...

DOĞAL OLARAK, 10 YIL SÜREN SALGIN VE YIKINTI **İNSANLARIN AKLINDA SORU İŞARETLERİ** BIRAKTI... SPARTA SAVAŞINI, PERİKLES'İ İZLEYEN LİDERLERİ VE **SİSTEMİN** KENDİSİNİ SORGULADILAR.

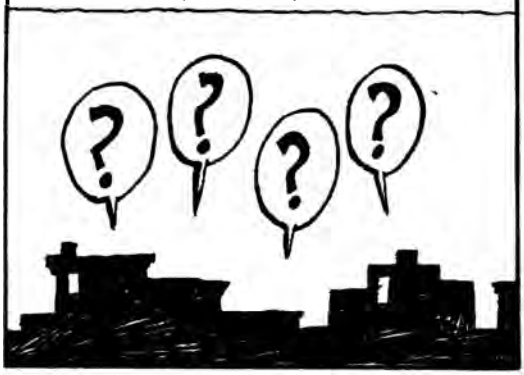

BELKİ DE TÜM ZAMANLARIN AKLINDA EN FAZLA SORU İŞARETİ OLAN KİŞİSİ POTİDEA'DAKİ ARABULUCU **SOKRAT**'TI.

SOKRAT'IN GEÇMİŞİ KONUSUNDA FAZLA BİR ŞEY BİLMESEK DE FELSEFE OKUDUĞU TAHMİN EDİLİR.

O EBELER, SAĞILTICILAR VE RAHİBELER ARASINDA DA GERÇEĞİ ARADI. ÜNLÜ FELSEFECİLER ARASINDA BİR TEK SOKRAT **KADINLARI** DİNLEDİ.

ONUN BİR İÇ SESİ, BİR İBLİSİ VARDI. İÇ SES ONA YALNIZCA NEYİN **YANLIŞ** OLDUĞUNU SÖYLERDİ. HİÇBİR ZAMAN NEYİN **DOĞRU** OLDUĞUNU SÖYLEMEZDİ.

SOKRAT'IN BİLGELİĞİNDEN VE ZEKASINDAN ETKİLENMİŞ OLAN BİR DOSTU **DELFİ'DEKİ KAHİNE** 'SOKRAT'TAN DAHA BİLGE BİR İNSAN VAR MI?' DİYE SORDU. RAHİBE HER ZAMANKİ GİBİ KESİN BİR CEVAP VERMEDİ:

NORMAL BİR İNSAN BUNU **İLTİFAT** KABUL EDERDİ. AMA SOKRAT'TA BU **DAHA DA FAZLA** ŞÜPHE YARATTI.

SOKRAT **DİĞER İNSANLARIN** NE BİLDİĞİNİ KEŞFETMEYİ KENDİSİNE AMAÇ EDİNDİ.

PARDON SÜTUNCU BEY **FAZİLET** NEDİR?

FAZİLET... YANİ — AH — UH EEE, EH, HE, HO **BİLGİDİR?**

FAZİLET **BİLGİDİR.** O ZAMAN ÖĞRETİLEBİLİR Mİ?

EVET

KİM ÖĞRETİR?

NE?

PROFESYONEL BİR FAZİLET ÖĞRETMENİNDEN ÖĞRENEBİLİR MİSİN?

HAYIR! ONLARA GÜVENMEM.

O ZAMAN KİMDEN?

HERHANGİ BİR ATİNALI BEYDEN!

VE BU BEYLER FAZİLETİ KENDİ ÇOCUKLARINA ÖĞRETİRLER...

KESİNLİKLE

TEMİSTOKLİS BÜYÜK BİR DEVLET ADAMI MIYDI?

EVET.

TEMİSTOKLİS'İN OĞLUNUN BİLGE VE İYİ OLDUĞUNU SÖYLEYEN OLDU MU?

ASLA.

VE MUHTEŞEM PERİKLES OĞULLARINI İYİ YETİŞTİRMEYE ÇALIŞMADI MI? ONLARA NE OLDU...

HOMURTU

O ZAMAN FAZİLETİN ÖĞRETİLEBİLECEK BİR ŞEY OLMADIĞI ANLAŞILIYOR.

PEKİ, FAZİLET NEDİR?

BİLMİYORUM! ŞENİN KADAR APTALIM BEN DE!

HERKESİ **ÇELİŞKİYE** DÜŞÜREBİLDİĞİ İÇİN SOKRAT **HİÇ KİMSENİN BİR ŞEY BİLMEDİĞİ** SONUCUNA VARDI. AMA BUNA GÖRE SOKRAT HİÇBİR ŞEY BİLMEDİĞİNİ BİLDİĞİNDEN, HERKESTEN DAHA FAZLA ŞEY BİLİYORDU.

EVET, BEN DÜNYADAKİ EN ZEKİ İNSANIM.

BAŞKA İŞİN YOK MU?

SOKRAT (VE ÇILGIN ÖĞRENCİSİ) İLK OLARAK ARİSTOFANES'İN OYUNU **"BULUTLAR"**DA KARŞIMIZA ÇIKIYOR. SOKRAT 46 YAŞINDAYKEN MÖ 423'DE SAHNELENEN OYUNDA **BİLİM ADAMI** OLARAK TASVİR EDİLİR.

BULUTLAR YAĞMUR YAĞMASINA NEDEN OLUR!

HMM. BEN DE ZEUS'UN BİR ELEĞE İŞEDİĞİNİ DÜŞÜNMÜŞTÜM!

SOKRAT OYUNDA OĞULLARI BABALARINA KARŞI KIŞKIRTIR. BU ONUN DAHA SONRA BAŞINI BELAYA SOKACAKTIR.

İMDAT AH! KENDİ BABANI MI DÖVÜYORSUN?

EVET, ZEUS ADINA VE SANA BUNU YAPMAKTA HAKLI OLDUĞUMU DA KANITLAYACAĞIM.

PİSLİK

ÇOCUKKEN BENİ DÖVDÜN MÜ?

EVET, AMA BU SENİN İYİLİĞİN İÇİNDİ.

MADEM DAYAK İNSAN İYİLİĞİ İÇİN O ZAMAN SENİ DÖVMELİYİM!

ÇOK KOMİK OLAN ARİSTOFANES'İN BÜYÜK SALGINDAN HEMEN SONRA ORTAYA ÇIKMASI BİR RASTLANTI DEĞİLDİR HERHALDE.

AH ZEUS AŞKINA! **GÜLMEK** İYİ GELDİ!

HA HA HA HO HO HA HA HA HO HA HA HA HA HA HA HA HA HA HA HIH HA HIH HOH HOH

BU ARADA BİRÇOK ZENGİN GENÇ, DEMOKRASİYİ YIKMAYA ÇALIŞIYORDU... SPARTA'YA SEMPATİ DUYAN VE KENDİLERİ GİBİ BİRKAÇ İYİ ADAMIN KURACAĞI BİR HÜKÜMETTEN YANA OLANLAR KENDİ ARALARINDA **GİZLİ KULÜPLER** KURDULAR.

ONLAR İÇİN DEMOKRATLARI MAHVEDEN SOKRAT BİR **GURU**YDU.

BU **GERZEK** DE **HÜKÜMETE** DAHİL OLMALI MI?

SOKRAT'IN METODUNU DAHA YAŞLI NESİLLERE KARŞI KULLANMAK MODA HALİNE GELDİ – GENÇ **ALCİBİADES** DE AMCASI **PERİKLES**'E AYNEN BUNU YAPIYORDU.

AMCA **YASA** NEDİR?

GÜZEL SORU. **YASA MECLİSİN ÇOĞUNLUĞUNUN** ONAYLADIĞI BİR KURALDIR.

AMA BİR TİRAN BİR KURAL KOYARSA BU DA **YASA** DEĞİL MİDİR?

EEE, **DEVLETİN HÜKÜMRAN GÜCÜNÜN** EMRETTİĞİ ŞEY YASADIR. DOĞRU!

AMA **GÜÇ** YASANIN KARŞITI DEĞİL MİDİR?

EVET...

VE BİR TİRAN HALKA **İKNA ETMEKSİZİN** BİR EMİR VERİRSE BU GÜÇ GÖSTERİSİ DEĞİL MİDİR?

HINF! TİRANLARIN VERDİKLERİ EMİRLERİN YASA OLDUĞUNA İLİŞKİN SÖZLERİMİ **GERİ ALIYORUM.** İKNA ETMEDEN YAPILAN HER ŞEY **GÜÇ KULLANILMASIDIR. YASA** DEĞİLDİR!

ÖYLEYSE ÇOĞUNLUK ZENGİNLERİN SERVETLERİNİ ALDIĞINDA BU **GÜÇ** DEĞİL YASADIR, ÖYLE Mİ?

ALCİBİADES, BEN SENİN YAŞLARINDAYKEN BÖYLE TARTIŞMALARLA ZİHNİMİZİ GELİŞTİRİRDİK!

HEY ADAMIM, GELİŞTİRECEĞİN BİR ZİHNİN OLDUĞU ZAMANLARDA SENİ TANIYAMADIĞIMA ÜZGÜNÜM.

KSENOFON'UN ANABASİS'İNDEN.

ÇOCUKKEN ALCİBİADES ZALİM, GÜZEL BİR OGLANDI. PELTEK KONUŞURDU. ERKEKLER KENDİLERİNİ ONUN AYAKLARININ ALTINA ATAR, O DA ÜSTLERİNE BASAR GEÇERDİ.

TOKAKLAR BUGÜN TOK KABALIK!

HEDİYELER

KEKLER

MÜCEVHERLER

SOKRAT ONU DOĞRU YOLA GETİRMEK İÇİN ÇOK UĞRAŞTI.

TANRI AŞKINA OĞLUM RUHUNU DÜZELT.

EVET, EVET BEN TÖTÜYÜM, TOK TÖTÜYÜM.

ALCİBİADES **ZEVK ALMAK** DIŞINDA BİR AMACI VE İLKESİ OLMADAN BÜYÜDÜ. OĞLANLARA, KIZLARA, YARIŞ ATLARINA VE ŞARABA VERDİ KENDİNİ. PELERİNİ MORDU VE KALKANINDA ELİNDE YILDIRIM OLAN EROS RESMEDİLMİŞTİ.

ARKASINDA DURABİLECEĞİM TEY!

POLİTİKAYA GİRİNCE ATİNA TİTREDİ!

RİCHTER ÖLÇEĞİNE GÖRE **8** ŞİDDETİNDE!

ALCİBİADES'İN ALIŞKANLIKLARI **BOŞANMA** NEDENİYDİ VE ARTIK KARISININ CANINA TAK ETMİŞTİ!

TATLIM, KATILSANA?

BİRÇOK TOPLUMDA OLDUĞU GİBİ ATİNA'DA DA BİR KADININ KOCASINI BOŞAMASI KOCASININ ONU BOŞAMASINDAN DAHA ZORDU. ÖZEL HAYATLARINI MAHKEMEDE KONUŞMAK BİR UTANÇ VE SKANDAL SAYILIYORDU.

TSK! TSK! TSK!

DEME!

AMA BİR KOCANIN KARISINI MAHKEMEDEN ALIP EVE **SÜRÜKLEMESİ** OLAĞANDI... EVLİLİĞİNİ KURTARMAK İÇİN ALCİBİADES DE BUNU YAPTI.

YASA BÖYLE!

AARGG!!

'GÜÇ YASANIN TERSİ DEĞİL MİYDİ?'

SALAK!

BEŞ YIL SONRA...

BEŞ YIL BARIŞTAN SONRA POLİTİKADA YÜKSELMİŞ OLAN **ALCİBİADES** ATİNA'YA SAVAŞI YENİDEN BAŞLATMA ÇAĞRISINDA BULUNDU. **SİCİLYA**'YI ATİNA İMPARATORLUĞU'NA KATMAYI ÖNERİYORDU.

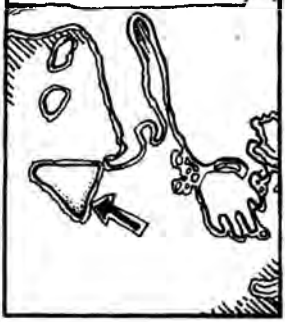

200 KADIRGALIK BÜYÜK BİR FİLO SİCİLYA'YI İSTİLA ETMEK İÇİN DONATILDI.

AMA **HİÇ DE MUTLU OLMAYAN** BİR SAVAŞ KARŞITI PARTİ DE VARDI. BUNLAR GENÇ MUHAFAZAKARLAR VE ESKİ ASKERLERDİ.

BİR SABAH ŞAŞIRTICI BİR SABOTAJ ÖRNEĞİ VE TANRILARA KARŞI BİR EYLEMLE PLANLAR YARIDA KALDI. BİRİ GECENİN BİR VAKTİ ŞEHİRDEKİ HEMEN HEMEN TÜM **HERM**LERİ KIRMIŞTI.

AAAH!

HER ŞEYDEN ONEMLISI BU ATINA'NIN KUDRETSİZ TANRILARA İNANCININ YIKILDIĞINI VE İŞLERİNİ GECE GÖREN İNSANLARIN KOMPLOLARINA YENİK DÜŞECEK HALE GELDİĞİNİ ORTAYA KOYDU. **KİM YAPMIŞTI BUNU?**

BİRİ **ALCİBİADES**'İ SUÇLADI.

BEN Mİ? AMA BU TOK **TAÇMA!** BEN NİYE KENDİ PLANIMI **TABOTE EDEYİM?**

HEMEN MAHKEMEYE ÇIKARILMAK İSTEDİ, AMA MECLİS, YETKİLİLER SORUŞTURMAYA DEVAM EDERKEN ONU DONANMA İLE SİCİLYA'YA YOLLADI.

BU HİÇ İYİ OLMADI! BUNDA TUTSUZ OLABİLİRİM AMA BATTA **BİRÇOK TEYDE** TUTLUYUM...

SİCİLYA'YA VARDIKTAN KISA BİR SÜRE SONRA...

ALCİBİADES'E MESAJ VAR!

DİNİ SUÇLARDAN VE DEMOKRASİYE KARŞI KOMPLO KURMAK SUÇUNDAN DOLAYI MAHKEMEYE ÇIKARILMAK ÜZERE ATİNA'YA 'DAVET' EDİLİYORDU.

ONURLU BİR ADAM **ÖLDÜRÜLECEĞİNİ BİLEREK** ŞEHRİNE İTAAT EDER Mİ? YOKSA ŞEHRİNİN GERÇEKTEN ONA **İHTİYACI** OLDUĞU BİR ZAMANDA **YARDIM ETMEK** İÇİN KENDİSİNİ Mİ KURTARIR?

BAZEN TORUNUN CEVABI İTİNDEDİR!

FUY

SPARTA'YA KAÇTI. SPARTALILARA ATİNA'YA KARŞI KULLANABİLECEKLERİ ASKERİ BİLGİLER VERDİ. BİR KRALIN KARISINI BAŞTAN ÇIKARDI VE TEKRAR KAÇTI.

PLAN, PLAN PLAN.

AH; OH.

ZIP

ZIP

ZIP

ATİNA'DA BİR ZANLI HERMLERİ KIRDIĞINI İTİRAF ETTİ... YANDAŞLARININ DA ADLARINI VERDİ. HEPSİ **GİZLİ KULÜPLERDEN** BİRİNİN ÜYESİYDİ. KAÇMAYI BASARAMAYANLARIN HEPSİ İDAM EDİLDİ.

İŞLER **KÖTÜYE** GİDİYOR...

SONRA MAĞLUBİYET, AYAKLANMA VE ÇÖKÜŞ GELDİ

SPARTA TEKRAR SAVAŞA GİRDİ VE ATİNA'YI SİCİLYA'DA YENMEYE YARDIM ETTİ. İSTİLA SYRACUSE TAŞ OCAKLARINDA AÇLIKTAN ÖLEN 7000 ATİNALI'NIN ESİR DÜŞMESİYLE SONA ERDİ.

MÖ 411'DE GİZLİ KULÜPLER ATİNA'DA DEMOKRASİYİ DEVİRDİ... KOMPLOLAR VE KARŞI KOMPLOLAR VARDI.

O YILIN SONUNA DOĞRU ALCİBİADES HALKI İKTİDARA GEÇİRMEK İÇİN GERİYE GELDİ.

PARTİ!

KISA SÜREDE YİNE İTİBARINI KAYBETTİ. BU KEZ PERSLERE SIĞINDI.

SPARTA İLE SAVAŞ UZADIKÇA UZADI...

BEŞ KURUŞSUZ, TÜKENMİŞ ATİNALILAR SAVAŞMAYI SÜRDÜRDÜLER.

SON MAĞLUBİYETLERİ **AEGOSPOTAMI**'DE OLDU. SPARTALILAR TÜM ESİRLERİ ÖLDÜRDÜLER.

ATİNA LİMANLARI ABLUKAYA ALINDI.

MÖ 404'DE AÇLIKTAN KIVRANAN ATİNALILAR KOŞULSUZ TESLİM OLDULAR. SPARTALILAR ŞEHİRE GİRDİLER.

...VE METRESİ İLE YATAKTA OLAN ALCİBİADES BAĞIRTILARDAN VE DUMANDAN UYANDI...

HEE! HA! HO!

GECELİĞİNİ KOLUNA SARIP ATEŞLERİN ARASINDAN GEÇTİ VE PERS OKÇULARI TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

OTUZ TİRAN

SAVAŞ NİHAYET SONA ERMİŞTİ, AMA ÖLÜMLER BİTMEMİŞTİ... SPARTALILAR ŞEHRİ, BAŞLARINDA SOKRAT'IN BAŞKA BİR ÖĞRENCİSİ OLAN KRİTİAS'IN BULUNDUĞU, 20 ATİNALI SOYLUYA TESLİM ETTİLER.
OĞLUM KRİTİAS, İDEAL DEVLET FELSEFECİLER TARAFINDAN YÖNETİLİR VE İTAAT ETMEK ÜZERE EĞİTİLMİŞ BEYNİ YIKANMIŞ OĞLANLAR TARAFINDAN DA SAVUNULUR.
SPARTA BİRLİKLERİNCE DESTEKLENİYORLARDI.
DEMOKRAT OLAN VAR MI ULAN?!
EN İYİSİ!
30'LAR DERHAL TÜM DEMOKRATİK LİDERLERİ TUTUKLAYIP İDAM ETTİLER (ESKİ ATİNA'DA İNSANLAR ZEHİRLE İDAM EDİLİRDİ).
SONRA TÜM POTANSİYEL DEMOKRATİK LİDERLERİ İDAM ETTİLER...
SONRA TÜM OLASI POTANSİYEL DEMOKRATİK LİDERLERİ İDAM ETTİLER!
MASRAFLARI KARŞILAMAK İÇİN HALKIN MALLARINA EL KOYMAYA BAŞLADILAR – MAL SAHİPLERİNİ İDAM EDİYORLARDI!
İNSANLAR MALI TAKINTI HALİNE GETİRİYORLAR!
BEN YEMDEN YANAYIM ŞAHSEN!
VATANDAŞLARIN SAYISI 3.000 OLARAK SAPTANDI. BU LİSTEDE ADI OLMAYAN HERHANGİ BİRİ 30'LARIN EMRİ İLE MAHKEMESİZ İDAM EDİLEBİLİRDİ. İLİMLİ VATANDAŞLAR BUNA İTİRAZ EDİNCE, ONLAR DA İDAM EDİLDİLER. GERÇEK BİR TERÖR YÖNETİMİ.
AIEEEEE

SUÇU YIKACAK BİRİLERİ OLSUN DİYE TUTUKLAMALARI OLAĞAN VATANDAŞLARA YAPTIRDILAR. ÖRNEĞİN, SOKRAT BİR GECE YARISI GÖREVE GÖNDERİLDİ.

SANA BİR SIR VEREYİM SOKRATCIĞIM, KRİTİAS FİLOZOF DEĞİL VE BU DA İDEAL BİR DEVLET DEĞİL DESEM...

DEĞİL Mİ?

AMA O KENDİ EVİNE GİTTİ.

YAĞMALAMA VE ÖLDÜRME OLUNCA **BİRAZCIK OLSUN** İDEAL DEVLET OLMUYOR MU?

GİR İÇERİ!!!

UZUN LAFIN KISASI 30'LAR ŞEHİRDEN BİR ORDU İNSANI SÜRDÜLER. BUNLAR DA ORDU KURUP, SALDIRIP KRİTİAS'I ÖLDÜRDÜLER.

KRASS

30'LARIN GERİ KALANI KAÇTI... SOYLULAR VE HALK BARIŞ YAPTILAR... SPARTALILARIN İZNİYLE DEMOKRASİ TEKRAR KURULDU!

DARILMACA YOK, DEĞİL Mİ?

YOK! BEN TÜKENDİM!

TİRAN **KRİTİAS**, EFLATUN'UN YILLAR SONRA YAZDIĞI DİYALOG KRİTİAS VE **ATLANTİS** EFSANESİ İLE BAĞLANTILANDIRILIR (EFLATUN KRİTİAS'IN KUZENİYDİ).

ADAMI BİRAZ DAHA YUMUŞATAYIM...

DİYALOG'DA KRİTİAS KAYIP UYGARLIĞIN HİKAYESİNİ ANLATIR.

ATLANTİS **LİBYA VE ASYA**'DAN BÜYÜK BİR ADAYDI VE BİR ZELZELE SONUCU BATTIĞINDA YOLCULARIN GEÇMESİNİ ENGELLEYEN BİR **ÇAMUR DAĞI** HALİNE GELDİ.

EFSANE ASLINDA MÖ 1200'LERDE **SANTORON** ADASININ 3/4'ÜNÜ YOK EDEN PATLAMAYA DAYANIYOR OLABİLİR.

BİRÇOK KÜLTÜRDE BU TÜR EFSANELER VARDIR.

BİR ZAMANLAR BAZI BALIKLAR KARADA KALDILAR, ŞİMDİ YÜRÜYORLAR VE UÇUYORLAR.

HA!

SOKRAT'IN ÖLÜMÜ

SONUNDA BARIŞ... SPARTA ÇOK AKILLI BİR GİRİŞİMLE ATİNA'NIN **SİYASİ AF** İLAN ETMESİNİ İSTEDİ. YASAYA GÖRE HİÇ KİMSE GEÇMİŞTEKİ SİYASİ BİR SUÇTAN DOLAYI YARGILANMAYACAKTI... BU İŞE YARADI... İÇ SAVAŞ SONA ERDİ... VE İNSANLAR **NEYİ YANLIŞ YAPTIKLARINI** ANLAMAYA ÇALIŞTILAR.

SORUNLAR YENİ DÜŞÜNCELERLE BAŞLADI.

YENİ DÜŞÜNCELER ŞÜPHECİLİKLE BAŞLADI.

ŞÜPHE DUYULMAMALIDIR!

SOKRAT'IN YARGILANMASI İLE İLGİLİ AYRINTILAR BİRAZ KARANLIK. SUÇLAMALAR PEK GERÇEKÇİ DEĞİL VE MUĞLAK... SOKRAT'IN GERÇEK SUÇU ALCİBİADES VE KRİTİAS'I YARATAN BİR FELSEFEYİ YAYMAKTI. AMA DOĞAL OLARAK AFTAN SONRA BU SUÇTAN YARGILANAMAZDI. BU YÜZDEN DE ONU SUÇLAYANLAR 'ŞEHRİN TANRILARINA İNANMAMAK, YENİ TANRILAR ORTAYA ATMAK VE GENÇLİĞİ KÖTÜ YOLLARA SAPTIRMAK' DİYE BİR SUÇLAMADA BULUNDULAR. 70 YAŞINDA SOKRAT **ONU İDAM EDEBİLECEK** BİR MAHKEMENİN ÖNÜNE ÇIKTI!!

GENÇLİKLE İLGİLİ OLARAK KANIT A:

ANYTOS'UN OĞLU.

SOKRAT, OĞLANA BABASININ BASİT DEBBAĞLIK İŞİNİ **YAPMAYACAK KADAR İYİ** OLDUĞUNU SÖYLEYEREK İLTİFAT EDERDİ.

GERÇEK FELSEFECİLER İÇİN ÇALIŞMAK AŞAĞILAYICIDIR. BEN YILLARDIR ÇALIŞMADIM.

GERÇEKTEN Mİ?

ARTIK SABAH AKŞAM SÜREKLİ İÇİYORDU.

YENİ TANRILARA GELİNCE... **'İBLİSİNE'** NE DEMELİ?..

HEY AHBAP, BİRLİKTE BİR TEK ATALIM!!

SOKRAT RESMİ BİR SAVUNMA HAZIRLAMADI... İBLİSİ BUNA İZİN VERMEDİ... AMA HAZIRLANMADAN KONUŞARAK BİLE GÜÇLÜ BİR SÖYLEV ORTAYA KOYDU: ZAMAN ZAMAN ALAYCI, TAHRİK EDİCİ VE ONURLUYDU... BU EFLATUN TARAFINDAN KAYDA ALINIP (BİR OLASILIKLA DÜZELTİLİP) **SOKRAT'IN SAVUNMASI** OLARAK YAZILDI... OKUNMASI HARARETLE ÖNERİLİR... AMA BU JÜRİYİ YALNIZCA **KIZDIRDI.**

HAYDİ CANIM!

HSSSS!

NE?

SADEDE GEL.

SÖYLE MELETOS, BİR İNSAN İNSANLARIN VAR OLDUĞUNA İNANIP İNSANLARA **İNANMAYABİLİR** Mİ?

?

KARAR: **SUÇLU.**

SUÇLAYANLAR ÖLÜM CEZASINI İSTEMİŞLERDİ AMA ATİNA YASASINA GÖRE SUÇLANANIN BAŞKA BİR SEÇENEK DE ÖNERMESİ GEREKİRDİ. JÜRİ BU İKİSİ ARASINDA BİR SEÇİM YAPARDI. SOKRAT'IN ÖNERİSİ TİPİKTİ...

HAYATIMI İYİ ŞEYLER YAPMAK İÇİN HARCADIM! **ÖLDÜRÜLMEYİ** DEĞİL **ÖDÜLLENDİRİLMEYİ** HAK EDİYORUM.

HAŞIR HUŞUR

CEZA: **ÖLÜM.**

SOKRAT ZEHİRİ DE SAVAŞTA GÖSTERDİĞİ SAKİNLİKLE İÇTİ.

TANRILAR ÖBÜR DÜNYAYA YOLCULUĞUMU KUTSASINLAR!

GLUP GLUP GLUP

SON SÖZLERİ:

KRİTO, ASKLEPİUS'A BİR TAVUK BORCUM VAR. BORCUMU ÖDEMEYİ UNUTMA.

TAMAM. BAŞKA BİR ŞEY VAR MIYDI?

ASKLEPİOS SAĞALTMA TANRISI'YDI... BU SÖZLER SOKRAT'IN O ZAMANLAR HASTA OLDUĞU ANLAMINA MI GELİYOR? KSENOFON SOKRAT'IN İLERİ YAŞLARINDA ÇEKTİĞİ ACIDAN KURTULMAK İÇİN BU KADAR ZAYIF BİR SAVUNMA YAPTIĞINI SÖYLER...

FELSEFE AKADEMİK OLUYOR

5. YÜZYIL ATİNA'SINA ELVEDA! İMPARATORLUK GİTTİ. ALTIN ÇAĞ BİTTİ KİMON, ELPİNİKE, ASPASİA, PERİKLES'İN OĞULLARI, AESCHYLOS, SOFOKLES, FİDİAS, ALCİBİADES VE EN ÖNEMLİSİ **SOKRAT** YOKTU!

BAŞI BELALILARI OLMAYINCA HAYAT BAYAT!

İMPARATORLUĞUN SONA ERMESİYLE İŞSİZ KALAN BİNLERCE YUNANLI YABANCI ÜLKELERE **PARALI ASKER** OLARAK GİTTİLER. MÖ 399'DA 10.000 YUNANLI TAHTTAKİ ŞAHI DEVİRMEK İÇİN BİR PERS PRENSİ İLE ANLAŞTI.

SAVAŞTA YENİLDİLER VE BİR ZİYAFETE DAVET EDİLEN SUBAYLARI PERSLER TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

LİDERLERİNİ YİTİRMİŞ, KORKMUŞ ASKERLER NE YAPACAKLARINI TARTIŞMAK İÇİN TOPLANDI.

BATTIK.

HAYIR BATMADIK.

BATABİLİRİZ.

BİRİ HAPŞIRDI.

HAPŞU!

YUNANLILAR İÇİN BU TANRILARDAN BİR İŞARETTİ. HEPSİ DİZ ÇÖKTÜLER.

TANRISAL BİR İŞARET!

BİR HAPŞIRIK ONLARA SAVAŞARAK YUNANİSTAN'A GERİ GİTME CESARETİNİ VERDİ!

TANRISAL BİR İŞARET OLDUĞUNU NEREDEN BİLİYORSUN? BİRİNİN BURNU KAŞINMIŞ OLABİLİR.

10.000 ADAM DİZ ÇÖKERSE OLDUKÇA EMİN OLABİLİRSİN...

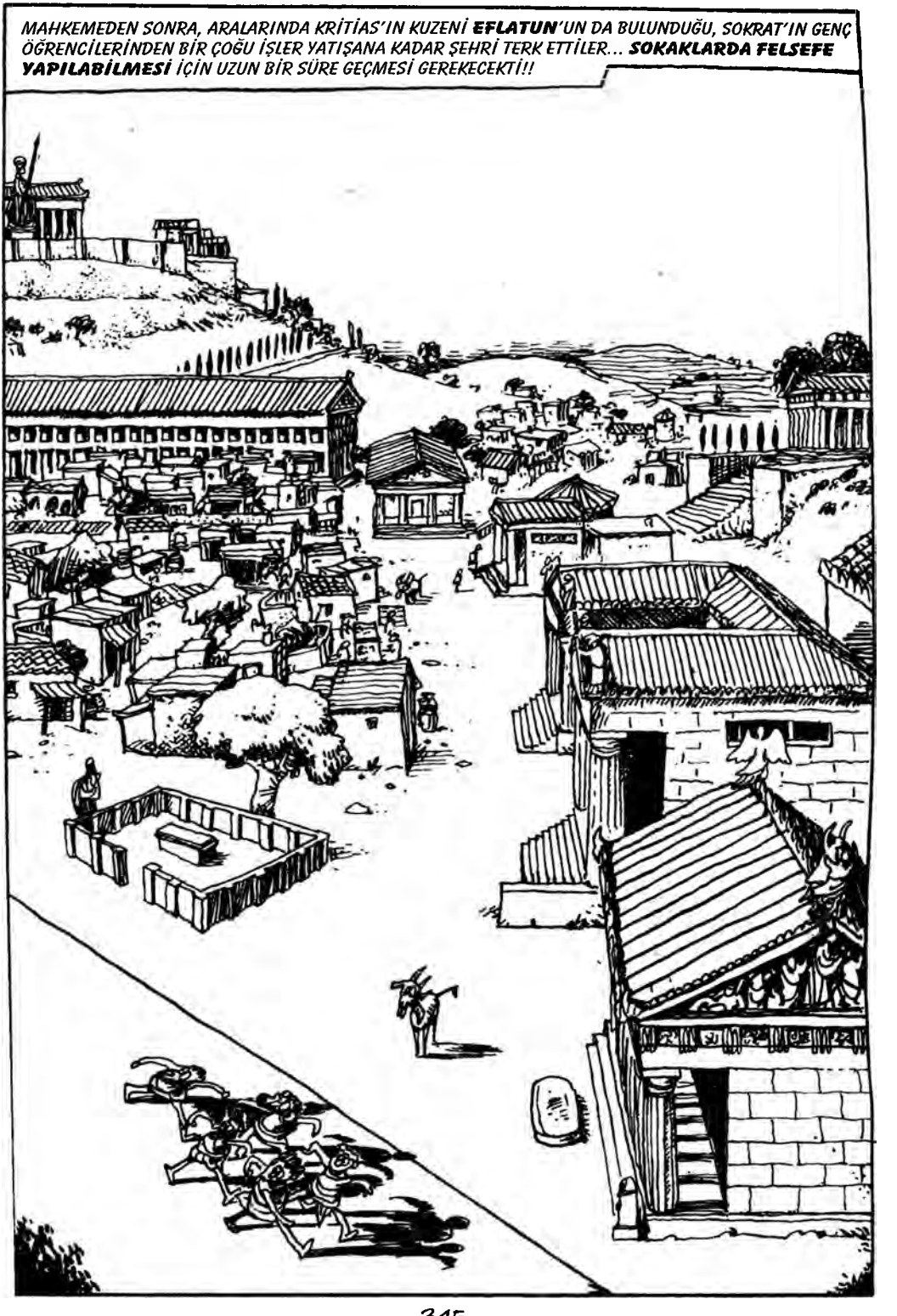
MAHKEMEDEN SONRA, ARALARINDA KRİTİAS'IN KUZENİ **EFLATUN**'UN DA BULUNDUĞU, SOKRAT'IN GENÇ ÖĞRENCİLERİNDEN BİR ÇOĞU İŞLER YATIŞANA KADAR ŞEHRİ TERK ETTİLER... **SOKAKLARDA FELSEFE YAPILABİLMESİ** İÇİN UZUN BİR SÜRE GEÇMESİ GEREKECEKTİ!!

BAŞTA EFLATUN POLİTİKAYA GİRMEK İSTEDİ...

BÜYÜK BİR ŞEHRİN GELECEĞİNİ BELİRLEMEK...

...AMA KRİTİAS'IN KUZENİ VE SOKRAT'IN ÖĞRENCİSİYDİ...

BU YÜZDEN DE **YAZAR** OLDU.

YALNIZ BAŞINA YAPILACAK BİR İŞ!

YAZILARININ ÇOĞU **DİYALOG** ŞEKLİNDEYDİ: SOKRAT VE DİĞERLERİ ARASINDAKİ FELSEFİ KONUŞMALAR. SOKRAT HAKKINDA BİLDİKLERİMİZİN HEMEN HEPSİ **EFLATUN'UN DİYALOGLARINDAN** GELİR.

EFLATUN'UN YANSITTIĞI SOKRAT'IN, ATİNA HALKININ YARISININ NEFRET ETTİĞİ ADAMA NE KADAR BENZEDİĞİ BİLİNMEZ!!

HAŞIR HUŞUR

EFLATUN SOKRAT'IN FELSEFEYİ SÜRDÜREN TEK ÖĞRENCİSİ DEĞİLDİ. BİR DİĞERİ ANTİSTHENES, SOKRAT'IN **FAKİRLİK VE KİŞİSEL AHLAKINI** VURGULUYORDU.

EFLATUN GİBİ ZENGİN BİR ZİBİDİ ÖNYARGILIDIR!

EVET, HOCAM!

KÖPRÜ VEYA AĞAÇ ALTLARINDA YAŞAYAN MÜRİTLERİ PAÇAVRALAR GİYERLER VE SAÇLARINI UZATIRLARDI...

BU FELSEFECİLER ZENGİNLERE VAHŞİCE SALDIRDIKLARI İÇİN **KİNİK** OLARAK ANILDILAR. BU SÖZCÜK KÖPEK ANLAMINA GELEN 'KYON' SÖZCÜĞÜNDEN TÜRETİLMİŞTİR.

GRRRR HAV GRRRR

AHH! BİR SÜRÜ KİNİK.

BENCE KLİNİK VAKA BUNLAR!

EFLATUN ATİNA DIŞINDA '**AKADEME**'DEKİ KORULUĞA PARA YATIRARAK BİR OKUL KURDU. BU İLK **AKADEMİDİR.**

POLİTİKA YOK!

ZEHİR YOK!

YİYEBİLECEĞİ KADAR ZEYTİN!

AKADEMİ **900 YIL** AÇIK KALDI VE BATI FELSEFESİNİN BÜYÜK BİR BÖLÜMÜNÜN KAYNAĞINI OLUŞTURDU. BU BATI FELSEFESİ KONUSUNDA PEK ÇOK ŞEYİ AÇIKLIYOR.

TEMİZ BİR HAVASI VAR.

GERÇEK HAYATTAN UZAK, KOPUK BİR YER...

EFLATUN'UN EN GÖZDE ÖĞRENCİSİ **ARİSTO**'YDU. (MATEMATİK DIŞINDA) TÜM BİGİYİ KAPSAYAN BİR SİSTEM GELİŞTİRMİŞTİ.

ETİK, RETORİK, FİZİK, METAFİZİK, BİYOLOJİ, ŞİİR, POLİTİKA, EDEBİYAT, MANTIK, PSİKOLOJİ... DAHİL.

BİRKAÇ KİTABI.

...AMA USTASI İLE BİRKAÇ NOKTADA AYNI FİKİRDE OLMAMA HATASINA DÜŞTÜ...

GÖRMÜYOR MUSUN? YAKLAŞIK NEDENİNİ ÖNCEDEN VAR OLMASININ FALAN FİLANA KARŞI ÇIKMASI DİNG DONG İLE İLİNTİLİ...

FELSEFENİN BİR SİSTEM DEĞİL DE BİR YAŞAM TARZI OLDUĞUNU GÖRMÜYOR MUSUN?

O YÜZDEN DE EFLATUN ÖLDÜĞÜNDE ARİSTO OKUL MÜDÜRÜ OLARAK **ATANMADI!**

KELİNİ ÖRTMEK İÇİN SAÇINI UZATIP YANA TARAYAN BİR ADAMIN BİLİMSEL NAMUSU OLMAYACAĞINI DÜŞÜNDÜK...

ARİSTO KÜFÜRLER YAĞDIRARAK AKADEMİ'Yİ TERK ETTİ.

PİŞMAN OLACAKSINIZ!!

ARİSTO'NUN İNTİKAMI:

BÜYÜK İSKENDER

BUNUN **ATİNA** İLE NE İLGİSİ VAR? MÖ 337 YILINDA İSKENDER'İN BABASI **FİLİP** YUNANİSTAN'IN NEREDEYSE TAMAMINI **FETHETMİŞTİ**. ATİNA ARTIK BAĞIMSIZ DEĞİLDİ!

SİMDİ ELİMİZDE BİR TEK TARİHİMİZ KALDI...

ANITLARIMIZ...

OKULLARIMIZ...

BİZ **YUNANİSTAN**'IN **BOSTON**'UYUZ!

MÖ 335'DE ARİSTO ATİNA'YA GERİ DÖNDÜ VE KENDİ OKULUNU, **LYKEİON**'U KURDU.

HA!!

AKADEMİ

İSKENDER'E DÖNELİM: İNSANÜSTÜ BİR GAYRETLE ORDUSU **PERS İMPARATORLUĞU**'NA SALDIRDI. MÖ 334'DE **ASYA**'YA GİRDİ... 333'DE **SURİYE**'Yİ ALDI... 332'DE **FİNİKE**'Yİ, 331'DE İSKENDER **DİCLE NEHRİ**'NİN DOĞUSUNA GEÇMİŞTİ. MÖ 330'DA ŞAH DÜŞTÜ VE MAKEDONYALILAR DOĞU İRAN'I FETHETMEYE BAŞLADILAR...

KÖTÜ GEÇEN 3 YIL BOYUNCA MAKEDONYALILAR ORTA ASYA'NIN DAĞLARINDA DOLAŞIP DURDULAR.

BABİL

PERSEPOLİS

KUŞ AĞZI

KEŞMİR'E VARARAK JHELUM BOYUNCA KUŞ AĞZI'NA YÜRÜDÜLER... VE BURADA **ZIRHLI FİLLERLE** KARŞILAŞTILAR.

VAY CANINA! İNSAN YAŞADIKÇA NELER GÖRÜYOR!

ORDU İSKENDER'İN EMİRLERİNE RAĞMEN BUNDAN DAHA UZAĞA GİTMEYİ REDDETTİ!

ASKERLER DAHA NELER GÖRECEKSİNİZ DÜŞÜNÜN!!

HAKLISIN!

FETİH ORDUSU GERİ DÖNDÜ... BIRAKALIM GİTSİNLER... BİZ KALIP BU FİLLERİN, JHALUM'UN, KUŞ AĞZI'NIN GÜZEL ÜLKESİNİ KEŞFEDELİM.

AZ SONRA

"KEŞKE ÇOCUK OLSAM DİYEMİYCEM. ÇÜNKÜ BU KİTAP ŞİMDİ DE ÇOK EĞLENCELİ."
- ERDİL YAŞAROĞLU

"LARRY GONİCK TARİHİ ZEKİCE ELE ALIYOR. AYRICA , ESPRİ ANLAYIŞI DA ÇOK ETKİLEYİCİ."
- PUBLISHERS WEEKLY

"GERÇEKTEN ÇOK ZEVKLİ, BÜYÜLEYİCİ, SIRADIŞI VE TAM ANLAMIYLA KÜRESEL BİR BAKIŞ AÇISINA SAHİP."
- CARL SAGAN

derinkitap

ISBN :978 605 556 1000

9 786055 561000